

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

MURAT TOKLUCU

Nurcihan'ın çamaşırları ve Diğer Meseleler

*Zihinler Altında
20.000 Fersah*

MURAT TOKLUCU

Nurcihan'ın çamaşırları
ve
Diğer Meseleler

Zihinler Altında 20.000 Fersah

MURAT TOKLUCU 1973 doğumlu. Bursa Erkek Lisesi'ni ve Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Basın Yayın Bölümü'nü bitirdi. 1995 yılından itibaren çeşitli gazete, dergi ve televizyon kanallarında çalıştı. İletişim Yayınlarından çıkan *Taraftarın Senle* (2001) ve *Türk Erkeği ve Diğer Mucizeler* (2014) adlı iki kitabı bulunuyor.

İletişim Yayınları 2234 • Bugünün Kitapları 191

ISBN-13: 978-975-05-1848-5

© 2015 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2015, İstanbul

EDİTÖR Tanıl Bora

KAPAK VE SAYFA TASARIMI Suat Aysu

DÜZELTİ Dilek Büyük

BASKI ve CİLT Sena Ofset • SERTİFİKA NO 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

MURAT TOKLUCU

Nurcihan'ın Çamaşırları ve Diğer Meseleler

*Zihinler Altında
20.000 Fersah*

TEŞEKKÜR

Bu kitabın ortaya çıkmasında birçok arkadaşımın da yardımını oldu. Katkı ve destekleri için Koray L ker,  zg r Zeren, Murat Kaspar, Burcu DoĒan, Yekta Kopan, Müge Aydın, Levent Erden, Mirg n Cabas, Begüm Soydemir, Mehmet İren, Elif Kutlu, Serkan Seymen, Hande K seoĒlu Birsay, Devrim Toklucu, Ulař G rřat, Nilgün Kara,  zkan Güven, Hakkı Kutlu, Sinan Yücel, Fulya İlkd Ēdu, Sezai Tikiz, Cengiz Kahraman, Anna Maria AslanoĒlu, Hüseyin  zk k, BaĒıř Erten, Hüseyin Bircan ve YiĒit K seoĒlu'na teşekkür borçluyum.

Murat Toklucu

İçindekiler

Önsöz.....	8
Haberi süslemek gazetecinin görevidir.....	13
Kıyamet koparan asparagas.....	27
Stalin'in bıyıklarıyla komünizm propagandası	40
Homongolos olayı ve Nurcihan'ın çamaşırları	50
Küçük komünist okula gidemeyecek	60
Dansçı aylara özgürlük.....	70
Bekârlık müessesesine vergi marbesi.....	89
İffetsiz gurur kaynağı: Çıplaklar kampı	100
Altı üstü turistin plaj giysisi	110
Derisine kurban!.....	125
Kamyon aslanı Şehabettin.....	138
Siyasi bünyesi "anormal" bir şehir	145
Muhalef ilçenin başına gelenler	154

Lüks Nermin: Fuhuş sektörünün ünlü markası	161
"Sülün endamlı kız"ın Türkiye macerası	172
Berber Nuh'un dış temasları	181
TRT'nin sözcük yasakları	189
Kaynakça	202

Önsöz

5Harfliler'in yayına başladığı ilk zamanlarda yayımladığımız bir gazete haberi var. Ara ara gün yüzüne çıkarıyor, yeniden hatırlatıyoruz, çünkü bazı bakımlardan çok ilginç, akılda kalan bir haber bu. Olaylar 1940'ın Ağustos ayında geçiyor. Sultanahmet Adliyesi'nde bir duruşmada-yız. *Hakikat* gazetesinin adliye muhabiri elinde kağıt kalem hızla kaydediyor olanları. Haberi, 11 Ağustos'ta yayımlanacak.

Sabıkalı iyi giyinmiş, 30'lu yaşlarının ortasında bir kadın. Adı Bahtiyar. Birkaç suçtan daha evvel yargılandığı adliye binasına yine benzer bir suçla getirilmiş. Hüviyeti tespit edildikten sonra hakimle arasında şu konuşma geçiyor:

-Bahtiyar, ne işle meşgulsün?

-Seyyar günahkârım efendim!

-Seyyar günahkâr ne demek?

-İşte günahkârım efendim.

-Oturdüğün yer yok mu?

-Bav hakim. bütün suallerinizin cevabını ilk cevabımla verdim Seyyar günahkârım, yani...

-Yani şununla bununla geziyorsun öyle mi?

-Evet

-Sabıkan var mı?

-Evet, sarhoşluktan ve erkek dövmekten on kadar mahkumiyetim var.

-Demek sen rakı içer ve erkeklere dayak atarsın öyle mi?

...

-Bak dün gece de Beyazıdda bi meyhanede içmişsin, meyhanecisi sahibini de adamakıllı dövmüşsün, öyle iddia oluyor?

-Evet o meyhaneye gittim. Şarab içtim. Sonra rakı istedim. Meyhaneci vermek istemedi. Ben de kendisine bir tokat vurdum. Ben kadını, içki kullanırım. Fakat itidalimi de muhafaza ederim. Dükkân sahibinin erkeklere istedikleri kadar içki verip de benim isteğimi reddetmesi kadınlık izzeti nefsimi rencide etti. Herkesin kalbinde aslan yatar. Kadınlık erkek müsavi haklara sahip değil mi? Davacı beni tahrik etti.

Sonra hakim zabıt varakasını okuyor. Bahtiyar zaten sabıkalı olduğundan ve ikametgâhı da bulunmadığından şahitlerin dinlenmesine karar verilerek davaya son veriliyor o gün. Jandarma Bahtiyar'ı tevkifhaneye götürüyor.

Bahtiyar ile ilgili başka da bir şey bilmiyoruz. Yine de haberin satır aralarını okuyarak hakkında bilgi sahibi olabilir miyiz? Bahtiyar'ın mağrur, vakur duruşu eşsiz mesela. Kendini, mesleğini tanıtmak için seçip, yan yana koyduğu o iki kelime ne kadar incelikli: seyyar günahkâr. Hakim bununla yetinmiyor ama, ayrıntılandırırsın istiyor mesleğini. "Şununla bununla gezmek" diyor. Bahtiyar'ın bu ayrıntılı tarife vereceği, ayrıntılı bir cevabı yok. Günahkârlığı seyyar olarak yapma halî Bahtiyar için bir mahkeme ortamında kendisiyle ilgili hemen her şeyi açıklıyor. Bütün cevapları bu iki kelimede gizli. Olay gecesini anlatır, kendisini savunurken de nasıl biri olduğuna dair ipuçları yakalıyoruz. Kadınlık izzeti nefsi diyor mesela; kadınlarla erkek-

ler eşit haklara sahip değil mi diye soruyor. Herkesin kalbinde bir aslan yatar diyor. Belli ki fiziksel olarak da kendine güvenen Bahtiyar'ın kalbindeki aslan öfkeli, sakınmasız ve gözü pek.

Günlük gazetelerin ömrü sadece bir gün. Günün telaşı içinde okuyoruz gazeteleri. Ertesi gün itibariyle gazete artık arşivlik bir malzeme. Geriye dönük haber okumaları hep biraz daha sakın sanki ve bu sebeple okuyucuya kazandırdığı farklı bir bakış açısı var. Olayların üzerindeki toz bulutu dağıldıktan sonra daha serinkanlı ve derinlikli bir okuma yapabilmek mümkün oluyor. Dikkatli bir okuma, Bahtiyar'ı gazete haberine konu eden davanın ötesinde onunla ilgili sorular üretiyor mesela. 1940'larda Bahtiyar gibi kadınlar hep var mıydı? Seyyar günahkârlık sokak kadınları için yaygınca kullanılan bir tabir miydi? İtidalini muhafaza ederek içten bir kadına içki vermeyen meyhanecinin sabrını taşıran neydi? İtidal kavramı bu haberin geçtiği zamanlarda ne anlamlara geliyordu? Hem sarhoşluk diye bir suç mu vardı 1940'larda?

Zihinler Altında 20.000 Fersah bu türden haberlerin derlendiği bir yayın için çok iyi düşünülmüş bir başlık. Gazete haberleri edindikleri konularla sınırlı değil asla. Her haberin ötesi, berisi, bunların yanında yaratmak istediği duygular ve tepkiler var. Geriye dönüp baktığımızda hakımızda çok şey anlattıklarını, kaybolmuş olanları sakladıklarını görüyoruz. Günlük gazete okuyanın hayatını şekillendirecek siyasi kararları oluşturan ve mümkün kılan kültürel ortamın bir yansıması bu haberler.

Elinizdeki kitapta yer alan ve çoğumuzun şu ya da bu şekilde aşinalık kazandığı haberlerde; 1930'lardan itibaren tartışılan sokakta ayı oynatma, kurban bayramlarında toplanan derilerin kime gideceği, 60'larda hız alan çıplaklar kampı tartışmaları, hangi kadınların nasıl mayo giymesi gerektiği, bekârlık vergisi, 70'lerde okullarda komunizmin nasıl bir tehlike arz ettiği vb konular işleniyor. Özenle yapılmış bu arşiv çalışması, Türkiye tarihinin

farklı dönemlerinde ve politik ortamlarında kamusal alanın nasıl düzenlenmeye çalışıldığına dair önemli ipuçlarını barındırıyor.

Olmuş olayların ötesinde asparagas haberciliğin Türkiye’de nasıl başladığına ve yayıldığına, bu ‘süsleme’ler neticesinde ortaya çıkan hassasiyetlerin neler olduğuna dair fikirler de var kitapta. Asparagas “sakallı bebek” haberinde gerçeği sorgulamaktansa, gerçeği söyleyen doktora ‘bizim maneviyatımızla oynayamazsınız’ diye bağırان vatandaş kandıran gazetecilerin, insanların hassasiyetlerini nasıl eğip büktüğünü görmek mümkün. Diğer yandan insanların bazı haberlere inanmaya nasıl da ihtiyacı var. Bu ihtiyacın nereden kaynaklandığına ve ne tür sonuçlar doğurduğuna dair uzun uzun düşünmek lazım.

Bu arşiv çalışması sadece yaşananlarla ilgili maddi bilgiler vermiyor bize; basit ve önemsiz gibi görünen, köşede beride kalmış haberlerden insanların maneviyatına, ruh dünyasına ve yaşam tahayyülüne dair benzersiz çıkarımlar yapmamıza da yardımcı oluyor. Bunların sonucu olarak da, toplumsal olayların bizzat aktörleri olan komşunun, bakkalın, mühendisin, doktorun, ev kadınının, terzi-nin, evsizin, çiftçinin ülkenin tarihinde ne tür bir kolektif bilinç ve hafıza yarattığına dair enfes bir kaynak oluşturuyor.

5Harfliler / Kiraz Akın ve Mahmure Seker

Haberi süslemek gazetecinin görevidir

Asparagas, yalan/uydurma haber anlamında kullanılan ve Türkçe'ye özgü bir sözcüktür. Yakın tarihimizde, kişi veya kurumlara zarar vermeyi düşünerek yapılan ya da provokasyon yaratıp insanları birbirine kırdırmayı amaçlayan türden, sözgeli-mi, Gezi direnişi sırasındaki Kabataş'ta türbanlı kadına taciz ha-beri gibi rezil ve pespaye yalan haberlerin örneği çoktur. Bunla-rın bazıları Kabataş yalanının aksine amacına ulaşmış, yüzlerce insanın canına mal olmuştur. Yalan haber ve pespayelik demiş-ken, özellikle 1980'li yıllarda patlama yapan, merkezinde kadın-ların olduğu, erkek cinselliğini kışkırtan ve sonuçları tam olarak ölçülemese de cinsiyetçi bir zihniyetin oluşmasına, gelişmesine katkı yaptığı kesin olan yalan haber akımını da unutmamak ge-rekir. Ama bu yazının konusu olan asparagaslar, ağır sonuçları olabilecek bu iki türden haberler değil, asparagas tanımının çık-masına yol açan ilk haber gibi "masum" yalan haberler.

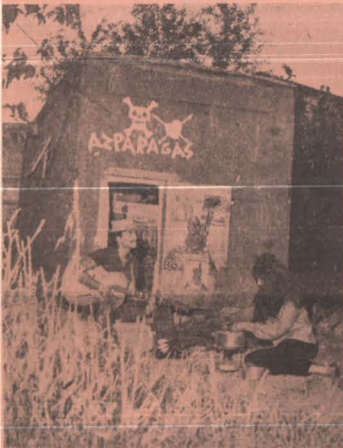
Türkçe'ye "asparagas" sözcüğünün girmesine sebep olan ilk haber, 14 Haziran 1963 tarihli *Hürriyet*'in birinci sayfasında-

ki "Amerikalı kız Türk sevgilisiyle bir gecekonduda yaşıyor" başlıklı habere göre, ABD'de üniversite eğitimi alan 21 yaşındaki Yaşar Sönmez adlı Türk genç, ailesiyle tanıştırmak istediği Amerikalı sevgilisi ile birlikte İstanbul'a gelmiştir. Yaşar, Amerikalı bir sanayicinin kızı olan 19 yaşındaki Betty Asbade ile evlenmek istese de, ailesi yabancı bir kadınla evlenmesine karşıdır. Ama gençler karardır. Yaşar'ın İstanbul'un tanınmış işadamlarından biri olan, ama nedense ismi verilmeyen babası "Ya Betty ya biz" deyip evden gitmelerini isteyince kapıyı vurup çıkmışlar ve Bebek sırtlarında inşa ettikleri küçük, ahşap kulübede yaşamaya başlamışlardır. Haberde, "Amerika'nın gökdelenlerini terk edip aşkı uğruna bir gecekonduya gelen ve yaşadıkları küçük kulübe için 'dünyanın en güzel sarayı' diyen Amerikalı genç kız"

diye söz edilen Betty, yemek ve temizlik yapmakla uğraşmakta, Yaşar ise gitarını eline alıp sevgilisine "aşk şarkıları terennüm etmekte"dir.

Haberin fotoğraflarından birinde, kulübenin önündeki genç çifti görürüz. Erkek, başında kovboy şapkasıyla gitar çalarken, genç kız, piknik tüpünde yemek pişirmektedir. Gençler kendi elleriyle yaptıkları kulübenin adını "Azparagaz" koymuştur ve fotoğrafta kulübenin üzerinde büyük harflerle "AZPARAGAZ" yazıldığı görülmektedir.

Amerikalı kız Türk sevgilisiyle bir gecekonduda yaşıyor

Yaşarın NewYork'tan getirdiği Betty'yi ailesi istemeyince onlar da Bebek sırtlarına yerleşti

Yus dört katlı gökdelenlerin altında bağlanan aile, İstanbul'da tek odalı bir gecekonduda yaşamaktadır. Bebek sırtlarında, Yaşar'ın ailesi sularına hâkim olduğu bir çamda, genç sevgilileri birlikte yaptıkları

Amerikalı sevgilisi, "Dünyanın en güzel sarayı" denmekte ve evlenmeden, bir sarayı terk etmeye niyetli olduğunu söylemektedir.

New-York'ta başladı

Bir süre kadar New York'ta yaşamak isteyen New-York'ta geçen 19 yaşındaki Yaşar Sönmez İstanbul'daki Türk gençleri ile sevgili bir sevgilisiyle birlikte 19 yaşındaki Betty Asbade, bir evlenmeye niyetli olduğunu söylemektedir.

NYK: Yaşar Sönmez ile Amerikalı Betty Asbade Bebek sırtlarında yaptıkları ve adını da Azparagaz koydukları gecekondoda. Yaşar'ın ailesi, sevgilisinin Amerikalı kızı evlenmesini istemedi. Bu iki genç bir gecekondoda yaşamak istemiyor. Bu durum ailesiyle ve ailesi ile ilgili konuşmaya başlamışlardır. (Fot: Haber Alınca - Yurdare Anar)

Hürriyet haberini ertesi gün de sürdürür. “Gecekondu âşıkları çok mesuduz diyorlar” başlıklı yeni habere göre, Yaşar’ın babası gazetedeki haberi görünce yumuşamış ve Betty ile oğlunun evlenmesine izin vermiştir. Ancak, Yaşar’ın annesi bu evliliğe hâlâ karşıdır. Kulübenin civarındaki komşular ise genç çiftin zor durumuna üzülmüş ve yardım elini uzatmışlardır. Bir komşu, Betty’nin evlerinde banyo yapmasına izin vermiş ve genç kadın on gündür ilk kez banyo yapabilmıştır. Diğer bir komşu ise evinden gençlerin kulübesine kabloyla elektrik çekmiştir.

Haber atlatma haberdır, bir tek *Hürriyet*’te çıkmıştır. Gazetenin o dönemki patronu Haldun Simavi, birkaç gün önce atlatma haber yapanları ödüllendireceğini açıkladığı için haberi yapan muhabir Yener Tuğrul ve foto muhabiri Yurdaer Acar’a birer maaş ikramiye verilir.

Yaşar ile Betty değil, Yavuz ile Gülizar

Babîlî’nin efsane muhabirlerinden Celalettin Çetin (1928-2006), o sıralar *Hürriyet*’in rakibi *Akşam* gazetesinde çalışmaktadır. Çetin’in iki gün sonra *Akşam*’ın birinci sayfasında çıkan haberinin başlığı “Bir gazete yalan haberi için bir de dekor yaptırdı”dır. Buna göre, *Hürriyet*’in haberine konu olan gençlerin ikisi de Türktür, akrabadır ve isimleri Yaşar ile Betty değil, Yavuz ile Gülizar’dır. Yaşadıkları söylenen kulübe ise hemen bitişikteki bir eve ait kömürlüktür. *Hürriyet* muhabirleri gençlerle anlaşıp bir mizansen hazırlanmış ve baştan aşağı uydurma olan haberi yaratmıştır. Haber çıktığından beri ma-

hallelinin huzuru da kaçmıştır; çünkü gün boyu gelen yüzlerce ziyaretçi gençleri sorup yaşadıkları kulübeyi görmek istemektedir.

Hürriyet'in yalan haberini yapan Yener Tuğrul ve Yurdaer Acar, bilmeden Türk basın literatürüne de bir katkı yapmışlardır. Gençlerin kulübeye takıldığı isim olduğunu iddia ettikleri "Azparagaz" sözünün anlamı çözülemese de bu tip üfürme haberlere o günden sonra azparagazın bozulmuş şekli olan "asparagas" adı verilir.

Şişirme haberlere 1963'ten sonra asparagas denir, ama elbette bu tanım ortaya çıkmadan önce de epey yalan haber yapılmıştır. 1950'li yıllarda basın da çeşitliliğin ve rekabetin artması yalan haberlerin de artmasına neden olmuş, 1960'lı yıllarda bu haberlerde fotoğraf kullanımı ve mizansen yaratma dönemi başlamıştır. Ama asparagasın altın çağı 1970'li ve 1980'li yıllardır. Bu noktada haklarını teslim etmek lazım, eğer asparagas haber yapmak marifetten sayılıyorsa, 1970'li yılların *Günaydın* gazetesi yazı işlerinde çalışanlar elleri öpülesi insanlar olurlardı. Bu insanlar yaptıkları masa başı haberleri ile asparagas haberciliği bambaşka boyutlara taşımıştır.

Anadolu'nun bağrından çıkan asparagas üstadı

Türkiye tarihinin en büyük asparagasçısı ödülleri verilse *Günaydın* yazı işleri ekibi, takımlar kategorisinde açık ara birinci olur. Ama söz konusu olan bireysel performans ise, en büyük asparagasçı ödülünü alacak tek kişi vardır: Ayhan Kavas.

Kavas, 1977 yılında Nevşehir yerel basınında başladığı gazeteciliği, 1980'den itibaren dönemin önemli haber ajanslarından Ulusal Basın Ajansı'nın (UBA) Nevşehir muhabiri olarak sürdürür. UBA'da çalıştığı dönemde onlarca haberî ulusal gazetelerde yayımlanan Kavas, bu sayede Nevşehir'in tanınan gazetecilerinden biri olur.

Ayhan Kavas'ın, 16 Ocak 1986'da UBA tarafından tüm abonelerine servis edilen ve Kayseri'deki Erciyes Dağı'nın 10-15 yıl içinde faaliyete geçip patlayacağına dair haberî birçok gazetede yer alır. Habere göre Erciyes Dağı'nın patlayacağı iddiasını ortaya atanlar, dağda incelemeler yapan sekiz kişilik Hollandalı bilim adamı heyetidir. "Sönmüş yanardağlar hakkında yaptığımız araştırmaları Erciyes Dağı'nda sürdürüyoruz. Bize göre Erciyes en geç 1999'da patlayacak" diyen bilimadamlarına göre bu patlama, yalnızca Kayseri'nin değil bütün Kapadokya bölgesinin de haritadan silinmesine yol açacaktır.

Haberin çıkmasının ardından Kayseri'de ortalık karışır. Halk panik içindedir. Ertesi gün, Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP) Kayseri Milletvekili Mehmet Öner, Meclis'te bir soru önergesi vererek haberin doğru olup olmadığını sorar. Nedense soruyu İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut yanıtlar ve "Elimizde Erciyes Dağı'nın patlayacağına dair bir bilgi yok. Biz de basından takip ediyoruz" der.

Erciyes Dağı patlayacak mı?

ANKARA, ÖZEL

HOLLANDALI sekiz bilim adamı tarafından ortaya atılan Erciyes Dağı'nın patlayıp patlamayacağı sorusu Meclis'e getirildi.

SHP Kayseri Milletvekili Mehmet Öner, Başbakan Özal'dan eski bir yanardağ olan Erciyes'in on yıl sonra patlayacağına yönelik iddialarına açıklık getirmesini istedi.

“Olmaz olmaz demeyin!” diyorlar ve soruyorlar : “ERCİYES, YA PATLARSA?”

Ürgüp'teki turistlerin uçurduğu balon, Kayseri'de güncel sorun oldu

Kayseri'de herkes rütüliyor: «Erciyes patlarsa, Kayseri ovası de- lere kaldık... Ayağı- «Klm demiy, Erciyes seritdeki yurt, yuva sus. Kerku içinde... soruyor: «Erciyes, ya ların, Kayseri ovası de- mısı uzata uzata ölmü patlar diye?, Eñn gñ- sahibi vatandaş huzur (up, ş efşş rure»ç)

Ama panik yatışacak gibi değildir. Kayseri Belediyesi kent sokaklarında gezdirdiği araçlardan anonslar yaptırıp halka sükûnet çağrısında bulunur, milletvekilleri üniversitelerden bir an önce görüş bildirmelerini ister, gazeteciler Hollanda Büyükelçiliği'ne Erciyes Dağı'ndaki Hollandalı bilim adamlarına nasıl ulaşacaklarını sorar.

19 Ocak tarihli gazetelerde Hollanda Büyükelçiliği'nin açıklaması yer alır: “Erciyes Dağı patlayacak haberlerine dayanak yapılan sekiz kişilik Hollandalı bilim adamı heyeti hayal mahsûlüdür. Kaldı ki Erciyes Dağı'nda ya da Türkiye'nin başka bir yerinde inceleme yapan Hollandalı bilim adamı heyeti bulunmamaktadır.”

Hazreti İsa'nın mezarı Nevşehir'de mi?

Bu açıklama üzerine gözler UBA'ya ve haberi yapan Nevşehir muhabiri Ayhan Kavas'a çevrilir. Kavas, haberin yalan olduğu iddialarını reddeder. Ama Kavas'ın daha önce geçtiği ve birçok ulusal gazetesinin kullandığı haberler tarandığında ortaya çok enteresan bir tablo çıkar. Ayhan Kavas'ın geçtiği bazı haberler şunlardır: “85 çocuğu oldu, hepsi de kız”,

"Zincirle bağladıkları delileri kuyuya sarkıtıp tedavi ediyorlar", "80 yaşındaki sünnetçi kendi kendini sünnet etti", "Piyango milyonerinin ahıra sakladığı 10 milyonu eşek yedi", "Sovyetler Birliği okyanusun altından tünel kazıyor", "Teslim ol diye bağırان papağan hırsızı yakalattı", "Uçan daireler Nevşehir'de maden arıyor", "Kanadalı petrolcülerin iddiası: Kapadokya'da petrol var", "Saldırgan eşeğin kulağını koparıp oğlunu kurtardı", "Hazreti İsa'nın mezarı Nevşehir'de mi?", "Bir kadının karnından iki metrelik yılan çıktı"...

Örneğin *Tercüman* gazetesi, "Saldırgan eşeğin kulağını kopartarak oğlunu kurtardı" haberini 4 Haziran 1982'de kullanmış. Habere göre, Nevşehirli Bilal Özer'in 15 gün önce satın aldığı eşek, 12 yaşındaki oğlunun sırtını ısırınca, Özer sopayla eşeğe vurmuş ama eşek, çocuğu bırakmamıştır. Baba Bilal Özer sonunda dayanamayıp eşeğin kulağını ısırarak koparır ve çocuğunu kurtarır.

Ayhan Kavas'ın en ilginç haberlerinden biri de, 6 Eylül 1982'de, birçok gazetede kullanılan soyguncu ve papağan haberidir. *Güneş* gazetesinin "Bir papağan öyküsü" başlığı attığı haber özetle şöyledir: Üç soyguncu, öğle yemeği için evine gelen Hülya Doğanşün adlı devlet memuru kadının evine zorla girip bilezik ve kolyesini alırlar. Soygunculardan biri kendisini öpmeye kalkınca kadın "İmdat" diye çığlık atar. Salonda bulunan ve adı İmdat olan papağan, sahibesinin sesini duyunca her ne hikmetse "Eller yukarı" diye bağırır. Ayhan Kavas'ın yazdığı gibi söylersek "neye uğradığını şaşırان" soyguncular çaldıklarını bırakır ve kaçıp gider. Kadın, Hollanda'dan getirttiği papağana iki yıl önce trafik kazasında ölen

Saldırgan eşeğin kulağını ısırıp kopartarak oğlunu kurtardı

NEVŞEHİR, UBA

Nevşehir'in Kara Mahallesi'nde bir baba, oğluna saldıran eşeğin kulağını ısırıp kopararak oğlunu ölümden kurtarmıştır.

Hacı Bilal Özer, oğlu Ali Özer'i 15 gün önce 20 bin liraya satın aldığı eşeği sulaması için ahıra göndermiştir. Ancak az sonra oğlunun feryatlarını duyan baba, ahıra koşmuştur. Eşeğin oğlunu sırtından ısırıldığını gören baba, eline geçirdiği sopayla eşeği dövdüyse de eşek, çocuğu bırakmamıştır. Ne yapacağını şaşırان baba Bilal Özer, eşeğin kulağını yakalamış, bir yandan çekerken, bir yandan da ısırmıştır. Sonunda kulağı kopan eşek, çocuğu bırakmış, ancak çocuğun sırtında derin yaralar açmıştır. Yaralı çocuk Devlet Hastanesi'ne kaldırılarak tedavi altına alınmıştır.

Bir papağan öyküsü

NEVŞEHİR, UBA

Nevşehir'de zor rastlanır türden ilginç bir olay polis kayıtlarına geçti.

Emniyet Müdürlüğü bülteneinde açıklanan olaya göre "eller yukarı" demesini öğrenen bir papağan sahibesini soygunculardan kurtardı.

Verilen bilgiye göre, Yol-Su Elektrik Müdürlüğü'nden çalışan Hülya Doğanın, öğleyin yemek için evine geldi. Kadını, evinin kapısı önünde bir kişi arkasından ağzını kapatarak içeri soktu kadınıla birlikte eve giren üç soyguncu kadından bağumamasını ve kollarındaki bilezik ile boynundaki altın zincirini vermesini istedikler. Soyguncuların bu isteğine uyan kadından içlerinden bir kendisini öpmeye kalkışınca direnenek "İmdat" diye bağırdı. Salon-da bulunan ve adı "İmdat" olan papağan sahibesinin sesini duyunca daha önce öğrendiği "eller yukarı" sözünü

birkaç kez tekrarladı. Neye uğradıklarını şaşırın soyguncular bilezik ve altınları bırakarak kaçtılar.

Daha sonra polise başvuran, Hülya Doğanın verdiği ifadede papağanı 5 yıl önce bir yakını aracılığı ile 150 bin liraya Hollanda'dan getirttiğini, iki yıl önce bir trafik kazasında ölen beş yaşındaki oğlunun adı olan "İmdat" koyduğunu, "eller yukarı" demesini ise kendisinin öğrettiğini söyledi.

Bu olaydan sonra Avanos'ta Kadir Koçak adlı bir sürücü, silahlı üç kişinin 50 DC 964 plakalı otomobilini alarak kaçtıklarını belirterek polise başvurdu.

Emniyet Müdürlüğü yetkilileri otomobili çalanla soygun girişiminde bulunanların aynı kişiler olduğunu belirleyerek yakalanması için çevre il güvenlik güçleriyle işbirliği yapmak aramaları başladılar.

5 yaşındaki oğlu İmdat'ın adını vermiştir. Papağana "eller yukarı" demeyi de kendi öğretmiştir!

Kavas'ın haberlerinde "Erciyes Dağı patlayacak" haberinde olduğu gibi sık sık "Kapadokya'ya gezmeye gelen bilim adamları"ndan söz edilir. Bu tip haberlerin çokluğuna bakılırsa Kapadokya'ya dünyanın çeşitli yerlerinden akın akın bilim adamı gelmekte ve neredeyse hepsi Ayhan Kavas'a demeç vermektedir. Örneğin, Amerikalı bilim adamları, Sovyetler Birliği'nin Ortadoğu'yu tamamen ele geçirmek için okyanus dibinden bir tünel kazdığını

yalnızca Ayhan Kavas'a söylerler. Ya da Japon bilim adamlarının, Hazreti İsa'nın mezarının Nevşehir'de olabileceğini açıklamalarını tüm dünya Ayhan Kavas'ın haberinden öğrenir. Bir başka haberde açıklamayı yapan Kanadalı petrolcülerdir. Kanadalı pet-

rolcüler Nevşehir ve yöresinde petrol bulunduğunu, Türk yetkililer izin verirse petrolü çıkarabileceklerini söylemektedirler.

Nadiren bu bilim adamlarının ismini de verir Kavas. 24 Mart 1985'teki *Mil-liyet*'in "Uçan daireler Nevşehir'de maden arıyor" haberi bunlardan biridir. Kapadokya'ya gelen ve alışlageldiği üzere Kavas'a açıklamalarda bulunan

Kanadalı petrolcülerin

iddiası:

"Kapadokya'da petrol var"

ANKARA, UBA

ÖZEL bir seyahat için Türkiye'ye gelen Kanadalı petrolcüler, "Kapadokya'da petrol bulunduğunu" öne sürdü.

Petrolcüler, Kayseri'de bulunan Erciyes Dağı'nın lav püskürttüğü yıllarda, Kapadokya'da

petrol teşekkül etmiş olabileceğini belirterek, "Eğer Türk yetkililer izin verirse, buradan petrol çıkartabiliriz" şeklinde konuştular.

Kanadalı petrolcüler, Türkiye'de bulundukları sürede Nevşehir, Ürgüp, Göreme, Avanos, Üçhisar ve Ortahisar'da da incelemelerde bulundular.

"İngiliz Jeologlar Heyeti Başkanı"nın ilginç bir ismi vardır: Toniw Moranbergs. Moranbergs, Kapadokya'daki Keçi Dağları'nda Hititler döneminde yapılan maden arıtma havuzları bulunduğunu, bu havuzları yapanların gelecek kuşaklara mesaj verdiğini ve bu yüzden, bölgenin uçan dairelerin ilgisini çektiğini söylemektedir.

Kapadokya'nın afrodisyak etkisi

Diğer haber ise 23 Ağustos 1985 tarihli *Bulvar*'dan. Kapadokya'ya gelen yabancı turist sayısının artmasının sebebinin, bölgenin havasının ve suyunun cinsel gücü artırması olduğu iddia edilen haber Kapadokya'ya gelen Janette Freu-ir adlı Fransız kadın doktorun şu sözlerine dayandırılmış: "Buraya gelen turistlerle görüştim. Neden denize değil de buraya geldiklerini sorduğumda önce tarihî eserleri görmek için geldiklerini söylüyorlar ama biraz samimi olursanız gerçek sebebin yörenin cinsel gücü artırması olduğunu öğreniyorsunuz. Buradaki toprakta bulunan bazı maddelerin cinsel güce etkisi biliniyor. Bu topraktan geçip gelen su da aynı etkileri taşıyor. Zaten yöre halkının hiç cinsel sorun yaşamadığını öğrendim. Hepsî gayet güçlü ve arzulu insanlar. Çoğu ailede en az dört çocuk olması da bunun kanıtı."

Haberin yanında ise peri bacalarının yanında birbirlerine sarılmış bir turist çiftin fotoğrafı var. Resim altında da

'Aşk gücünü artırdığı için Göreme'ye geliyoruz'

Fransız doktor Janette Freu-ir, Avrupa ülkelerinde Göreme ve Ürgüp'ün aşk gücünü artırdığı yaygın bir inanış. Bu yüzden pek çok turist deniz kenarı olursun, herî tarihî eserleri ziyaret etmek, hem de cinsel gücünü artırmak için bu bölgeye geliyor" dedi.

"Gerçekten cinsel güç çok artıyor"

Fransız doktor Janette Freu-ir Ürgüp ve Göreme çevresinde yaşadıkları yıllarda, cinsel gücü artırıcı etkileri olan bazı maddelerin bulunduğunu söylemiş. Freu-ir doktor, anılarına göre, "Göreme'de cinsel güç çok artıyor" dedi.

Fransız doktor Janette Freu-ir Ürgüp ve Göreme çevresinde yaşadıkları yıllarda, cinsel gücü artırıcı etkileri olan bazı maddelerin bulunduğunu söylemiş. Freu-ir doktor, anılarına göre, "Göreme'de cinsel güç çok artıyor" dedi.

Fransız doktor Janette Freu-ir Ürgüp ve Göreme çevresinde yaşadıkları yıllarda, cinsel gücü artırıcı etkileri olan bazı maddelerin bulunduğunu söylemiş. Freu-ir doktor, anılarına göre, "Göreme'de cinsel güç çok artıyor" dedi.

Fransız doktor Janette Freu-ir Ürgüp ve Göreme çevresinde yaşadıkları yıllarda, cinsel gücü artırıcı etkileri olan bazı maddelerin bulunduğunu söylemiş. Freu-ir doktor, anılarına göre, "Göreme'de cinsel güç çok artıyor" dedi.

Fransız doktor Janette Freu-ir Ürgüp ve Göreme çevresinde yaşadıkları yıllarda, cinsel gücü artırıcı etkileri olan bazı maddelerin bulunduğunu söylemiş. Freu-ir doktor, anılarına göre, "Göreme'de cinsel güç çok artıyor" dedi.

Fransız doktor Janette Freu-ir Ürgüp ve Göreme çevresinde yaşadıkları yıllarda, cinsel gücü artırıcı etkileri olan bazı maddelerin bulunduğunu söylemiş. Freu-ir doktor, anılarına göre, "Göreme'de cinsel güç çok artıyor" dedi.

Fransız doktor Janette Freu-ir Ürgüp ve Göreme çevresinde yaşadıkları yıllarda, cinsel gücü artırıcı etkileri olan bazı maddelerin bulunduğunu söylemiş. Freu-ir doktor, anılarına göre, "Göreme'de cinsel güç çok artıyor" dedi.

Fransız doktor Janette Freu-ir Ürgüp ve Göreme çevresinde yaşadıkları yıllarda, cinsel gücü artırıcı etkileri olan bazı maddelerin bulunduğunu söylemiş. Freu-ir doktor, anılarına göre, "Göreme'de cinsel güç çok artıyor" dedi.

Fransız doktor Janette Freu-ir Ürgüp ve Göreme çevresinde yaşadıkları yıllarda, cinsel gücü artırıcı etkileri olan bazı maddelerin bulunduğunu söylemiş. Freu-ir doktor, anılarına göre, "Göreme'de cinsel güç çok artıyor" dedi.

Janette Freu-ir, "Göreme'de cinsel gücün artmasıyla birlikte, buradaki toprakta bulunan bazı maddelerin cinsel gücü artırıcı etkileri olduğu biliniyor" dedi.

Göreme'de, bu toprakta bulunan bazı maddelerin cinsel gücü artırıcı etkileri olduğu biliniyor" dedi.

Avrupa ülkelerinde de cinsel gücü artırıcı etkileri olduğu biliniyor" dedi.

Fransız doktor Janette Freu-ir Ürgüp ve Göreme çevresinde yaşadıkları yıllarda, cinsel gücü artırıcı etkileri olan bazı maddelerin bulunduğunu söylemiş. Freu-ir doktor, anılarına göre, "Göreme'de cinsel güç çok artıyor" dedi.

Fransız doktor Janette Freu-ir Ürgüp ve Göreme çevresinde yaşadıkları yıllarda, cinsel gücü artırıcı etkileri olan bazı maddelerin bulunduğunu söylemiş. Freu-ir doktor, anılarına göre, "Göreme'de cinsel güç çok artıyor" dedi.

Fransız doktor Janette Freu-ir Ürgüp ve Göreme çevresinde yaşadıkları yıllarda, cinsel gücü artırıcı etkileri olan bazı maddelerin bulunduğunu söylemiş. Freu-ir doktor, anılarına göre, "Göreme'de cinsel güç çok artıyor" dedi.

Fransız doktor Janette Freu-ir Ürgüp ve Göreme çevresinde yaşadıkları yıllarda, cinsel gücü artırıcı etkileri olan bazı maddelerin bulunduğunu söylemiş. Freu-ir doktor, anılarına göre, "Göreme'de cinsel güç çok artıyor" dedi.

Fransız doktor Janette Freu-ir Ürgüp ve Göreme çevresinde yaşadıkları yıllarda, cinsel gücü artırıcı etkileri olan bazı maddelerin bulunduğunu söylemiş. Freu-ir doktor, anılarına göre, "Göreme'de cinsel güç çok artıyor" dedi.

Fransız doktor Janette Freu-ir Ürgüp ve Göreme çevresinde yaşadıkları yıllarda, cinsel gücü artırıcı etkileri olan bazı maddelerin bulunduğunu söylemiş. Freu-ir doktor, anılarına göre, "Göreme'de cinsel güç çok artıyor" dedi.

Fransız doktor Janette Freu-ir Ürgüp ve Göreme çevresinde yaşadıkları yıllarda, cinsel gücü artırıcı etkileri olan bazı maddelerin bulunduğunu söylemiş. Freu-ir doktor, anılarına göre, "Göreme'de cinsel güç çok artıyor" dedi.

Fransız doktor Janette Freu-ir Ürgüp ve Göreme çevresinde yaşadıkları yıllarda, cinsel gücü artırıcı etkileri olan bazı maddelerin bulunduğunu söylemiş. Freu-ir doktor, anılarına göre, "Göreme'de cinsel güç çok artıyor" dedi.

Fransız doktor Janette Freu-ir Ürgüp ve Göreme çevresinde yaşadıkları yıllarda, cinsel gücü artırıcı etkileri olan bazı maddelerin bulunduğunu söylemiş. Freu-ir doktor, anılarına göre, "Göreme'de cinsel güç çok artıyor" dedi.

Fransız doktor Janette Freu-ir Ürgüp ve Göreme çevresinde yaşadıkları yıllarda, cinsel gücü artırıcı etkileri olan bazı maddelerin bulunduğunu söylemiş. Freu-ir doktor, anılarına göre, "Göreme'de cinsel güç çok artıyor" dedi.

Göreme'nin cinsel gücü etkisini hemen gösteriyor

Göreme ve Ürgüp'te geçen yazın sıcakları, cinsel gücü artırıcı etkileri olan bazı maddelerin bulunduğunu söylemiş. Freu-ir doktor, anılarına göre, "Göreme'de cinsel güç çok artıyor" dedi.

Sünnetsiz çıkan 60 yıllık sünnetçi

Kendi kendini sünnet etti!

■ Nevşehirli sünnetçi Kazım Çolak'ın karısı Mihriban "Kocamın sünnetsiz olduğunu üç gün önce öğrendim" dedi

■ 80 yaşındaki sünnetçi Kazım Çolak, "Korktuğum için sünnet olmadım" diye itiraf etti

■ 78 yaşındaki karısı Mihriban Çolak, "Ben sünnetsiz bir adamla evli yaşamam" diye sünnetsiz paraset kalkan 60 yaşındaki Kazım Çolak, kendi kendini sünnet etti

■ Nevşehir'de, J. Kala Mahallesi'nde yaşayan Mihriban Çolak, "Bu 60 yıldır sünnetçi, ama onu görsen hiç kimse şüphelenmez. Görmeyince, başka bir şey düşünürüm" dedi

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

Amerika'ya gidecek

Fotoğrafçı, Tarihçi Bakan'ın kızıyla birlikte
Nevşehir'de, J. Kala Mahallesi'nde yaşayan Mihriban Çolak, "Bu 60 yıldır sünnetçi, ama onu görsen hiç kimse şüphelenmez. Görmeyince, başka bir şey düşünürüm" dedi

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

■ 30 yaşında kendi kendini sünnet eden Kazım Çolak, "Bunu yapmam için sünnetçilerle görüştim, ama kimseyi bulamadım"

"Bölgenin cinsel gücü artırıcı etkisi hemen kendini gösteriyor olsa gerek ki, kalıntıların arasında kimseyi umursamadan, kendinden geçmiş halde sevişen çiftlere rastlanabiliyor. Pek çok turist bölgeden aldığı toprağı ve suyu şişelere koyup ülkesine götürüyor."

Sünnet olmaktan korkan sünnetçi

Kavas'ın bilim adamlarına dayanmayan yerel haberleri de birer film öyküsü olabilecek kadar acayip haberlerdir. Bunun bir örneği de *Sabah* ve *Günaydın*'ın birinci sayfadan, *Güneş*'in iç sayfadan verdiği 28 Ocak 1986 tarihli "Kendi kendini sünnet etti" haberidir. Habere göre Nevşehir'in Kale Mahallesi'nde yaşayan ve 60 yıldır sünnetçilik yapan 80 yaşındaki Kazım Çolak'ın karısı Mihriban Çolak "üç gün önce" kocasının sünnetsiz olduğunu fark etmiştir! Üstelik 60 yıldır evlidirler. Bunun üzerine isyan eden 78 yaşındaki Mihriban Hanım "Sünnetsiz koca istemem" diye "tutturmuştur". Foyası ortaya çıkan Kazım Çolak, Ayhan Kavas'a yaptığı açıklamada "Bugüne kadar binlerce çocuğu sünnet ettim ama kendim sünnet olmaktan hep korktum" dedikten sonra kendi kendini sünnet etmiştir.

Ayhan Kavas dokuz yıllık gazetecilik yaşamında bunlara benzer yüzlerce haber yapmıştır ve bunların bir bölümü en büyük ulusal gazetelerin sayfalarında yer bulmuştur. Ama Erciyes Dağı'nın patlayacağı haberi yolun sonudur; işin içine Meclis, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve Hollanda Büyükelçiliği girmiş, ortalık karışmıştır. Polis ve gazeteciler

Kavas'ın peşindedir. İlk gün "Haberim doğru" açıklaması yaptıktan sonra ortadan kaybolan Kavas'a, ilk olarak *Nokta* dergisi muhabiri ulaşır. İşin ilginç, daha birkaç ay önce *Nokta* dergisi de Kavas'ın "Piyango milyonerinin ahıra sakladığı 10 milyonu eşek yedi" haberini kullanmıştır!

Nokta'nın 9 Şubat 1986 tarihli sayısına bir söyleşi veren Ayhan Kavas, en az yazdığı haberler kadar ilginç biri olduğunu gösterir. *Nokta* muhabiri haliyle ilk olarak şu meşhur Hollandalı bilim adamlarının isimlerini sorar. Kavas isimlerini bilmediğini söyler, sormayı unutmuştur. Peki fotoğraf da mı çekmemiştir? Hayır çekememiştir. "Çünkü" der Kavas, "ilk gördüğümde yanımda makinem olmadığı için çekemedim. Eve gidip makinemi alıp geri döndüm fakat adamlar Kapadokya'ya gitmişlerdi. Haberim doğrudur, ben adamlara tipleri itibarıyla güvendim."

Başka birçok haberde de fotoğraf yoktur. Örneğin, karnından iki metrelik yılan çıkan kadının fotoğrafını da o anda çekememiştir ama olayı görmüştür. "İstersem onun fotoğrafını şimdi de çekebilirim" der Kavas ve ekler: "Ama bu sefer olayı anında resimleyemediğimiz için yalnızca kadının fotoğrafı olabilir. Yılanı bulamayız artık. Çıkmış gitmiş, ölmüş mü ne olduğu belli değil!"

Kavas şöyleşide gazetecinin en önemli görevlerinden birinin habe-

***Nevşehir'in
Kale Mahallesi'nde
yaşayan ve 60 yıldır
sünnetçilik yapan
80 yaşındaki Kazım Çolak'ın
karısı Mihriban Çolak "üç gün
önce" kocasının sünnetsiz
olduğunu fark etmiştir!
Üstelik 60 yıldır
evlidirler.***

ri süslemek olduğunu söyler. Kendi süslemelerine örnek olarak soyguncuları kovalayan papağan haberini gösterir: “Bir papağan haberim vardı. Aslında iki üç tane papağanlı haberim oldu. Bir tanesinde papağan hırsız yakalatmıştı. Şimdi hırsızlar kadını soyuyor, bu gerçek. Boynundaki kolye ve bileziklerini çalmak istiyor. Kadın bağırınca polis gelip hırsızları yakalıyor. Olay bu. Böyle yazsan haber girer mi? Girmez. Biraz renk lazım. Evde papağan olduğu da gerçek. Ben papağanın ismini İmdat yapıp kadını da ‘imdat imdat’ diye bağırttım. Papağan da konuşuyor, teslim ol demeyi öğrenmiş. Teslim ol deyince hırsızlar da korkup teslim oluyor. Burada sadece bu bölümü renk.”

Her söylenene bir cevabı vardır Kavas'ın. Kendi kendini sünnet eden 80 yaşındaki sünnetçi Kazım Çolak'ın Nevşehir'de nüfus kaydının olmadığını bilip bilmediği sorusuna “Adam şahsen buralı değil yani. Aslen Güneydoğulu, nüfusa burada kayıtlı olmaz tabii” yanıtını verip çıkar işin içinden.

Nokta muhabirinin paraları eşeğe yediren piyango milyoneriyle tanışma isteğini ise “Adam gerçek ismini açıklamak istemiyor” diye savuşturan Kavas, “Hiç değilse paraları yiyen eşeği göster” ısrarlarına da “Sahibi paralar gidince çok sinirlenip eşeği mezbahada kestirdi” karşılığını verecektir!

Erciyes Dağı haberinden sonra UBA'daki işinden çıkarılan Kavas, bir süre yerel gazetelerde tutunmaya çalışsa da başaramaz. Gazeteciliği bıraktıktan sonra düğünlerde fotoğraf çekmeye ve ailesinin yanında çiftçilik ve esnafılık yapmaya başlayacaktır.

İlk asparagasçılarının akıbeti

Peki, 1963'te literatüre asparagas tanımını sokan muhabir ve foto muhabirinin sonu ne olmuştur? Asparagas skandalının ardından birkaç ay ortalıktan kaybolduktan sonra geri dönen muhabir Yener Tuğrul, sıcağı sıcağına yeni bir haber daha yapmıştır. Bu seferki haber, Türkiye'ye gelen Amerikalı bir genç kızın Müslümanlığı inceledikten sonra din değiştirmeye karar verdiğini anlatır. "Amerikalı papazın kızı imamın evinde misafir" başlıklı haberin fotoğrafında başörtülü iki genç kız "Kuran okurken" görülmektedir. Haberin fotoğrafını da yine Yurdaer Acar çekmiştir.

O dönem *Hürriyet*'te çalışan gazeteci Doğan Uluç anılarında sonrasını şöyle anlatıyor: "Ertesi gün Yener ve Yurdaer'e atlatma haberden dolayı bir kez daha para ödülü verildi ama öğle üzeri fiyasko su yüzüne çıktı. İstanbul'daki Amerikan Başkonsolosu telefonla *Hürriyet*'i arayıp 'Haber gerçek dışıdır. Amerikalı kızın Müslümanlığı seçtiği tamamen yalan. Kız, AFS adlı öğrenci değişim programıyla üç haftalığına İstanbul'daki bir ailenin yanına gelmiş. Muhabirinizin isteğiyle masa örtüsünü başına koyup saçlarını kapatmış. Resimde okuduğu görülen kitap da Kuran değil İstanbul telefon rehberi' dedi ve gazeteyi sert bir dille protestolu etti".¹

16 yaşındaki Amerikalı Miss Cheryl (sağda) misafir kaldığı evin kızı Ayşe Eren ile Kur'an-ı Kerime çalışırken görülmektedir. (Foto: Haber Ajansı)

Amerikalı papazın kızı imamın evinde misafir

Babasından, Müslümanlığın ilerici bir din olduğunu öğrenen Miss Cheryl, Kur'an-ı Kerime de çalışıyor

New Yorklu Papaz Howard E. Adams'ın 16 yaşındaki kızı Miss Cheryl, şimdi Erenköy'de eski İmam İsmail Eren'in evinde Kur'an kursu görmektedir. Milletlerarası talebe mübadelesi teğkilatı kanalıyla memleketimize gelen sarıgül, mavi gözlü genç kız, "Misyoner bir papaz olan babamdan Müslümanlığın ilerici bir din olduğunu öğrendim."

1 Doğan Uluç, *Kupa Ası*, Doğan Kitap, İstanbul, 2009, s. 38-42.

İkinci yalan hab erden sonra Yener Tuğrul basın camiasından kaybolur ve bir daha ortalıkta görünmez. Yurdaer Acar ise birkaç ay İngiltere'de kalıp dönd ükten sonra kendi yalan haberlerini ortaya çıkararak *Akşam* gazetesinde çalışmaya başlar. Daha da ilgini, *Akşam*'dan ayrıldıktan sonra *Hürriyet*'te yalan haber yaptıkları zaman patronu olan Haldun Simavi'nin, 1968'in Kasım ayında kurduğu ve kısa sürede asparagas haberciliğinin en önemli mecra-sı haline gelen *Günaydın*'da işe başlar ve gazetenin önemli isimlerinden biri olur.

Kıyamet koparan asparagas

Türk asparagas

tarihinin en tuhaf haber-

lerinden biri ve yurt çapında en çok ses getirip korku yaratan, *Tan* gazetesinin 1987'deki "Sakallı Bebek" haberidir. Gerçi bu asparagas şaheseri, tamamen *Tan*'ın uydurması değildir. Halk arasında hızla yayılan ve korku yaratan, "İstanbul'da sakallı bir bebek doğmuş. Doğar doğmaz konuşup kıyamet kopacak demiş" söylentisinin, gazete tarafından çeşitli ekleme ve süslemelerle haberleştirilmesi sonucu ortaya çıkmıştır.

Aslında konuyu ilk kez gündeme getiren *Tan* gazetesi değil, *Hürriyet* yazarı Ahmet Altan'dır. Altan'ın "Gerçeklerden bunalan halkımız gerçeküstünün renkli alemini keşfetti. Dolmuşlarda, vapurlarda, otobüslerde bu konuşuluyor. İnsanlarımız kıyametin kopmasından korkuyor" diye aktardığı söylenti özetle şöyledir: İstanbul'daki hastanelerden birinde bir kadın sakallı bir bebek doğurmuştur. Belden yukarısı yaşlı bir adamın gövdesine benzeyen bu bebeğin kimilerine göre beyaz, kimilerine göre siyah sakalları vardır. Bebek doğduktan hemen

sonra doktorlara "Bayramın ikinci günü kıyamet kopacak" demiştir.

İki gün sonra sıra *Tan* gazetesindedir. 1 Ağustos 1987 tarihli "Sakallı bebek panik yarattı" başlıklı sürmanşet haberinde, söylentinin Türkiye'yi ayağa kaldırdığı ve Edirne'den Kars'a kadar yayılıp paniğe yol açtığı yazar. Ama *Tan*, söylentinin asılsız olduğunu yazmak yerine sakallı bebeği inandırıcı kılmanın peşindedir.

Tan'ın haberinde, Ahmet Altan'ın yazısında olmayan bazı yeni ayrıntılar vardır. Örneğin, bebek Cerrahpaşa Hastanesi'nde doğmuştur. Yeni ve önemli bir başka bilgi ise, annenin doğum sırasında öldüğü ve sakallı bebeğin bu duruma çok sinirlendiğidir. Sakallı bebek, annesinin ölümünü "duyunca" doktorlara dönmüş ve "Bayramın ikinci günü kıyamet kopacak ve bütün kötüler ölecek. Annemi öldüren sizler de öleceksiniz" demiştir. Kıyamet koptuğunda bütün kötülerle birlikte iyilerin de ölüp ölmeceği, sadece kötülerin öldüğü bir durumun neden kıyamet olarak nitelendirildiği açık değildir.

Sakallı bebek panik yarattı

Türkiye'yi ayağa kaldıran söylenti

Cerrahpaşa Hastanesi'nde sakallı bir bebeğin doğduğu ve hemen konuşarak "Bayramın 2'nci günü kıyamet kopacak" dediği, Edirne'den Kars'a kadar yayıldı.

3 gündür, Türkiye'nin her yerinden *TAN*'ı arayan okurlarımız, ötekilerle "Olay doğru mu? Kıyamet kopacak mı? Biliz aydınlatın" diyorlar

Panığa kapılan bazı okurlarımız "Böyle bir olay varsa saklamasınlar, hastaneleri" şeklinde konuşuyorlar

TAN
HERGÜN 3 GAZETE

Sakallı bebeğin temsil resmi

Gazetenin ressamı Remzi Taşkıran'ın çizdiği büyük bir temsiliî resmin de kullanıldığı haberde, söylentiye duyan vatandaşların üç gündür *Tan* gazetesini "titrek seslerle" arayıp "Olay doğru mu? Gerçekten kıyamet kopacak mı? Böyle bir olay varsa saklamasınlar kıyamete hazırlanalım" dedikleri de iddia edilmektedir.

Gazeteyi arayan vatandaşlardan biri “Sakallı bebeği paniğe neden olmasın diye saklıyorlarmış, belki de öldürmüşlerdir” demiştir. Telefonu açan gazete çalışanının “Nereden duydunuz?” sorusunu, “Doğuma giren hemşirelerden biri tanıdığımız olur” diye yanıtlayan vatandaş, sakallı bebeğin görünüşüyle ilgili detaylar da verir: “Gözbebeklerinden garip ışıltılar saçılıyor-muş. Gözbebeğinin rengi tarif edilemiyormuş. Başında bir bebek için oldukça uzun platin rengi saçları var-mış. Yüzünü kaplayan sakalları da platin renkliymiş. Başı bedenine göre oldukça büyükmüş...”

Gazetenin iddiasına göre doğumu yaptıran ekip, bebeğin “tok bir sesle konuşması nedeniyle” paniğe kapılmıştır. Belli ki, tok bir sesle konuşmasa paniğe kapılmayacak olan ekip, olayı hastane yönetimine, yönetim de “gerekli yerlere” iletmiştir. Ancak gerekli yerlerin o kadar da gerekli yerler olup olmadığı şüphelidir, zira bu makamların elinden de “Olayı saklayalım da panik yaşanmasın” demekten başka bir şey gelmemiştir.

Haberin çıktığı gün, öğle saatlerine gelindiğinde piyasada *Tan* gazetesi kalmamıştır. Günlük tirajı 800-900 bin arasında olan ve eğitim ortalaması epey düşük bir okur kitlesine seslenen gazete, bu haber sayesinde bir milyondan fazla satmıştır.

Haberin çıktığı gün piyasada Tan gazetesi kalmamıştır. Tirajı 800-900 bin arasında olan ve eğitim ortalaması epey düşük bir okur kitlesine seslenen gazete, bu haber sayesinde bir milyondan fazla satmıştır.

Gazeteler sakallı bebeğin doğduğu söylenen Cerrahpaşa Hastanesi başhekiminin açıklamalarına da yer verir. Başhekim basın toplantısı düzenlemek zorunda kalmış ve vatandaşların hem hastaneye gelerek hem de binlerce kez telefon ederek konuyla ilgili bilgi talep ettiğini, ancak hastanelerinde kesinlikle böyle bir doğum olmadığını açıklamıştır.

4 Ağustos'ta İstanbul Müftülüğü de konuya dahil olur. Müftü Yardımcısı Fikri Gültekin bir açıklama yaparak *Tan*'ın haberinden beri telefonlarının susmadığını, bütün mesailerini sakallı bebek sorularını yanıtlamakla geçirdiklerini söyler. Kıyamet alametleri içinde bir sakallı bebek olduğunu doğrulayan Gültekin şunları söyler: "Ancak bu bebeğin gazetede çıkan bebek olmadığı kesindir. Telefon edenlere kıyamet gününün tespit edilemeyeceğini, kıyamet gününü yalnızca Allah'ın bilebileceğini söyledik. Kıyamete her an hazırlıklı olun, her gün kıyamet kopabilecekmiş gibi yaşayın dedik".

**Tan'ın yazdıkları
gitgide daha da ipe sapa
gelmez bir
hal alsada, bayramın
yaklaşması söylentinin etkisini
arttırmıştır. Bayramda
kıyametin kopacağına inanan
inanmayan herkesin
gündeminde sakallı
bebek vardır.**

Kıyameti tevekkülle karşılarız

Tan ise bu tartışmalara tamamen kulağını kapamıştır. Gazete, 4 Ağustos'ta, yani kıyametin kopacağı söylenen tarihten iki gün önce sakallı bebekle ilgili sokaktaki vatandaşın görüşlerinden derlenmiş, "Halk sakallı bebeğe inanıyor - Allahın dediği olur" başlıklı

Sakallı bebek kıyamet alâmeti!

Sakallı Bebek herkesin dilinde

(Altı yaşındaki Muhammed TANKURAN tarafından, okullarımızın tartı-)

★ "İslam ilmi'hali"nde, kıyamet zamanı yaklaşıncâ sakallı bir bebeğin doğacağından bahsediliyor

Kıyametin alametleri

• Kıyamet ve hayvan zamanıdır.
• Zine, ıktı, kemar ve hilaf hareketleri görülecektir.
• Herin azalması, cehaletin çoğalması, belah ve kahrın artması.
• Adetler ve emmiyet, kıymet, şefkat ve merhametli tahakküt.
• İbadet, vasa ve masnâhatın önem verilmemesi.
• Kardeşlik eline asılmaması.
• Döryada bir sağıgın başlaması ve 40 gün devam etmesi. Süçün belâsından insanlar neyare tutulmuş gidi, imankırlar ise kâhır görürler.
• Altın yolunda öğütürlü idâle edeo bir sarı baskın dökülen herikiler gıştence eler bu çarın gâması.
• Sakallı bir bebeğin doğması.
• Döryeğin belâdan çıkması.
• Hz. İsa'nın yeryüzüne inmesi.
• Hz. İsa ve Mevlâ adanmış ilâ şahidleri yer yüzüne düşerek ilâle ve fâsad çıkarması.
• Herin den birleşi ve idâretli bir asparas ve insanların kâhramana sezer simanı.
• Herin gâsbi, her gâsbi idâre de Arap Tanrı müstesna olmak üzere bu yerin belâması.

L Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayınlanan kitapta şunlar yazılı...

L "Kıyamet zamanı yaklaşıncâ insan görünümünde sakallı bir hayvan doğacaktır. Onun dünyaya gelişi, sarsıntıları neden olacaktır."

L İslam ilmi'hali'nin 71'inci sayfasında ve "Büyük kıyamet alametleri" bölümünde yer alan yazıyı yorumlayan "Sakallı bebeğin doğması ve hemen konuşarak kıyametten bahsetmesi, kitaptaki yazıya uyuyor" diyorlar.

L Sakallı Bebek konusundaki söylentiler herkeşin dilinde. Ayhan Artek adlı İstanbullu bir okuyumuz, Sakallı Bebeğin babası olduğunu iddia etti. Hüseyin'in Çirpici adlı bir başka okuyumuz ise, bu konuda bir iddia bulunmadığını belirtmiş kalmış. Kıyamet alametleri tab. 10.

Tan gazetesinde yayımlanan sakallı bebek resmi

● Bayramın ikinci gününde

KIYAMET bekleyen var

● Tan gazetesi tarafından duyurulan, sakallı bebeğin doğduğu ve kıyamet kopacağı volundaki haber, yurttaşlar arasında farklı tepkilere yol açtı

HABERİ 8. SAYFADA

bir "araştırma" yayımlar. Araştırmayı yapan muhabir, ilerleyen yıllarda "Dönüşüm Muhteşem Olacak" adlı şarkıyı yazarak meşhur olan, arkasından Saddam Hüseyin'e övgüler düzdüğü "Adın güzel büyük komutan / Yüce Saddam Hüseyin" parçasıyla düşüşe geçen, Banu Alkan'ın "Neremi Neremi" adlı parçasını yazdıktan sonra ortalıktan kaybolan söz yazarı ve şarkıcı Kadir Tapucu'dur. Dönemin genç muhabiri Tapucu'nun görüşlerine başvurduğu vatandaşların hepsi "Sakallı bebek doğmuş ve kıyamet haberi vermişse tevekkülle karşılarız" demektedir.

Gazetenin aynı günkü bir başka haberinde, sakallı bebeğin babası olduğunu söyleyen Ayhan Artek isimli kişinin gazeteyi aradığı yazar. Artek, kekeleyerek konuşmuş ve ayrıntıları daha sonra vereceğini söyleyip telefonu kapamıştır. Haberin sonunda, gazeteyi arayan bir başka okuyucunun verdiği, sakallı bebeğin ailesinin Küçükçekmece'de yaşadığı bilgisi de vardır: "Küçükçekmece'den arayan

Halk Sakallı Bebeğe inanıyor

En San (19) Sakatlar
M.A.İ. Şişek (17) Gön Ademi
Kavim Uralı (16) Ev Hamsu
Münire Altun (15) Ev Hamsu
Hicazlı Kılıç (14) Öğrenci
Ezber Arık (13) Ev Hamsu
Hülya İpek (11) Özyataycı
Naciye Kılıç (10) Ev Hamsu
Yusuf Demir (14) Mahabbetçi

'Allah'ın dediği olur!'

TAN

HER GÜN 3 GAZETE

Herkes "Sakallı bebek doğmuş ve kıyamet haberi vermişse tevekküle karşınız" diyor

Kıyamet kıyametine kıyamet olan zamanı beklemeyenler, kıyametle karşılaşacaklardır. "Herkes de vatanı beklemeyenlerdir ve kıyamet haberi vermişse tevekküle karşınız" diyor. (Nurchan'ın çamaşırları ve diğer meseleler)

bir okurumuz sakallı bebeğin tüm ailesinin aniden ortadan kaybolduklarını söylemiştir. Verilen adrese giden muhabirlerimiz yeni boşalmış bir evle karşılaştılar. Çevrede oturanlarsa 'Kiraçılar önceki gün telaş içinde taşındılar' dediler". Ancak haberde fotoğraf yoktur. Çağaloğlu'ndan Küçükçekmece'ye kadar giden muhabirler, nedense boşaltılan evin fotoğrafını çekmeden geri dönmüştür.

bir okurumuz sakallı bebeğin tüm ailesinin aniden ortadan kaybolduklarını söylemiştir. Verilen adrese giden muhabirlerimiz yeni boşalmış bir evle karşılaştılar. Çevrede oturanlarsa 'Kiraçılar önceki gün telaş içinde taşındılar' dediler". Ancak haberde fotoğraf yoktur. Çağaloğlu'ndan Küçükçekmece'ye kadar giden muhabirler, nedense boşaltılan evin fotoğrafını çekmeden geri dönmüştür.

Tan'ın yazdıkları gitgide daha da ipe sapa gelmez bir hal alsa da, bayramın yaklaşması söylentinin etkisini artırmıştır. Bayramda kıyametin kopacağına inanan inanmayan herkesin gündeminde sakallı bebek vardır. Oyuncu Serpil Çakmaklı, haber çıktığı günden beri günde dört beş saat sakallı bebekten söz ettiklerini, Antalya'da kaldığı oteldeki herkesin aynı şeyi konuştuğunu anlatırken, ünlü müteahhit Mehmet Ali Yılmaz kendisinin sakallı bebeğe inanmadığını ama yine de konuşmadan duramadığını söylemektedir. Yılmaz, bazı arkadaşlarının yarı şaka yarı ciddi "Madem kıyamet kopacak son günlerimizi vur patlasın çal oynasın geçirelim" dediğini de anlatır.

Bazı kişilerin sakallı bebeğe inanmasının yersiz olduğu bildirildi

Tüm bunlar olurken *Tan*'a gelen eleştirilerin artması üzerine gazetenin bağlı bulunduğu yayını grubunun büyük gazetesi *Günaydın* da olaya dahil olur.

"Sakallı bebek haberi ortalığı karıştırdı" başlıklı imzasız yazıyı yazan kişi, kardeş gazete *Tan*'ın yazdıklarına inananlara adeta fırça atmaktadır: "Yetkililer, *Tan* gazetesinin bu haberi bir söylenti olarak yazdığını belirtirerek, 'Böyle bir şeye inanılır mı hiç' şeklinde konuştular. Haberin halk arasında dolaşan ve hızla yayılan bir söylentiden kaynaklanmış olmasına rağmen, bazı kişilerin buna gerçekmiş gibi inanmalarının ve telaşlanmalarının versiz olduğu bildirildi." Yazıyı yazan kişiye göre *Tan*, bir sorumluluk örneği göstermiş ve ilk haberin ertesi günü sakallı bebeğin öldüğü haberini de yaparak paniğin daha fazla yayılmasını önlemiştir.

Ancak bayramın birinci günü, *Tan* haberini sürdürmektedir. Bu kez, Mekke'de hacca giden İranlıların yaptığı gösterilerde 400 kişinin ölmesi sakallı bebekle ilişkilendirilir. Mekke'deki olayların ve sakallı bebeğin resminin birlikte kullanıldığı haberin üst başlığı "Dünyada garip şeyler oluyor"dur. İddiaya göre ismi belirtilmeyen din adamları *Tan*'a konuşmuş ve "Kâbe'de Müslüman kanı dökülmesi kıyamet alametidir ve sakallı bebeğin doğumuyla aynı zamana denk gelmesi tesadüf değildir" demiştir.

Haberin hemen altında, yine din adamlarına dayandırılan "Kıyamet yeryüzünün yok olması demek değildir" başlıklı, yüreklere su serpen bir başka haber vardır. Haberde "Kıyamet alameti illa ki kıyamet

Sakallı bebek haberi ortalığı karıştırdı!

- Doğduğu gün konuşarak "Bayramın ikinci gününü kıyamet kopacak" dediği iddia edilen sakallı bebek haberi yüzünden dün bir çok kişi telefonla gazeteleri arayıp "Gerçekten kıyamet kopacak mı?" diye sordu.
- Yetkililer, haberi veren *Tan* Gazetesi'nin de, bunun bir söylenti olarak yazdığını belirterek "Böyle bir şeye inanılır mı hiç?" dediler. • Yazısı: 9'da

Dünyada garip şeyler oluyor

İslamiyet'in kutulu kentinde kutulum
Bu fotoğrafta gösterilen olaylar, bu kentte çok nadir görülür. Bu olaylar, bu kentte çok nadir görülür. Bu olaylar, bu kentte çok nadir görülür.

İste, en yakın ve kötü bir işaret

Kâbe'de İslam İslam'ı kirdi

Kâbe'de adam öldürmek en büyük günah olmasına rağmen, İslam kanı döküldü

Bu olay, bu kentte çok nadir görülür. Bu olay, bu kentte çok nadir görülür. Bu olay, bu kentte çok nadir görülür.

Bu olay, bu kentte çok nadir görülür. Bu olay, bu kentte çok nadir görülür. Bu olay, bu kentte çok nadir görülür.

Bu olay, bu kentte çok nadir görülür. Bu olay, bu kentte çok nadir görülür. Bu olay, bu kentte çok nadir görülür.

Bu olay, bu kentte çok nadir görülür. Bu olay, bu kentte çok nadir görülür. Bu olay, bu kentte çok nadir görülür.

Bu olay, bu kentte çok nadir görülür. Bu olay, bu kentte çok nadir görülür. Bu olay, bu kentte çok nadir görülür.

Bu olay, bu kentte çok nadir görülür. Bu olay, bu kentte çok nadir görülür. Bu olay, bu kentte çok nadir görülür.

kopacak anlamına gelmez. Bazen yaradan kıyamet alametleri göndererek insanları doğru yola davet eden uyarılar da yapar. Sakallı bebek olayı da buna örnektir" denilir.

O yıllarda, dinî bayramların ilk günü dışında gazeteler yayımlanmadığı için bayramın ikinci, üçüncü ve dördüncü günü sakallı bebekten ses çıkmaz.

Hiçbir metafizik kaygı taşımayan çevreler

Bayramın ertesi günü, yani 9 Ağustos tarihli gazeteler ise kıyametin kopmadığı haberleriyle doludur! Herkes dalgasını geçerken, İslâmî gazeteler öfkeli- dir. *Zaman* gazetesindeki imzasız yazıda "Olay, hiçbir metafizik kaygı taşımayan çevrelerin yayınından ibaret. Amaç halkın kıyamete inancını sarsmak olabilir. Kendi yalanlarıyla kıyametin kopacağı beklentilerini körükleyen bu çevreler, bundan böyle kıyametin hiç gerçekleşmeyecekmiş gibi sunulma-

sına çaba gösterebilirler. (...) Bazı vatandaşlar, gazetelerin yayını üzerine kıyametin bayramın ikinci günü kopacağına inandıklarını, bu nedenle kendilerince bazı tedbirler aldıklarını, bekledikleri olmayınca inançlarında bir sarsıntı meydana geldiğini bildirdiler" denilerek, *Tan* gazetesi halkı kıyametten soğutmakla suçlanır. *Zaman*,

Bayram öncesi kafa karıştıran yayınlar kasıtlı

“Sakallı bebek”

uydurma

Bayram öncesi bazı gazeteler, ısrarla bir sakallı bebek hikayesi tuturdular. Bu hikayeye göre, İstanbul'da sakallı doğan bir bebek konuşarak, bayramın ikinci günü kıyamet kopacağını bildirmiş. Gazeteler, çeşitli senaryolarla destekleyip, hikayeyi inanılır hale sokular

Hiç bir metafizik kaygı taşımayan çevrelerin bu yayını kasıtlı buluyor. Bazı din bilgileri amacın, halkın kıyamete olan inancını sarsmak olabileceğini söylüyorlar. Kendi yalanlarıyla kıyametin kopacağı beklentilerini körükleyen bu çevreler bundan böyle kıyametin hiç gerçekleşmeyecekmiş gibi sunulmasına çaba gösterebilirler.

Öyle İslâm kaynakları kıyameti ile ilgili ayrıntılı bilgiler sunuyorlar. Ancak kıyamet alametleri arasında 'sakallı bebek' hikayesini destekleyecek bir unsur yok. Bilmen'in ilimhâlinde, dâbherileri denilen bir maddeden yerdan çıkacağı belirtiliyor. Halbuki hikâyede, sakallı bebek bir kadın tarafından doğurulmuştu. İslâm bilgileri, fasıkların haberleri konusunda uyarık olunması ısrarında bulundular.

Haberler 10. Sayfa

“vatandaş tedirginliğe ve dehşete düşüren” haberi yapanları fasık (göz göre göre günah işleyen Müslüman kimse) olmakla da itham eder ve İslâm bilginlerinin halkı fasıkların haberlerine karşı uyanık olmaya çağırdığını yazar.

Aynı günkü *Tan* gazetesi ise birinci sayfanın alt köşesindeki “Sakallı bebek heyecanı bitti” başlıklı minik haberinde hiçbir şey olmamış, konunun kendisiyle bir ilgisi yokmuş gibi davranmaktadır: “Bilindiği gibi *Tan* muhabirleri adı geçen hastanede dikkatli bir araştırmaya girdiler ve olayı aydınlatmaya çalıştılar. Sonunda olayın bir söylentiden ibaret olduğu anlaşıldı. Ancak olayın gerçek olmadığı ortaya çıkmasına rağmen insanlar sakallı bebekle korkutulup birtakım meczup kişiler tarafından etki altına alınmak isteniyor. Gazeteniz *Tan*, yaptığı araştırmanın ortaya çıkardığı, böyle bir olay olmadığı gerçeğine dayanarak okuyucularına söylentilere kulaklarını tıkamaları gerektiğini yeniden hatırlatmaktadır. Kıyametin ne zaman kopacağını sadece Allah bilir ve Allah'ın dediği olur”.

Sakallı bebek hikâyesi “mutlu son”la biter ama daha birkaç hafta konuşulur. *Nokta* dergisi de *Tan*'ın haberinden üç hafta sonra “Sakallı Bebeğin Esrarı” adlı geniş bir dosya hazırlar. Dergiye açıklama yapan *Tan* gazetesinin yayın yönetmeni Tefik Yener, halk arasında bir buçuk aydır konuşulan söylenti “iyice yaygınlaşınca” gazeteye her gün yüzlerce telefon gelmeye başladığını, Ahmet Altan konuyu *Hürriyet*'te yazdıktan sonra kendilerinin de haber yapmaya karar verdiğini anlatır. Peki, bebeğin Cerrahpaşa'da doğduğunu nereden çıkarmışlardır? Yener, bu soruya “Bilgiyi bize Cerrahpaşa'da çalışan,

... Ve kıyamet kopmadı

● *Tan* gazetesinin ortaya attığı ve halkın ağızına sakız olan hikâye sona erdi

HABERİ 13. SAYFADA

Bayramla birlikte “Sakallı Bebek” heyecanı da bitti

□ *TAN*, Edirne'den Kars'a bütün yurdu saran “Sakallı bebek doğdu. Bayramın ikinci günü kıyamet kopacak” şeklindeki söylentiyi bayramdan önce haber yapmıştı.

□ Halk arasında korkunç bir hızla yayılan bu söylentinin heyecanı Kurban Bayramı ile birlikte bitti ama, halk arasında hala konuşuluyor.

Yazısı 5'inci sayfada

bayramda kıyametin kopacağına inanan ve aklıba-
şında görünen bir hemşire verdi. Ama işini kaybet-
memek için isminin açıklanmasını istemiyordu” ya-
nıtını verir. Bayramın ikinci günü kıyametin kopa-
cığını sakallı bebeğin ağzından aktaran ve buna
kendisi de inanan hemşire, dünyanın sonuna birkaç
gün kalmasına rağmen işini kaybetmekten endişe
duymaktadır ilginç bir şekilde.

Bizim maneviyatımızla oynayamazsınız!

Söylentinin, tartışmasız en büyük mağduru olan
Cerrahpaşa Hastanesi çalışanları da dergiye açık-
lama yapmıştır. Anlattıklarına göre, haberin çıktı-

ğı gün, daha sabahın erken saatlerin-
de telefonlar kilitlenmiştir. Ayrıca, yüz-
lerce meraklı hastanenin kapısına da-
yanıp sakallı bebekle ilgili bilgi almak
istemekte, bazı meraklılar kadın-do-
ğum servisine kadar sızıp sakallı bebe-
ği görmek için ısrar etmektedir.

Hastanenin kadın-doğum hekimle-
rinden Mehmet İdil, o gün yaşadıkla-
rını şöyle anlatır: “Haber okumamış-
tık. Çok şaşırdık nereden çıktı bu di-
ye. Sonra gazeteyi alıp kendimiz oku-
yalım dedik ama gazete tükenmişti.
Bütün gün bir yandan iş yoğunluğu-
yla, bir yandan meraklılarla uğraşmak
zorunda kaldık. Zaman zaman merak-
lılar hastanenin içine sızmayı başarı-
yor, biz de hastane polisine haber ver-
mek zorunda kalıyorduk. İşin tuhaf ya-

Doktorlar hayret etti

1 yaşındaki Juanito'nun doğumuna giren doktorlar dünyayı geçen bebeği görünce şaşkınlığa düştü. Doktorlar "Bebek yemeyi bilmiyordu. Derisi ısı ve garip puantiya kaplıydı. Dişi ise bir yıl önce çıkmıştı" dediler. Doktorlar "Bu bebeğin babası kesinlikle bir insan olmamış" jargonunda konuştu.

Meksika'da 7 yaşındaki kız "Kertenkele bebek" doğurdu

Doğumu yaptıran Dr.Jesus Lopez, "Bebeğin babasının uzaylı olduğunu sanıyorum" dedi

Amerika'nın yüksek telişli dergilerinden "SUN" un dünyaya duyurduğu habere göre, henüz 7 yaşında olan Juanito De La Vega karninde ut sığırından kuyukulararak hastaneye yattı. Ancak kız muayene eden doktorlar kızın karninde bir canlı doğurdu bilirdiyerek Juanito ya doğum yaptırdılar. Ancak bebek herkeste şaşkınlığa...

Doğumu gerçekleştiren doktor Jesus Lopez, inanılmaz bir olayla karşı karşıya olduklarını belirtmek istiyor. "Bu yaratık bir sene önce doğum yapmadı ancak bir olaydır. Aynı dünyaya gelen bebek gibi nesliyi, aynı puantiya kaplıydı. Böyle bir bebeğin doğması ya uzaylı ya da kertenkele olabilir. Durumu hükmetme bilmiyoruz."

Çocuk anne ile birlikte "Kertenkele bebek" olarak doğdu.

ni, 'Hastanemizde böyle bir doğum yoktur' dendiğinde çok bozuluyorlardı. Bir keresinde 'Böyle bir şey yok' dediğimizde bir meraklı önce küfür etti, ardından da 'Bizim maneviyatımızla oynayamazsınız' diye bağırıldı. Ortalık gazeteci doluydu. Çin televizyonundan gelenler bile vardı".

Sakallı bebek Ağustos ayının en çok konuşulan konusu olurken, 1987 yılının tamamında da en çok konuşulan beş konudan biri olur. Bu haber sayesinde tiraj rekorları kıran *Tan* gazetesi daha sonra da dönem dönem benzer haberler yapar. Ancak, "insandan hamile kalan maymunun doğurduğu, kedi kadar kurnaz, köpek kadar sadık yaratık", "Uzaylıların doğurup dünyaya bıraktığı bebek" ve "7 yaşındaki kızın doğurduğu kertenkele çocuk" gibi sayısız haberden hiçbirisi sakallı bebek haberinin ulaştığı "başarıya" ulaşamayacaktır.

Uzaylılar dünyaya bir bebek bırakıp kaçtı!

Birçok bilim adamı, uzaylıların dünyaya bir bebek bırakıp kaçtığını iddia ediyor. Bu bebek, uzaylıların dünyaya bıraktığı ilk bebekti. Uzaylılar, bu bebekle dünyaya bir mesaj göndermiş olabilir. Bu bebek, uzaylıların dünyaya bıraktığı ilk bebekti. Uzaylılar, bu bebekle dünyaya bir mesaj göndermiş olabilir. Bu bebek, uzaylıların dünyaya bıraktığı ilk bebekti.

İnsanoğlu artık Allah'ın işine karışıyor

Amerika'da bir maymun, rahmine insan spermli yerleştirilerek ilk defa insanoğlunun hayatına bırakıldı. Bu bebek, insanoğlunun hayatına bırakılan ilk bebektir. Bu bebek, insanoğlunun hayatına bırakılan ilk bebektir. Bu bebek, insanoğlunun hayatına bırakılan ilk bebektir.

Stalin'in bıyıklarıyla komünizm propagandası

II. Dünya Savaşı sonrası Sovyetler Birliği'nin Doğu Avrupa'daki nüfuzunu genişletmesi, ABD'nin başını çektiği kapitalist dünyada bir komünizm korkusu yaratmıştı. Antikomünist ittifak, Nazi Almanyası önderliğindeki Mihver Devletleri'nin yenilmesinde en büyük pay sahibi olan Sovyetler Birliği'ne ve lideri Josef Stalin'e (1878-1953) yönelik sempatinin Avrupa'nın batısına yayılmasından ve bu ülkelerdeki komünist partilerin başarılı olmasından korkuyordu. Bu korku ve karşılıklı mücadele, 1990'lı yılların başına kadar süren Soğuk Savaş'ı doğurdu. NATO (1949) ve Varşova Paktı'nın (1955) kurulmasıyla cepheler keskinleşti ve dünya iki farklı kutba bölündü. Türkiye de NATO ittifakında yer aldı.

1945-1962 yılları arasında en yoğun dönemi yaşanan Soğuk Savaş'tan önce de Rusya ve komünizm düşmanlığının epey yaygın olduğu Türkiye'nin, iki kutuplu dünyanın en katı anti-komünist ülkelerinden birine dönüşmesi şaşırtıcı değildir. Ayrıca, Soğuk Savaş'ın ilk döneminde Türkiye'nin devlet politi-

kası, Batı ittifakına kabul edilmek ve ABD desteğini alabilmek için Türkiye'de çok büyük bir komünizm tehlikesi olduğu izlenimi yaratmak yönündeydi. Bu nedenle en küçük olay bile büyütülüyor, gazeteler de bu duruma çanak tutuyordu. Tüm bu sebepler, McCarthycilik adı verilen ve en olmadık şeylerden komünizm propagandası yapıldığı anlamını çıkaran antikomünist histerinin Türkiye'de de yandaş bulmasını kolaylaştırdı.³

Türkiye'deki antikomünist histeri yalnızca solcu aydınların, siyasetçilerin, yazarların, aktivistlerin değil, birbirinden saçma suçlamalar yöneltilen birçok sıradan insanın da işkence görmesine, senelerce hapis yatmasına, işini gücünü, ailesini kaybedip perişan olmasına yol açtı. Komünist olduğu için yargılananlara şöyle suçlamalar yöneltilebiliyordu: "Ruslar iyidir" demek (1949), "Rusya'dan sitayiş-kâr bir lisanla bahsetmek" (1951), "Ruslar 600 milyon biz ise 20 milyonuz, onlarla başedemeyiz diyerek korku yaratmak" (1951), "Vapurun iskeleye geç yavaşmasına sinirlenerek komünizm propagandası yapmak" (1952), "Kırmızı topraktan Atatürk büstü yaparak kızıl propagandası yapmak" (1952), "Ruslar

Ekmekle kızıl propaganda

Bir müddet evvel kapatılan ve 15 üyesi tevkif edilen Sosyalist Partisi hakkında ilgililerce ya-

pılmakta olan tahkikat derinleş tirilmektedir.

[Devamı Sa. 7, Sü. 2 de]

3 ABD'de 1947'de başlayıp 1950'li yılların ikinci yarısına kadar süren solculara yönelik büyük cadı avının sembol ismi, Cumhuriyetçi senatör Joseph McCarthy idi. McCarthy'nin yürüttüğü ucuz ve berbat antikomünist faaliyet, iftiradan jurnallığa kadar birçok yöntemi içeriyordu.

Komünist uşaklarının marifeti

Ankaradan İneboluya sevk
edilen bira sandıklarının
üstüne orak - çekiç resmi
yapılmış

Ankara, 16 (Milliyet) — İne-
bolu Savcılığı ve Ankara Sav-
[Devamı Sa. 7 Sü. 5 de]

Çikolata ile kızıl propaganda

Royal çikolatalarının içinde
orak-çekiçli yeşilay bayrağı
bulundu

Bir müddet evvel Royal Çi-
kolata Fabrikasına piyasaya
sürdüğü 50 kurusluk çikolatala-
rın içinde ikramiye hediyesi o-
larak konulan bayraklı kâğıt-
lardan Yeşilay bayrağının sol
üst köşesinde orak-çekiç şekli
görülmediği hakkında 1. Şubeye
bir ihbar yapılmıştı.

Bu ihbar üzerine derhal faa-
liyet geçilmiş ve Royal Fabri-
kasında yapılan arama netice-
sinde bu bayraklardan 4000 ta-
ne ele geçirilmiştir.

İncelemelere devam olunarak
bu bayrakların kilçe ve tab iş-
lerinin Galatada Perşembe Pa-
zarında 1 numaralı Yıldız Mat-
baasında yapıldığı anlaşılmış-
tır. Derhal matbaada bir arama
yapılmış ve bayrakların kilçe-
leri ele geçirilmiştir.

Bütün bu hususları göz önlin-
de bulunduran Emniyet Müdiri-
liğin bu işin ainsice bir komü-
nistlik propagandası yapmak
azmı ile tertiplendiği neticesine
varmıştır.

ilim ve fende Amerika'dan ileridir diyerek dost ülke-
leri rencide edici propagandada bulunmak" (1953),
"Yuri Gagarin'e [Uzaya giden ilk insan olan Sov-
yet kozmonot-yn] tebrik inektubu yazmak" (1961),
"Köylü vatandaşlardan 'halkım' diye bahsederek
ve sinema gösterilerinde 'ben solcuyum' diyerek
soldaki koltuğa oturarak komünizm propagandası
yapmak" (1964).

Herhangi bir şeyi komünizm sembollerinden biri-
ne benzetip ihbar eden muhbir vatandaş türü de an-
tikomünist histerinin yarattığı tuhaflıklardan biriy-
di. Sözgelimi, bir çiklet ambalajındaki T harfinin, bir
reklam afişindeki G harfinin, bir üniversite kampu-
sunde asılı Türk bayrağındaki ayın, televizyona çık-
mış bir solistin kolyesindeki S harfinin orak çekiç
benzetilmesi gibi vakalara rastlanabiliyordu.

1974'te yaşanan bir olay benzetme deliliğinin
hangi noktalara ulaşabildiğini göstermesi açısın-
dan ilginçtir. Bu kez benzetilen orak çekiç sembo-
lü değil, Sovyet Devrimi'nin önderi Lenin'dir. Uya-
nık bir muhbir vatandaş, 16 Aralık 1974'te TRT ha-
ber bültenlerinden önce ekrana gelen jenerikteki
haritanın Kuzey Amerika bölümünün Lenin'e ben-
zediğini öne sürerek savcılığa şikâyetle hınlınmış-
tır. Savcı TRT'den haritanın bir kopyasını ister ve
soruşturma açar.

Stalin'in şerefine kadeh kaldırma suçu

Sovyetler Birliği lideri Stalin'i kullanarak komünizm
propagandası yapma suçlaması da epey revaçtadır.
Örneğin, 19 Mayıs 1949'da birçok gazetede, Kayse-
ri'de bir komünist şebekenin tespit edildiği haberi-

ni görüyoruz. Haberlere göre lise ikinci ve üçüncü sınıf öğrencisi olan Osman Doğan ve Ahmet Sandıkçı adlı gençlerin, "Yılbaşı gecesi henüz tespit edilemeyen bir evde Stalin şerefine kadeh kaldırdıkları ve bu yolla propaganda yaptıkları" tespit edilmiştir.

27 Haziran 1952'de akli dengesi bozuk Vartan Aşıkyan adlı Ermeni vatandaş, Rus konsolosluğunun önünde "Hepinizi kurtanacak adam Stalin'dir" diye bağırarak için yakalanır. Vartan, linç edilmekten polis tarafından kurtarılmıştır. Mahkemeye çıkarılan ve akli dengesi yerinde olmadığı için hastanede müşahade altına altına alınan Vartan, durum böyle olmasına rağmen *Yeni Sabah* gazetesinde "Hastaneye götürülürken bile propaganda yapmayı sürdürdü" diye yerden yere vurulur. *Milliyet*, Aşıkyan'dan "Komünist uşağı deli", *Vatan* ise "Kızıl uşağı Ermeni" diye söz eder.

26 Aralık 1952 tarihli *Dünya*'da, üzerinde Stalin resmi olan kurşunkalemlerin toplatıldığına aktarıldığı haber şöyledir: "Hadiseyi ilk fark eden Kayseri'de okuyan bir ilkokul talebesi olmuştur. Kalemdeki resmi gören çocuk, 'Bu Stalin değil mi?' diye arkadaşlarının fikrini aldıktan sonra vaziyeti öğretmenine bildirmiştir. Durum bilahare Kayseri ve İstanbul zabıtasına, sonra da adli makamlara intikal ettirilmiştir. Firma sahibi ile mesul müdür yakalanmıştır ve tahkikat sürmektedir".

Orak çekice benzetilen eski amblemli tabelası...

Turizm Bakanı'nın orak çekice benzettigi amblem değiştirildi

ERDEMİT Gölü-Turizm ve Tanıtma Bakanlığı LÜZÜ Tokolucanahinde orak çekice benzetilerek kaldırılman istenen Akçay Tatil Köyü amblemi değiştirilmiştir. Zamanın Turizm ve Tanıtma Bakanı Dr.Ahmet Taner Kırımlı tarafından beğenilen bu bakanlığa ait Akçay Tatil Köyü'ne amblemi bintirce çatal,

Akçay Tatil Köyü'ne yeni amblemli tabelası...

bıçak, kaşık, bardak, peçete ve benzeri üzerine işlenmiştir... LÜZÜ Tokolucanahinde Turizm ve Tanıtma Bakanlığına getirilince amblemin üzerindeki (y) harfini orak ve çekice benzeterek kaldırılman istenilen amblemi, Akçay Tatil Köyü yöneticileri Bakanın onayına sunarak bütün amblemleri değiştirilmiştir.

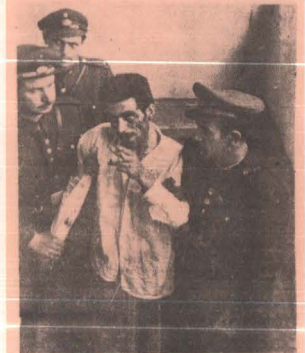
TV haberlerindeki haritada bir yer, Lenin'e benzetildi

ANKARA. ÖZEL

TV'de haberler bağlamadan gösterilen dünya haritasında Kuzey Amerika bölümünün Lenin'in profiline benzediği ilharban üzerine savcılık, harekete geçmiştir.

Komünizm hayranı deli adli tıbbı gönderildi

Kızıl uşağı Vartan mahkemede ve yolda da Propaganda yapmağa yeltendi

Komünist uşağı deli adliyyeye götürülürken (Yasın yoldanında)

Stalin'in resmi olan kurşunkalemler toplattırıldı

İstanbul'un tanınmış ithalâtçı firmalarından biri hakkında siyasi polis tarafından tahkikat açılmıştır. Suç yurt dışından getirilen kalemlerle koni-nin propagandasına zemin hazırlanmaktadır.

Firma, bir müddet önce Bulgaristanla temasa geçmiş ve buradan onbinlerce kurşun kalem, ithal edilmiştir. İki ay kadar evvel İstanbul gümrüklerinden geçilen ve Anadolu vilâyetlerine gönderilen bu kalemlerin üzerinde Rusça yazılarla Stalin'in resmi bulunmaktadır.

Durumu ilk farkedene Kayseride okuyan bir ilkökul talebesi olmuştur. Kalemdeki resmi gören çocuk "Bu Stalin değil mi?" diye arkadaşlarının fikrini aldıktan sonra vaziyeti öğretmenine bildirmiştir. Durum bilâhüce Kayseri ve İstanbul zabıtasına, sonra da Adli makamlara intikal etmiştir.

Mahkeme, Stalinli kalemlerin toplatılmasına karar vermiş, bu karar bütün vilâyetlerin Emniyet Müdürlüklerine bildirilmiştir. Piyasaya çıkarılan kalemlerden mümkün bir kısmı elde edilmiştir.

Kalemleri ithal eden firmasının sahipleri ile ilgili mevzuatta mesalleri görülen bazı kimseler siyasi polis tarafından sorguya çekilmiştir. Bunlar ifadelerinde:

— Hâlisede bir kastimla yok. İthal edip, piyasaya çıkardığımız kalemlerin üzerinde Stalin'in resmi olduğunu biliyorduk. demislerdir. Tahkikata ehemmiyeti devam edilmektedir.

10 Ocak 1953'te *Akın* gazetesinin birinci sayfasında ise İzmir'de ele geçirilen ve Stalin gibi bıyık bırağan komünist şebeke haberi var. Bir insan neden Stalin'in bıyıklarına benzer bir bıyık görünce komünizme sempati duysun, bıyıkla nasıl propaganda yapılsın pek anlaşılır gibi değildir ama Stalin'in bıyıklarıyla ve hatta kaşlarıyla propaganda yapıldığı iddiası birçok kovuşturmayla konu olmuştur.

Atatürk'ün alnına gizlenen Stalin

1951 yılında Adnan Menderes Hükümeti, Ceza Kanunu'nda komünizm ve bağlantılı suçları düzenleyen 141-142'inci maddenin kapsamını genişletmeye karar verir. Hem bu maddenin görüşmeleri hem de "milletvekillerinin dikkatini komünizm tehlikesine çekmek" için 19 Kasım 1951'de TBMM'de gizli bir oturum düzenlenir. Bu özel oturumda uzman sıfatıyla Meclis'e çağrılan askerî yargıç Şevki Mutlugil de konuşmuş ve "hükümet adına memleketteki komünizm cereyanları hakkında izahat" vermiştir. İlerleyen yıllarda MİT İstanbul Bölge Müdürü olacak bu antikomünist şahıs, saatler süren konuşmasında Türkiye'deki komünizm tehlikesini daldan dala atlayarak ve onlarca örnek vererek anlatır. Mutlugil, sinsi komünist propaganda biçimlerini anlatırken *Cumhuriyet* gazetesini de suçlar. Kürsüden 29 Ekim 1950 tarihli gazetenin birinci sayfasını gösteren Şevki Mutlugil aynen şunları söyler: "Hemen her gündelik gazetede birkaç sinmiş ajan vardır. Bu ajanlar, fırsat buldukları vakit, *Cumhuriyet* gazetesinin, geçen Cumhuriyet Bayramı nüshasından görüldüğü gibi en yüksek sembollerimizle dahi

istihza etmekten çekinmezler. 1950 senesi Cumhuriyet Bayramı'nda neşredilen *Cumhuriyet* gazetesinin ilk sayfasında Atatürk'ün alnı üzerine Stalin'in resmi oturtulmuştur".⁴

Milli gafletimize gülen Stalin

Başka bir resmin üzerine gizlice Stalin resmi koyarak komünizm propagandası iddiasının kamuoyunu en çok meşgul ettiği olay ise 1955'te yaşanır. *Mil-liyet*'in 9 Mart 1955 tarihli birinci sayfasındaki "Bir okul kitabı toplatılıyor" başlıklı haber şöyledir: "Liselerde okutulan astronomi dersi kitabındaki şekiller arasında Stalin ve Lenin'in resimlerini de kondu-ran müellif ve matbaacı hakkında takibat açıldı. 1954 yılında basılmış ve liselerde okutulması Maarif Vekaleti'nce kabul edilmiş olan kitapla komünizm propagandası yapılmak istendiği anlaşılmış ve dün geç vakit hadiseye el koyan zabıta ile adli makamlar tahkikata başlamışlardır. Kitabın adı *Astronomi*'dir. İki baskı yaptığı anlaşılan kitabın 95'inci sayfasında Stalin ve Lenin'in resmi bulunmaktadır. Keza ikinci baskının 142'nci sayfasında da aynı resimler gösterilmektedir. Resimler talebeye gösterilmek maksadı ile kitaba konulmuş bir meteor taşı resminin ortasına oturtulmuştur. Bilhassa Stalin'in

4 Mutlugil, Cumhuriyet'te birinci sayfasının neredeyse üçte birini kaplayan ve rahmetli karikatür ustası Oğuz Aral'ın tabiriyle gereksiz taramayla dolu olan, renkli Atatürk çiziminden söz ediyor. Resme bilgisayar marifetiyle büyütüp bakıldığında doğrusu Atatürk'ün alnında başkasına ait saçlar ve kaslar olduğuna yorulabilecek bir takım taramalar belirginleşiyor ama bunun Stalin'in yüzünün resmi olduğunu söylemek olanaksız.

Stalin'le Lenin'in Astronomi kitabındaki resimleri

İddia ve ihbar üzerine resim
tetkik edilmek üzere Maarif
Vekâletine gönderildi

Kabataş lisesi öğretmenlerinden Şerefeddin Çintan tarafından lise son sınıf öğrencileri için hazırlanan «Astronomi» kitabındaki bir meteor taşı üzerinde bulunan iki resmin Stalin ve Lenin'e ait olduğu iddia edilerek, bu yolda Emniyet makamlarına bir ihbar yapıldığını dâlin bildirmişti. Bu iddia etrafında Adliye ve Emniyet makamları harekete geçerek, mezkûr resmi tetkik edilmek üzere Maarif Vekâletine göndermişlerdir.

Diğer taraftan *Çin* konusuna nisan gazetecilere Şerefeddin Çintan şunları söylemiştir:

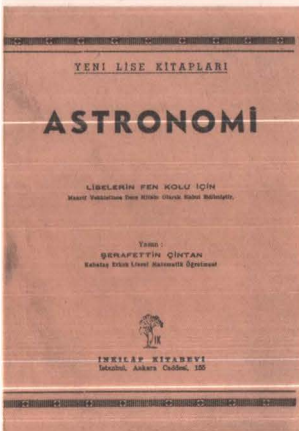
— «Son derece müteessir bulunuyorum. Adı geçen resim hakkında ilk defa geçen sene Kuleli Lisesi öğrencileri tarafından, bir kaç ay evvel de Bursa Işıklar Lisesi öğrencileri tarafından iki ihbar yapıldı. Ben, geçen sene Kuleli Askerî lisesinde hoca iken, resmin

fotoğrafı ilk bakışta nazarı dikkati celbetmekte, kalın kaş ve meşhur pos bıyıkları derhal fark olunmaktadı. Haberde, kitabı yazan Kabataş Lisesi Matematik Öğretmeni Şerafettin Çintan'ın, okuldan gözetimine alındığı bilgisi de var.

Aynı günkü haberinde «İddia ve ihbar üzerine resim tetkik edilmek üzere Maarif Vekâleti'ne gönderildi» bilgisini veren *Cumhuriyet* ise ertesi gün kitap yüzünden gözetimine alınıp serbest bırakılan öğretmen Çintan'ın sözlerine yer verir. «Meteor taşının üzerindeki resimler Lenin ve Stalin'e değil, iki çocuğa aittir. Bu çocuk motifleri meteor taşının büyüklüğü hakkında bir fikir verebilmek için taşın üzerine yerleştirilmiştir. Ayrıca biz bu resimleri İngilizce bir kitaptan alıp kullandık, kendimiz hazırlamadık. Son derece müteessirim» diyen öğretmen, kitabın birçok okulda okutulduğunu, bir yıl önce bazı Kuleli Askerî Lisesi öğrencilerinin de «Göktaşının üzerindeki iki kişi Lenin ve Stalin» diye ihbar yaptıklarını, bunun üzerine resmi hemen bakanlığa gönderdiğini ve akladığını anlatır. Çintan'a göre son ihbarı yapanlar da Bursa Işıklar Askerî Lisesi öğrencileridir.

Ertesi günün gazetelerinde göktaşının üzerinde Lenin'in de oturduğu iddiası her nedense ortadan kalkmıştır. Stalin'in kaşları ve bıyıklarıyla belirgin olduğu iddiası ise sürmektedir.

10 Mart'ta meşhur antikomünistlerden, *Milliyet* yazarı Peyami Safa da konuya el atmıştır. Objektif adlı köşesinde olayı «Astronomi kitabı kahbeliği» olarak adlandıran ve «Güya meteor taşlarının verdiği örnek resminin sol tarafında pos bıyıklı Stalin oturmuş, milli gafletimize gülüyor» diyen Safa, «Kızıl teş-

kilatın kollarının yanibaşındaki Türkiye'deki faaliyetlerini görmeyen ahmak dostlarına" artık gözlerini açmaları çağrısı da yapar.

Cumhuriyet, 11 Mart 1955'te "Bir kitapçıya oynanan oyun" başlıklı haberinde yayınevi sahibinin sözlerine yer vererek ihbarın asılsız olduğunu yazar. "Göktaşının üzerine oturtulanlar Lenin ve Stalin değil iki çocuktur" bilgisi tekrarlanan haberin sonunda "Olayın rakip kitapçıların oynadığı bir oyun olduğu anlaşılmıştır" deniliyor.

Aynı günkü köşesinde Peyami Safa da geri adım atmıştır. Başka bir konuyla ilgili yazısının sonuna koyduğu notta şöyle demektedir: "Kabataş Lisesi Matematik Öğretmeni sayın Şerafettin Çintan'ın astronomi kitabında, bir meteor üzerinde bulunduğu iddia edilen Stalin ve Lenin resimlerinin İngilizce kitapta-ki aslını bana eserin editörü getirip gösterdi. Kitap iyi basıldığı için, meteorun girinti ve çıkıntılarını içinde iki çocuk fotoğrafı vuzuhla [*açık bir şekilde-yn*] görülmektedir. Değerli bir Türk öğretmeninin masumiyetini hiçbir şüpheye yer verdirme-yecek derecede belirten bu vesikayı büyük bir memnunlukla inceledim ve kanaat getirdim. Böylece açıklamayı bir vicdan borcu telakki ederim".

Belli ki kitabı çıkaran İnkılâp Kitabevi, olaya yer veren gazeteleri dolaşıp iddiaların yalan olduğunu anlatmıştır. *Hürriyet*, *Vatan* ve *Dünya* gazeteleri de kitabın yazarı Çin-

Astronomi kitabı tetkik ediliyor

Kitabı yazan öğretmen, «Meteor taşında görülen resimler iki çocuğa aittir» diyor

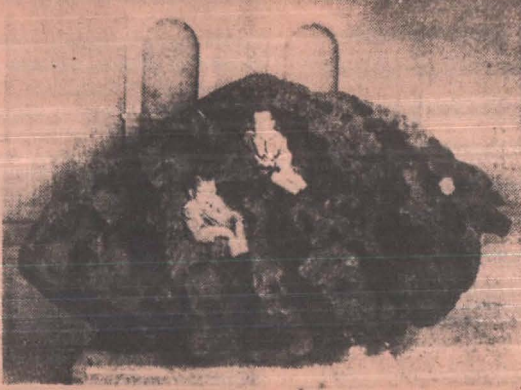
İçinde Stalin ve Lenin'in resimleri bulunduğu iddia olunan Kabataş Lisesi Matematik öğretmeni Şerafettin Çintan'ın yazdığı *Astronomi* kitabı, Müddeiumumilik ve Siyasal Polisçe tetkik edilmektedir.

Dün kendisiyle görüştüğümüz Şerafettin Çintan:

« Adı geçen resmin aslı, 8 - 10 sene evvel çıkardığım «Yer Gök Bilgisi» nde de vardır. Meteor taşının üzerindeki resimler iki çocuğa aittir. Bunlar meteor taşının büyüklüğü hakkında bir fikir verebilmek için, taşın üzerine yerleştirilmiştir» demektir.

**Uyanık bir muhbir vatandaş,
16 Aralık 1974'te TRT haber bültenlerinden önce ekrana gelen jenerikteki haritanın Kuzey Amerika bölümünün Lenin'e benzediğini öne sürerek savcılığa şikâyetle bulunmuştur.**

Bir kitabçıya oynanan oyun

Stalin ve Lenin'in resimleri diye ihbar edilen resmin Amerikada neşrolunan kitabdaki aslı budur ve görüldüğü gibi iki çocuk fotoğrafıdır

Yazısı 7 nci sahifemizde —

tan'ın ve yayınevinin suçsuz olduğunu yazarlar.

Konu tam kapandı derken, Peyami Safa tekrar fikir değiştirir. Safa'nın 12 Mart 1955 tarihli yazısı şöyledir: "Evvelki gün İnkılap Kitabevi sahibi bay Garbis Fikri, *Astronomi* kitabının İngilizce aslını getirdi. İçinde Stalin'in resmi olduğu iddia edilen göktaşı resmine baktım. İki masum çocuk. Bir kuzu sırtına ne kadar benzemezse, bu yavru-caklardan herhangi biri de Stalin'den o kadar uzak. Bay Garbis bir de eserin Türkçe-

sini gösterdi. Aynı resim. Mesele yok. İftira. Kitabın editörüne teşekkür ettim ve dünkü yazımın sonunda memnuniyetimi belirttim.

Fakat dün bazı dostlar "Türkçe kitaptaki resme pertavsızla [*büyüteçle-yn*] baktınız mı?" diye sordular, "Hayır" dedim. Kitabı getirdim ve pertavsızla baktım. Ne göreyim? Kalın kaşları ve bıyığıyla Stalin, göktaşının içinde yan gelmiş oturmuyor mu? (...) Bana öyle geldi ki, galiba becerikli ve sinsi bir el, çocuklardan birinin yüzünü Stalin'in minyatür portresi haline getirmiş. Eğer bu çehrenin Stalin'e ait olmadığı iddia edilirse, çocuğun yüzüne kalın kaşlar ve pos bıyık ilave edilmesindeki manayı anlama imkânı kalmaz"⁵

5 *Astronomi*'nin 1954 baskısını uzun aramalar sonucu bulup, ihbara konu olan resme büyük bir merak ve heyecanla (ve

Vehimler gene fiyasko verdi

Adil Tıb, *Astronomi* kitabındaki çocuk resimlerinin Stalin ile Lenin'e aid olmadığını bildirdi

Şerafeddin Çintan tarafından 14-ge son sınıfları için yapılan astronomi kitabının 192 nci sahifesinde bir meteor taşı üzerine, taşın hüyüklüğü hakkında bir fikir vermek maksadile konulan iki çocuk resminin Stalin ve Lenin'e aid olduğu alâkâlı makamlara ihbar edilmmişti.

— Arkası Sa. 7. Sû. 1 de —

Ertesi gün kitabın yazarı Çintan son bir açıklama daha yaparak kitabı bakanlığa yolladıklarını ve oradan çıkacak sonucu beklemek gerektiğini söyler. 21 Mart'ta Milli Eğitim Bakanlığı konunun incelendiğini ve resimdeki göktaşının üzerinde iki çocuk olduğunun görüldüğünü, Lenin ve Stalin çizimi olduğu idbarının ise asılsız olduğunu açıklar. Ancak bakanlık, yayınevinden, münakaşalara sebep olmaması için yeni baskılarda söz konusu resmin kullanılmamasını istemiştir. Olay bu şekilde kapanır. Kitabın yazarı öğretmen de yayınevi de, benzer suçlamalara maruz kalıp hayatı altüst olanlar kervanına katılmamış ve olayı hafif yaralarla atlattımlardır.

Mahud Astromoni Kitabı

EVVELKİ gün, İnküüp Kitabevi sahibi boy Garbis Fikri, mahud Astromoni kitabının İngilizce salını getirdi. Çinde Stalin'in resmi olduğu iddia edilen göktaş resmine baktım. İki çocuk çocuk. Bir kuzu bir arslana ne kadar benzemese, bu yavruçuklardan herhangi biri de Stalin'den o kadar uzak. Boy Garbis bir de eserin Türkçesini gösterdi. Aynı resim. Meselo yok. İftirâ. Kitabın editörüne teşekkür ettim ve dünyâ yazmam sonunda memnuniyetimi belirttim.

Fakâd dîn, buu dpeşer bana sordular:

— Türkiye kitapları resme pertavvâla baktınız mı?

— Hayır, dedim.

Kitabı getirdim ve lupla baktım. Ne gördüm? Kalın kağıtları ve pos büyüğü bu âdetle Stalin, göktaşım içinde yarı gölmüş olamaz mı? Kitabın İngilizce salındaki resmi dün ağreden Cumhuriyet gazetesini getirdim. Resimleri yan yana koydum ve bana da öyle geldi ki, galiba, becerikli ve elmal bir el, çocuklardan birinle Yürüdü Stalin'in minyatür portreini hâline getirdim. Eğer bu çehrenin Stalin'e ait olmadığı iddia edilirse, çocuğun yüzüne kalın kaşlar ve bir pos büyüğü ilâve edilmesindeki tahayyül emlakmak İnküüpî kâdeme. Bundan başka, kitabın matbaasına gelen yazar, resmin, bina editör tarafından gösterilen İngilizce kitaptan değil. Almanca bir mecmuadan alındığını da söylemiş!

Ne buyrulur? İftirâ mı, gerçek mi?

Dün başka bir sabah gazetesinde, başka bir ortaokul kitabından alınmış koscoca bir Stalin profil de şüpheli kıymetlendiren başka bir hâdise.

Astromoni kitabının yazarı iki resim astromonî farka dikkat etmiş mi? Belki. Edîtor, lupla bakarsa, İngilizce kitapteki resminin Türkçesindekinin aynı olduğunu iddia edebilir mi? Sanmam. Herhalde bu iki zat dururken o garip istihâleyi izah etmek bana düşmez. Düşse de, palahıyıklı bir küçük çocuğun gükten taştan daha garip bir tabiiat hâdisesi olduğunu söylemekten fazla diyerecek kalmaz. Bunu söylemekle de, kitabın aslıyle Türkçesi arasındaki resim farkını izah etmiş olman.

Haydi, yine şarılı bir bükümle diyeyim ki, eğer bu, kıtîyeli lupla tetkik eden bir çok taraf, siz doyların iddia ettikleri gibi Stalin'in resmi ise, başımızın üstünde göktaşlardan daha büyük ve ağır semavî âfetter dolayor, demektir. Hele bu âfetterin, Astromoni kitabındakiinden çok daha başka, sayısız belrilleri her yerde görüldüğü şu zamanda.

-XXX-

pertavsızla) baktım ama Peyami Safa'nın aksine ne Stalin'in çehresini ne kalın kaşlarını ne de posbüyükünü görebildim. Kitabın 1955 baskısında ise tartışmalı resmin yerinde başka bir resim var. Bu kez üzerinde çocukların olmadığı bir göktaş resminin yanında, ağırlığının 780 kg olduğu ve Meksika Tarih Müzesi'nde bulunduğu yazıyor sadece.

Homongolos olayı ve Nurcihan'ın çamaşırları

Hayatını komünizmle mücadeleye adanmış, Türk tipi antikomünistin en iyi örneklerinden biri 1970-1976 yılları arasında Erzurum Atatürk Üniversitesi Rektörü olan Prof. Dr. Kemal Bıyıkoglu'dur (1924-1986). Aslen ziraat mühendisi olan Bıyıkoglu, Adalet Partisi (AP) iktidarı döneminde Bakanlar Kurulu tarafından rektör atandığı 19 Ocak 1970'e kadar, Atatürk Üniversitesi İşletme Fakültesi Dekanı'dır.

Bıyıkoglu, rektörlük görevine gelince ilk iş olarak kampus girişine dört metre yüksekliğinde devasa bir pano yaptırıp, üzerine "Şurası unutulmamalıdır ki Türk âleminin en büyük düşmanı KOMÜNİSTLİKTİR / Kemal Atatürk" yazdırır. İkinci icraatı Sosyoloji Bölümü asistanı İsmail Beşikçi'yi görevden uzaklaştırmak olur.

Okuldaki sağcı ve solcu öğrenciler arasındaki gerilim, Bıyıkoglu'nun göreve başlamasından sonra yükselmiştir. Bıyıkoglu'nun açık destek verdiği sağcı öğrenciler, solcu öğrencilere arka arkaya saldırılar düzenlemeye başlarlar. Solcu öğrencilere

Üniversite asistanları Bıykoğlu'nu istemiyor

ANKARA, ÖZEL

Erzurum Atatürk Üniversitesinde iki asistanın daha işten çıkarılması üzerine Üniversite Asistanları Sendikası, Cumhurbaşkanı Sunay'a başvurmuş ve Üniversite Rektörü Prof. Kemal Bıykoğlu'nun derhal görevden uzaklaştırılmasını istemiştir.

Rektör Bıykoğlu istifaya çağrıldı

■ Atatürk Üniversitesi Rektörünün istifasını isteyen Senato üyeleri, Rektörün Senatodan izin almadan üniversite adına demec verdiğini ileri sürdüler...

ERZURUM, ÖZEL

ATATÜRK Üniversitesi Senato üyeleri, Rektör Prof. Kemal Bıykoğlu'nu, yeni Üniversite Kanunu ile ilgili sen. demecinden ötürü, istifaya çağırışlardır. Senato üyeleri Prof. Dr. Şaban Karataş, Prof. Dr. Fahrettin Tosun ve Prof. Dr. Turhan İrfan Yüce tarafından, Prof. Bıykoğlu'na yazılan mektupta, "Atatürk Üniversitesi Rektörü'nün, Senatodan izin almadan Üniversite adına demec veremeyeceği" belirtilmekte, ve "Külsel bir görüşün ifadesi olmak an ileri geçemeyen kinayesi beyanattır, 1750 Sayılı Kanunun iptali için kanun yoluna başvuran İstanbul ve Ankara Üniversitelerinin Anayasamızda teminat altında bulunan hak arama hürriyetine bir açık teşkil eder" denilmektedir.

Mektup özetle şöyle devam etmektedir:

"Yeni Üniversiteler Kanunu, bütün Türk üniversitelerine rektör ve dekanlarını seçmek hakkını tanıdığı halde, bütün fazla profesör ve doçent öğretim üyesi bulunan Atatürk Üniversitesini bu haktan yoksun bırakmıştır. Atatürk Üniversitesinin Rektörü

yıl açılış töreninde yaptığı konuşmada, Türkiye'deki üniversite özerkliğini "maymunun eline ustura vermek" olarak tanımlar. Ona göre solcu öğretim üyelerinin özerklikten anladığı, "Üniversiteye devletin güvenlik güçlerinin girmemesi ve kendilerinin de boykot, eylem ve diğer tedhiş hareketlerinde bulunarak iş yapmama, rahat etme, çeşitli ideolojileri rahatça gençliğe aşılayabilme, üniversiteyi silah deposu ve anarşi yuvası haline getirme, üniversiteyi üniversitelikten çıkarıp milletin başına bela etme, bir bilim yuvasını kızıl devrim provalarının yapıldığı yer haline getirmektir".

Bıykoğlu, 12 Mart darbesiyle birlikte faaliyetlerini arttırır. Aralarında yine İsmail Beşikçi'nin de olduğu çok sayıda öğretim üyesini Sıkıyönetim Komutanlığı'na bizzat ihbar ettiği mahkeme süreçlerinde ortaya çıkacaktır.

Bıykoğlu'nu meşhur edip tüm Türkiye'ye tanıtan olay ise 1973'te yaşanır. Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde karikatür ve mizaha ilgi duyan bir grup öğrenci, 14 Mart Tıp Bayramı'nda çıkaracakları *Homongolos* adlı mizah dergisini yetiştirmeye çalışmaktadır. Ancak yetiştiremezler, dergi ancak 22 Nisan'da çıkabilir. Rektör Bıykoğlu, *Homongolos*'u görür görmez soruşturma açar. "Dergi, adaba ve ahlâka aykırı kısımlar ihtiva ediyor" gerekçesiyle dergiyi çıkaran 10 öğrenciye, 15 günden 8 aya kadar okuldan uzaklaştırma cezası verilirken, yazı işleri müdürlüğünü üstlenen son sınıf öğrencisi Zati Altay okuldan atılır.

Uzun yıllardır Almanya'da hekimlik yapan, dönemin tıp öğrencisi ve *Homongolos* dergisinin ya-

zı işleri müdürü Zati Altay yaşananları şöyle anlatıyor: “Her şeyden önce şunu söylemem lazım. *Homongolos*’u ilk çıkaran biz değiliz. Benim sorumlu yazı işleri müdürü olduğum 1973’te derginin beşinci yılıydı. 1969’dan beri her yıl 14 Mart Tıp Bayramı’nda aynı isimle çıkarılan bir öğrenci dergisiydi. Gelenek, dergiye katkı yapan en kıdemli öğrencinin yazı işleri müdürlüğünü de üstlenmesiydi. Ben hem karikatür çiziyordum hem de öyküler yazıyordum, son sınıfta olduğum için yazı işleri müdürü ben oldum. Okuldan atıldığımı duyunca inanmadım. Dölomayı almama iki ay kalmıştı. Bursla geçiniyordum, okuldan atılmam burs paralarını da hemen ve tek seferde geri ödemem anlamına geliyordu ki, bu imkânsızdı. Hepimiz yoksul ailelerin çocuklarıydık, okuldan atılmam perişan olmam demekti.”⁶

Tersten okursan “sol” çıkıyor

Bıykoğlu, öğrencileri Sıkıyönetim Komutanlığı ve Cumhuriyet Savcılığı’na şikâyet edip tutuklanmalarını da ister. Sıkıyönetim Komutanlığı’na verdiği dilekçede “Dergi komünist rejimin sahip olduğu ahlâk ve propaganda anlayışını yansıtıyor” iddiasında bulunan Bıykoğlu’nun, savcılık dilekçesinin

“Derginin ismi olan Homongolos kelimesi tersten okunursa ‘sol’ çıkar. Ayrıca 14 Mart’ta çıkacağı bildirilen derginin Lenin’in doğumgünü 22 Nisan’da çıkması dergiyi çıkaranların gizli maksadını ortaya koymaktadır”.

Rektör Bıykoğlu istifasını isteyenler için soruşturma açtırdı

ERZURUM, Mehmet GÜLTEKİN bildiriyor

Atatürk Üniversitesi Rektörü Kemal Bıykoğlu, kendisini istifaya davet eden dokuz öğretim üyesi hakkında soruşturma açmıştır.

Bıykoğlu bu istifa çağrısı ile şahsına hakaret edildiğini ileri sürmüştü, görevlendirilen soruşturmacılar da öğretim üyelerine yönelttikleri yazılarında «Üniversitenin manevi şahsiyeti ile Bıykoğlu’nun şahsının aynı şey olduğunu» belirterek «öğretim

6 Zati Altav’la yapılan 15 Nisan 2015 tarihli telefon görüşmesi. Dr. Altav’ın yazının devamındaki sözlerinin kaynağı da bu görüşmedir.

Atatürk Üniversitesi
Rektörünün yaptığı ihbar :

«HOMONGOLOS KELMESİNİN SON HECESESİ TERSTEN OKUNURSA SOL ÇIKAR»

■ Öğrencilerin çıkardığı «Homongolos 73» adlı dergide bu şekilde komünizm propagandası yapıldığını iddia eden Bıyıkçoğlu'nun ihbarı için savcılık takipsizlik kararı verdi.

ANKARA, THA

ATATÜRK Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kemal Gaydoğlu, Erzurum Savcılığına bir ihbarda bulunarak, Tıp Fakültesi'nde, öğrenciler tarafından yayımlanan «Homongolos 73» adlı dergide, «Komünizm propagandası yapıldığını» ayrıca, «Adıba mahallî hareketi» edildiğini bildirmiş, dergiyi hazırlayan 10 öğrenci hakkında bu nedenlerle dava açılmasını istemiştir.

Prof. Dr. Bayraktar, Savcılığa yaptığı açıklamada, «Homongolos adının son hecesi ile tersten okunduğu zaman (Sol) ektinin döndüğünü, öğrencilerin böylece komünizm propagandası yaptıklarını anlaşıldığını» bildirmiş, ayrıca, «Dergide Lenin'in doğum yıldönümüne rastlayan 22.4.1973 tarihinde yayımlandığını, üstelik bu derginin polis tarafından bayilerden de toplandığını» ifade etmiştir.

Devamı: Sa. 9, Sü. 1 de

de ise şunlar yazar: «Derginin ismi olan Homongolos kelimesi tersten okunursa 'sol' çıkar. Ayrıca 14 Mart'ta çıkacağı bildirilen derginin Lenin'in doğum-günü olan 22 Nisan'da çıkması dergiyi çıkaranların gizli maksadını ortaya koymaktadır. Derginin Erzurum il merkezindeki bayilerden ve kitapçılardan polisler marifetiyle toplanmış olması suç teşkil ettiğinin ispatıdır».

Savcılık, şikâyet dilekçesiyle ilgili olarak bir bilirkişiden rapor ister ve bu rapora dayanarak takipsizlik kararı verir. Takipsizlik kararında şöyle yazar: «Bilirkişi marifetiyle yaptırılan tetkikat sonucu yazı ve karikatürlerde edep ve ahlâka aykırılık görülmemiş, homongolos kelimesindeki son hecenin mutlaka tersten okunmasının gerekmediği, okunsa bile yön gösteren 'sol' hecesinden ille de solculuk ve suç isnadı görmenin şüpheden ileri gidemeyeceği anlaşılmıştır. Kaldı ki, bilirkişi homongolos kelimesinin nöroloji hekimlerinin kullandığı tıbbi bir terim olduğunu belirttiğinden,⁷ bu kelimenin sol propaganda maksadıyla kullanılmadığı açıktır. Ayrıca derginin piyasada satışa çıkarılmadığı, bu nedenle polis tarafından toplatılmasının söz konusu olamayacağı Erzurum Emniyet Müdürlüğü'nden alınan yazıyla anlaşılmıştır».

7 Aslı «homunculus» ya da «homunkulus». Latince küçük adam ya da adamcık anlamına gelen homunculus, nöroanatomiye beyin kabuğunda duyu ve hareket bölgelerinde etkileşim içinde olan organların tasvir edildiği hayalî bir çizimi anlatmakta kullanılır. Duyusal homunkulusta ayaklar, eller, dudaklar, cinsel organlar abartılı büyük tasvir edilmiştir. Sözcüğün Türkçe'ye geçerken bozulmuş hali «homongolos»tur. Homongolos, aynı zamanda Reşat Nuri Güntekin'in *Bir Kadın Düşmanı* adlı kitabındaki kadın düşmanı kötü karakterin adıdır.

Bu karar rektörü yıldırmaz. Erzurum Savcısı'ndan istediği kararı alamayan Bıyıkoglu, Erzurum'un ilçesi Oltu'daki Ağır Ceza Mahkemesi'ne başvurur. Oltu'daki mahkeme takipsizlik kararını iptal eder ve şikâyeti işleme koyup yazı işleri müdürü Zati Altay hakkında dava açılmasına karar verir. İlk duruşma 17 Eylül 1973'te yapılacaktır. Bıyıkoglu kararı, "Bu pisliği üniversitemizden de Dadaş yurdu Erzurum'dan da söküp atacağız, kararlıyız" diye değerlendirir.

Rektör Bıyıkoglu'nun, beş yıldır çıkan *Homongolos*'a kafayı bu kadar takmasının sebebi ilk bakışta anlaşılmıyor. Her şeyden önce dergi, milliyetçi rektörü huylandıracak kadar politik bir dergi değildir. Dergiyi çıkaranlar farklı siyasi çizgilerden geldiği için böyle bir karar almışlardır. Peki Bıyıkoglu dergiye neden bu kadar kin gütmektedir? Bunu da, yazı işleri müdürü Zati Altay'dan dinleyelim: "Yaşananlar Türkiye ve Erzurum için bile fazla absürddü. Disiplin kurulunda ifadem alınırken, benim sorumlu müdür olmamla ya da derginin komünizm propagandası yapması iddiasıyla ilgili bir soru sorulmadı. Sürekli, yazdığım 'Nurcihan Hanım'ın Erkek Çamaşırları' başlıklı yazıyı soruyorlardı. Bir ara 'Bu Nurcihan kim? Açık açık söylersen senin için iyi olur' dediklerinde artık dayanamayıp 'Ben nereden bileyim' diye biraz ters bir cevap verdim. Meğer Nurcihan, Bıyıkoglu'nun kı-

Rektörün ihbar ettiği 10 öğrenci için takipsizlik kararı verildi

ANKARA — Atatürk Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kemal Bıyıkoglu, Erzurum Savcılığına bir ihbarda bulularak, Toprak Reformu peşkenliği öğrenciler tarafından yayımlanan «Homongolos» 79. adlı dergide komünizm

propagandası yapıldığını, sebebe muhalif hareket edildiğini öne sürüp, dergiyi yasaklayan 10 öğrenci aleyhine dava açılmasını istemiştir. Araştırma sonucu, savcılık, öğrenciler hakkında takipsizlik kararı vermiştir.

Prof. Bıyıkoglu, savcılığa şikâyetinde «Homongolos» un son hecesinin tersten okunduğu zaman «Sole» sekine oluşturduğunu öğrencilerin böylece komünizm propagandası yaptıklarını anladığını bildirmiş, ayrıca derginin Lenin'in doğum yıldönümüne rastlayan 22.4.1972 tarihinde yayımlandığını, üstelik bu derginin polis tarafından toplandığını (Derin. Sa. 7, S. 4. 4. 4.)

OLAYLARIN
ARDINDAKİ
GERÇEK

Demokratik parlamenter rejim, bir toplumda çeşitli fikir ve fikirler arasında toplanma rejimidir. Bunun örneklerini Batı'da bol bol görebiliriz. Parlamenterizm sağ ve sol kanat partileri arasında oyunun kurallarına göre yapılan denge, Batı demokrasi-

Homongolos, “Sol insan,, demekmiş

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu)
AP Erzurum Milletvekili Naci Gacıroğlu Atatürk Üniversitesinde Rektörlük Bıyıkoglu'nu son tutumundan dolayı öven bir önerge hazırlamış, «Bir İstanbul gazetesinin sol tahrikçiliği bakın da ne düşündüğünü» Başbakan Taju'dan sormuştur

Gacıroğlu (los) olayı için de, önergesinde şöyle demektedir: «Gelirim malûm hadîseye: Latince (homo) insan demektir. (homongos) ise tekâmül etmiş, yetişmiş insan manasıdır. (Homongolos) ise...

zının adıymış. Bilerek Nurchihan adını kullandığını ve rektöre hakaret kastım olduğunu söylüyorlardı. Yeminler ettim, rektörün kızını tanımıyorum diye. Gerçekten tanımıyordum. Yazdığım yazıda bir radyo piyesinden esinlenmişim. Piyeste, evin kalfası kadının parola olarak kullandığı ve sık sık tekrarladığı ‘Nurchihan Hanım’ın erkek çamaşırları nerede?’ diye bir repliği vardı, bunu yazıya başlık yapmıştım. Bunu disiplin kuruluna da anlattım. Ama onlar ‘Başka isim bulamadın mı?’ diye azarlamaya devam etti. Gerçi ben de kendi kendime senelerce ‘başka isim bulamadın mı be adam’ diye sordum ve kızdım.”

Bu arada Erzurum’u aşır Türkiye gündemine giren konu Meclis’e de gelir. CHP Senatörü Hüseyin Atmaca, Milli Eğitim Bakanı’na “rektörle ilgili işlem yapıp yapmayacağını” ve rektörün jurnalcilikten başka işi olup olmadığını sorar. Bakan ya-

nıt vermez ama bir hukukçu olan AP Erzurum Milletvekili Naci Gacıroğlu kürsüye çıkıp şunları söyler: “Latince ‘homo’ insan demektir. ‘Homongos’ ise tekâmül etmiş, yetişmiş insan manasıdır. ‘Homongolos’ ibaresinde ise ‘los’ eki gayet aşikâr olarak ‘sol insan’ manasını tazammun etmektedir [içermektedir-yn]. Bu mecmua da gençlere ilim, modern fen yerine ahlâka aykırı yazılar sunulmaktadır. Elbette Erzurumlular ve onların milliyetçi rektörü bu mecmuayı tasvip etmeyecekti”.

**Sağcı basın da
tüm gücüyle Bıyıkoglu’nu
savunmaktadır.
Yeni İstanbul yazarı
Cahit Deniz, rektör
Bıyıkoglu’nu eleştirenleri
“yerli kızılıcıklar” ve
“Rusya’dan emir alıp
havlayan köpekler” olarak
nitelendirir.**

Yerli kızılıklar ve Rusya'dan emir alıp havlayan köpekler

Olayın birçok ulusal gazetede geniş yer bulması sonucunda, Bıyıkoglu bir basın toplantısı düzenler. Konuşmasına, "Benim için aşırı sağcı diyorlar, ben sağcı olduğumu hiç inkâr etmedim. Her hakiki Türk çocuğu gibi benim de sağcı olmam son derece normaldir, ama milliyetçilik ve Müslümanlık dışında hiçbir şeyin aşırısı değilim. Üniversiteye cami yapılması dediğim için kuru gürültü yapan komünistler bilsinler ki, biz kuru gürültüye pabuç bırakmayız" diye başlayan Bıyıkoglu, sözlerini "Homongolos'u kamu düzenini bozucu ve zedeleyici, Türk toplumunun ahlâk yapısını rencide edici olduğu için ilgililere bildirdim. Bunu bir milli vatandaşlık görevi olarak gördüm, görmeye devam ediyorum" diye tamamlar.⁸

Sağcı basın da tüm gücüyle Bıyıkoglu'nu savunmaktadır. *Yeni İstanbul* yazarı Cahit Deniz, rektörü eleştirenleri "yerli kızılıklar" ve "Rusya'dan emir alıp havlayan köpekler" olarak nitelendirir.

Disiplin cezası alan öğrenciler ve aileleri ise avukatlar aracılığıyla Danıştay'a başvurup ceza karar-

⁸ Üniversiteye cami yaptırma meselesini sık sık gündeme getiren ve Erbakan liderliğindeki Milli Selamet Partisi (MSP) 1974'te koalisyon ortağı olunca süreci hızlandıran Bıyıkoglu, 1975'te üniversite kampüsü içinde cami yaptıran ilk rektör olacaktır. Ölümünden sonra yayımlanan biyografisinde bu yönünden "Sağın her kesimine kucağını ve üniversitenin kapısını açan bu büyük adam, aynı zamanda Türkiye'de cami yaptırarak alemlerin Rabbinin önünde diz çöken ilk üniversite rektörü oldu" diye söz ediliyor. Bkz. Adem Kaplan, *Polatlı Bir Bilim Adamı Prof. Dr. M. Kemal Bıyıkoglu*, Polatlı Belediyesi Yayınları, Ankara, 2010, s. 126.

Bıyıkoglu : "Homongolos'u suç teşkil ettiğinden ilgililere bildirdim"

ERZURUM, THA
Atatürk Üniversitesi Rektörü Prof. Kemal Bıyıkoglu, dün bir basın toplantısı düzenleyerek, Homongolos dergisi ve buna ilişkin olaylarla ilgili açıklama yapmış, «Koparılan sistemli yaygara ve demagoji kampanyası, kanatılma bir rejim ahlakiyet meselesinden doğmaktadır» demiştir.

«Tıp Fakültesinin bazı öğrencileri tarafından Tıp Bayramı münasebetiyle çıkarılan derginin, kamu düzenini bozucu ve zedeleyici, Türk toplumunun ahlâk yapısını rencide edici bir faaliyet olduğu

Homongolos Dâvası 17 eylülde başlıyor

ERZURUM, THA
Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencileri tarafından çıkarılan ve adı etrafında bir hayli yorum yapılan «Homongolos» dergisi ile ilgili olarak, Erzurum Savcılığı tarafından verilen takipsizlik kararını, Oltu Ağır Ceza Mahkemesi bozmuştur.

Dosyayı incelen Oltu Ağır Ceza Mahkemesi, dergideki yayınları «Müstehcen ve suç teşkil edici» bulmuştur. Dosya, dâvanın görülmesi için Erzurum'a gönderilmiştir. İlgililerden alınan bilgiye göre, Homongolos dâvasına 17 eylülde Erzurum Toplu Basın (Asliye Ceza) Mahkemesinde başlanacaktır.

“HOMONGOLOS” YÜZÜNDEN ÖĞRENCİLERE VERİLEN CEZAYI DANIŞTAY DURDURDU

ANKARA, THA

“Homongolos” üp teriminin üç harfleri okunurmuş (se)l kelimesi çıkar” diyerek öğrencilerini komünizm propagandası yaptıkları iddiası ile savcılığa ihbar eden Atatürk Üniversitesi Rektörü Kemal Bıyıkoglu’nun tutumu bilim çevrelerinde üzüntü ve hay-

Devamı Sa. 11, Sü. 4 de

Bıyıkoglu: “Rektör seçilse bile yerimi kimseye bırakmam”

ERZURUM, AA

Atatürk Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kemal Bıyıkoglu, 12 ocakta yapılacak rektörlük seçiminin kanunsuz olduğunu ve seçilecek olan rektöre makamını terketmeyeceğini söylemiştir.

Dünkü basın toplantısında, Bıyıkoglu, rektörlük

Devamı S. 10, S. 2 de

larının iptalini istemiştir. Yoğun çabalar ve kamuoyu baskısının da etkisiyle Danıştay hızlı bir karar alıp 28 Haziran 1973'te öğrencilere verilen cezayı durdurur. Bu, bütün cezaların iptalinin yanı sıra, açılan ceza davasının da düşmesi demektir.

Rektör Bıyıkoglu, *Homongolos* dergisi olayından sonra da antikomünist faaliyetlerini sürdürür. Ancak, 1975'te Atatürk Üniversitesi Anayasa Mahkemesi kararıyla özerk statüye geçer. Ocak ve Şubat 1976'da, üç tur süren ve Bıyıkoglu'nun katılmadığı seçimler sonrası yeni rektör seçilir. Bıyıkoglu, görevden ayrılır ayrılmaz Atatürk Üniversitesi Öğretim Üyeleri Derneği'ni kurar. Çeşitli aralıklarla bu derneğin başkanı sıfatıyla açıklama yapan Bıyıkoglu, 1 Temmuz 1980'de öğretim üyelerine iftira attığı gerekçesiyle görevinden uzaklaştırılır. 1982'de Selçuk Üniversitesi'ne, 1984'te Uludağ Üniversitesi'ne geçen Bıyıkoglu, 1986'daki ölümüne kadar Ziraat Mühendisliği Bölümü'nde görev yapar.

Peki, *Homongolos* yüzünden başı derde giren öğrencilere ne olmuştur? Onu da yine yazı işleri müdürü Zati Altay'dan dinleyelim: “*Homongolos* olayını ulusal basın ve bazı köşe yazarlarının çabaları sayesinde hasarsız atlattık diyebilirim. Danıştay kararıyla öğrencilik haklarımızı geri kazanmıştık. Ben hemen sınavlara girip okulu bitirdim ve Erzurum'dan ayrıldım. Ama *Homongolos* hiç peşimi bırakmadı. Danıştay disiplin cezasını ve açılan davayı iptal etmiş olsa da, basın yoluyla komünizm propagandası yapmaktan yargılandığım için sicilim bozulmuştu ve komünist suçlaması görev bölgeme benden önce ulaşıyor-

du. Bursla okuduğum için beş yıl mecburi devlet hizmeti yaptım. Bakanlığın beni yolladığı yerler de hep mahrumiyet bölgesiydi ve ne tesadüftür hepsi sağcı-muhafazakâr kimliğiyle bilinen yerlerdi. O süre boyunca o kadar çok ölüm tehdidi aldım ki, anlatamam. Sonunda tehditlere dayanamadım ve 1978'de mecburi hizmet bitince Almanya'ya geldim. O günden beri ülkeme dönemedim. Hep düşünmüşümdür, *Homongolos* olmasa, daha doğrusu rektör Kemal Bıykoğlu olmasa nasıl bir hayatım olurdu acaba diye”.

Prof. Bıykoğlu görevinden 3 ay uzaklaştırıldı

ERZURUM, AA

Atatürk Üniversitesi eski rektörü Prof. Dr. Kemal Bıykoğlu, Üniversite Senatosu'nun kararıyla Üniversitedeki öğretim üyeliği görevinden 3 ay uzaklaştırılmıştır.

Atatürk Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Hürrettin Ertuğrul, "Prof. Bıykoğlu'nun kendisi ve bazı öğretim üyeleriyle ilgili iddiaları" üzerine konuyu Üniversite Senatosu'na getirmiştir.

Küçük komünist okula gidemeyecek

Türkiye’de, devletin komünist suçlamasıyla hayatını kararttıkları arasında çok sayıda 18 yaşından küçük çocuk da vardır. Soğuk Savaş’ın ilk zamanlarından itibaren, çoğu öğrenci olan bir sürü çocuk okuldan atılmış, hapis cezaları almıştır. Bir çocuğun başının komünistlik suçlamasıyla derde girmesi için örgütlü bir faaliyette bulunması gerekmez. Okul sırasına ya da duvara orak çekiç çizmek, sıra arkadaşına teneffüste “komünizmde eşitlik var” demek, kompozisyon ödevine komünizmi çağrıştıracak şeyler yazmak, muhalif gazete-dergi okumak gibi şeyler, bir çocuğun başını derde sokmaya yeter de artar.

1988’de yaşanan ve kamuoyunu uzun süre meşgul eden, gazetelerin taktığı isimle “M.Ç. Olayı”nın kahramanı 15 yaşındaki Melih Çalayoğlu, komünizm suçlamasıyla başı derde giren çocuklardan biriydi. 18 yaşından küçük olduğu için gazete haberlerinde açık adıyla değil, M.Ç. olarak anılıyordu. İlkokulu bitirene kadar Almanya’da yaşayan, Türk bir anneyle Alman bir babanın çocuğu olan M.Ç., 1985’te annesiyle İzmir’e yerleşmiş,

1988'in Eylül ayında İzmir Karataş Lisesi'nin birinci sınıfına başlamıştı.

Hafiye müdür iş başında

M.Ç.'nin hayatını değiştirecek olay 19 Eylül 1988'de, yani okula başladığının dördüncü günü yaşanır. Teneffüste iki arkadaşıyla konuşurken, "Komünizm nedir?" sorusunu, "Eşitliktir" diye yanıtlamıştır. Bunu duyan bir başka sınıf arkadaşı, Selma Kaşo adlı öğretmene, öğretmen de okul müdürü Turan Baysal'a haber verir.

Okul müdürü Turan Baysal olayı öğrenir öğrenmez hemen harekete geçerek M.Ç.'nin sırasında ve çantasında arama yapar. Sıranın üzerine kazınan Dev-Yol, Marx ve Lenin yazıları ilk büyük delillerdir. Çantadaki ajandanın 1 Mayıs tarihli sayfasına çizili orak çekiç de hafiye müdürün gözünden kaçmaz. Müdür Baysal, aramadan sonra odasına çağırdığı M.Ç.'yi feci şekilde döver. Döverken "Sen git Rusya'da yaşa!" diye bağırان müdür, M.Ç.'ye bir de tutanak imzalatır. M.Ç. maruz kaldığı şiddetin şoku ve müdürün "İmzalarsan seni eve göndereceğiz" demesi üzerine tutanağı imzalar. Ama müdür kendisini eve göndermez. Ailesine haber bile vermeden tutanakla birlikte polisler'e teslim eder M.Ç.'yi. Giderken ağlayan M.Ç.'ye "Buradaki sopa bir şey değil, sen asıl Emniyet'teki sopayı gör" diyecek kadar da vicdansız biridir Turan Baysal.

M.Ç., 12 gün tutulduğu Emniyet'te, tam da müdürün dediği gibi falaka, basınçlı su ve Filistin askısı gibi işkence yöntemleriyle sorgulanır. Filistin askısında bir omzu çıkar. Polisler müdürün tespit

Kesin dönüşçünün "dramdan da öte" öyküsü

Yaşı 15, suçu komünizm övgüsü

İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde komünizm propagandasından yargılanan 15 yaşındaki Melih Çalayoğlu, hâkime şöyle diyor: "Hâkim amca biz bu konuları Almanya'da hep konuşurduk, Türkiye'de suç olduğunu bilmiyordum."

İZMİR (Cumhuriyet Ege Bırosu) — "Hâkim amca, biz Almanya'da bu konuları hep konuşurduk. Bizim Türklerin çok olduğu semtlerde Deniz Gezmiş'in, Mahir Çayan'ın resimleri de vardı duvarlarda. Türkiye'de de konuşmak normal sandım. Türkiye'de demokrasi var sandım. Bunların suç olduğunu bilmiyordum."

lerin başına hiçbir şey gelmiyor. Burada da suç olacağını düşünmemiştim. Türkiye'de de demokrasi var sanıyordum.

"Nasıf! Türkiye'de demokrasi olmadığını mı söylüyorsunuz sen?"

— Yani bunları konuşmanın suç olduğunu bilmiyordum. Evet, ben arkadaşlarıma komünizden

söz ettim, ama bunda ne var bilmiyordum...

Melih Çalayoğlu'nun savunması böylece sürüyor. Hakkında TCK'nın 141/5. maddesi gereğince 5 yıl hapis cezası istenen Melih Çalayoğlu, ilk duruşmanın ardından cezaevinde düştüğü bunalım nedeniyle geçen hafta E.U. Tıp Fakültesi Hastanesi'ne kaldırıldı. Burada haftanın belirli günleri tedavi görecektir.

Çalayoğlu'nun ilk duruşmada avukatlığını yapan Cengiz Dipcin, son gelişmeler konusunda "Melih için çok kavgayım" diyerek şunları söyledi:

"Bu çocuğun içinde bulundu-

ğu durum dramdan da öte bir şey. 15 yaşından 21 gün alıp 16 yaşına devrettiği için bu işi aklı başında yaptığı savıyla yargılanıyor. Ancak bir duruma iliraz ettik. Melih kendisine yakınlık gösteren hiç kimsenin ona kötülük edemeyeceğini düşünüyor. Bu psikoloji içinde. Ashuda komünizm konusunda da bililiçli değil. Almanya'da duyduğu bazı şeyleri biliyor o kadar. Bir en azından propagandadan değil 'övmekten' yargılanmasını istedik."

Savcının iddianamesine göre Melih Çalayoğlu'nun suçu "sa-ol", ama Melih hâlâ suçunun ne olduğunu tam anlamış değil.

Çalayoğlu — "Ülkeleri karıştırdı."

ettiği suçlara ek olarak ajandaya çizilmiş bir yıldızla takarlar kafayı. Yıldız çizimini "İsrail bayrağında mevcut yıldızla" benzetirler ve bunu hiç utanıp sıkılmadan ifade tutanağına yazarlar. Üç sayfalık ifadeyi kendi eklemeleriyle altı sayfaya çıkaran polisler M.Ç.'ye bunu imzalatırlar. Emniyet'te kaldığı süre boyunca annesiyle görüştürülmeyen M.Ç. çıkarıldığı mahkemede tutuklanıp Buca Cezaevi'ne konulur.

Türkiye'de demokrasi yok mu yani?

Olayın gazetelere yansıması üzerine eğitimciler ve hukukçular başta olmak üzere toplumun birçok kesiminden tepkiler yükselir. Öğrencisini dövüp polise ihbar eden okul müdürü Turan Baysal, büyük bir rahatlıkla gazetecilerin sorularını yanıtlar. *Güneş* gazetesi muhabirine, "Bir komünisti ihbar etmek ne zaman suç oldu?" diye soran Baysal, M.Ç.'nin okula başladığının daha ilk günü öğretmenine "Neden hepimiz gri pantolon ve lacivert ceket giymek zorundayız?" (diye sormasını "aşırı problemli ve anormal bir çocuk" olmasının kanıtı olarak gösterir.

sinin yanında kalır. Bu arada M.Ç.'ye "küçük komünist" adını takıp, ailesini hedef gösteren sağcı gazeteler ve bulvar basını yüzünden aile sürekli tehdit almaya başlamıştır. Ergun Göze gibi bazı sağcı kö-

şe yazarları "sorunlu çocuk" olarak tanımladıkları M.Ç.'nin durumunu, annesinin üç kez evlenmesine bağlamaya kadar vardırır.

Bu arada polis de boş durmaz. M.Ç. her dışarı çıktığında polislerin kimlik sorgulamasıyla karşılaşır. Henüz tahliye edilmediği için nüfus cüzdanının cezaevinde olduğunu söylese de üzerinde kimliği olmadığı gerekçesiyle gözaltına alınmaktan kurtulamaz. 11 gün boyunca üç kez gözaltına alınır. Birinde gerekçe "Asker kaçağına benziyorsun"dur. 15 yaşında çocuğu asker kaçağına benzeten polis M.Ç.'nin sınıf arkadaşlarını dolaşıp aileleri tehdit etmeyi de ihmal etmez.

Hollandalılar gizli komünist olur

Ocak ayında yeniden ortaya çıkan ihbarcı müdür Turan Baysal, 8 Ocak'ta yazılı bir açıklamayla okul disiplin kurulu olarak M.Ç.'yi okuldan attıklarını duyurur. Bu kadarına İzmir Valisi Nevzat Ayaz bile dayanamayıp *Milliyet* gazetesine, "M.Ç.'yi topluma kazandırmak için elimizden geleni yapmalıyız. Belki o okulda okuması uygun olmaz ama kendisini baş-

ka bir okula yerleştirme talimatı verdim" açıklamasını yapar. Aynı gün müdür Baysal görevden alınır, M.Ç.'nin nakli de Eşrefpaşa Lisesi'ne yapılır. Cezaevinden çıkınca bu okulda eğitimini sürdürecektir.

Bu arada, birçok gazetede müdür Turan Baysal'la ilgili yeni haberler çıkar. *Cumhuriyet*, İstiklal Marşı töreninde öğrencilere konuşma yapan Turan Baysal'ın, "O kandırılmış, doldurulmuş, aramıza gönderilmiş bir militandır. Onun gibi militanlar Karataş Lisesi'nde barınamaz. Adaletin elinden kurtulsa bile benim elimden kurtulamaz" dediğini yazar.

Bazı meslektaşları da müdür Baysal'ı *Güneş* gazetesine anlatırlar. Söylediklerine göre Baysal, aklını komünizmle bozmuş biridir. Hatta, okul basketbol takımının Hollanda takımıyla yaptığı maçta, oyuncularına "Vurun komünistlere!" diye bağırarak, Hollanda'nın komünizmle yönetilmediğini hatırlatanlara da "Olsun, bunların hepsi gizli komünist" yanıtı vermiştir.

Belli ki müşahade altına alınması gereken kişi müdür Baysal'dır ama mahkeme kararı gereği Adli Tıp'a yatırılan M.Ç.'dir. Bu kez cezaevindeki gibi koşuşturma başkalarıyla değil, tek kişilik penceresiz hücrede kalacaktır.

Artık makamında değil İşçilerin "Kamiller" diye ibrahim Karataş Lisesi Müdürü Turan Baysal'ı görevden aldı. Bu fotoğrafta Baysal, Karataş Lisesi'nde.

●Bakanlık, öğrenciden yana davrandı İhbarcı müdür, kızakta

● 15 yaşındaki öğrenci M.Ç.'yi "komünist" diye ihbar eden türkiyeli öğretmen Turan Baysal, Bakanlık emriyle görevinden alındı

● Milli Eğitim Müdürü Muammer Şanlı, "Müdür hatalı. Öğrencinin elinden tutulmalıydı" derken, M.Ç.'nin arması, mahkemeye gideceğini söyledi

• Çaylayan BİLGİN

● ZEMİR, (MİLHA)
TÖRENİNDE 15 yaşındaki M.Ç.'yi "komünist" diye ihbar eden türkiyeli öğretmen Turan Baysal, Bakanlık emriyle görevinden alındı.

Milli Eğitim Bakanı Hasan Celal Güzel, önceki gün döndüğü havalimanında, bu emri açıkladı. "Komünist ihbar"

15 yaşındaki öğrencisini komünizm propagandası yapmakla suçlamıştı İhbarcı müdür gitti

Bakanlık emriyle görevden alınan türkiyeli öğretmen Turan Baysal'ın fotoğrafı. "Güneş" ta anı denilen fotoğrafı.

● Milli Eğitim Bakanlığı, öğrencisini komünizm propagandası yapmakla ihbar eden türkiyeli öğretmen Turan Baysal'ı görevinden aldı. Bakanlık yetkilileri soruşturma tamamlanmaya kadar okul müdürünün görevine işlemlerinin söz konusu olmadığını söylediler. Hâlen müfettişler konuyu inceleyiyor

● ZEMİR Milli Eğitim Müdürü Muammer Şanlı, "Müdürün ihbarı doğru değil. Öğrencinin elinden tutulmalıydı" dedi. Şanlı, ihbarı Adli Tıp'a müşahade atması bulunan M.Ç.'nin okula dömesi için her türlü yardımı yapacağını söyledi

• Haberler Önce sayfası

Komünizmden yargılanan
oğluna 4 aydır hasret

Gözü yaşlı anne

Özal medyanın İbrahim'in kardeşi 16 yaşındaki oğlu M.Ç.'nin komünizm propagandası yaptığı gerekçeyle mahkûm ve 3 yıl 6 ay hapis cezasına çarptırıldı. Annesi Cavidan Çalayoğlu, İstanbul Avrupa İktisat Mahkemesi'ne başvurdu. Yalnızca 4 aydır oğluna gözü yaşlı görünen Cavidan Çalayoğlu, oğlu suçlaması cezası Türkiye'ye gelince 3 aylık Avrupa Parlamentosu hapisine caddesizlik baskını, İspanya'da komünizm, yarı Latin ve algarisizm, bu arada Ülkemizde M.Ç.'nin annesi M.Ç.'nin annesi yanında 3 gün ve 3 gece kaldı. Diğer çocukları İbrahim ve Yücel'in de annesi Cavidan Çalayoğlu, 16 yaşındaki oğluna mahkûm ve 3 yıl 6 ay hapis cezasına çarptırıldı. (Fotograf: Çalayoğlu İZMİR-İZMİR-HA)

Kimseyle görüşmesine izin yoktur, ailesiyle tek iletişimi, ihtiyaçlarını yazıp görevliler aracılığıyla iletmediği pusulalarla olur.

Ocak ayı sonunda anne Çalayoğlu, yaşadıklarına dayanamayıp çok sayıda sakinleştirici hap içerek intihara kalkışır. M.Ç. dışında üç çocuğu daha olan anne Çalayoğlu da doktor gözetimindedir artık. *Sabah* gazetesine verdiği söyleşide okul müdürü Bay-sal'a lanet okuyan Çalayoğlu, ilk duruşmanın ardından telefon eden müdürün vicdan azabı çektiğini söyledikten hemen sonra "İyi ki bu olay oldu, bu olmasa ileride başı daha büyük derde girebilirdi" dediğini anlatır.

Bu arada Avrupa Parlamentosu, çeşitli uluslararası insan hakları örgütleri ve başta Alman basını olmak üzere yabancı medya konuyla yakından ilgi-

lenmeye başlamış-tır. Konu birkaç kez Meclis gündemine de gelir ve hararetli tartışmalara sebep olur.

13 Şubat'ta M.Ç. müşahadeden çıkar. 32 gün sonra yeniden ailesinin yanına dönüp Nisan ayındaki duruşmayı beklemeye başlar. 21 Şubat'ta gazetelere sızan Adli Tıp raporuna gö-

SHP'li Veli Aksoy önerge veriyor

SHP'den destek Türkiye'nin en küçük komünizm zan-
lısı M.Ç.'ye SHP'den destek geldi. SHP İzmir Milletvekili Veli Ak-
soy (sağda), M.Ç.'yi evinde ziyaret ederek görüşti ve konuyu Mac-

lis'e götüreceğini söyledi. Görüşmede, M.Ç.'nin avukatı Kemal Kr-
langiç (ortada) ve annesi Cavidan Çalayoğlu da hazır bulundu.
(Sedat PEKER—İZMİR/MİL-HA)

'Küçük komünist', Meclis'te

● SHP İzmir Milletvekili Veli Aksoy, eğitim yuvalarında kümelesen Türk-İslam sentezlerinin ille-
len geleceği için büyük bir tehlike olduğunu söy-
ledi

HABERİ 12 SAYFADA

● 15 yaşında komünizm propagandası yaptığı ge-
rekçisiyle bir süre cezaevinde yatan M.Ç.'nin
avukatı, müvekkilinin ailesinin gerici çevrele-
re tehdit edildiklerini bildirdi

Arayışta olan annesiyle bir hafta boyunca buluştuğu M.Ç.'nin ailesi bu zamanda biraz daha rahat. M.Ç., ailesiyle beraber bu hafta 1000 lirasına çıktı, kanyonu ve annesi bu arada biraz rahat etti. M.Ç.'nin annesiyle bir hafta boyunca buluştuğu M.Ç.'nin ailesi bu zamanda biraz daha rahat.

● Lise müdürünün ihbarıyla tutuklanmıştır M.Ç. 122 gün sonra serbest

● Nurchihan'ın annesiyle bir hafta boyunca buluştuğu M.Ç.'nin ailesi bu zamanda biraz daha rahat. M.Ç., ailesiyle beraber bu hafta 1000 lirasına çıktı, kanyonu ve annesi bu arada biraz rahat etti. M.Ç.'nin annesiyle bir hafta boyunca buluştuğu M.Ç.'nin ailesi bu zamanda biraz daha rahat.

Çağlayan BİLGİN, Sedat PEKER

İZMİR (MİL-HA)

15 yaşındaki Nurchihan'ın annesiyle bir hafta boyunca buluştuğu M.Ç.'nin ailesi bu zamanda biraz daha rahat. M.Ç., ailesiyle beraber bu hafta 1000 lirasına çıktı, kanyonu ve annesi bu arada biraz rahat etti. M.Ç.'nin annesiyle bir hafta boyunca buluştuğu M.Ç.'nin ailesi bu zamanda biraz daha rahat.

15 yaşındaki Nurchihan'ın annesiyle bir hafta boyunca buluştuğu M.Ç.'nin ailesi bu zamanda biraz daha rahat. M.Ç., ailesiyle beraber bu hafta 1000 lirasına çıktı, kanyonu ve annesi bu arada biraz rahat etti. M.Ç.'nin annesiyle bir hafta boyunca buluştuğu M.Ç.'nin ailesi bu zamanda biraz daha rahat.

layacak mıyım bilmiyorum. Zaten bir senem boş gitti. Ailemin benim yüzümden perişan olması üzüntümü daha da artırıyor" der.

Eylül ayında okullar açılınca M.Ç., İzmir Valisi'nin araya girmesiyle naklinin yapıldığı Eşrefpaşa Lisesi'ne gider ama okul müdürü kaydını yapmaz. Ailenin itirazları da sonuç vermez. Gazetelerin konuya yer vermesi sonucu İzmir Milli Eğitim Müdürü, kendilerine bakanlıktan M.Ç.'nin İzmir il sınırlarında hiçbir okulda okuyamayacağı kararının iletiliğini söyler. *Cumhuriyet* muhabirinin "Ailesi İzmir'de yaşayan bir çocuk nerede okusun?" sorusu ise yanıtsız kalır. Tepkilerin büyümesi sonucu M.Ç.'nin yasak kararı Konak ilçesiyle sınırlanır. İzmir'in Konak dışındaki yerlerinde okula başlayabilecektir.

Kâbusun sonu ve "örnek öğretmen"

11 Ekim 1989 tarihli duruşmada Adli Tıp'ın yeni raporu okunur. Raporun içeriği aynıdır. Tek fark, savcının bir önceki duruşmada çelişkili olduğunu söylediği noktalar daha geniş izah edilmiştir. Mahkeme bu rapor üzerine M.Ç.'nin suç işlerken özel kastı olmadığı gerekçesiyle beraatine karar verir. Kararı duyan M.Ç. bayılır.

● M.Ç.'nin annesi: "Kimseye kin gütmüyorum" "Okul müdürüne ceza verilsin"

Böyle talimat alıyorlar Düşünce suçlusu olarak yargılanan 15 yaşındaki M.Ç.'nin annesi Cavidan Çalayoğlu, çocuğuna neşveriz yapıldığını belirtir. "Ben kimseye kin gütmüyorum. Kimseyi davadı değilim. Oğluma işkence yaptım, yaparlar böyle talimat alıyorlar, işi bu" dedi.

● 15 yaşındaki "komünizm sanığı" M.Ç.'nin annesi Cavidan Çalayoğlu (Avcı), oğlunun ruhsal durumunun bozulduğunu söyledi ve "kimseye kin gütmüyorum" dedi.

Çağlayan BİLGİN

İZMİR (MİL-HA)

15 yaşındaki "düşünce suçlusu" M.Ç.'nin annesi Cavidan Çalayoğlu (Avcı), Türkiye'de bütün çelişkileri, yanlışlıkları oğlu M.Ç.'nin kullanılarak düzeltilmek istendiğini öne sürerek, "Mecida işkence yapıyor. Her zaman yapılı bir şey bu. Polise böyle bir talimat verilmeye başlandı. Bunu ben değilim mi? Başbakan mıyım ben?" dedi.

Oğlu M.Ç.'nin daha 15 yaşında hapishanelere düşmesi, işkence tecrübelerinden geçmesine Devamı 13. sayfa

Dansçı ayılara özgürlük

Türkiye’de 1990’lı yıllara kadar, sokaklarda tef çalarak ayı oynatanlara ve ayının etrafına doluşup bu gösteriyi izleyenlere rastlanırdı. İzleyicilerin çoğunun çocuk olduğu gösteri bittikten sonra ayıyı oynatan kişi para toplayıp ayıyla birlikte başka bir yerdeki gösteriye doğru yoluna devam ederdi.

Ayıları yetiştirmek için zalim bir yöntem uygulanırdı. Doğal ortamından alındıktan sonra tırnakları ve dişleri sökülөн, bazen gözlerine kurşun dökölөнerek kör edilen yavru ayı kızgın sacın üzerine çıkarılır, ayakları yanınca bir o ayağını bir diğer ayağını kaldırmaya, zıplamaya başlardı. Ayı zıpladıkça tef çalınır, tef sesine şartlanan ayı, sacın üstünde olmadığı zaman da ayaklarının yanacağını sanıp aynı hareketleri yapardı. Ayının insandan birkaç bin kat daha hassas olan burnuna açılan deliğe halka takıp, halkaya bağladığı zinciri beline dolayan, bir elinde tef, bir elinde sopa bulunan ayı sahibi, sokaktaki gösteri esnasında tef çalmaya, sesi duyan ayı da “oynamaya” başlardı.

Daha çok Romanların uğraştığı bir iş olan ve Roman nüfusun kalabalık olduğu bazı Balkan ülkelerinde de yaygın olan ayı oynatmanın Türkiye'deki kökeni eskilere dayanır. Evliya Çelebi, 17. yüzyılda İstanbul'da 70 "ayı esnafı" bulunduğunu yazmıştır. Marmaray ve İstanbul Metrosu kazılarında bulunan hayvan iskeletleri bu geleneğin Bizans döneminde de var olduğunu gösteriyor.

Gazete arşivlerinde ayı oynatmayla ilgili çok sayıda haber vardır. Bazen ayının sahibine ya da izleyenlere saldırması, bazen bir çocuğun ayının peşine takılıp kaybolması, bazen de cadde ortasında ayı gören turistlerin şaşkınlığı haber olmuştur.

Ayları kendilerinden biri gibi sevenler

Aslında ayı oynatmak 1929 yılının Eylül ayında resmen yasaklanmıştır. Üstelik, toplumda hayvan hakları konusundaki duyarlılığın şimdiki kadar çok daha az olduğu o dönemde alınan kararın gerekçesi, aylara eziyet edilmesinin önüne geçilmesidir. Ancak bazı köşe yazarları yasaklamaya karşıdır. *Cumhuriyet* gazetesi yazarı Ağah İzzet, 27 Ocak 1930'daki "Çingenelele Kıymayınız" başlıklı yazısında önce "Yağız tenli, burma bıyıklı, iri kemikli bir çingene erkeğinin elindeki zilli tefi şıkırdatarak kocaman bir ayağa göbek attırmasındaki hususi cazibeyi inkar edebilir misiniz?" diye sorar, ardından yasak kararını alanları "Hayvanların hukukunu muhafaza için yapacak

10 saat yurupandan usakta kaldıktan sonra, nihayet minaresiz camii hatırlayarak evini bulan küçük Nâzım, annesi ile birlikte. (Fotograf: Hürriyet)

Ayların peşine takılıp evini kaybeden çocuk...

Nihayet "minaresiz,, camii hatırlayıp yuvasına kavuştu

YILDIZ Tabya'da oturan Nâzım, oynatılan ayların peşinde dolayarak evini kaybetmiş ve tam 10 okul öğrencisi dün mahallelerinde (Devamı Sa. 5, Sh. 1 de)

Şehirde, ayı oynatanlarla savaşılacak

Şehir içinde, hayvanların burnuna kuncak takılıp oynatılmasının çocuklar üzerinde yapacağı kötü etki gözönüne alınarak kesinlikle yasaklanması için çalışmalara başlanılmıştır. Her sokak başında ayı oynatılması şehircilik uzmanları tarafından da yerilmektedir. Nitekim Şehir Meclisi'nin son toplantısında bir üye aynı konu ile ilgili olarak verdiği

başka işleri kalmamış" diye eleştirir. Ağâh Bey, ayıların bu karardan zarar gördüklerini de düşünmektedir: "Her gün bir iki gerdan kırıp göbek atma muhabilinde seyircilerin verdikleri fındık fıstıkla beslenen, Çingene evlerinde aile efradından biri gibi muamele gören zavallı ayıcıklar bu durumdan kimbilir ne zararlar görmüşlerdir?"

Akşam gazetesindeki 21 Şubat 1930 tarihli "Dünden" adlı imzasız köşeyi yazan yazar da aynı kanıdadır. Yazar, ayı oynatmanın aylara zarar vermek şöyle dursun, hayatlarını güzelleştirdiği öne sürer. Üstelik, sokakta oynayan aylara bu kadar aşına olan insanlar ayları "kendilerinden biri gibi" sevmekte, onlara kötülük yapmayı aklından bile geçirmemektedir.

Gazete haberlerine ve köşe yazılarına dayanarak, yasak kararının 1930'lu ve 1940'lı yıllarda etkili olduğunu söyleyebiliriz. Hatta "Eskiden sokaklarda ayı oynatan ayıcıklar vardı" türünden nostaljik köşe yazılarına da rastlanır. 1950'li yıllardan itibaren ayı oynatıcılar tekrar ortalıkta gözükmeye başlar. Ayı oynatmak resmen hâlâ yasaktır ama yasa uygulanmadığı için bu yıllarda yeniden yaygınlaşır.

Turistlere ayıp oluyor

Ayı oynatma konusu, gazetelerde turizmin gelişmeye başladığı 1960'lı yıllardan itibaren turizm ekseninde tartışılmaya başlanır. Bir grup köşe yazarı

Ayıcılar yine çoğaldı

Ayı oynatmak, Belediye yasakları arasında bulunmaktadır. Ancak oynatıcılar çok, oynayanlar da çoktur. İstanbul'da hemen hemen her sokak başında bir oynatıcı görünür. Çoğu kez, oynatanları ilgililer de görürler. «Yasağı niçin uydulmamasını?» sorusuna, «Uygularız» diye cevaplandırırlar. Hatta, İstanbul'da buğy bile vermekten kaçınmıyorlar. İşte, bunlardan bir örneği. Bir ayı içinde 755 avı oynatıcı baklında koşturmuş açılmış, aylar ellerinden alınmış. Pekin, bu gördüğümüzü nereden geliyor? (Fotoğraf: T. DİVİTÇİOĞLU)

na göre ayı oynamak yabancıların gözünde hayvanlara eziyet etmektir ve turistlere ayıp olmaktadır. Diğer bir grup yazar ise tam aksine, turistlerin ayı oynatma sayesinde Türklerin hayvanlara bağlılığını ve muhabbetini gördüğünü savunur.

İstanbul Belediyesi ve polis, 1964 ve 1967'de ayı oynatanlara karşı birkaç ay boyunca müsamahasız davranır. Ayılarıyla birlikte yakalanan ayı sahipleri nezarete atılırken, ayılar kakolun bahçesindeki ya da yakınlarda bulunan ağaçlara bağlanmaktadır. Ancak toplanan ayılar, barındırılacakları yer olmadığı için, para cezası kesildikten sonra serbest bırakılan sahiplerine teslim edilirler. 1968'de ayıların Gülhane Hayvanat Bahçesi'nde barındırılması gündeme gelse de, kapasite sokaktaki ayıların hepsine yetmeyeceği için bundan vazgeçilir.

1969'un Mayıs ayında Türkiye'ye gelen Batı Almanya Dışişleri Bakanı Willy Brandt ve yanındaki heyetin, İstanbul'da bir restoranda yemek yerken ayılarla karşılaşması ve birlikte fotoğraf çektirilmesi, konuyu bir kez daha gündeme getirir. Bakanın zi-

*Ayının insandan
birkaç bin kat daha hassas
olan burnuna halka takıp,
halkaya bağladığı
zinciri beline dolayan, bir elinde
tef, bir elinde sopa bulunan
ayı sahibi, tef çalmaya, sesi
duyan ayı da "oynamaya"
başladı.*

Hayvanat bahçesi kabul etmeyince

Belediye Zabıtasının önce topladığı sonra geri verdiği ayılardan ikisi.

Toplanan ayılar sahiplerine geri verildi

İstanbul Belediyesi tıgıllıları şehirde ayı oynamayı yasaklayarak ayı oynatanların hayvanların elerinden alıp İstanbul Hayvanat Bahçesinde sevkolmaya başlamışlardır. Ancak hayvanat bahçesi tıgıllıları "Bizde ayı çok... Başkaına bakacak ne imkânımız var, ne de yerimiz" diyerek ayıların geri dönmesi için belediye zabıtası mensuplarını geri çevirmişlerdir. Bunun üzerine çaresiz kalan belediye yetkilileri ayıların sahiplerine iade etmiştir. (GHA).

yaretini izleyen *Akşam* gazetesi muhabiri, oynatıcısıyla birlikte yolda yürüyen ayıyı gören Almanların hayretten gözlerinin faltaşı gibi açıldığını, Brandt'ın hemen ayıyı ve sahibini çağırttığını, heyetteki bazı gazetecilerin ayıyı sevmek istediklerini yazarken, *Yeni İstanbul* gazetesi muhabiri belediyenin özensizliğinden yakınır ve olaya tanık olan Türk gazetecilerle yetkililerin utançtan yerin dibine girdiğini yazar.

Göbek de atar pençe de

Bu olaydan sonra ayı oynatılmasının yasaklanması, daha doğrusu zaten varolan yasak kararının uygulanması bir kez daha tartışılmaya başlanır. *Cumhuriyet* yazarı Burhan Felek ayı oynatılmasına karşı olanları bir türlü anlamadığını 2 Haziran 1969'da

“Ayılar ve Dayılar” başlıklı yazısında şöyle anlatır: “Dünyanın her yerinde ayı vahşi, daha doğrusu gayri ehli bir hayvandır. Ama

Türkiye’de ayı ehlidir. Adamcıldır.

Sahibiyle oynar. Sokakta gezer, kimseye ilişmez. (...) Ayı aslında bir dağ hayvanı iken biz onu terbiye etmişiz, şehre ve mahalleye sokmuşuz, ona ekmek parası kazandıracak hünerler öğretilmişizdir. Belki bunu bir zulüm sayıp ayıcılara kızanlar vardır. Yanlış, çok yanlış! Ayı terbiye etmek de bir nevi marifettir.(...) Bazı arkadaşlar ayı oynatılmasına pek üzülmürler pek utanırlar. Neden? Şu ayı

Sahneye çıkan ayıların en ünlüsü Çakır Gazinosu’nda Ahu Tuğba’ya eşlik eden Gümüş’tür. Gümüş, Tuğba’yla birlikte göbek atmakta, Ahu Tuğba kendisine “Sen benim beşinci kocam olacaksın” diyerek espri yapmaktadır.

kadar sempatik hayvan görülmüş müdür? Üstelik kimseye bir kötülüğü yok. Ne kızıyoruz? Dağda kalsa ne olacaktı? Ya postunu almak için öldürecekler, ya açlıktan soğuktan vaktinden evvel ölecekti değil mi? Şimdi gelmiş aramızda göbek atıp para kazanıyor, hem kendi geçiniyor hem sahibi. Kötülük bunun neresinde?”

Bir ayının dağda kalsa açlıktan ve soğuktan öleceğini öne sürmek gerçekten çok ilginçtir! Diğer yandan yazarın iddia ettiğinin aksine sokaktaki ayıların hepsi “adamcıl” değildir. Kimseye ilişmedikleri iddiası da yanlıştır, zira gazetelerde öfkelenip kaçan ve etrafa saldıran ayılarla ilgili çok sayıda haber vardır.

Saldıranlar, çoğunlukla sahiplerinin sopayla dövmesine sinirlenen ve burunlarındaki halkayı koparan ayılardır. Sahibi, burnuna takılı halkaya bağlı zinciri çektiğinde çok acı çeken ayı bu yolla zapt edilir. Burunlarındaki halkayı çıkardıktan sonra ayıların zaptetmek çok zordur. 16 Mayıs 1967’de yaşanan ve ucuz atlatılan olaydaki gibi, bazen sahipleri saldırgan ayıların -*Yeni İstanbul*’un ifadesiyle- “telkin yolu ile” sakinleştirir. Ama ayının sakinleştirilemediği ve insanların öldüğü saldırılar da yaşanır. Birçok olayda da saldırıyı durdurmanın tek yolu, ayıyı öldürmek olmuştur.

Sahibinin elinden kurtulup etrafa saldıran ayılarla ilgili haberlerin en acayiplerinden biri 2 Ağustos 1971’de *Hürriyet*’te çıkar. “Sahibi şarabı fazla içince zavallı ayının başına gelmedik kalmadı” başlıklı habere göre, Kumkapı’da salıllı şarap içip sızan ve sokakta oynatılan ayıların ezici çoğunluğu gibi adı Ko-

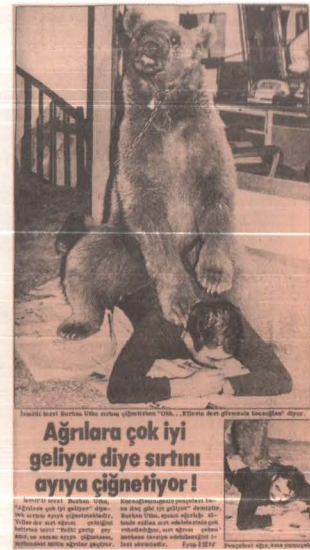
olan ve üzerinde Mirilayon Otel'in yükseldiği bin yıllık Bizans kilisesi Mirilaion ve yanındaki 71 sütunlu sarnıcı görmek için Aksaray'a gitmiştir. İçinde biriken çöpler yüzünden 3,5 metrelik sütunların 70 santime indiği zifiri karanlık sarnıca giren Fischer'in karşısına çöpleri karıştıran bir ayı çıkar! Allahtan ayı da çılgılık atıp geri kaçan Fischer'den ürküp diğer yöne doğru kaçmıştır. Ayının sahibi, bir sütuna bağladığı ayının ipini koparıp çöpleri karıştırdığını, çok uysal olan hayvanın turistlerle arasının çok iyi olduğunu söyleyip yüreklere su serperken, Fischer'i "Çöplüğün içinde ne işi varmış" diye eleştirir. Alman parlamenter ise İstanbul'un sürprizlerle dolu bir yer olduğunu gözleriyle görmekten memnun olduğunu söylemiştir.

Bir fizik tedavi yöntemi olarak ayı kullanımı

İlginç bir ayılı haber türü de, sırt ağrısına derman bulmak için ayıya sırtını çiğneten insanlarla ilgili haberlerdir. Bu müthiş fikir, muhtemelen daha önceden bulunmuştur ama bu haberler 1950'li yıllarda başlayıp 1970'li yıllardan sonra artış gösteriyor.

13 Mart 1962 tarihli *Hürriyet*'teki resim altı haberde bir ayının bir kadının üzerine çıktığını ve sırtını çiğnediğini görüyoruz. İzmir'de yaşanan olayın kahramanı kadın, sırt ve bel ağrıları için en iyi ilacın ayı olduğunu söylemektedir.

13 Mayıs 1976 tarihli habere göre ise sırt ağrısından şikâyetçi olan İzmitli Burhan Utku, her ayı gördüğünde sırtını çiğnetmektedir. "Pençeleri ağır ama yumuşak" diyen Utku, seansın sonunda ayıya

Amerikalı astsubay da ağrıları geçsin diye sırtını ayıya çiğnetti

İzmirli Mehmet Uçan'ın da aynı yöntemi kullandığını 19 Temmuz 1987 tarihli haberden öğreniyoruz. Habere bakılırsa Uçan, "Allah insanı ayıların altına düşürsün, hastaneye düşürmesin" diye dua etmektedir. Günaydın'ın İzmir muhabiri Nebil Özgentürk'ün 22 Temmuz 1985 tarihli, "Kendini ayıya çiğnetti" başlıklı haberine göre sırt ve bel ağrısı

"Ellerin dert görmesin, geniş pençelerin bana ilaç gibi geliyor" demeyi de ihmal etmez. 3 Şubat 1977 tarihli haberde ise Karamürsel'de görevli bir Amerikalı astsubayın sırtını ayıya çiğnettiği anlatılıyor. Astsubay da ayının iri pençelerini övmüş ve "Sağolsun kemiklerimi çatırdattı" demiştir.

İzmirli Mehmet Uçan'ın da aynı yöntemi kullandığını 19 Temmuz 1987 tarihli haberden öğreniyoruz. Habere bakılırsa Uçan, "Allah insanı ayıların altına düşürsün, hastaneye düşürmesin" diye dua etmektedir. *Günaydın*'ın İzmir muhabiri Nebil Özgentürk'ün 22 Temmuz 1985 tarihli, "Kendini ayıya çiğnetti" başlıklı haberine göre sırt ve bel ağrısı

çeken ayakkabı tamircisi Ahmet Usta da tıptan derman bulamayınca, yakınlarının tavsiyesiyle, sırtını ayıya çiğnetmeye karar vermiştir. Muhabir, aradığı ayıyı Kordon'da bulan ve turistlere gösteri yapan Kocaoğlu'nun sahibiyile 1500 liraya anlaşılan Ahmet Usta'nın "İriyayı olduğum için kendimi çiğnetercek adam bulamıyordum, Allah ayıdan razı olsun" dediğini de yazar.

Ne yazık ki bu her zaman güvenli bir tedavi yöntemi değildir. *Hürri-*

Kendini ayıya çiğnetti

5 yıldır bel ağrıları çeken Ahmet Usta 1500 lira verip kendini ayıya çiğnettikten sonra rahatladı

Nebil ÖZGENTÜRK

■ Ayakkabı Tamircisi Ahmet Usta doktor doktor dolaşıp kurtulamadığı bel ağrıları için yakınlarının tavsiyesi ile bir ayı aramaya başladı.

■ Kordon'da turistlere gösteri yapan Kocaoğlu'na görünce koşup sahibiyi anlaştı. Kocaoğlu Ahmet Usta'yı çiğnemek için sahibinin sahibi "Bizimki bu işlere alışık, her ay dört kişiyi çiğner duşun alır" diye konuştu.

■ Ahmet Usta "Ben sağa sola alışık değilim, eh biraz da iri yan olduğumdan sırtımı ezcek adam da kolaylıkla bulamazdım, ayıların eline bırak" dedi.

Ayıya belini çiğnetmek için yere uzanan Ahmet Usta önce biraz korktu fakat Kocaoğlu'nun kendisini incit-

yet gazetesinde 7 Mayıs 1955'te kendini ayıya çiğneten adamın başına gelenlerle ilgili bir haber vardır. Antalya'nın köylerini dolaşarak ayı oynatan iki kişi, bir köyde gösterilerini tamamlayıp paraları topladıktan sonra bel ve sırt ağrılarından muzdarip olanlara sırtlarını ayıya çiğnetmeleri tavsiyesinde bulunmuş, ancak daha ilk denemede Yaşar Soydan adlı adamın belkemiği kırılmıştır.

Dağların zirvesinden şöhretin zirvesine

Sokakta oynatılan ayıların, bazen gece kulüplerinde sahneye çıkarıldığı da olmuştur. 9 Eylül 1984 tarihli gazetelerde, bir Alman bankasının İstanbul Hilton Otelindeki kuruluş yıldönümü gecesinde, sahnede ayı oynatıldığının haberi vardır. Açıklama yapan bir otel yetkilisi tarihlerinde ilk kez otele ayı soktuklarını ve sahnede üç ayının yaptığı gösteriyi özellikle Alman bankacıların çok beğendiğini anlatır. Aslında otel yöneticisinin sandığının aksine, Hilton'a ilk kez ayı sokulup sahneye çıkarılmasının tarihi daha eskidir. 1956'daki yılbaşı gecesine için sahneye hem ayı hem eşek çıkarmak isteyen dönemin otel yöneticileri sağa sola eşek ve ayı aradıkları haberini salmış, *Milliyet*'in haberine göre Hilton onlara eşekçi ve ayıcının istilasına uğramıştır. Yılbaşında sahneye gerçekten bir ayı çıkar ve sokaktaki gösterisini bu kez otelin davetlilerine sergiler, ama elimizde ne yazık ki eşeklerin ne tür bir gösteri yaptığına dair bilgi yok.

Sahneye çıkan ayıların en ünlüsü ise 1989'da Çakır Gazinosu'nda Ahu Tuğba'ya eşlik eden Gümüş'tür. Gösterinin başından itibaren sahnenin bir

GÜVENLİ TEDAVİ — Mehmet Uçan adı yuttu, sırt ağrısından yalınayakla. Görmeyi doktor kılınmadı. Romatizma ılgınlı, acı ile gıvıncı köler. Hıçkısı para etmedi. Mehmet Uçan'ın bir korkusu da yanlış tedaviye kurban gitmekti. Bu yüzden doktorların fizyo-terapi tedavisi reddetti. "En güvenli yol" diyerek yolda rastladığı kızı Ali Ser'in ayısı "Boz Oğlan" a kandasını teslim etti. Vakte parasını Boz Oğlan'ın sekreterliğine yayan Ayıcı Ali aldı. Fotoğrafa "Altın insanı yetti, ayıların altına düşsün, kimseyi hastaneye düşürmesin" diye dua eden Ali bedevi gören yurttas Mehmet Uçan görüyor. (Fotoğraf: ALİ ERGÜVEN-a.s.)

Alman bankaları ayı oynatırken...

Hilton'da ayı oynattılar!

Hilton Otel'i'nin Altın Kubbe Salonu'nda Alman Land Schauparksee Bankası'nın 55'inci Kuruluş Yıldönümü ayı oynatılarak kutlandı.

Bu güne kadar ilk kez Hilton Otel'i'ne ayı aldıkları, ni söyleyen Halha İlsikler Müdürü Mehmet Kant "Değişiklik olsun diye Alman bankacıların 55'inci yıl dönümünde otelimize 3 tane ana ayı getirttik. Ayıların gösterileri bankacılarınından üçü ile izlendi" dedi. Alman 40 lizal bankacılar grubunun gecesini 2 milyon liraya mal oldu.

Omer BALIKSERTİ

Mesleğin bazı inceliklerinden de söz eder Görmez. Beş aylıkken iğneyle bayıltılan ve burunlarından halka geçirilen yavru ayıların avcılardan satın almaktadırlar. Ayı oyuncacısı Görmez, ayıların genellikle Düzce, Bolu, Kastamonu ve Sivas'ın ormanlık bölgelerinden getirildiğini, insanlara en sıcak davrananlarınsa Sivas'tan getirilen ayılar olduğunu iddia eder.

Ayılar, Yeşilçam filmlerinde de rol alırlar. Genelde figüran olan ayıların başrolle yükselişini görmek için 1990 yılını beklemek gerekir. Nesli Çölgeçen'in İmdat ile Zarife filminin başrollerini Şevket Altuğ ve Ayı Ayşe paylaşırlar. Yönetmen Çölgeçen, Ayşe'nin çabuk uyum sağladığını, tek sorunun alışık olmadığı için geceleri çalışmak istememesi olduğunu söylemektedir.

Alman turistlerin ayıyla imtihanı

Sokakta oynatılan ayılarla ilgili en hararetli tartışmalar ise 1980'li yıllarda yaşanır. Artık iş o hale gelmiştir ki, ayı oyuncacılarının bölgeleri bile bellidir. Kağıthane'de yaşayan ayılar ve sahipleri Taksim bölgesinde, Halkalı'da yaşayanlar Sultanahmet bölgesinde faaliyet göstermektedir.

Türk sinemasından "yeşil" mesaj: Butün yaratıklar kendi doğal ortamlarında mutlu durur

Başrolü bu kez "ayı" aldı

Beklenen "Şevket Altuğ köyde oynamak" Ayı pozunu alıyor...

• Ayşe ATIKÖLÜ

"BUTÜN yaratıklar kendi doğal ortamlarında mutlu durur..."

"İmdat ile Zarife" filmi...

ana mesaj bu... Bir safir...

yaşamı ortama... İhtiyaç...

Türk sineması, bu...

filmle de bir diğer...

tema olarak seçmiş...

MTV'ye yapmış...

İ. Nadi Çölgeçen'in...

İ. Nadi Çölgeçen, Hakan...

Ayıkula ve İrfan Engin...

senaryosunu yazmış, İsmet...

ramazanoğlu Tuncay Yavaş...

görsel yönetmenliğine Aytekin...

Çelikkaya, sanat yönetmenliğine...

Adil Perin'in...

yaptığı filmde, bir "da" da...

bu var.

Türk sinemasında hayran...

İzleyen bir hayranı çevresinde...

kurduğu di film "İmdat...

ile Zarife" filmi kahramanları...

Şevket Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Altuğ ve Ayı Ayşe...

Yevmiesinin yarı fiyatına kamera karşısına geçti

ZORLANMADI: Yabancı ziyaretçilerden, küçük çorakları eğlendirmek için dans eden koca ayı...

TRT, ayı oynattı

KENAN YALIM

DOLAPDERE'nin ara sokaklarında, emmer ya-

tanında başrolünün izlediği ayı, her pazar...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

SETE GELİYOR:

Kocakula'nın...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

ayı ile her hafta her hafta...

AYILAR DA AŞIK OLUR

Kocaoğlan Maria'nın arkasından ağladı!

■ Alman turist Maria, Mustafa Köprü isimli esmer ve tondaşın, Kocaoğlan ile yaşadığı gösterli ilişkiye izledi ve sonra da hiç çekinmeden onu sevip, armut verdi.

■ Ancak Maria'nın arkasını döndü yürümeye başlaması üzerine Kocaoğlan huyusuzlandı ve garip sesler çıkararak, arkasından koşmak istedi. Bunun üzerine ayık Mustafa: "Bizim ayı, sarımsak Alman'a aşık oldu, Biliirim huyunu az söre da ağlar" diyerek herkesi güldürdü. Yazısı 4'de

•Zafer ŞENGÜL•

"Bizim ayılar kız bile kaçar"

Maria ile Kocaoğlan'ın aşkı böyle başladı. Alman turiste, ilk görüşte aşık olan ayının çıkarmaya başladığı bazı garip sesler üzerine turist kafesinin tercümanı: "Matmazel Maria, ayı size aşık oldu. Bizim Anadolu'da bazı ayılar kız bile kaçarır, ona göre dikkatli olun" diye kız uyardı...

1980'li yıllarda ayılar, en çok turistlerin şaşkınlıklarla haber olurlar. 1 Ekim 1985 tarihli *Tan*'da, Maria adlı Alman turistin, gösterisini izledikten sonra armut verdiği Kocaoğlan adlı ayının, genç kadını takip ettiği ve ağladığı haberi vardır. Gazete ayının bu davranışını Maria'ya âşık olduğu şeklinde yorumlamıştır.

13 Ağustos 1986 tarihli *Günaydın*'da ise "Ayıdan görüldüğü dostluk Franz'ın gözlemini yaşattı" başlıklı bir haber

görüyoruz. Franz da Türkiye'de ayılarla macera yaşayan yabancıların çoğu gibi Alman'dır. Haberdeki ifadeyle söylersek "Türkler hakkında bilgi edinmek üzere ülkemize gelen Alman punkçı Franz" sokakta gördüğü ayılarla bol bol fotoğraf çektiirmiştir. Ayıları çok sevdiğini söyleyen ancak ülkesinde sadece hayvanat bahçesinde görevbildiğinden yakınan Franz, "Türklerin ayıları sokakta dolaştıracak kadar hayvansever bir millet olduklarını rüyamda görsem inanmazdım" da demiştir.

"Kore'den adam getirip sokak köpeklerini yedireceğim"

12 Eylül 1980 darbesini takip eden yıllarda hayvan hakları mücadelesi veren dernekler dala gü-rünür olmuşlardır. Darbenin siyaset ve örgütlen-

me yasakları yüzünden, siyaset dışı birçok dernek gibi hayvan hakları dernekleri de, daha çok insanın gidip gelmeye başladığı yerlerden olmuş, artan faaliyetleri gazetelerde daha çok haber yapılmaya başlanmıştır. Büyüyen derneklerin uluslararası hayvan hakları örgütleriyle ilişkilerini artırması da tüm sokak hayvanları gibi ayılar için de iyi bir gelişmedir.

Uluslararası hayvan hakları örgütlerinin ayılara ilgili ilk tepkisi 1986'nın Aralık ayında gelir. *Güneş*'in haberine göre Avrupalı hayvanseverler İstanbul Belediyesi'nin sokaklarda oynatılan 24 ayıyı itlaf edeceğini öğrenmiş ve elçilikleri aracılığıyla belediyeye tepki göstermiştir.

15 Aralık 1986 tarihli *Günaydın*'daki "24 ayı yüzünden Avrupa'yı ayağa kaldırdık" başlıklı habere göre ise olayın gelişimi şöyledir: İstanbul Hayvanseverler Derneği yöneticileri, belediyenin giriştiği sokak köpeği katliamının durdurulması için başkan Bedrettin Dalan'la görüşmüşlerdir. 12 Eylül'den sonra seçilen İstanbul'un belediye başkanları arasında en çok sokak hayvanını öldürterek tarihe geçen Dalan, eleştirilere öfkeyle karşılık vermiş ve "Daha durun siz. Güney Kore'den turist getirip bütün köpekleri yedireceğim" deyip odayı terk etmiştir. Hemen ardından odaya gelen başkan yardımcısı Atanur Oğuz da hayvanseverlere "Ben de dün 24 ayı toplattım, onları da itlaf ettireceğiz" demiştir. Belediye yetkililerinin dediğine göre her iki söz de şakadır. Ama hayvanseverler şaka olduğunu anlamamış, gazetenin ifadesiyle "fenalık geçirmiş" ve durumu Avrupa'daki kardeş örgütlerine haber vermişlerdir. Dalan'ın yardımcısının sözlerinin gerçekten şaka

"Ayı"dan gördüğü dostluk Franz'ın gözlerini yaşarttı

"Ayıları böyleyse"...
Sofyalıların hayvanseverliği de bu kadar mı? "Tutuklu" ile dalan geyikler, Franz'ın gözlerini yaşarttı. Bu geyiklerin de hayvanseverlerin de hayvanseverleri olduğunu gösteriyor.

"Hayvanseverlerin hayvanseverliği de bu kadar mı? Franz'ın gözlerini yaşarttı. Bu geyiklerin de hayvanseverlerin de hayvanseverleri olduğunu gösteriyor."

"Mutlu an..."
Hayvanseverlerin hayvanseverliği de bu kadar mı? Franz'ın gözlerini yaşarttı. Bu geyiklerin de hayvanseverlerin de hayvanseverleri olduğunu gösteriyor.

deyken, masasına sokaktan geçen bir ayıyı oturtup daktilonun önünde fotoğrafını çekmiş ve arkadaşlarına şaka yapmışlardır!

Turizm Bakanı Tınaz Titiz'in çabaları ise ne yazık ki sonuç vermez. Zira hiçbir valilik ve belediye sokaktan topladığı ayılarla uğraşmak istememektedir. Yasak kararının uygulanamayacağı anlaşıncı Eylül ayında Turizm Bakanlığı'ndan, ayıların eziyet edilmeden oynatılacakları bir proje üstünde çalışıldığı açıklaması gelir. Buna göre ayılar ve sahipleri uzman eğitimcilerin gözetiminde kampa alınacaklar ve bu sayede ayı oynatıcıları, ayıları korku ve acı tehdidiyle eğitmekten kurtulucak, ayılar da bunlara gerek kalmadan oynayacaktır. Nasıl hayata geçirileceği ve uygulanacak yöntemlerin ne olduğu belirsiz olan bu proje de kısa süre sonra rafa kaldırılır, zira 1989'un Mart ayında Tınaz Titiz bakanlıktan alınır.

1991'de Doğal Hayatı Koruma Derneği, ayı oynatma yasağının uygulanmasını ve ayıların toplanıp koruma altına alınmasını amaçlayan bir kampanya başlatır. Derneğin hazırladığı rapora göre ayılar doğal ortamda kurulacak bir kampta bir dönem rehabilite edilip ardından doğaya geri salınmalıdır. Kampanya, kısa vadede sonuç vermese de mesele nin gündemde kalmasına katkıda bulunur.

24 Şubat 1992'de WSPA (Dünya Hayvanları Koruma Vakfı) yayımladığı raporda Türkiye'yi, Yunanistan ve Japonya'yla birlikte ayılara işkence yapmakla suçlar. Rapora göre ayılar Japonya'da güreştirilmekte ve bazı organlarından atrodizyak yapmak için katledilmektedir. Örgüt, ayı oynatmanın hâlâ

yaygın olduğu Yunanistan ve Türkiye'yi ise "İnsanları eğlendirmek için ayıları acımasız uygulamalara maruz bırakmak"la suçlar.

Temmuz ayında ise "Dans Eden Ayılara Özgürlük" adlı bir kampanya başlatan WSPA yöneticileri Ankara'ya gelip yetkililerle görüşür. Sokakta ayı oynatmanın yasaklanması konusunda Yunanistan'da birkaç aylık sürede epey mesafe aldıklarını söyleyen WSPA yöneticileri de, bir yıl önce Doğal Hayatı Koruma Derneği'nin önerdiği kampın yapılmasını istemektedir. Ancak bütçede bu kaleme ayrılacak para olmadığı yanıtını alırlar. Gazetelere açıklama yapan bir WSPA yetkilisi, İstanbul'da hem Gülhane Hayvanat Bahçesi'ndeki hem de sokaklarda oynatılan ve sahipleriyle yaşayan ayıları ziyaret ettiklerini, Gülhane'de devlet bakımı altındaki ayıların, Kağıthane'de Romanların baktığı ayılardan çok daha kötü durumda olduğunu tespit ettiklerini söyler. Aslında kibarca devlete bu konuda güvenmediklerini anlatmaktadır.

Nihayet, WSPA'in sağladığı bütçeyle 1992'nin Eylül ayında Bursa Uludağ'da geçici bir kamp kurulur ve sokaktan toplanan 23 ayı bu kampa yollar. Sokaklarda oynatılan ve kurtarılmayı bekleyen daha 200 civarında ayı vardır. Ancak 1993 turizm mevsimi henüz başlamadan yetkililerden "Para bitti, kampa yeni ayı gönderecek bütçe yok" açıklaması gelir. Bu arada, emekleme dönemindeki özel televizyonlarda konuyla ilgili tartışma programları yapılır.

13 Haziran 1993'te *Cumhuriyet*'te çıkan bir haber durumu çok güzel özetlemektedir. "Turizm ayının sırtında patlıyor" başlıklı haberi hazırlayan

'Kocaoğlan' için 4.5 milyar

*Türkiye'de sokakta oynatılan
ayılara destek olmak için*

DIŞ HABERLER SERVİSİ

TÜRK ayılarına, uluslararası hayvanlar koruma derneği el uzadı. İlkel ve acı veren yöntemlerle eğitilen, sokaklarda oynatılan ayılar, Türk hükümetinin acı des-

muhabir, Sultanahmet'te ayı oynatanlarla konuşmuştur. Nazlı, Şakir, Ceyar ve Michael Jackson adlı dört ayının sahibi olan aile üyeleri, "Yasak olmasına rağmen nasıl ayı oynatabiliyorsunuz?" sorusuna "Kazandığımız parayı polislerle paylaşıyoruz" yanıtı verirler. Ancak ayı oynatırken çekilmiş fotoğrafları gazetelerde çıkanlar polis tarafından dövüldüğü için, fotoğraf çektiirmek istemezler. Polis kendilerine "Gazeteye çıkmayın da ne yaparsanız yapın" demiştir! Zaten artık eskisi gibi ayı oynatmalarına müsaade edilmediği için turistlerin ayılarla beraber fotoğraflarını çektirerek para kazanmaktadırlar.

1993 yılının Ağustos ayında, Marmaris'te sokakta oynatılan ve ayağını sakatladığı için koltuk değneğiyle gezen bir ayının fotoğrafının İngiliz *Sunday Mirror* gazetesinde yayımlanması, sokakta oynatılan ayılar için bir dönüm noktası olur. Kısa sürede birçok Avrupa ve ABD gazetesinde de çıkan bu yürek paralayıcı fotoğrafın etkisiyle Türkiye'ye bas-kılar artar. WSPA ve *Sunday Mirror*'ın öncülüğünde başlatılan uluslararası kampanyayla birkaç gün

Marmaris'e giden bir İngiliz turistin objektifinden "Bizim Kocaoğlan". Bu fotoğraf, İngilizlerin acıma duygusunu kışkırladı.

içinde 4,5 milyar lira toplanır. 1994'ten itibaren şehir sokaklarında ayı oynatan kalmamış, toplanan ayıların çoğu kampa yollanmıştır. Ayılarını belediyelerin ve polislerin elinden kurtaran ayı sahipleri ise şehir merkezlerinden uzak durup gösterilerine küçük kasaba ve köylerde devam ederler. Ancak bu, eskisi gibi kazançlı bir iş değildir ve çok geçmeden biter.

Uludağ'daki kampta tutulan ayılar, bir süre sonra Bursa Karacabey'de kurulan ayı barınağına taşınırlar. Barınağın faaliyetleri ilerleyen yıllarda birkaç kez ödenek yetersizliği nedeniyle durma noktasına gelse de, artık geri dönüş yoktur ve ayı oynatma geleneği nihayet son bulmuştur.

Bekârlık müessesesine vergi darbesi

Arka arkaya girdiği birçok savaşta, yetişmiş insan gücünü büyük oranda kaybeden Türkiye’de devlet, nüfus artışı için 1920’li yıllardan itibaren çareler aramaya başlamıştı. Nüfusu artırmak için evlenmeyi ve çok çocuk yapmayı teşvik etmekten geçiyordu. Bunun için, devlet memuru alımlarında evlilere öncelik verilmesi, çok çocuklu ailelere vergi indirimi, para ve gıda yardımı yapılması gibi çeşitli yöntemler tartışılıyordu. Önerilen yöntemlerden biri de bekârlardan vergi alınmasıydı.

Bekârlık vergisi önerisi ilk kez, 1920-1923 yılları arasında görev yapan I. Meclis’in üyelerinden Erzurum Mebusu Mehmet Salih Efendi (Yeşiloğlu) tarafından ortaya atılmıştı. Salih Efendi, verginin hem bekârları evliliğe zorlayacağını hem de elde edilen gelirin bir kısmı kalabalık ailelere dağıtılacağı için, çocuk yapmayı teşvik edeceğini öne sürüyordu. İlk Meclis’te pek rağbet görmeyen bekârlık vergisi önerisi, Cumhuriyet’in ilanından 1940’lı yıllara kadar birçok kez yeniden gündeme geldi.

19 Mart 1929

SON TELGRAFLAR

Evllerin gözü aydın!

Bekârlık vergisi için Meclise birlâyiha verildi

**Yirmi beşten yukarı kırk beşten aşağı olan erkekler
ve 25 den 35 yaşına kadar olup ta resmi dairelerde
çalışan kadınlardan vergi alınacak**

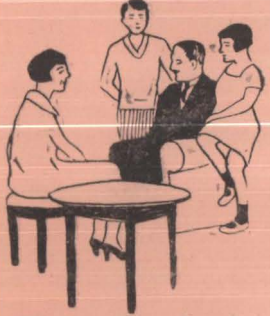
Ankara 18 (İlu. Mu). — Yozgat mebusu Süleyman Sırrı B. bekârlık vergisi için bir lâyiha vormiş ve lâyiha enclimelere havale edilmiştir. Lâyhaya göre yirmi beşinden yukarı kırkbeşten aşağı yaştaki bulunan bekâr erkekler kaza, arazi, musakkafe ve yol vergilerinin bir tuluu bekârlık vergisi olarak verecektir. Kadınlardan yirmiden 35 yaşına kadar olup ta resmi bir daireden maaş ve ücret alanlar da erkekler gibi bekârlık vergisiyle mükellef tutulacaklardır. Bekârlık vergisiyle mükellefiyat esası olan yaşlarda bulunan dulnar, çocuk sahibi olmadıkları takdirde vergi ile mükellef tutulacaklardır.

Maddeler vergiden muaf olacaklardır. Tahalde bulunan kadın ve çocuklardan tahallerinin devamı müddetine vergi alınmayacaktır.

Bu vergiden muaf olacak paranın yitide yirmisi beşten fazla çocuk sahibi olan babalara ikramiye olarak verilecektir.

19 Mart 1929 tarihli *Akşam*'ın "Gençler evleniniz! Bekarlardan vergi alınacak" başlıklı haberine göre Yozgat Mebusu Süleyman Sırrı Bey, Meclis'e sunduğu teklifinde 25-45 yaş arası bekâr erkeklerle, 25-35 yaş arası olup devlet dairelerinde çalışan bekâr kadınlardan toplanacak verginin yüzde 20'sinin beşten fazla çocuğu olan ailelere verilmesini önermiştir. Birçok Batı ülkesinde verginin başarıllı olduğunu söyleyen Süleyman Sırrı Bey, "Çocuk yapmak gibi vatanî bir vazifeden kaçan bekârlar, bu vazifeden kaçmayanlara karşı mesûldürler" demektedir.

Gençler evleniniz! bekârlardan vergi alınacak

Yozgat mebusu Sırrı Bey bekârlardan vergi alınması için meclise bir lâyiha vermiştir. Bunun yitide yirmisi beş çocuktan fazla evlâda sahip olan ailelere verilecektir.

Ertesi gün bütün gazeteler konuyla ilgili haberler yapar. Haberlerin tamamında cinsiyetçi bir ton hâkimdir. Sözgelimi, *Cumhuriyet*'teki haberin başlığı şöyledir: "Vergi teklifi geçkin kızlarla, dul kadınları ümide düşürmüştür". *Akşam*'daki bir yorumda "Alınacak vergi ne kadar çok olursa olsun zamane kadınının masrafından çok daha az olacaktır" denilir.

İkindiden sonra dükkân açılmaz

Gazeteler, birkaç gün boyunca, meşhur bekârlara konuyla ilgili düşüncelerini sorar. Hemen herkesin kapısını çaldığı bekârlardan biri de Ubeydullah Efendi'ciir (Hatipoğlu). Hayatı maceralarla dolu bir siyaset adamı ve aydın olan Ubeydullah Efendi, 71 yaşında ve bekârdır. Ayrıca "boş oturmayıp içtimai

Bekârlık vergisi

Çok çocukluları da dinliyelim!

Etem Akif B. "versinler azizim hem de fazlasıyla versinler, dıyor

Tıp Fakültesi Tıbbi Adli müderrisi ve Hukuk Fakültesi katibi unvanı Dr. Etem Akif B. bekârlardan vergi alınıp alınmaması hakkında fikrini soran bir muharrimize hiç düşünmeden şu cevabı vermiştir:

— Derhal! O vergiyi koymalı, yüzde yirmisini değil yüzde ellisini bizim gibi altı, yedi çocuk babası olanlara tevdi etmelidir. Biz sizin gibi gençler yetiştirdik. Bunlar para ile yetişir. Siz de bizim gibi yetiştirmeye sei olmadıkça bizim hizmetimize naktan olsun iştirak etmelisiniz.

— Demek ki bu teklifin tahakkuku halinde naksaddı temin edeceğine kanisiniz?

— Ben bu ciheti düşünmem bile, ister temin edilsin, ister edilsin.

revi hastalık kapmaktan korktuğu için evlendiğini, kendisi gibilerin ise böyle bir korkusu olmadığı için evlenmediğini yazmıştır.

Gazeteler vergiden elde edilecek gelirden yüzde 20 pay dağıtılması düşünülen çok çocukluların görüşünü de alır. *Son Posta*'ya konuşan altı çocuk babası Adli Tıp Başkanı Doktor Etem Akif, "Derhal o vergiyi koymalı ve toplanan paraların yüzde 20'si değil, yüzde 50'si bizim gibi altı, yedi çocuk babası olanlara verilmelidir. Biz bu memlekete gençler yetiştirdik. Bu gençler para ile yetişir. Memlekete evlat yetiştirmeye tevessül etmeyenler kazandıklarını tek başına har vurup harman savurarak yiyeceklerine, bu içtimai borçlarını hiç olmazsa bizim hizmetimize iştirakle, bize para vererek ödemelidirler" demektedir.

26 Mart 1929 tarihli *Akşam* gazetesindeki haber-

de "Bekârlık vergisi günün meselesi haline girdi. Şimdi hemen bütün kahvelerde, lokantalarda, tramvayda, vapurda, trende bundan bahsediliyor" yazar. Haberin devamında gazeteye konuyla ilgili düşüncelerini anlatan ama ismi belirtilmeyen maruf (ünlü) bir doktorun şu sözleri aktarılır: "Doktorlar evlenmemeli ve vergiden muaf tutulmalıdır. Çünkü bütün gün hastaları ile meşgul olan bir tabib ancak akşam olunca eve gittiği zaman tetebbuat ile, kitapları ile meşgul olur. Halbuki evli bir doktor evine gidince kitaplarından evvel meşgul olacağı bir şey vardır: Zevcesi..

Bu adamcağız hayatında ya kitaplarını imkân edecektir, yahut zevcesini.

Bundan başka doktorlar daima hastalarının emirlerine amadedirler.

Düşünün; bir gece yarısı kapımız çalınıyor ve sizi hastaya çağırıyolar.

maneti bu cihetleri nazarı dikkate | tevsihi çok muvafıktır.

Bekârlık vergisi meselesi..

Doktorların evlenmesi muvafık değil imiş?

Bekârlık vergisi günün meselesi haline girdi. Şimdi hemen bütün kahvelerde, lokantalarda, tramvayda, vapurda, trende bundan bahsediliyor. Bu mesele hakkında kendilerile görüştüğümüz bekârlardan bir kısmı kat'iyen evlenmemek niyetindedirler. Bunlar diyorlar ki:

— Vergi teyit edilse de evlenmek değil.. İnsan hürriyeti için bir kaç lirayı eğlencesinden eser verir..

Bekârlar arasında daha mutedil düşünceler de vardır. Şimdiye kadar hiç evlenmemiş maruf bir bekâr bu hususta şu mütalâda bulunuyor:

— Ben evlenmek aleyhtarı değilim. Şimdiye kadar evlenmediğimin sebebi karşına bir çok hanların çıkmasıdır. Evlenmek çok müstakil bir iştir.

mesele hakkında şu şayanı dikkat cevabı vermiştir:

— Ben doktorum.. Bunun için değil vergi, daha ağır bir mecburiyet bile olsa gene evlenmem. Fikirimce doktorların evlenmesi hiç te doğru bir hareket değildir. Çünkü bütün gün hastaları ile meşgul olan bir tabib ancak akşam olunca eve gittiği zaman tetebbuat ile, kitapları ile meşgul olur. Halbuki evli bir doktor evine gidince kitaplarından evvel meşgul olacağı bir şey vardır: Zevcesi..

Bu adamcağız hayatında ya kitaplarını imkân edecektir, yahut zevcesini.

Bundan başka doktorlar daima hastalarının emirlerine amadedirler.

Düşünün; bir gece yarısı kapımız çalınıyor ve sizi hastaya çağırıyolar.

cesidir. Bu adamcağız ya kitaplarını ihmal edecektir yahut zevcesini. Ayrıyeten doktorlar zevcele-ri tarafından en çok kıskanılan er-keklerdir. Bekâr olmayan bir dok- torun evinde kavga su gibi her za- man bulunan bir şeydir”.

Tartışmaya bir de doktorların durumu eklenmiştir. İki gün sonra gazeteye konuşan ünlü çocuk dok- toru Ali Şükrü Bey “Doktorların ev- li olması iyidir, hayat arkadaşları da kendilerine yardım edebilirler” derken, Doktor Burhaneddin Bey vergi fikrinin zaten yanlış olduğu- nu, doktorlardan da başka meslek gruplarından da vergi alınmaması gerektiğini savunur: “Bir insan sırf vergi korkusundan evlenmez. Eğer evlenirse bu kişi ya üç kuruş vergi- yi veremeyecek kadar parasız ya da hasis (cimri) biridir. Her iki se- bep de aile saadetini temine, çocuk yetiştirmeye manidir”.

Tartışmalar sürerken vergi öne- risi nihayet Mayıs ayında Meclis’e gelir. Ancak verginin alınmama- sı kararı çıkar. Çok çocuklu ailele- ri teşvik için başka yöntemler üze- rinde düşünülecektir. Yarın gaze- tesine göre görüşmeler sırasında bekâr mebuslar vergi aleyhinde kulisler yürütmüştür.

Bekârlık vergisi meselesi

Doktor Ali Şükrü Bey vergiyi muvafık buluyor

“Kadınlara intihap hakkı verilmesi de çok doğrudur,, diyor

Dün bir muharririmis. Bekârlık vergisi teklifi ve kadınlara intihap hakkı verilmesi hakkında maruf çocuk doktorlarımızdan Ali Şükrü Bey ile görüşmüştür.

Ali Şükrü Bey demiştirki: — Bence bu verginin ihtası tamamiyle doğrudur. Ancak bu vergi evlenmek için katıyen mües- ser değildir.

Bir adam evlenmemeye karar verince hiç bir teşir altında ev- lenemez. Bekârlardan alınacak vergi çocuk sahiplerine değil, çocuk müesseselerine verilmelidir.

Bu müesseselerde fakir çocuk- lara meccanen, zenginlere para ile bakılır, bunlar fenni, sihihi sırrat tahtunda büyütülür.

Bizim milletimizin kadınları kâfi derecede velutludur. Onun için bekârların evlenmediklerin- in şikâyet etmek doğru değildir. Son senelerde etfal vefiyatı da

Doktor Ali Şükrü Bey gayani istihbar derecede azalmıştır. Doktorların evli ve ya bekâr olmalarına gelince; hayat arkada- şının bir doktorun daha ziyade çalışmasına yardım ettiğini görü- yorum. (devamı ikinci sahifede)

olumluşur. Bu sebeple (varşakos) bulas Atina üzerinden geçmiş ve doğru yoluma devam edecektir.

Bekârlık vergisi meselesi

Vergi yüzünden izdivaç hayırlı bir şey değildir

Operatör Burhaneddin Bey bekârlık vergisine taraftar değil

Bekârlık vergisi hakkında mü- lâkatlarımız devam ediyoruz. Dün bir muharririmiz bekâr dok- torlarımızdan maruf bir operatör olan Burhaneddin Bey ile görüş- müştür. Burhaneddin Beyin izahat- na mesrediyoruz:

— Easen evlenmek tabiatın kavunları icabatındandır. Be- çeriyetin ihtimâli kaideleri de evlen- meyi emreder.

Bu itibarla evlenmek bayat için, iyi yapmak için bakiki bir ihtiyacıdır. Bu ihtiyacı hissedin her fert kendiliğinden evlilik ha- yatına teric eder. Vergi gibi maddi vasıtaları bu ihtiyacı ta- senlara hissettirmek mümkün olamaz.

Easen ihtisadi bir sebepten, yani emmede bir kaç kuruş vergi- (Devamı ikinci sahifede)

Bekârlara müjde Maliye encümeni be- kârlık vergisinin alın- mamasına karar verdi

Ankara 7 (Hu. Mu.) — Maliye encümeni Sıhhiye Vekâleti Müsteşarının huzurunda toplanarak bekârlık vergisine dair Süleyman Sırrı Beyin teklifini müzakere etti. Müsteşar Beyin izahatı üzerine encümen çocuklu ailelere içtimâ muavazet yapılsa daha faydalı olacağını takarrur ederek hükümetçe o tarzda bir lâyiha ihzârının münasip olacağını kararlaştırdı.

İlk verdiği teklif reddedilen Yozgat Mebusu Süleyman Sırrı Bey, 10 Aralık 1931'de bekârlık vergisi-ni ikinci kez Meclis gündemine taşır. "Bekârların evlilik hayatını tercih ederek nüfusumuzun artmasına hizmet etmeleri elzemdir. Hal böyle iken şu son senelerde bir takım erkek ve kadınların bekârlık hayatını tercih etmekte olduğu ve itiyadın her iki zümre arasında günden güne arttığı maalesef görülmektedir. Bekârlar evlenmek mecburiyeti karşısında bırakılmalıdır" diyen Süleyman Sırrı Bey, bekârların aile yükleri olmadığı için masraflarının az olduğunu, dolayısıyla vergi ödemelerinin maddi külfet yaratmıyacağı kanısındadır.

Gazetelerde, 1929'da yaşanan görüntülerin hemen hemen aynısı vardır. Yine meşhur bekârlarla konuşulur. Ubeydullah Efendi ve Besim Ömer Pa-

şa kapısı ilk çalınan iki kişidir. Her iki-si de önceki sefer ne dedilerse aynısını tekrarlar. Süleyman Sırrı Bey'in önerisi 1932 Mart ayında Meclis'te görüşülüp yine reddedilir.

Süleyman Sırrı Bey, 1934'te yeniden sahneye çıkar ve Mayıs ayında önerisini tekrarlar. Gazeteler bu kez bazı değişiklikler yapmışlardır. Alışıldığı üzere Ubeydullah Efendi ve Besim Ömer Paşa'nın fikri alınır önce. Ubeydullah Efendi vergiye hâlâ karşıdır ama Besim Ömer Paşa belki de sürekli aynı şeyin sorulmasından bıkmıştır ve "Vergi alsınlar. Yalnızca benim gibi yaşı ilerlemiş olanlardan almasınlar kâfi" demektedir.

Gene bekârlık vergisi!

Gümüşane meb'usu, 6 çocuklu kadınlara mükâfat vermek için bekârlardan vergi alınmalıdır, diyor

Gümüşane meb'usu
Hasan Fehmi Bey

Sıhhiye Vekili Dr.
Refik Bey

Ankara 19 (Telefonla) — B. M. Meclisi bugün saat 3 te toplandı. Hıfzıssıhha kanununun müzakere-sine devam edildi. 6 çocuklu kadınlara ikramiye veya mükâfat veril-mesi hakkındaki maddenin müza-keresinde Gümüşane meb'usu Ha-san Fehmi Bey kürsüye çıkarak:

dınlara mükâfat verilmek isteniyor. Buna karşılık olmak üzere bekârlardan vergi almak lazımdır. Kendisi bekâr olan Sıhhiye Vekili buna hiç cevap vermemiştir. Kendilerinden vergi alınmak istenenlerin yalnız müntazıran be-kâr erkekler olup olmadığı malûm

Bazı kadınların da görüşü alınmıştır. Bunlardan biri olan Türk Kadınlar Birliği Reisi Latife Bekir Hanım, "Evlenmek vatan vazifesidir, evlenerek bu hizmeti yapmak istemeyenlerden vergi alınmasına taraftarım. Bu vergi kolay kolay ödenmeyecek kadar fazla olmalıdır ki bekârlar evlenmeye mecbur olsunlar. Kazançlarının en az yarısı ellerinden alınmalı. Vergi beş on liradan ibaret olursa isteye isteye vereceklerinden endişe ediyoruz" demektedir. Latife Hanım'a göre en önemli sorun, erkeklerin kadınları tanıyamaması ve bu yüzden evlenmekten çekinmeleridir: "Bekâr erkeklerin çekinmesinin en önemli sebebi, bütün hanımların sinema artisti tarzında yaşadığını zannetmeleri".

Tek çocukla yetinme tehlikesi

Teklifinin sürekli reddedilmesine rağmen yılmayan Süleyman Sırrı Bey, soyadı kanunundan sonra İçöz soyadını alır. Konuyu 1935'te yeniden gündeme getirdiğinde "Geç evlenmeler yüzünden tek çocukla yetinme vakaları artıyor" diye yeni bir tehlikeye daha dikkat çekmiştir. Bu sefer gazetelere görüş beyan edenlerden biri "ekseriyetle münevverlerin kızlarında tesadüf ettiği geç evlenme hastalığını" anlayamadığını söyleyen ünlü sinir ve ruh hastalıkları uzmanı Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay'dır. "Kızlarımız hayatlarını kendileri kazanacaksa bile evlenmeye mecburdurlar. Aile kurmaktan çekinmek içtimai vazî-

Bekâr mebuslar Verginin reddi için faaliyette bulundular

Ankara, 10 (Hususi) — Bekârlardan vergi alınması hakkında Yozgat mebusu Süleyman Sırrı B. tarafından teklif edilen kanun lâiyhası maliye encümeni tarafından da reddolundu. Genç bekâr mebuslar encümene giderek haklarını müdafaa etmişlerdir.

Bekârlık vergisi

25-45 yaşındaki bekârlardan vergi isteniyor

Verginin nispeti kazanç, arazi, musakafat vergisinin bir misli olacak

Ankara 9 (Hususi) — Yozgat mebusu Süleyman Sırrı bey bekârlık vergisi ihdası için bugün Büyük Millet Meclisi'ne bir kanun lâiyhası teklif etmiştir. Sırrı bey bu lâiyhasının acele müzakeresini istemiştir. Teklifte şu esaslar vardır:

1 — Yirmi beş yaşından yukarı ve kırk beşten aşağı yaşta olup ta henüz evlenmemiş olan her erkek kazanç, arazi, musakafat ve yol vergisinin, zamları ile bir mislini bekârlık vergisi olarak verirler.

2 — Yirmiden otuz beşe kadar yaşta bulunan ve bir sanayi mesleği olduğu halde devair ve müessesatta maas ve ya ücret alan kadınlar da aynı mükellefiyete tabidir.

3 — Yirmi beş ile kırk beş arasındaki yaşta bulunanlar balde karı ve ya kocalarının vefatı dolayısıyla bekâr kalan, çocuk çocuk baba ya anası olmayan erkekler ve kadınlara da bu mükellefiyete tabidirler.

4 — Asker, jandarma, polis,

Süleyman Sırrı Bey

efradile malûller tahsilde bulunan bekârlar tahsillerinin devamı müddetince bu vergiden muafittir.

5 — Bu kanunda alınan vergi sıhhatî umumiye kanununda müayyen adette çok fakir sabibî fakir babalara, analara tahsis olunur.

Bekârlık vergisi teklifi

Maruf bekârlar "İçap ederse vergiyi verir, gene evlenmeyiz!", diyorlar

Ankara 11 (Husus) — Bekârlardan vergi alınması teklifi edildiği dün bildirilmişti. Vergi hakkındaki takirri veren Süleyman Surn key takirri esaba musibesinde diyor ki:

"Memleketimizin genişliğine nazaran nüfusunuz çok azdır. Mep-rutiyein lâzımdan, harbi emmimden heri aklı bu boyluğu deldirmek için çareler aramak yahut hükümetin değil, herkesin milli ve vatanı borçdur. Tahriri nüfusa nazaran 1000 erkeğe 1070 kadın isabet etmektedir. Kadın nüfusu fazladır.

Bekâr erkeklerin evlilik hayatını tercih ederek nüfusunuzun artmasını hizmet etmemeleri elzemdir. Hal böyle iken şu an senelerce bir takım erkek ve kadınlara bekârlık hayatını tercih etmekte ve diyorlar her ki siner arasında günden güne artmakta olduğu maaşları görülmektedir. Bekârlar

evlenmek mecburiyeti karşısında kalmaktadırlar."

Beyim Ömer paşa ne diyor?

Bu hususta meşhur bekârlardan Beyim Ömer paşa:

— Ben vergi vermek isteyemler evlenmek isteyenlerden daha çok olacağına kaniim, ben kendi hesabıma bu vergiyi seve seve veririm. Hatta kanun beni hatırla etse bile.

Eğer mesel nüfus çoğaltmak meselesi ise bu düştüreceye ben de taraftarım. Fakat nüfusunuz çoğaltmak için evlîk doğan çocukları silülmeyiş, kâfi. Demisiz.

Vergiyi playhtarlar

Yerel meclis Süleyman Surn beyin bekârlık vergisi hakkında B. M. meclisine bir kanun lâyhası verdiyi yazılmıştı. Bu kanun lâyhası mecliste muahhazda pek iyi bir tesir bırakmamıştır.

Süleyman Surn beyin bekârlık

verginin İeri sürerken ne gibi esaba musibe

verginin meselesi yeni değildir. Birinci M. meclisinde Erzurum mebusu bulunan Yeşil-zade Salih B. tarafından belkifi edilmiştir. O zaman bu vergiyi almakta maaşat nüfusun artması olduğu söylenmiştir.

Bekârlık vergisi alırken bekârlara aile yükleri elazdır ve masrafların az olduğu hatırlanabilir.

Hazretin evlîk aile ibiyasında bekârlara vaziyetü böyledir. Fakat büyükük hayat partileri dahilinde bütün bekârlara, aile masrafları iştirak etmedikleri kabul etmek doğru değildir.

Bu vaziyet karşısında bekârların yeni bir vergiyi tahakkül edileceğini düşünmek kabul eldugu söyleniyor ve bu teklifi kabulüne ihtimal verilmiyor.

felere karşı lâkaytlık demektir" diyen Gökay, bekârlık vergisine karşı değildir ama toplanmasının zor olacağı görüşündedir.

Türkiye'nin ilk 17 kadın milletvekilinden biri olan Nakiye Elgün, erkeklerin gönül eğlendirmeyi bırakmadığı için evlenmediğini, yaşlı geldiği halde evlenmeyen kızların ise "talipleri olmadığından, izzetinefiserini korumak için evlenmek istemiyormuş gibi göründüğünü" söyler. Elgün'e göre erkeklerin hepsinden vergi toplanmalıdır; ama yalnızca çalışıp para kazanan kadınlar vergi vermelidir.

1930'lu yıllar boyunca evlenmeyi teşvik etmek için çok sayıda kitap da çıkar. Herkesin anlayabileceği dille gazetelere yazdığı sağlık yazıları ile tanınan Doktor Şükrü Kamil Talimcioğlu'nun 1938 basımı *Niçin? Neden? Nasıl? Evlenmelidir* kitabı da bunlardan biridir. Kitapta, bekâr kalmakta ısrar etmenin cemiyete karşı bir suç olduğunu savunan yazar elbette vergi alınmasına da taraftardır. Bekârlı-

Komisyon ret kararı verdi !

Bekârlık vergisi ihdası fayda temin etmeyecek!

Bekârların adedi 181 bin kadardır, bu miktar 50 bine kadar düşebilir

Nüfusunuzu korumak için teklif ettiğimize meimur edilen komisyon anıtarından
Reşit Galip B. Alâettin Cemil B. Necip Ali B.

Ankara 2 (Telefonla) — Firka tarafından bekârlık vergisinin teklifi kime memur edilmiş komisyon bugün toplandı.

Yapılan tahminlere göre memleketimizde 20-100 y. arasında

181,000 küsur bekâr vardır. 25 yaşına kadar olanlarla maluller ayrıldığı takdirde bu yakân 50,000 adedine düşecektir.

Bunu neşari dikkate alan komisyon (Muhafazatı mahfuz)

ğın yol açtığı felaketleri de sıralar Talimcioğlu. Söz-gelimi, ismini vermediği bir ülkede yapılan araştırmaya göre kendini öldüren 100 kişiden 67'si, tespitli 1126 deliden 980'i bekârdır. Kadınlara tahammül edemediği için evlenmediğini söyleyen erkek-lere çok kızmıştır. “Kadın kaprisleri o kadar yersiz ve ansızdır ki, bunları kavrayıp tahammül edebilecek erkek çok azdır. Ama eğer iş buna kalırsa kim-senin evlenmemesi gerekir” diyen yazar kadınla-rı da uyarır “Yaşı gelmiş olup da bir erkekle birleş-meyen bir kadının derisinde birçok çıban fışkırır ve derisinin rengi bakıra çalan bir hale gelip sevimli-liği kaybolur”.

Bekârlık vergisi kabul edilmedi

Ankara, 19 — Bekârlık vergisi teklifini tetkik eden komisyon böyle bir vergi ihdasına lüzum olmadığına karar vermekle beraber nüfusumuzun tezyidi çarele-rini önerir bir rapor hazırla-

Bekârlık vergisine Nazi etkisi

Bekârlık vergisinin en çok tartışıldığı yıllar 1939 ve 1940'tır. Süleyman Sırrı Bey bu yıllarda da ak-tiftir ama konunun yoğun biçimde günde-me gelmesinin asıl sebebi, Türkiye'de-ki Alman yanlısı aydın ve gazete-cilerdir. Bu kişilerden bazılarının, 1930'lu yılların sonunda dünya hızla savaşa giderken, Nazi Al-manyası'nda evliliğin ve çok ço-cuk yapmanın teşvik edilmeye başlanmasından etkilenip, bu-rada da aynı gündemi yaratma-ya çalıştığını görüyoruz.

Bu yazarlardan Peyami Safa, 9 Nisan 1940 tarihli yazısında bekâr-lık vergisiyle ilgili “Kimbilir kaç me-bus şimdiye kadar bu mevzuda kimbi-

“Bir takım erkek ve kadınların bekârlık hayatını tercih etmekte olduğu ve itiyadın her iki zümre arasında günden güne arttığı maalesef görülmektedir. Bekârlar evlenmek mecburiyeti karşısında bırakılmalıdır”.

Telefonlar: Tahrir 21686 — İdare 21434 — Kış 20113

Bekârlık vergisi**Bekârı en çok şehirlerimiz
İstanbul, İzmir, Ankara...****Bekâr en az olan vilâyet de Ispartadır.
Burada hemen herkes evlidir.****Bekârı en az olan şehirlerimiz: Isparta**

Bekâriardan vergi alınması hakkında Yozgat mebusu Süleyman Sırrı bey tarafından vuku bulan teklif Halk Hırcası grup iktisadide müzakere edilmiş ve teklifin bir komisyon tarafından teklif edilmesine karar verilmiştir. Komisyon toplanarak bazı noktaların daha etraflı bir surette teklifi için talii bir komisyon teşkil etmiştir. Altı kişilik olan bu komisyon teklifatını yapıldıktan sonra müzakereye devam edilmektedir.

Bekârlık vergisinin kabul edilip edilmeyeceği, kabul edilirse ne şekilde alınacağı henüz malûm değildir. Mamehik vergisinin bütün bekârlara tatbik edilmeyeceği, Özerinde aile yükü olan bekârların vergiden istisna edilecekleri söyleniyor.

Türkiyede ne kadar bekâr vardır? 927 aneside yapılan umumî tahriri nüfus istatistiklerini göre, memleketimizde bekârlar (Devamı ikinci sahifede)

lir kaç teklif yaptı, kimbilir kaç muharrir ve ressam yıllardır bu mevzuda kimbilir kaç yazı ve karikatür çıkardı, hesabını bilmiyorum. Netice malum: Konuşuldu, gülüşüldü, geçildi” dedikten sonra şunları yazar: “Nüfus davasında o kadar hassasım ki ‘bekârları asmalı’ diyen bir adama kızmam da gülmem de. Yalnız kendisinden bu güzel fikrini biraz tadil etmesini isterim. Asmak fazla. Hapse koymak da fazla. Fakat vergi almak tam kararında bir cezadır”.

Safa'nın devletin bekârlığa karşı almasını istediği vergiden başka önlemler de vardır: “Hem özel müesseseler hem devlet daireleri mazeretsiz bekâr memur kullanmamaya mecbur edilmeli. İlaveten ceza kanununa mazeretsiz bekârlığı suç haline koyan maddeler eklenebilir. Bekâr, yemiş ve yaprak vermeyen kurumuş ağaç

muamelesi görmelidir. Baltaya sarılalım demiyorum, fakat onlar evlenmedikçe bir baltaya sap olmasınlar”.

Yozgat Milletvekili Süleyman Sırrı İçöz, belki bu Alman yanlış rüzgârı da arkasına almak isteyerek 1940'ta teklifini yeniden sunar. Sözleri birçok gazetede haber olan İçöz, şunları söylemektedir: “Ben bu vergiye daima taraftardım, hâlâ da öyleyim. Çünkü en büyük Türk meselelerinden birinin nüfus davası olduğuna inanıyorum. Bekârlık vergisi bir çırpı ile nüfus davasını hallederek memleketin her tarafını beşikle ve bebekle doldurmaz; fakat bu davanın ıskallı yarayacak çarelerin bir tanesi de bekârların evlenmesidir”.

1940'ta yapılan teklif de kabul görmez. Sonrasında savaşın şiddetlenmesi ve Türkiye'ye sığınacağı endişesi nedeniyle, kimsenin bekârlık vergisiyle uğraşacak hâli de kalmaz. Savaşın bitiminin ardından Süleyman Sırrı İçöz, son vekillik döneminde, 1947'de konuyu bir kez daha Meclis'e taşıyacağını açıklar. Ancak konunun gündeme geleceğini duyan Maliye Bakanı Halit Nazmi Keşmir, "Bekârlık vergisi diye bir şey tasavvur edemiyorum. Kimseyi zorla evlendiremeyiz" diyerek bu kapıyı kapatır. Bekârlık vergisi, Süleyman Sırrı İçöz'ün, 1950'ye kadar tam sekiz dönem süren milletvekilliği boyunca, en çok uğraştığı şey olmuştur. İçöz vekillikten ayrıldıktan sonra bekârlık vergisi bir daha Meclis gündemine gelmeyecektir.

Zaten Türkiye'nin nüfus politikası, 1965'ten sonra köklü bir değişikliğe uğrar ve nüfus planlaması dönemi başlar. Bu politika "en az üç çocuk" savunucusu Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı dönemine kadar sürecektir.

Bekârlara gene hücum!

Kadın Birliği ağır vergi konmasına taraftar -
Musevi kızları drahomanın me'ni istiyorlar

Latife Bekir H.

Dr. Besim Ömer Pa.

Mâdiha Fethi H.

Büyük Millet Meclisinde, bekârlardan vergi alınması hakkındaki cereyanın Yeniden uyanması, gelişiminde, bilhassa Kadın Birliği erkânı tarafında çok alışa ve memnuniyetle karşılanmıştır.

Lâtife Hanıma kalırsa...
Birlik reisi Lâtife Bekir Hanım bu hususta bir muharririmiz demiştir ki:
e— Bekârlardan vergi alınmasına

ve bu paraların çok çocuk yetiştiren fakir ailelere ikramıya olarak verilmesine hareketle taraftarını. Bu vergi, kolay kolay ödenemeyecek kadar fazla olmalıdır ki bekârlar evlenmeye mecbur olsunlar.

Vergi boy on liradan ibaret alansa bekârların istiya vetcoblarından endişe ediyoruz. Bekâri bayatondılar,

(Mabudi altınca suhilde)

İffetsiz gurur kaynağı: Çıplaklar kampı

Akit gazetesinin internet sitesindeki 3 Mayıs 2010 tarihli “Türkiye’de ilk çıplaklar kampı açıldı” başlıklı haber, “Türkiye, ilk çıplaklar kampının açılışının iffetsiz gururunu yaşıyor” diye başlıyor. Datça’daki bir otelin çıplaklar kampı olarak hizmet vereceği söylenen haberde, “TV dizilerinde aile içi cinsel ilişkilerin özendirildiği, kimliklerden bile din hanesinin kaldırılmak üzere olduğu ülkemizde her geçen gün yeni bir batılı özellik boy gösteriyor” denildikten sonra otel yetkilisiyle yapılan görüşmeye yer verilmiş. Yetkili, birçok ükeden rezervasyon aldıklarını, Suudi Arabistan’dan gelen rezervasyon taleplerine çok şaşırdıklarını söylemiştir. *Akit* muhabirine göre bu, “insanı şoka sokan” bir iddiadır. Daha da kötüsü, en fazla talep kampın açılışını büyük sevinçle karşılayan Türk müşterilerden gelmiştir. Muhabir bu durumu da “Muasır medeniyetler seviyesine çıkma naraları atılan bugün çıplaklar oteli adı altındaki bu yıkıma alkış tutuyor” diye değerlendirebilir.

Türkiye'nin "dört tarafı cinsel tehditlerle sarılı bir ülke" olduğu da iddia edilen habere yorum yazan 136 okuyucunun çoğu o güne kadar çıplaklar kampı diye bir şey duymamıştır. Bir okuyucu, yaptığı yorumda, "Nasıl yani? Tamamen anadan üryan mı giriliyor kampa?" diye sorarken, bir başkası şaşkınlığını "Hem para verecekler hem de mahrem yerlerini gösterecekler öyle mi?" diye ifade edecektir.

Akit gazetesiyle okurlarını dehşete düşüren ve dünyadaki ilk örneklerinin tarihi 19. yüzyıla kadar giden çıplaklar kampı, nüdizm ya da natürizm diye bilinen düşünceyi benimsemiş insanlar tarafından kurulan kulüp ve kampları ifade etmek için kullanılan bir tanımdır. En basit şekilde söylemek gerekirse, nüdizm, giyinmenin insan doğasına aykırı olduğunu ve çıplaklığın doğallığını savunur. Elbette nüdistler de sürekli çıplak gezemez. Ancak belli mekân ve zamanlarda bir süreliğine doğal halleriyle kalabilirler. Bunun için de çıplak halde bir arada olup rahat edecekleri kulüpler, kamplar ve plajlar kurup orada vakit geçirirler.

Modern çıplaklar kampına benzeyen ilk örneğin, 1891'de Hindistan'da işgalci İngilizler tarafından açılan kamp olduğu kabul edilir. Kökenleri daha da eskilere giden nüdizm, 20. yüzyıl başında Almanya'da gelişip yayılmaya başladıktan sonra Avrupa ülkelerinde arka arkaya kamplar açılmaya başlamış, 1950'li yıllara gelindiğinde Avrupa, ABD ve Kanada'da çok sayıda nüdist kulüp kurulup çıplaklar kampı açılmıştır.

Türkiye'deki çıplaklar kampı tartışması da gazeteler vasıtasıyla 1930'lu yıllarda başlayıp 1950'li

Almanya'da çıplaklık modası yine yayılıyor

Çeşitli «Çıplaklık Dernekleri» müstehcen ve hikâye yasak, aşırı rekret yok. Aksini yapan dernekte çıkar

BÜTÜN dünyada yaygın tıdidi sösteren çıplaklıktan haberdar Batı Almanya'da yapılan büyük bir çok kişi çekil emsalar verdi. 1958 yılından itibaren 8 mil man. denize çıplak girmeyi ter yet. Maroculuları telaka verren 1 yarı müdafas edenler göre ne 30 yaş arandakilerde 527 si den vazetmektedir. 538 i çıplak rızaları. Geçire kaların ise b bunlara bir fikri yok. Buna 4 Alman'dan biri çıkışe bikiş eni fursatı buluyor.

Başlıca Batı Almanya'da çeşitli fakat Derneği bulunuyor. 1 em. büyüğü Hamburg'daki "Vierde Nüder Derneği" dir. Bu ten 3200 kişiye tevccüt ki, bu takriben nüdistlerin 20 de bir kiti eden. Tammamının 100.000 dede olduğu tahmin ediliyor.

Bunlar kendilerine dıf yön esas buldıkları zihni, çıplaklıktan gıdıklaştırmekten kavunup, seneleli bakımdan tahrik değı genlik yaratıldığını da iddia e. Bir yandan nüdistin alışkanlıklarını emsin ve yarılarla 3i rekretlerini birle bir bılımlara dıf tevccüt eder, gençleri tahlikeyle adukleyip morali bozduğunu rivayet. Kendilerini barıştılar da vatan çıplakları her gün ar. Gelecekteki delli olarak gösterip tecrübeli haklı çıkarmaya uşlar. Teratistlerini en çok gen kiti ediyor.

yıllarda yoğunlaşmıştır. Nüdistler, bağlı oldukları akımın ve kurdukları kampların cinsellikle bir ilgisi olmadığını, seksüel bir anlam içermediğini özellikle vurgulasalar da, Türkiye'deki tartışmalarda mesele daha çok cinsellik ekseninde tartışılmıştır.

Çıplaklar kampıyla ilgili ilk yazılar, yabancı yayınlardan yapılan çeviriler ve yurtdışı gezisine gidip çıplaklar kampına da uğramış Türk gazetecilerin izlenim yazılarından ibarettir.

Bunlardan biri, Peyami Safa'nın 19 Ekim 1936'da *Cumhuriyet*'te çıkan yazısıdır. Paris'teki Sparta Kulüp adlı çıplaklar kampının yöneticisiyle konuşma yapan Safa'ya göre çıplaklık akımı "Birçok ananeleri tasfiye eden bir kıyafet ihtilalidir". Fransız yöneticinin, kampta çalışan aşçının eskiden Osmanlı Bankası'nda çalışan Türkiyeli bir memur olduğunu söylemesine Safa çok şaşırır. Memurun nüdistlerin dergisini okuyup etkilenmesini ve kampta mesaiye başlamasını "şayan-ı hayret" olarak nitelendirir.

Vatan gazetesinde 6 Ağustos 1948'deki imzasız bir yazıda Hamburg'da açılan bir çıplaklar kampından söz edilir. 2. Dünya Savaşı'nın etkilerini çıplaklar kampına giderek unutmaya çalışan Almanların kampa büyük ilgi gösterdiği anlatılan yazıda, kamp yöneticilerinin "Buraya gelenlerin şehvet duyguları

Çıplaklar kampı nihayet Türkiye'de kuruluyor

Yakında faaliyete geçecek olan kampa İstanbul sosyetesine mensup kadınlar ile film artistleri büyük alâka gösteriyorlar

İstanbul, 7 (Telefonla) — Öğrendiğime göre, haftalardır dedikodusu yapılan İstanbul Çıplaklar kampının ana nizamnamesi nihayet hazırlanmaktadır.

Dün, sekiz kişiden mütesekkil bulunan kurucu heyetin yaptığı özel bir toplantıda hazır bulunan tanınmış bir hukuk çumuzu kampın idari ve adli मामل karşısındaki durumunu tetkik ederek hazırlanan nizamname üzerinde bazı tadilat yapmıştır.

Dün geç vakit son şeklini alan ana nizamname önümüzdeki cuma günü kampın ikinci başkanı tarafından bizzat vahiye verilecektir.

Diğer taraftan emin bir kaynaktan öğrendiğimize göre, 8 kişilik kurucu heyette tanınmış dansözlerimizden Özcan Tekgül, akademi mezunu film yıldızı Nazım İnan, Batı film şirketi sahibi Asaf, film yıldızlarından Pola Morelli, Ferda Ferda, Çiğdem Kandora. Örs film sahibi Cüneyt Gökçer ve ses sanatkarı Hayrünüsa Kay -

(Devamı Sahife 5., Sû. 4 de)

yecanlanmamak için yarım şişeden fazla viski içen Tokar, tek erkeklerin girmesi yasak olan kampa genelevde çalışan bir seks işçisi kadınla gitmiştir. İzlenimlerini bir haftalık yazı dizisinde anlatan Tokar'a göre kampın amacı yaz ve kış aylarında "güneşin ultraviyole şüalarından azami istifadeyi temin"dir ve bir kere soyunduktan sonra etraftaki çıplaklık göze batmamakta ve giyinik olanlar daha çok dikkat çekmektedir.

Çıplaklar kampının gazeteler için bir iç mesele haline dönüşmeye başlaması ise 1955 yılındadır. Ağustos ayında, Türkiye Çıplaklar Kampı Kulübü adına İçişleri Bakanlığı'na İstanbul'da çıplaklar kampı kurmak için başvuru yapılır. Ters tepkilere hazırlıklı olduklarını söyleyen kulüp başkanı Nazım İnan, daha faaliyete geçmeden "birçok film yıldızı ve sosyete mensubu hanımın" telefon edip kampa katılım koşullarını sorduğunu iddia eder. "Olur olmaz kimseleri içeri almayacağız" diyen İnan, çıplaklar kampının dünyanın her yerinde bir nevi ruh kliniği işlevi gördüğünü söylese de, bakanlık talebi ahlâka aykırı bulup reddeder.

Türkiye'deki ilk kampın müjdesi 1962'de gelir.

Yeni Sabah, 5 Mayıs'ta Marmaris'te çıplaklar kampı kurulacağını yazan ilk gazetedir. Ertesi gün diğer gazeteler de konunun üzerine gider. Gerçekten de bakanlık, yabancılar tarafından işletilecek 1000 kişilik bir kamp için izin vermiştir. *Son Havadis*, "1000 çıplağın sığabileceği" kampa Türklerin girişinin yasak olacağını, yine de çok sayıda Türk'ten "Biz de gelmek istiyoruz, ne zaman açılacaksınız?" sorusu geldiğini yazar.

Akçakoca'nın esrarengiz çıplakları

Kampın açılması 1962 yazına yetişmeyecektir ama tartışması yıl boyu sürer. *Cumhuriyet*, 13 Temmuz 1962'de "Akçakoca'da gizli bir çıplaklar kampı var" başlıklı bir röportaj yayımlar. Muhabir Erdoğan Arıpınar, "Beynelminel Çıplaklar Cemiyeti Türkiye Raportörü" olduğunu iddia ettiği Alman mühendis Gerhard Hüngele ile bir söyleşi yapmıştır. Hüngele, çıplaklar kampının en büyük müşterileri İskandinavlara çok sıcak gelen Akdeniz yörelerinde kamp açılmasına karşıdır. Zaten çıplaklar kampının mutlaka deniz kıyısında açılması gerekmemektedir; ama açılacaksa da, kamp için en uygun yerler başta Şile ve Akçakoca olmak üzere, Karadeniz sahilleridir. Türkiye her durumda bol döviz kazanacaktır.

Hüngele, Türkiye Raportörü olduğu Beynelminel Çıplaklar Cemiyeti ile ilgili bilgi de verir. "Sağlıklı bir hayat ve cinsî duyguların terbiyesini gaye edinen" cemiyete bağlı kamplarda yalnızca üç kural vardır: Giyinik gezilemez, yalnız erkekler ve yalnız kadınlar kampa giremez, evli olanlar ya eşleriyle gelmek ya da eşlerinden yazılı izin almak zorun-

Marmaris'te çıplaklar kampı kurulacak

İZMİR, ÖZET

Yaz mevsiminde Marmaris'te 1000 kişilik bir çıplaklar kampı kurulacaktır. Bir Fransız şirketi tarafından yapılan müracaata hükümet tarafından mübâh cevap verilmiştir. Kamp Marmaris Boğaz mevkinde kurulacak ve 2 ay devam edecektir.

Çıplaklar kampı temmuzda açılıyor

Aydın, 20 (Telefonla) — Fransızlar tarafından Marmaris'te kurulmasına karar verilen ve hükümetimiz tarafından müsaade edilen Çıplaklar Kampı'nın bütün hazırlıkları tamamlanmıştır. Kamp, muhtemelen temmuz ayında açılacaktır. Bildirildiğine göre: Türk aileleri de kampa katılmak için şimdiden, müracaat etmişlerdir. 1000 çıplak sığabilecek olan kampa çalışmak için şimdiki kadar yüzlerce müracaat yapılmış ve bu sırada, kampin emniyet tertibatı hususunda henüz bir formül belirlenmemiştir. Kampın açılmasının bu sebeple geciktirildiği ifade edilmektedir.

Türkiye'nin ahlâkını pazara çıkaramayız

Türkiye'de çıplaklar kampının açılması meselesi 1970'li yıllarda da çok tartışılır. 7 Ocak 1973'te Meclis'teki Turizm Bakanlığı bütçe görüşmelerinde söz alan Adalet Partisi Erzurum Milletvekili Rasim Cinnisi "Türkiye'de çıplaklar kampı kurmak için fırsat kollayanlar var. Kampa izin verileceğini duyuyoruz. Turizmden gelir sağlayacağız diye Türkiye'nin ahlâkını pazara çıkaramayız" der. CHP'li üyeler kampın bir mahsuru olmadığını söylerken, 12 Mart 1971 darbesinin ardından kurulan üçüncü "partiler üstü" hükümetin Adalet Partili Turizm Bakanı Erol Yılmaz Akçal'ın, "Turizmi geliştirmek için çıplaklar kampı kurmak zorunludur" dediği öne sürülür. İki gün sonra bir açıklama yapan bakan Akçal, kampa destek verdiği iddialarını yalanlar. Kendisine böyle bir başvuru gelmiştir ama o "Türkiye'nin sorunları arasında çıplaklar kampı yoktur" diye teklifi geri çevirmiştir.

1970'li yılların sert siyasal ikliminde çıplaklar kampı meselesi unutulur ve Türklerin de girebileceği bir çıplaklar kampı bir hayal olarak kalır. 1980'li yıllardaki, meşhur üstsüz turist tartışmaları döneminde, hem çıplaklar kampı hem de çıplaklık meselesi yine gündeme gelecek ve zaman zaman gündemin en önemli maddesi olacaktır.

-XXX-

Çıplaklar kampı bekliliği için ilk teklif Türkiye'den geldi

STOCKHOLM, Orhan

SUNAR bildiriyor

Stockholm'e 600 km uzaklıkta bulunan Varberg ilçesinin Danimarka'ya bakan sahillerindeki Avrupalıların en popüler ve en büyük çıplaklar kampının bekliliği için ilk teklifler Türkiye'den gelmeye başlamıştır.

Bu yıl emekli olacak beklinin yerine ilk teklifin Türkiye'den gelmesi, kamp yöneticilerini hayretler içerisinde bırakmıştır. Beklinin emekli olacağı ve yerine başkasının alınacağı haberinin nasıl bu kadar hızla Türkiye'ye ulaştığını bir türlü çözememişlerdir. Bir hafta içinde Türkiye'nin muhtelif yerlerinden 17 beklilik teklifi alınmıştır.

Emekli olan beklili ise «Bu iş samimiyetle kadar kolay değildir» demmiştir.

Türkiye'de çıplaklar kampı kurulmasına izin verilmedi

ANKARA — Turizm ve Tanıtma Bakanı Erol Yılmaz Akçal, Türkiye'de «çıplaklar kampı» açılmasına «Türkiye'nin örf ve âdetleri açısından yararlı bir girişim olmayacağı» gerekçesiyle bu ve önceki teklifler için izin vermediğini bildirmiştir.

(Devamı Sa. 7, Sü. 3 de)

Altı üstü turistin plaj giysisi

Türkiye’de

denize girmek amacıyla özel yerler ayrılmasının ilk örneklerini 19. yüzyılda görüyoruz. Denizde oluşturulan dört tarafı kapalı, üstü açık alanlara “deniz hamamı” deniliyordu. Tarihçi Reşat Ekrem Koçu, Türkiye’deki ilk deniz hamamının 1826 ile 1850 tarihleri İstanbul’da Çardak İskelesi’nde açıldığını yazar. Deniz hamamlarının yaygınlaşması ise 19. yüzyılın ikinci yarısındadır. İlk dönemlerde buralara sadece erkekler girebilirken, zamanla kadınlara mahsus hamamlar da açılır.

Batı ülkelerinde ilk örneklerine 18. yüzyılın son çeyreğinde, bugünkü Almanya’da rastlanan deniz hamamları, yüz yıldan fazla süre ihtiyacı karşıladıktan sonra yerlerini 1900’lü yılların başlarında, etrafı kapatılmamış plajlara bırakmaya başlamıştır. İlk zamanlarda kadınların ve erkeklerin plajları ayırdır.

Plaj kültürünü Türkiye’ye ilk getirenler, 1917 Ekim Devrimi’nden kaçan Ruslar ve işgalci İngiliz askerleridir. Cumhuriyet’in ilanından sonra sayıları artan deniz hamamlarının bir bölümü 1930’lardan itibaren kadınların ve erkeklerin birlikte

kullandığı plajlara dönüşmeye başlar. Ortak kullanılan plajlara çabuk alışılır. Hatta 1931'in Temmuz ayında Şile'de kadın ve erkek plajlarının ayrılması, *Cumhuriyet* gazetesinin ifadesiyle, hayretle karşılanmıştır. (Diğer yandan, Moda ve Bostancı'da örneklerini gördüğümüz gibi, bazı yerlerde kadınlar için ayrılmış plajlar 1980'lerin başına kadar faaliyetlerini sürdürecektir. "Tesettür plajı" meselesi ise ağırlıklı olarak 1990'ların ikinci yarısından itibaren gündem konusu olmuştur.)

Batı ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de kadınlarla erkeklerin ayrı girdiği deniz hamamlarından ortak kullanılan plajlara geçilince deniz kıyafetlerinde de değişiklikler olur. 1910'lu yıllarda erkekler dizlerine kadar inen mayolarla denize girerken, kadınlar dizlerine kadar bütün vücutlarını kapatan etekli, bol mayolarla birlikte çorap ve ayakkabı giymektedir. Erkek mayosu uzun süre aynı kalırken, zamanla daralan, kısılan, yakası açılan, çorap ve ayakkabı olmadan giyilmeye başlanan kadın mayosu 1930'lu yıllara gelindiğinde tek parçalı mayo biçimine ulaşmıştır.

Tek parçalı mayonun ilk dönemlerinden itibaren kadın mayosu, gazetelerde tartışma konusu olur. Erkek mayosuyla ilgili haber ve yazılara hiç rastlanmaz ama kadın mayosu sürekli erkek yazarların kadınları plajda hangi kıyafetle görmek istediği ekseninde konuşulur.

Güzel olmayan kadın mayo giymesin

Cumhuriyet yazarı Ercüment Ekrem (Talû), 4 Ağustos 1934'teki yazısında "Bir yaz heykel vücutlu iki

Müteferrik Şilede erkeklerin kadınlarla banyo yapmaları yasak!

Şile Belediyesi kadınlarla erkeklerin deniz banyosu yapacakları yerleri ayırmış ve erkeklerin kadınlarla birlikte banyo etmelerini menetmiştir. Bu karara muhalif harekette bulunanlardan beş lira ceza alınacaktır. Dünyanın her tarafında olduğu gibi memleketimizde de plajlarda kadınların erkeklerle beraber banyo yapmaları taammün etmiş olduğundan Belediyenin bu kararı hayretle karşılanmıştır.

***“Avrupa
memleketleri gibi
bizde de zabıta ve halk
plaj giyimine bir hudut
çizmiştir. Bikini mayo artık
plaj kıyafeti olmaktan çıktı.
Bikini görmek isteyen bundan
böyle defilelere, revülere,
gazinolara gitsin”.***

kadın Avrupa plajlarından birinde kısa mayo modası çıkardılar. Yabancı gözler meydana koydukları çıplaklığı birer bedia gibi seyretmekten ayıplamaya vakit bulamıyorlardı. Herkes bir noktada ittifak etmişti. Bu derece güzel ve mütenasip bir vücuda mâlik bir kadın onu yabancı nazarlardan saklamayabilir” dedikten sonra güzel olmayan kadınların mayo giyme hakkı olmaması gerektiğini savunur. Yazara göre “Mayo modasından sonra, sarkan etlerini türlü askılarla tutturan kartaloz yosmalardan, henüz buluğa ermemiş mektep çocuğunu andıran manasız sıksalara kadar herkes anadan doğmaya yakın vaziyette plajlara akın etmiştir ve plajları mezbahaya çevirmiştir”.

O yıllarda kadın mayosu üzerine yazan yazarların çoğu, “Çıplak kadın çekici değil, iticidir” diye özetlenebilecek, nereden çıkardıkları belli olmayan bir tez öne sürerler. *Akşam*'daki imzasız “Deniz Eğlencesi” başlıklı yazıyı yazan kişi “Kadın vücudu ne derece kapalı, örtülü olursa o kadar alaka celbeder. Bazı kadınlar, soyunmakla, güzelliklerinden ve cinsî cazibelerinden yüzde elli kaybeder” derken, *Cumhuriyet* yazarı Burhan Felek “Kadının güzelliği gizli kalışındadır. Giyinik bir beden, çıplak bir bedenden kat be kat cinsî cazibe içerir” diye yazar.

Bir başka *Cumhuriyet* yazarı Abidin Daver ise “İpekliiler içinde gördüğünüz bir kadının nasıl bir vücudu olduğunu merak edersiniz, bu hal sizin hay-

vâni hislerinizi tahrik eder. Halbuki anadan doğmaya yakın mayo giymiş kadın bir heykel gibidir, fazla nazarı dikkati çekmez, bilhassa merak ve tecessüs fikrinden doğan tahrik onda mevcut değildir” diyerek kendi tabiriyle “müstehcen mayolara” karşı olduğunu da gösterir.

Kendilerini teşhir eyleyenler

1946'da icat edilen bikininin birkaç yıl içinde Türkiye'ye de gelmesi, kadınların plaj kıyafeti konusunu bir kez daha gündeme getirir. İlk yıllarda konu üzerine ahkâm kesen erkek köşe yazarlarının tamamı, “şeffaf mayo” dedikleri bikininin giyilmesi-ne karşıdır.

1952'nin Ağustos ayında Türk Kadınlar Birliği yöneticileri de bikini giyilmesine karşı olduklarını açıklar. “İstanbul'da sokaklarda dolaşan çarşafsız kadınlar da plajlarda görülen şeffaf mayo şekillerine de karşıyız” diye başlayan açıklamada, “Şeffaf mayo, bikini mayo gibi isimlerle ağırbaşlılığımıza ve ahlâklılığa uymayan kıyafetleri edinip kendilerini teşhir eyleyenleri ikaz etmek ve ahlâk zabıtası mercilerinin de dikkatini çekmek vazifemizdir” denilir.

O dönemin bikini tartışmaları Türkiye'ye özgü değildir. Aralarında ABD, İngiltere ve Fransa'nın da olduğu birçok ülkede bikini dönem dönem yasaklanır, yasaklanmadığı zaman da tartışma konusu olmaya

Çarşafı ve şeffaf mayo ile mücadele

Türk Kadınlar Birliği İstanbul merkezi şayanı dikkat bir beyanname neşretti

Türk Kadınlar Birliği İstanbul şerhlik meşhuru ile muvazir olarak meşhuru son zamanlarda şehir ko- isimlendirdiği bir givim tarzıdır.

yucularına aktaran gazetelerin, Türkiye'deki bir tartışmayı da iple çektikleri bellidir. İçişleri Bakanı Orhan Öztrak, muhabirlerin "Bizde monokini giyilirse ne olur" sorusuna "Elbette kanun uygulanır. Sözünü ettiğiniz mayoyu giymek halkın edep ve nezaketine tecavüz manası taşır ve suçtur" derken, monokini giyildiği ihbar edilen bir plajı bizzat basan İzmir Emniyet Müdürü "Monokiniyi yalnızca yabancı kadınlar, o da özel toplantılarda olmak ve umuma açık yerlerde bulunmamak kaydıyla giyebilir" açıklaması yapar.

13 Temmuz tarihli gazetelerde İstanbul Ataköy'de monokini giydiği iddia edilen genç kızın başına gelenleri anlatan haberleri görüyoruz. Nişanlısı ve üç akrabasıyla birlikte plaja gelen ve aslında bikini giymiş olan genç kız yüzdüğü sırada, birinin "Monokini giyen var" diye bağırması üzerine onlarca kişinin hücumuna uğramış, kaçmaya çalışırken su yutmuş, boğulmaktan zor kurtulmuştur. H.D. isimli genç kızın denizden çıkarılıp doktor kabinine götürülmesi de çare olmaz. Kabinin etrafını saran ve "Böylelerini plajda tutamayız!" ve "Utanmıyor musunuz!" diye bağırarak yüzlerce kişi monokini giyilmediğine güçlüklerle ikna edildikten sonra dağılır.

18 Ağustos'ta ise Silifke'nin Ovacık sahillerinde monokiniyle yüzen altı Fransız kadın, jandarma tarafından zorla denizden çıkarılıp giydirildikten sonra "Bu şekilde denize girmek örf ve adetlerimize aykındır" denilerek ilçe sınırları dışına çıkarılır.

Sütyensiz mayolara ad bulundu: MONOKİNİ

Anglikan kilisesi lideri Hristiyanlardan, çıplak göğüs modasını anlayış ile karşılamalarını istedi

El Paso (Texas) 1, (AP - a.m.) — Meksikalı gazeteciler Amerika'da çıkartıp bütün dünyayı istila-ya başlıyan sütyensiz bikiniler için bir ad uydurmuşlardır. Buna «monokini» demektedirler.

Bugünkü «Juarazo» gazetesi, sehis sütunlarından verdiği bir manşette, «monokini»nin Meksika

İçişleri Bakanının, bizde Monokini giyilirse sualine cevabı: "Kanun uygulanır,,

Şehrimizde bulunan İçişleri Bakanı Orhan Öztrak, dün sabah Belediyeye giderek şehir meseleleri hakkında Belediye Başkanı Hâşim İhsan ile 1,5 saat konuşmuştur.

Belediyeden ayrılırken gazetecilerin muhtelif sorularına cevapla-

(İstanbul asayışı konusunda konuşmuş ve Orfi İdarenin kalkmasından sonra polis kadrosunu taktive (Arkın Sa. 7. Sđ. 5 de)

Monokini mayo şayısı Ataköy plajında denize girenleri birbirine kattı

Bikini mayolu kız denizde yüzlerce kişinin hücumuna uğradı ve boğulmaktan zor kurtuldu

Ertem GÜAL

Ankara Plajında dün ikinci mayı suyu çevresinde toplanmıştır. Görülenler arasında Monokini mayo giyenler de vardı. Bu mayo giyenlerin denize girmesiyle birlikte, "Denizdeki mayo giyenlerin sayısı çok arttı" diye bir söylenti yayıldı. Bu söylentiye göre, "Denizdeki mayo giyenlerin sayısı çok arttı" diye bir söylenti yayıldı. Bu söylentiye göre, "Denizdeki mayo giyenlerin sayısı çok arttı" diye bir söylenti yayıldı.

H.D. ismiyle geçen bir erkek, yandaki kadın CT ve sırtındaki F. K. ve A. K. olduğu halde kafa üstüne düşen mayo giyenlerin denize girmesiyle birlikte, "Denizdeki mayo giyenlerin sayısı çok arttı" diye bir söylenti yayıldı. Bu söylentiye göre, "Denizdeki mayo giyenlerin sayısı çok arttı" diye bir söylenti yayıldı. Bu söylentiye göre, "Denizdeki mayo giyenlerin sayısı çok arttı" diye bir söylenti yayıldı.

Plajda bir anda dört kişi mayo giyenler arasında boğulmaktan zor kurtuldu. Bu söylentiye göre, "Denizdeki mayo giyenlerin sayısı çok arttı" diye bir söylenti yayıldı. Bu söylentiye göre, "Denizdeki mayo giyenlerin sayısı çok arttı" diye bir söylenti yayıldı. Bu söylentiye göre, "Denizdeki mayo giyenlerin sayısı çok arttı" diye bir söylenti yayıldı.

Monokini tartışmalarına katılan muhafazakâr Yeneri İstanbul yazarı Tekin Erer, "Erkekler saç uzatmaya başlayıp kadına benzemeye çalıştığı içindir ki, kadınlar kadın olduklarını anlatmak isteği duyuyorlar. Ve bazıları bunu anlatabilmek için böyle ahlâksızca bir yol seçiyor" demektedir.

1960'ların sonundan itibaren Batı ülkelerinde monokininin yerini de *topless* yani üstsüz mayolar almaya başlar. Türkiye'de uzun yıllar "sütyensiz mayo" olarak anılan üstsüz mayoların tartışılmaya başlaması için 1980'li yılları beklemek gerekecektir.

1983'ün yaz aylarında gazetelerde üstsüz turistlerle ilgili tek tük haberler çıkmaya başlamıştır. *Hürriyet*'teki haberde "Giderek çoğalan *topless*ler tatil yörelerinde araba kullanırken direksiyon hakimiyetinizi bozabilir" denilirken, *Günaydın*'da "Sütyensiz turistler çoğalıyor" tespiti yapılır, *Milliyet*'ten Pınar Türeñç ise üstsüz turistleri "nüdizm yapıyorlar" diye değerlendirir.

Ama konunun asıl gündeme geldiği ve en çok tartışıldığı dönem 1984 ve 1985 yıllarıdır. 1983'ün Kasım ayında yapılan seçimlerde iktidar olan Anava-

tan Partisi'nin (ANAP) hedeflerinden biri de turizm patlaması yapmaktır. 1983 yılında tüm Türkiye'deki yatak sayısı 60 bindir. Bu rakam Yunanistan'ın yalnızca Rodos Adası'ndaki yatak sayısına eşittir. Kendisini liberal, milliyetçi ve muhafazakâr olarak tanımlayan ANAP iktidarı, 1984'ten itibaren turist

Monokini giyen 6 Fransız kadın Ovacık'tan atıldı

Jandarma kadınları zorla denizden çıkardı

MERSİN, Özel

ÖVACİK sahillerinde monokini ile denize giren altı Fransız turisti, jandarmalar tarafından zorla denizden çıkarılıp, giydirmiş ve otobüslerine bindirilerek ilçe dışına çıkarılmışlardır.

Gezdikleri otobüse Ovacık'a gelerek burada hep beraber denize giren Fransız turistlerden altı kadın monokini giyerek yüzme başlamışlardır. Bunun üzerine olayı Ovacık jandarması el koymuş ve Fransız kadınlarını zorla denizden çıkarıp giydirecek otobüse ilçe dışına çıkarmışlardır.

ve yatak sayısını artırmak için uğraşmaya başlar. Hedefleri, Türkiye'yi hem Batılı turistler hem de Arap turistler için cazip hale getirmektir.

Turizm Bakanı Mükerrerem Taşçioğlu, 14 Nisan 1984'teki basın toplantısında bir gazetecinin "Geçen yıl bazı turistik yörelerde sütyensiz turistlere rastlandı. Bununla ilgili ne söyleyeceksiniz?" sorusunu, "Bunlara asla müsama etmeyeceğiz. Çıplak denize girmek isteyen turist bize gelmesin. Başka ülkelerde de deniz var, güneş var" yanıtını verir. Yabancı haber ajansları bu sözleri bütün dünyaya servis edince iş büyür. İki gün sonra bakan yine gazetecilerin karşısındadır ve aynı soru sorulur. "Üstsüz bikini dünyada yaygınlaşıyor ama Türkiye'de denize dekolte kıyafetle giren azdır. Hem ithal ettiğimiz her şey gibi turist de bize uyum sağlamalı. Türk turizminin reklamını sütyensizlerle yapamayız" diyen bakan, haberin bütün dünyaya yayılmış olmasını ise "Beni ırgalamaz" diye değerlendirir.

16 Mayıs'ta "Bu sene Arap turist sayısında patlama bekliyoruz. Çıplaklığı gören Arap kaçır, biz de döviz kaybederiz" diyen Taşçioğlu, 22 Mayıs'ta "Üstsüz turist ekonomiye katkı sağlamaz, çünkü üstsüzlerin ne cepleri olur ne de paraları" diye şaka da yapacaktır.

Konu kamuoyunu da ikiye böler. Bir grup "Üstsüz turistler Arap turistleri kaçırır, engel olmak lazım"

"Çıplak denize girmek isteyen turist bize gelmesin"

Taşçioğlu
Turizm ve Tanıtma Bakanı Mükerrerem Taşçioğlu, bazı ülkelerde varılmayı karşılama davranışlarını hızla yadırlanacağını söyledi...

Turizm Bakanı Taşçioğlu "Bikinisinin üstünü çıkarıp denize girmek isteyen başka ülkeye gitsin" dedi

- Mükerrerem Taşçioğlu "Ben ilde denize çıplak girmem diyen turistler bize gelmesin. Başka ülkelerde de deniz var, güneş var" diye konuştu.
- Turizm Bakanı "Bikinisinin üstünü çıkarıp denize girmenin ya da güneşlenmenin doğru olmadığını ve bizim toplumumuzda hoş karşılanmayacağını" da savundu.
- Bakan ayrıca, "Varlığı ile yokluğu belli olmayan son moda bikiyle denize girilmesine de karşı olduğunu bunun gelenek ve göreneklerimizle ters düştüğünü" sözleriyle ekledi.

Bakan, sütyenli turistte ısrarlı

TURİZM BAKANI TAŞÇIOĞLU'NDAN

İthal ettiğimiz her şey gibi, turist de bize uyum sağlamalı.

Sütyeni atan turistler başka başına polis dikin, içeri atın demiyoruz.

Üstsüz bikini, dünyada yayılıyor ama Türkiye'de denize dekolte mayo ile giren fazla değil.

Ama turistler gelir, bikiyelerinin üstünü atar, o beni ilgilendirmez.

Bu haberin dünyaya yayılması, Başbakan'ın deyisiyle bizi ırgalamaz.

Türk vatandaşını çalıda yaşamaya mahkûm etmeyeceğiz.

İZMİR, 16 Mayıs (Ege Basını) — Kültür ve Turizm Bakanı Mükerrerem Taşçioğlu, "İzmirde karadonuk veya kumpas yerlerinde suçları" ile "Kaz Armutları Hırsızları Sempozyumu"na katılmak üzere geldiği İzmir'de öncelikle "bikini, sütyen bikiyle turistlerin Türkiye'de denize girmeceğini" konuşarak açıklamalar yaptı. Taşçioğlu "İthal ettiğimiz her şey gibi turist de bize uyum sağlamalı" diye söz söyleyerek, "Üstsüz bikini dünyada yaygınlaşıyor ama Türkiye'de denize dekolte kıyafetle giren azdır. Hem ithal ettiğimiz her şey gibi turist de bize uyum sağlamalı. Türk turizminin reklamını sütyensizlerle yapamayız" diyen bakan, haberin bütün dünyaya yayılmış olmasını ise "Beni ırgalamaz" diye değerlendirir.

Taşcıoğlu: Çıplakların ne cepleri olur ne de paraları

ANKARA, (THA) — Kültür ve Turizm Bakanı Mükerrerem Taşcıoğlu, "Çıplaklar kampı ekonomiyi bir katkı sağlamaz. Çünkü çıplakların ne cepleri olur ne de paraları" dedi.

Dünyanın çeşitli ülkelerinde çıplaklar kampı ve çıplaklar adası bulunduğunu belirten Taşcıoğlu, Türkiye'de kesinlikle bu konuda yatırıma girişmeyi düşünmediklerini bildirdi.

derken, diğer grup "Batılı turisti sıkamayalım, istediği kadar açılsın" demektedir.

Haziran ayına gelindiğinde ilginç bir şey olur ve Turizm Bakanı Taşcıoğlu fikir değiştirir. 2 Haziran tarihli demecinde "Kimseye zorla sütyen giydirecek halimiz yok. Turist denize istediği gibi girer. Ama mesela o kıyafetle Marmaris'te bir restoranda oturamaz" diyecektir. Elbette hiçbir turist "o kıyafetle" restoranda oturma talebi yoktur, bakan sadece yaptığı dönüşü yumuşatmaya çalışmaktadır. 18 Haziran 1984 tarihli gazete haberlerine bakılırsa üstsüz turistlerle aynı plajı kullanan ve fotoğraflarda güneş gözlüklerini çıkarmadan yüzdüğü görülen bakan, daha önceki sözlerinin yanlış anlaşıldığını öne sürüp "Turistin sütyeninden bana ne? İsteyen istediği gibi girer denize. Türkiye özgür bir ülkedir" demiştir.

Bakan Mükerrerem Taşcıoğlu, üstsüz turistlerle ilgili fikrinin kısa sürede değişmesini anılarında şöyle açıklayacaktır: "Ülkemize gelen bazı turistler sütyenlerini çıkarıp denize öyle giriyorlar ve de sere-serpe güneşleniyorlar. Tabii sesler yükselmeye başladı. Hop-pala, muhafazakar bir partinin iktidarında böyle şey olur mu?

2 görüş
çarpışıyor

1) "Batılı turisti sıkamayalım, açılsın"

2) "Arap turist hoşlanmaz, kimse fazla açmasın"

Turizmde şaşkınlık

- Göğüslerini açan turistlerin Arapları rahatsız edeceği öne sürülerek, turizm kuruluşlarının bu konuda dikkati çekti.
- Turistler ise, artık topless'in yasak olduğunu ver kalmadı. Türk turizmdeki patlamayı Arap turistlere bağlayalım derken turizmin kalitesini de bozmayalım" diye konuştular.
- Uyarı üzerine birçok büyük otel, tatil köyü ve kamping üsleri için özel bölümler hazırlamaya başladı. Güneş banyosu alanlarının Arap turistlerin gözlerinden uzak olmasına dikkat ediliyor.

"Topless'te dikkat" Bu yiffatıbul ve öznel, le ege böğes'nde ölenen Arap turisti yağmuru' nederir, le yefir göğüsleri' uratıl olalı, motel vakalı' penderlerin sezon yaklaşıırken, "Topless'te dikkat" olmasını istedikler.

"Üstsüzlük" yasal oldu

● Kültür ve Turizm Bakanı Mükerrer Taşçıoğlu, tatil köyleri ve turistik tesislere gönderdiği yazıda, "edep yerini gösterecek derecede çıplaklığın yasak olduğunu" bildirdi.

● Antalya'daki 3 tatil köyü ile bazı büyük tesisler uyanıldı. Bakanlık yazısında, bazı turistlerin tamamen soyunduklarının öğrenildiği belirtildi. Uyarının "üstsüz"lerle ilgili olduğu öğrenildi.

● 11. sayfada

BU KADARA İZİN VAR Gidney sahillerinde süzleneni çıkarp güneşlenen yerli ve yabancı turist sayını, her geçen gün

artırken, Kültür ve Turizm Bakanı Mükerrer Taşçıoğlu insanları turistik tesislere gönderilen yazıda ise "Edep yerini gösteren çıplaklık, yasak" denildi... (Fotoğraf: Hürriyet)

casına aldım ve cevapladım. (....) Siyasi hayatımda en çok zorlandığım konulardan biri üstsüzler meselesidir." ⁹

Gerçekten de Taşçıoğlu iki yıl boyunca üstsüz turistlerle ilgili soruları yanıtlar. Konu tatil yörelerinde bazı tatsızlıklara da yol açmaktadır. Örneğin, 1984 Ağustos ayında Fethiye'de köylüler, üstsüz güneşlenen bir grup turist kadını domates ve patlıcan yağmuruna tutarak plajdan kovarlar.

1985 turizm sezonu ile birlikte tartışma yeniden başlar. Bazı turizm beldelerinin kaymakam ve belediye başkanları üstsüz turistlere izin vermeyeceklerini açıklamakta, her kafadan bir ses çıkmaktadır. Otel sahipleri ve tur operatörleri durumdan rahatsızdır. Sonunda bakanlık üstsüz denize girmenin yasal olduğunu açıklar. 11 Temmuz 1985'te turistik yörelerdeki valilik ve kaymakamlıklara yollanan yazıda, "Plaj ve tatil köylerinde yalnızca edep yerini gösterecek derecede çıplaklık yasaktır" denilmektedir.

9 Mükerrer Taşçıoğlu, *Bakan Olmak*, Bilgi Yayınları, Ankara, 2006, s. 165-166.

**Konu tatil
yörelerinde bazı
tatsızlıklara da yol
açmaktadır. Örneğin,
1984 Ağustos
ayında Fethiye'de köylüler,
üstsüz güneşlenen bir grup
turist kadını domates ve
patlıcan yağmuruna
tutarak plajdan
koverlar.**

nı anlatır. Meme'ye göre üstsüzlere alışıldığının en büyük kanıtı, çalıştığı plajın yanındaki bir petrol şirketine ait dolun tesislerine yükleme yapmaya gelen ve bir yıl önce üstsüzləri izlemek için sıraya giren tanker şoförlerinin artık sıraya girmemesidir.

14 Ağustos'ta Yeniköy Plajı'nda denize giren üstsüz kadın "İstanbul'da bir üstsüz" başlığıyla *Günaydın*'a haber olur. Üstsüzün geldiğini duyan yüzlerce kişi plaja akın etmiştir. Kendisiyle İngilizce konuşmaya çalışanlar, üstsüz kadının Türk olduğunu görünce daha da şaşırmışlardır.

Ancak hiç kimse, *Günaydın*'ın ifadesiyle söylersek, "İlk üstsüz Türk kadını Funda"ya sarkıntılık etmemiştir. Gazeteye göre bu da, halkın üstsüzlere alıştığının bir kanıtıdır.

Halk belki üstsüzlere alışmıştır ama hâlâ alışamayan yöneticiler vardır. Fethiye Cumhuriyet Savcısı Nusrettin Çelik de bunlardan biridir. Çelik, üstsüz turistlere müdahale edilmeme-

RENK

İSTANBUL'DA 1984 AĞUSTOSU'NDA 1. KESİM YERİNE KAYITLI OLAN TÜRK KADINLARI

Üstsüz yazdan kalanlar...

Yeni bir fotoğrafçı. Lütfen fotoğrafçı

Ege ve Akdeniz kıyı şerhidi, 1985'te ateşli bir yaz yaşadı... "Üstsüzler", bu hareketliliğin odak noktasıydı... Yabancılar, mayolarının üstünü atınca, gelenekler bile umutlandı... Bizimkiler de çiplaklığa alışıp, moda'ya ayak uydurmaya başladılar... Ama hâlâ...

HAZİRAN'DA 1984 AĞUSTOSU'NDA 1. KESİM YERİNE KAYITLI OLAN TÜRK KADINLARI

En büyük dert: Röntgenciler

Başlamak...

Etil ve Akdeniz kıyı şerhidi, 1985'te ateşli bir yaz yaşadı... "Üstsüzler", bu hareketliliğin odak noktasıydı... Yabancılar, mayolarının üstünü atınca, gelenekler bile umutlandı... Bizimkiler de çiplaklığa alışıp, moda'ya ayak uydurmaya başladılar... Ama hâlâ...

HAZİRAN'DA 1984 AĞUSTOSU'NDA 1. KESİM YERİNE KAYITLI OLAN TÜRK KADINLARI

HAZİRAN'DA 1984 AĞUSTOSU'NDA 1. KESİM YERİNE KAYITLI OLAN TÜRK KADINLARI

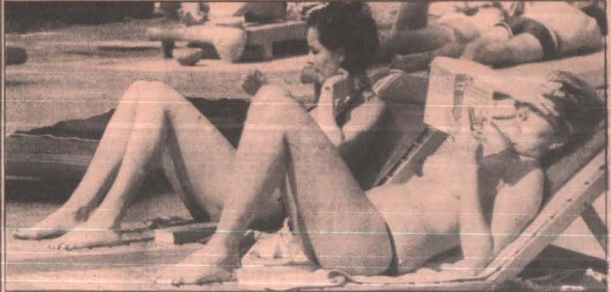
siyle ilgili emre uymadığı için şikâyet edilmiştir. Gazetelere konu olan ve turizmi baltaladığı suçlamalarını reddeden Çelik, "Bizim gibi davranan turistin başımızın üstünde yeri var. Ama maalesef bazı turistlerin müstehcen davranışları büyük bir sorun. Bunlar esef edilecek olaylar. Bu yüzden istifa etmeyi bile düşündüm. Sadece müstehcenlik de değil.

Geçenlerde turistin birinin cebinden esrar çıktı. Aslında iyi arasak hepsinden çıkar. Ama aramalar iyi yapılmıyor" demektedir.

Yaklaşık iki ay sonra, gazetelere konu olan sezonun son "müstehcen turist davranışı" vakasının başrollerinden birinde yine Nusrettin Çelik vardır. 2 Eylül 1985 tarihli gazetelerde, Fethiye'ye tatile gelen İtalyan mimar çiftin denize çıplak girdikleri için tutuklandığı haberini görüyoruz. "Çıplak denize girmek ve alenen cinsî münasebette bulunmak" iddiasıyla cezaevine konulan çift, avukatlarının itirazı ve olay yerindeki 12 kişinin "Cinsel ilişki yoktu, sadece birbirlerine sarılmışlardı" ifadesi üzerine dört gün nezarethanede ve iki gün cezaevinde yattıktan sonra serbest bırakılır.

Turistleri yoldan geçerken tesadüfen görüp tutuklanmalarını sağlayan savcı Çelik olayı şöyle an-

Milliyet+ Araştırması'na göre, kadınlarımız "sekte daha hoşgörü" istiyor. Türkiye'nin hiç bu kadar üstsüzü bir arada görmediğini, yetkililer de kabul ediyor

Havva Ana modası Bu yaz, turistik yerlerimizde "Havva Ana" modası yaşanıyor. Kültür ve Turizm Bakanı Mükarrem Taşcıoğlu da, geçtiğimiz yoldan İtaliye'den döndükten, "Üstüzsü"lere karşıyız, özellikle yabancı

beyen turistler gönlümüzde "güneş" iminden yararlanıyor. Milliyet'in SİAR'da birlikte yaptığı araştırma, toplumun "cinsellik" ve "çıplaklık" konusunda yumuşadığını gösterdi. Pekiologlar ise çıplaklığın bir ezenti olduğu görüşünde.

Çıplaklığa alıştık

İstanbul'da bir üstsüz

"Aaaa... Baka plaja turist gelmiş"

Türke konusuna hep el sağıkaldı!

Fotoğraflar: (sağdan solda) 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

latmaktadır: “Turistlerin denize çıplak girdiğini duyardım, ama ilk kez gördüm. Bayana özellikle şaşırdım. Gözlerimi ovuşturup tekrar baktım. Denizden çıkarlarken erkek bayanı kucakladı, öptü. Pozisyon olarak cinsel organları üst üste gelmişti. Ama ayrılınca baktık, erkeğin cinsel organı ereksiyon haline gelmemişti. Yani tam cinsel birleşme var diyemem, ama uzaktan görenler öyle sanabilirdi. Törelerimize ve ahlâka aykırı bir durum. Hem bizim ceza kanunumuz İtalya'dan alınmıştır, bu tip hareketlerin suç olduğunu İtalyan turistlerin de bilmesi lazım”.

Derisine kurban!

Türkiye’de uzun yıllar kurban bayramlarının en önemli gündem maddelerinden biri, kurban derilerini kimin toplayacağı tartışması oldu. 1960’lardan itibaren zaman zaman epey sertleşen tartışmaların bir tarafında kurban derisi toplama yetkisini elinde bulunduran Türk Hava Kurumu, diğer tarafında İslâmcı gruplar, tarikatlar ve cemaatler vardı.

Kurban bayramlarında deri toplama yetkisini uzun yıllar elinde tutan Türk Hava Kurumu (THK), bu yetkiyi 1926’da aldı. 1925’te kurulan ve 1935’e kadar adı Türk Tayyare Cemiyeti olan THK’nin amaçlarından bazıları, havacılık sanayisini kurmak ve geliştirmek, gençlere havacılığı sevdirmek ve personel yetiştirmektir. Kuruma gelir sağlamak için piyango düzenleme, cıva ve maden ocağı işletme, makarna ve iplik fabrikaları kurma, Atatürk’ün Nutuk’unu basıp satma, sinema filmi ithal etme gibi çeşitli imtiyazlar tanınmıştı. Kurban derisi toplama yetkisi de bunlardan biriydi. Yasaya göre THK dışında hiçbir kurum, kapı kapı dolaşıp deri toplayamayacak, THK de Ço-

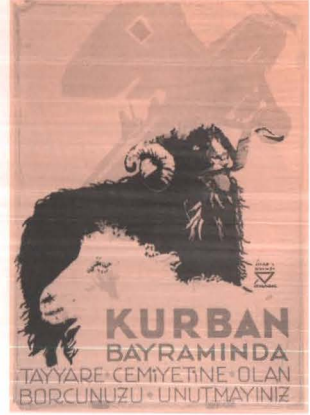
si 1937'de, piyango düzenleme yetkisi 1939'da kaldırılmıştı. 1952'de ABD'yle havacılık alanında yapılan anlaşmalar nedeniyle THK'nin hava sanayisini geliştirme ve uçak/yedek parça üretimiyle ilgili çalışmaları sona erince önemi azalan kurumun ana faaliyet alanı, o tarihten sonra sportif havacılık oldu. Kurum küçülüp, imtiyazlar yavaş yavaş gidince kurban derisinden gelen gelir çok daha önemli hale geldi.

Deri savaşı başlıyor

THK'ye kurban derisi toplama yetkisi verilmesinden itibaren bu karara karşı çıkanlar vardı, ama bu itirazlar pek yüksek sesle ifade edilemiyordu.¹¹ THK, neredeyse 40 yıl boyunca deri toplamada rakipsizdi. Bu sayede deri piyasasının en önemli aktörü durumuna da gelmişti. Kurumun açtığı deri satış ilanları, deri fiyatlarını doğrudan etkiliyordu.

Aslında gazetelerde 1950'lerin ikinci yarısından itibaren "Kurban kursu yaptırmak isteyen vatandaşların" deri toplarken yakalandığına dair haberlere rastlamak mümkündür. 1956'daki bir başka olayda, Manisa'daki milliyetçi-muhafazakâr Millet Partisi

¹¹ Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Hakan Uzun, "Türk Hava Kurumu Gelir Kaynakları: Fitre, Zekat Ve Kurban Derileri" başlıklı makalesinde, Atatürk'ün "THK'yi kurduğumuz zaman (...) fitre ve zekâtın yanı sıra kurban derilerinin kuruma verilmesi için Bakanlar Kurulu kararı çıkardık. Bu karara karşı çıkmak isteyen yobazlarla, siyaset gereği bu uygulamadan vazgeçmemizi isteyenler oldu" sözlerini aktarıyor. "Türk Hava Kurumu Gelir Kaynakları: Fitre, Zekât ve Kurban Derileri", *Dokuz Eylül Üni. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, c. N, 15, Yıl 2007 / Güz, s. 161-176, (2009).

Manisada kurban derileri toplayan bir parti

Manisa. ? (Telcilonia) – Bir parti teşkilatı gehrimizde bayramın ilk günü sabahından itibaren ekip-ler halinde ev ev dolaşarak kurban derilerini toplamıştır. 30 seneden beri bunların hava kurumu tarafından toplanması usul olduğundan vatandaşlar derilerini tereddütsüz vermişlerdir. Bilahare bu derilerin

THK'ye kurban derisi toplama yetkisi verilmesinden itibaren bu karara karşı çıkanlar vardı, ama bu itirazlar pek yüksek sesle ifade edilemiyordu. THK, neredeyse 40 yıl boyunca deri toplamada rakipsizdi.

üyelerinin deri toplaması, *Akşam* gazetesinin ifadesiyle hayret uyandırmıştı. Aynı olayı aktaran *Cumhuriyet*'in haberinde "30 seneden beri derilerin hava kurumu tarafından toplanması usûl olduğundan, kapıya gelenleri hava kurumu üyesi sanan vatandaşlar derileri tereddüdsüz vermiştir. Bilahare bu derilerin parti menfaatine toplandığını öğrenen birçok vatandaş partiye başvurup derilerini geri almışlardır" yazıyor.

Ancak bunlar küçük taşra kentlerinde yaşanan istisnai olaylardı ve THK'ye rakip olacak kadar organize değillerdi. THK ile İslâmcılar arasındaki asıl büyük deri savaşı 1960'larda başladı. Örgütlenmenin önündeki engellerin kısmen kaldırıldığı 1960'larda, İslâmî gruplar çok sayıda cami yaptırma ve Kuran kursu kurma derneği kurmuştu. Bu dernekler gelir elde etmek için el altından kurban derisi toplamaya başladı. Her geçen yıl konuya daha fazla önem vermeye başladılar. "Müslüman, kurban derisini Müslüman'a ver" propagandası yapıyor, devleti THK eliyle vatandaşın ibadetine ipotek koymakla suçluyorlardı.

Komünizmle mücadele ve kurban derisi

1967'de açık savaş başladı. İlim Yayma Cemiyeti, THK'nin deri toplama yetkisine karşı dava açtı, ancak dava reddedildi. Komünizmle Mücadele Derneği de tüm şubeleri aracılığıyla deri toplayacaklarını

duyurdu. Ancak birçok yerde THK dışında deri toplayanlar hakkında işlem yapıldı ve el konulan deriler THK'ye teslim edildi.

Bu yıldan itibaren İslâmcı dernekler birçok yerde dava açıp lehlerinde bir karar çıkarttırmaya çalıştılar. Bunu başaramadılar ama imdada İnegöl ve Hayrabolu'daki iki mahkemenin, izinsiz deri toplayan İslâmcı dernek üyelerine 1968 ve 1970'te verdiği beraat kararları yetiştirdi. Kuran Kurslarını Korumaya ve İdame Ettirme Dernekleri Federasyonu'nun 1971'de dağıttığı bildiride bu iki mahkeme kararı da vardı. Bildirideki, "Hukukçuların Deri Toplamayla İlgili Mülâhazaları" başlıklı bölümde yazdığına göre, deri toplarken engellenenler iki mahkemenin verdiği beraat kararlarını göstererek deri toplayabileceklerdi.

THK de karşı hamle yaparak Diyanet'in desteğini aldı. Diyanet İşleri Başkanı Lütfi Doğan, gazetelere derilerin THK'ye verilmesinin uygun olacağını açıkladı, camilerde okutulan hutbe ve vaazlarda derilerin THK'ye verilmesi istendi. *Cumhuriyet*'in 10 Şubat 1971'deki haberinde "Lütfi Doğan'ın mesajına rağmen din dernekleri yine kurban derisi topladılar" yazdığına bakılırsa bu çabalar yeterli olmamıştı.

1970'lerin ikinci yarısında solcu ve ülkücü örgütler de kurban derisinden pay almaya başladı. Hangi mahallede kim örgütlüyse derileri onlar topluyor, bazı yerlere THK araçları sokulmuyordu. Tabii yine de, yılların tecrübesine sahip İslâmcılar kadar deri toplayamıyorlardı. 12 Eylül darbesinden sonra solcu ve ülkücü örgütlere açılan çok sayıda davada "izinsiz kurban derisi toplayarak örgüte gelir sağla-

Türk Hava Kurumunun kurban derilerine ortak çıktı

İHSAN ONUR

Yıllardan beri Türk Hava Kurumu tarafından toplanan «kurban derilerine» bu yıl İlim Yayma Cemiyeti ortak olmak istemiş ve durum mahkemeye intikal etmiştir.

Türk Hava Kurumu, Bayramdan iki gün önce İstanbul Beşinci Asliye Hukuk Mahkemesine müracaat ederek, yürürlükte bulunan 1331 tarihli «Cemî İlanat Nizamnamesi»ne göre kurban derilerini toplama yetkisinin, kendilerine ait olduğunu ileri sürmüştür. Kurum, delili olarak da, İlim Yayma Cemiyetinin kurban derilerini toplayamayacağı konusunda Denizli ve Mersin Asliye Hukuk Mahkemeleri...

Yargıtay'ın kararı :

Kurban derilerini Komünizmle Savaş Derneği toplayamayacak

ADANA (Cumhuriyet Bürosu)

— Kurban derilerinin toplanması konusunda geçen yıl Türk Hava Kurumu Kadiri İçeşi Subesiyle yine Kadiri Komünizmle Mücadele Derneği arasında çıkan anlaşmazlık, Kadiri Hukuk Mahkemesinden sonra Yargıtay'a intikal etmiş ve Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, kurban derilerinin sadece Türk Hava Kurumunca toplanabileceğini kesinlikle karara bağlamıştır.

TÜRKİYE
Kur'an Kurslarını
KORUMA ve İDAME
Ettirme Dernekleri
Federasyonunun Kurban derilerinin
toplanması hakkında
Üye Derneklere bildirisi

0-0142-71

24 idam istemli Kayseri MHP ve ülkücü kuruluşlar davası

Toplanan kurban derisi paralarıyla silah aldılar

- 2 -

İddianamede, Kaveri'de önce Büyük Türk Derneği (SÜD) nin kurulduğu bu kantonunca Ülküvi Gençlik Derneği (ÜGD)nin, bu da kantonunca yerine Ülkü Yolu Derneği (ÜYD)'nin kurulduğu bildiriliyor ve bunlarla çeşitli Kültür Derneği'nin ilgileri şöyle anlatılıyor:

■ **İlahiyatçı suçlar.** Bu hususta ilibozcek yollar MHP Genel Merkezi'nce tespit edilip, derneklerin Ankara'daki Genel Merkezi'ne bildirilir. Genel Merkez de bunları talimat halinde ilgili toprakvericilerdeki derneklerle bildirir. Bu derneklerde bu hususta 19 mahalli derneklerle iletir.

[illegible]

■ «Önder mahallisi derneklerinin başkanları başta olmak üzere 1980'dikleri suçlar ve faaliyetleri hakkında (Gİ) veya 1971'ye raporlar veriyor, onlar da bu raporları Ankara'nın genel merkezlerine

çunı birden Ercişi etmek üzere Bölgeler Başkanları da tayin edilmişlerdir.

İddianamədə belirlən bu şübhəkar Ormç olaraq bəzi sənək işmələrində yer veriliyir. Bunlardan əməl, Məmməd Oğuzkərim İsməddə pöyün əldəli təvəllül.

[illegible]

Hücum Məsləhi, cəzaevinə düşən quldazlarınca əvvəlki təmin edər, pərsə yəniçək gərdənə pəpər, tülküli ərkədlərdən düşməni güclərini həssas edər, əvvəllərdən bu güclərdə cəzaevinə düşməni güclərini təmin edər.

İddianamede daha sonra, ülkelerinin Kayseride tam bir terör havası yaratarak halkı korku ve dehşet içinde bıraktıkları

...olmaktaydılar ve birçok yurttaşın, kendilerine karşı işlenilen suçları izzetli mertebeye gidip gittikçe artarak korkutukları ve şakâyet edemedikleri bildirilerek şöyle deriliyor:

ma" suçlaması da vardı. Yakalanan örgüt militanlarına, ele geçirilen kurban derileri önünde poz verdirmek de âdettendi.

Deri verilecek, ver!

Darbeciler deri toplama meselesine büyük önem veriyordu. 14 Ekim 1980 ve 30 Eylül 1981'deki Sıkıyönetim Komutanlığı bildirileriyle THK dışında deri toplayanların şiddetle cezalandırılacağı duyuruldu. 1981'de ayrıca Kurban Derisi Islah Projesi adlı bir kampanya başlatıldı ve 1 milyon broşür bastırıldı. Broşürde yazılanlara bakılırsa, 2 milyondan fazla kurbanın kesildiği ve deri piyasasındaki yıllık toplam derinin yüzde 25'inin Kurban Bayramı'nda elde edildiği Türkiye'de, kurban derilerinin büyük bölümü acemi kasapların delmesi sonucu zarar görmekte, tuzlama yapılmadan bekleti-

len deriler de altı saat içinde bozulduğu için kullanılamamaktaydı. Vatandaşlarda kurban derisi konusunda bilinç yaratılması için TRT'nin televizyon ve radyo yayınları da kullanıldı. Verilen mesaj şuydu; vatandaş kurbanı doğru düzgün kes, deriyi de kendin tuzla ve THK aracının gelip deriyi almasını bekle.

1983'te yeniden düzenlenen Yardım Toplama Yasası'nda deri toplama yetkisi yine THK'ye verildi. Deri gelirinin yüzde 55'i THK'de kalırken, Kızılay ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na yüzde 20'ser, Diyanet Vakfı'na da yüzde 5 pay verilecekti. THK dışında deri toplayanlara verilen bir aylık hapis cezası da altı aya yükseltildi.

Yasa öyle diyordu ama deri toplamak İslâmcılar için vazgeçilemeyecek kadar önemliydi. Öncelikle, kurban derileri irili ufaklı tüm dernek, vakıf ve cemaatler için bayramı dört gözle bekletecek kadar büyük bir gelir kaynağıydı. Üstelik kayıtsız, vergisiz bir gelirdi bu. THK gibi makbuz kesilmiyor, deriler "güven ilişkisi" ile toplanıyordu. İkincisi, kapı kapı dolaşıp deri toplamak, hem yeni insanlarla tanışıp cemaate üye kazandırmak hem de deri toplayan elemanların örgütlenme yeteneklerini artırmak anlamına geliyordu. Bu tecrübenin faydasını ileride çok göreceklerdi.

Ancak polis ve jandarmanın işi sıkı tutması, büyük merkezlerde deri toplamalarına sekte vurdu. Birbir ilişkilerin daha etkili olduğu küçük yerlerde faaliyetlerini daha rahat sürdürdüler. Maaşlı THK görevlilerinin bayramın birinci günü sabahı hızlıca dolaştıktan sonra işi tavsattıklarını bildikleri için, o saatlerde ortalıkta gözükmeyip, sonradan çalışmaya başlıyorlardı.

Yine de 1986'ya kadar deri savaşının galibi THK oldu. Ama bu üstünlük uzun sürmedi. 18 Temmuz 1986'da Anavatan Partisi iktidarı, kurban derisi toplama yetkisini THK'den alıp, halk arasında Fakir Fuka Fonu ya da Fak-Fuk-Fon olarak bilinen Sosyal

Kurban derilerini sadece Türk Hava Kurumu, Ç.E.K. ve Kızılay toplayabilecek

İstanbul Haber Servisi —

1. Ordu ve İstanbul, Çanakkale, Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illeri Sıkıyönetim Komutanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Şubesi'nden yapılan açıklamada kurban derilerinin Türk Hava Kurumu, Çocuk Esirgeme ve Kızılay dışındaki kişi ve kuruluşlar tarafından toplanamayacağı bildirilmiştir. Açıklama aynen şöyledir:

"Geçen yıllarda olduğu gibi idrak edilecek Kurban Bayramı dolayısıyla gezerek halktan kurban derisi veya diğer bağış ve yardımları toplama yetki ve izni sadece Türk Hava Kurumu, Çocuk Esirgeme Kurumu ve Kızılay'a verilmiştir. Bu faaliyet, adı geçen kurumların kendi mutad usûlleri ve vasıtaları ile yetki belgesine havi görevlilerince yürütülecektir. Bunun dışında hareket edenler hakkında Komutanlığın 27 Subat 1979 gün ve 16 nolu bildirisine göre işlem yapılacaktır. Bu komuya yeniden hatırlatılır.

Basın ve Halkla İlişkiler Şubesi

Deri savaşında şeriatçı cephe

Fethullahçılar ile Süleymanlılar, Kurban Bayramı öncesinde THK'ye karşı güc birliği yaptılar

► Kurban derilerinden sağladıkları trilyonluk gelirlerin Türk Hava Kurumu'na gideceğinden korkan şeriatçılar, vakıf ve dernekler aracılığıyla "derilerinizi bize bağışlayın" kampanyasına giriştiler.
► İstanbul davokasıydı denince kuruluş. Enasar Vakfı'nda toplanıp derileri kendilerine verilmesi için bir ortak bildiri yayımladı.

Haber Merkezi - Kurban Bayramı yaklaşırken, kurban derilerini kimin alacağı konusunda tartışmalar da kızarak büyüyor. Başın Fethullahçılar ve Süleymanlıların denetimindeki dernek ve vakıfların çektiği örgütler, Türk Hava Kurumu'na (THK) karşı savışı açtı.

Peki çok kente broşür dağıtan, afişler asan ve kapı kapı dolaşarak kurban derilerinin kendilerine bağışlanmasını isteyen şeriatçı örgütler, Menen de THK'nin süflüsünü yollar açtılar. THK, Menen Şube Başkanı İrfan

■ Arkası Sayı 17, 523'de

Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na verdi. Aslında deriden en büyük payı yine THK alacaktı. Yeni paylaşımda THK'nin payı yüzde 40, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nın payı yüzde 25, Çocuk Esirgeme Kurumu ve Kızılay'ın payı yüzde 15, Diyanet Vakfı'nın payı yüzde 5'ti. Ama toplama yetkisi devlet tarafından kurulan ve ilçelerde kaymakamların, illerde valilerin sorumluluğunda olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na geçti. Bunun sonucunda özellikle muhafazakâr vali ve kaymakamların olduğu yerlerde İslâmcıların deri toplama faaliyetine göz yumuldu. Hatta bazı yerlerde

toplanan deriler, bizzat kaymakamlar tarafından İslâmcı kuruluşlara teslim ediliyordu.

Bu düzenlemeden sonra ibre İslâmcılara döndü. Artık iyice profesyonelleşmişlerdi. Deriler önce mahallelerde önceden tespit edilen evlerde toplanıyor, burada ön tuzlama yapıldıktan sonra ilçe ya da il merke-

SAMPİYONLARA DESTEK - Türkiye Birinci Futbol Ligi'nin bitmesine iki hafta kala şampiyonluğunu ilan eden Beşiktaş Futbol Takımı, Gaziantepspor ile yaptığı karıştırmaya, devlet yetkililerinin aksine Türk Hava Kurumu'na destek veren bir pankart ile çıktı. (Fotoğraf: MUSTAFA ERSOY)

THK, deri toplamada yalnız kaldı

Trilyonluk pazar

Kurban derisi toplamaya yetkili tek kuruluş olan THK, deriden beklendiği değeri bulamadı. Demirel, Çiller ve Menteşe'nin ardından CHP lideri Çetin'in de kurban derilerinin İstanbul'a yığılması gündeme gelmişti, trilyonlarca liralık pazardan pay kapamak isteyenleri cesaretlendirdi. ■ 3. Sayfa

Devlet tatil çıkı

Beyran tatilini geçirmek için 2 gün önce Kemur'e gelen Demirel, planlarını tekne gezmesi yaparak geçiriyor. TBMM Başkanı Cindoruk'un, Demirel'i ziyaret emriyle Ankara'ya gidecek. Başbakan Çiller, Paris ve Moskova programı ardından teknesiyle mavi yola çıkacak. ■ 3. Sayfa

Güvenlik önlemleri

9 günlük bayram tatili nedeniyle büyük kentlerde ve tatil yerlerinde Emniyet birimleri yoğun önlemler aldı. İstanbul ve Ankara'da kent merkezleri bağlanarak Ege ve Akdeniz sahili güvenli yerli turist akınına uğradı. Meteoroloji yetkilileri, tatil boyunca tüm yurta havanın sıcaklık ölçümüne verdiler. ■ 3. Sayfa

zindeki depolara götürülüyor, burada asıl tuzlama ve diğer işlemler yapıldıktan sonra deri tüccarlarına satılıyordu. Yavaş yavaş THK'nin müdahale edemediği ve İslâmcılara yakın ya da onlarla iş yapan deri tüccarlarının egemen olduğu yeni bir deri pazarı oluştu.

THK kanadında işler kötüydü. Yetkinin kendilerinden alınmasına karşı açtıkları dava reddedilmişti, gelirlerde büyük azalma vardı.

1991 seçimlerinin ardından SHP-DYP koalisyon hükümeti işbaşına geldi. Biri sağcı, diğeri solcu iki partinin koalisyonunda kurban derisinin tartışmalara yol açması kaçınılmazdı. Adalet Bakanlığı SHP'deydi. Bu gücü kullanarak deri toplama yetkisini 1992'de yeniden THK'ye verdiler. Bu karara rağmen, koalisyondaki tartışmalar bitmedi ve deri toplama yetkisi meselesi iyice karmaşık bir hal aldı.

Yargıtay, 1994'te deri toplamayla ilgili bir davada izinsiz deri toplamayacağı kararı verdi. SHP'li Adalet Bakanı Seyfi Oktay bu kararı "Derileri yalnızca THK toplayabilir" diye yorumlarken, DYP'li İçişleri Bakanı Nahit Menteşe "Yasal olarak THK tek toplayıcı, ama izin alanlar da deri toplayabilir. Ayrıca THK dışında kimse dolaşarak deri topla-

Kurban derisinin toplanması konusunda kafalar iyice karıştı

Hükümette 'post' kavgası

HER Kurban Bayramı öncesinde trilyonlarca iri iri kurban derisini toplaması konusunda yasanın gerginlik hükümet, Türk Hava Kurumu (THK), tarikatlar ve vakıflar arasında tam bir "post kavgasına" dönüştü.

"Deriyi ancak ben topla-

Bu bayramda THK, tarikatlar, vakıflar arasındaki kurban derisi mücadelesi sert geçeceği benziyor

Ciller, Menteşe'nin tüm valiliklere gönderdiği "Kurban derisi toplama yetkisi THK'ya verilmiştir" şeklindeki resmî genelgesini görmeden geçti.

"Herkes kurban derisini gölündeki yere versin. En önemli de budur" diyen Ciller

leri Başkanlığı antetli bir yazı göndererek, en kısa zamanda yönetmeliğin değiştirilmesini istedi.

Cevheri'nin vazisi, THK Genel Başkanı Prof. Atilla Taçoğlu'nun, Diyanet İşleri Başkanlığından istediği yardım çağrısının yansız kala-

maz ise kurban derisi tartışmasında, hemen her konuda müdahale ettiği Ciller'in yurtdışında deri kavgasına yaşamadığını söyleyen Yılmaz, "Devlet deriyle uğraşmamalı. Vatandaşlarımız kurban derisini özgür iradeyle istediği yere versin" diye konuşuyordu.

SORUŞTURMA

Kurban derilerinin

MİLLİYET HABER MERKEZİ

Olayla ilgili olarak gözetimle
İman Hali İbrahim Dero (29),
İnadaki derilerin Trakya Sükrü
Paşa Vakfı'nın organizasyonu
urada kestion kurbanlara ait
İdugunu söyledi. Ozel bir dersane
Gretmenlik yapan Dero, "Vakıf,
İnetiml Oyşelerinin kurbanlarının

Dayanışma Vakfı'na ekilecek gelirden pay dağıtıyoruz. Sınır dışı saydıkları araçlarla ne yapabiliyoruz? Halkımızın da fiili desteği gerekiyor ancak umduğumuz ilgiyi göremedik. Vatandaşlar, araçlarıyla bize yardımcı olabiliyor."

12 1990'lı yıllarda Güneydoğu'da deri pazarının iki büyük aktörü ise Hizbullah ve PKK'ydı. 1994'te THK Başkanı Atilla Taçoy, Güneydoğu'dan aldıkları deri miktarının yok denecek kadar az olduğunu açıklamıştı. Kürt şehirlerinde güçsüz olan Fetullah Gülen Cemaati ve Süleymancılar gibi İslamcı gruplar için de aynı durum geçerlidir. Güneydoğu'daki deri kavgası, THK-İslamcılar mücadelesinin dışında olduğu için bu yazının konusu değil ve ayrı bir inceleme gerektirir.

ğini açıkladı. Bu açıklama ve ardından başlayan deri tartışmaları, Erbakan'ı başbakanlıktan indiren 28 Şubat 1997'deki askerî muhtıranın gerekçelerinden biri olacaktı.

28 Şubat süreci, kurban derisi savaşındaki son

muharebenin de başlangıcı oldu. Nisan ayındaki Kurban Bayramı'nda THK'nin topladığı deri, muhtıranın etkisiyle yüzde 30 arttı. Mayıs'ta toplanan Milli Güvenlik Kurulu'nun gündeminde de kurban derileri vardı. Toplantıda, risale ve kitapçık bastırıp derilerin THK yerine Müftülük'e verilmesini isteyen Memen Kaymakamı'nın durumu görüşüldü.

İçişleri Bakanlığı 1998'de, bayramdan önce yayınladığı genelgede, THK dışında deri toplayanlara müdahale edileceğini açıkladı. Gerçekten de onlarca kişi izinsiz deri topladığı için gözaltına alındı, davalar açıldı. Sıkı önlemler sayesinde THK, bir yıl önce topladığı derinin iki katını topladı.

Kurban derisi, MGK'da

İçişleri Bakanlığı, 26 Nisan'da yapılan Milli Güvenlik Kurulu toplantısına kurban derilerinin toplanmasıyla ilgili ayrıntılı rapor sundu

Tolga ŞARDAN - ANKARA

Millî Güvenlik Kurulu'nun (MGK) 28 Şubat'taki toplantısındaki kararlar arasında yer alan kurban derilerinin toplanmasında bu yıl büyükbaş kurban derisinde yüzde 100, küçük baş kurban derisinde ise yüzde 30 oranında artış oldu. Geçen Kurban Bayramı'nda Türkiye çapında Türk Hava Kurumu'na (THK) 50 bin adet ve 321 ton büyük baş kurban derisiyle 571 bin küçük baş kurban derisi toplandı. 28 Şubat kararlarından ardından İçişleri Bakanlığı'nca 80 il valiliğine gönderilen 15 maddelik "talimat" genelgesinde yer alan kurban derisi toplanmasıyla ilgili talimatlardan sonra, İçişleri Bakanlığı, 26 Nisan'da yapılan MGK toplantısına

kurban derilerinin toplanmasıyla ilgili bir rapor sundu.

1996 ve 1997 yılı kurban bayramlarında toplanan derilerin miktarlarını gösteren mukayese tablosunun yanında renkli grafiklerle hazırlanan MGK'ya sunulan rapor, kural dışı derilere İçişleri Bakanlığı müsteşarı Teoman Ünüsan tarafından değeriendirildi.

İçişleri Bakanlığı'nca hazırlanan MGK raporunun irtical faaliyetlerle birlikte en önemli bölümünü oluşturan bilgilere göre, büyük baş kurban derisinde yüzde 100, küçük baş kurban derisinde ise yüzde 30 oranında artış oldu.

Bu yılki Kurban Bayramı'yla geçen yılki Kurban Bayramı'ndaki rakamların karşılaştırıldığı mukayese tablosunda, 50 bin adet ve 321 ton büyük baş kurban

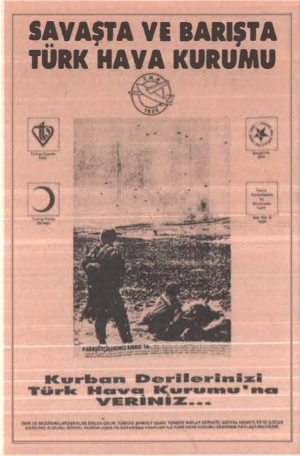
derisinin yanı sıra 571 bin küçük baş kurban derisinin 80 il valiliğinin sorumluluk alanındaki THK tarafından toplandığı belirtili. Aynı tabloda, geçen yılın rakamlarına göre 25 bin adet ve 144 ton büyük baş kurban derisiyle 445 bin küçük baş

kurban derisi toplanmıştı. Rapora göre, 1997'de toplanan tüm kurban derisinin yüzde 63'ü küçükbaş kurban derisi, 37'si ise büyükbaş kurban derisi oluyordu.

Artış nedeni genelgeler

Yetkililer, bu yıl artışlarda 28 Şubat MGK kararlarının yanı sıra, Kurban Bayramı öncesinde İçişleri Bakanı Meral Akşener'in imzasıyla 80 il valiliğine atfı kurban derilerinin iki genelgenin etkili olduğunu savundu. 28 Şubat MGK kararlarından en önemlileri arasında yer alan kurban derilerinin toplanması sırasında yine de çok büyük ilin yanı sıra, Güneydoğu'nun büyük bölümüyle Konya, Erzurum, Sırt gibi kentlerdeki dini vakıf ve derneklerin kurban derilerinin toplanmasında etkili olduğunu düşündü.

**Deri toplamak,
hem yeni insanlarla
tanışıp cemaate üye
kazandırmak
hem de deri toplayan
elemanların örgütlenme
yeteneklerini arttırmak
anlamına geliyordu.
Bu tecrübenin faydasını
ileride çok
göreceklerdi.**

Aynı yıl iktidardaki ANAP- DSP-DTP hükümeti, deri toplama yetkişini THK'den alıp Sosyal Yardım- laşma ve Dayanışma Vakfı'na verdi. THK'ye yalnız- ca yüzde 1'lik sembolik bir pay verilecekti. THK Baş- kanı, kararın iptali için mahkemeye başvururken, gelirlerinin yüzde 70'inin kurban derilerinden gel- diğini, yeni düzenlemenin kapatılmaları anlamına geleceğini açıkladı.

28 Aralık 1999'da THK'nin açtığı dava sonuçlan- dı ve yetki tekrar kuruma verildi. Ama THK deri ko- nusunda bir daha eski günlerine dönemedi. Artık karışlarında büyük tecrübe kazanmış ve uluslara- rası yardım vakıflarında örgütlenen, AKP'nin iktida- ra geldiği 2002'den itibaren devle- tin açık desteğini alan İslâmcı ku- ruluşlar vardı. Yetki sözde resmen THK'deydi ama 2005'te, İstanbul Merkez Vaizi kendi imzasıyla deri- lerin yurt binası ve cami için bağış- lanmasını istediği bir bildiri bastı- rabiliyordu.

2013'te yapılan yasa değişikli- ğiyle isteyen herkesin deri toplaya- bileceği kararı verildi ve deri mü- cadelesi resmen sona erdi.

Savaşın kaybedeni THK, epey bir deri gelirinden mahrum kalsa da zamanında devlet tarafından bahşedilen kıymetli mülklerin ki- ra gelirleri ve bağışlarla faaliyet- lerini sürdürüyor. Yarım asır sü- ren kavganın diğer tarafı İslâm-

ÖNEMLİ DUYURU !

Hem dînlî bir vebcebeyl yerine getirmek, hem de büyük bir hayır işlemek istermisniz ?

O HALDE !

Büyük çoğunluğu dar gelirlî alle çocuğu olan talebe- lerimiz KURSLARIMIZ 'da hafız ve DİN ALİMİ olarak en iyi şekilde yetişmektedirler.

Ciddî eğitim yapan kuruluşlarımızı CANLI KURBAN KURBAN HİSSESİ ve KURBAN DERİLERİ ile destek-lemekle hem bu vebcebeyl en iyi şekilde yerine getir- miş, hem İnşaatı devam eden 2000 kişilik ek KURS BİNASI ve içinde yapılacak 2100 m² İLK " ULU CAMİİ " İnşaatına katkıda bulunmuş olursunuz.

Bu konuda yalnız siz değil, başkalarına da vasıta olmanız manevî kazancınızı daha da artıracakı mu- hakkaktır.

YAPILACAK İŞLER :

- 1 - Vekaleten kesilmesini istediğiniz kurbana mukabil 3.000.000 (Üç milyon) TL. yetkililere teslim etmeniz,
- 2 - Kurban et hissesi veya deri bağışlarında; bizzat getirmeniz veya en yakın kursumuza bir telefonla adresinizi bildirmeniz.
- 3 - Vasıtanızla kurban veya deri bağışında bulunacak olana işe sonuna kadar yardımcı olmanızdır.

FAHREHİZ MAKULU

HAYRANİZ MUBAREK OLSUN

KURSLARIMIZIN TELEFONLARI

Buğlanbeyli Merkez Kur'an Kursu : 0216 399 41 80 - 399 40 00
Abdülaziz Kur'an Kursu : 0212 258 34 74 - 258 12 54
Emrahbeyli Kur'an Kursu : 0212 278 87 00

ABDULLAH YANLIĞLU

İstanbul Merkez Vaidi,

Hüseyinbeyli Abdülaziz Kur'an Kurşun Der. Bşk.
Emrahbeyli Kur'an Kurşun Bşk. Saraylı

cılar ise, deri toplamayı eskisi kadar önemsemi-
yor. Artık başka gelir kaynakları mevcut ve deri-
den gelen gelire ihtiyaçları yok. Ama kurban deri-
si toplama faaliyetleri sırasında edindikleri saha
tecrübesi kendilerine paradan çok daha fazlasını
getirdi. 1994 Yerel Seçimleri'ni ve sonraki seçim-
leri kazanmalarını deri kavgası sırasında edindik-
leri örgütlenme tecrübesine borçlular. Tayyip Er-
doğan'ın "Yeni Türkiye"sine giden yolun ilk taşları,
o kurban derileriyle döşendi desek herhalde abart-
mış olmayız.

Kurban derileri istenilen yere verilebilecek

***Bu bayramda
öncekilerden farklı
olarak, isteyen kestiği
kurban derisini istediği
yere verebilecek.***

Kamyon aslanı Şehabettin

Bir insan polis ya da jandarma gözetimi altında karakoldan, cezaevinden, hastaneden, adliyeden kaç kez firar edebilir? Beş? On? Elli? Yüz? 1950'li yıllarda ün kazanan soyguncu Şehabettin Fırat, tam 190 kez firar ederek kırılması çok zor bir rekora imza atmıştır. Bir yandan da, 190 kez firar etmek demek, en az 189 kez de yakalanmak anlamına gelir elbette. Yani Şehabettin Fırat kaçmayı başarmakta, ama yeniden yakalanmamayı bir türlü becerememektedir. Elbette bu kadar kusur kadı kızında da olur.

Şehabettin Fırat'ın kendine has bir soygun yöntemi vardır. İstanbul-Ankara arasında sefer yapan yük kamyonlarına hareket halindeyken atlayıp kasadaki malları çalmakla ün yapmıştır. Bu nedenle lakabı "kamyon faresi"dir. Gazetelere ilk haber oluşu ve ilk firarı 31 Mayıs 1952'dedir. Firarından kısa süre sonra yakalanır. Polisteki sorgusunda kendisini yakalamaya gelen polis memuruna üç metre kumaş rüşvet vererek kaçabildiğini anlatır.

Cezaevine gönderilen Şehabettin, on beş gün sonra yeniden firar eder. Üç gün sonra yakalanır ve tekrar kaçar. Bu durum bir süre sonra tuhaf bir hal almaya başlar. Şehabettin her kaçışından sonra inatla aynı güzergâhta hırsızlığa devam etmekte, paraları harcamak için gittiği bir kumarhane ya da esrar tekkesinde yakalanmakta ve tekrar firar etmektedir. Bir yerden sonra gazeteler de işin ucunu kaçırır. 1955 senesine gelindiğinde bir gazetenin 44'üncü firar dediği olaya, diğer iki gazete 48'inci firar diyebilmektedir. Ama "kamyon faresi Şehabettin" in firar etmesine artık herkes alışmıştır. Hatta 1956'nın Kasım ayında çıktığı bir duruşmadan sonra kaçması değil kaçmaması, "Şehabettin kaçmadı" diye birkaç gazetede birden haber olacaktır.

11 Nisan 1957 tarihinde yakalandığında 170'inci defa firar ettiği için aranmaktadır. Bir terzide ölçü aldırırken yakalanan Şehabettin Fırat, gazetecilere "Bana kamyon faresi denilmesinden rahatsızım, bundan sonra 'soyguncular kralı' olarak anılmak istiyorum" demiştir. Ama ertesi gün gazeteler kendisinden yine "kamyon faresi" diye söz eder. Şehabettin, Bolu Cezaevi'ne gönderildikten bir hafta sonra kaçar. Artık alışıldığı üzere, İstanbul'da eğlenmedeyken yakalanır. Önceki yakalanışı sırasında ölçü aldırıldığı terziden elbisesini almayı da ihmal etmemiştir, zira yakalandığında üzerinde o elbise vardır.

Üç metre kumaşa karşılık sabıkalıyı bırakan polis

Memur meslekten tardedildi ve sabıkalı tekrar yakalandı

Sabıkalı Şahabeddin Fırat Polis Nuri Yeğin

Nuri Yeğin adındaki bir polis memuru, mevcudî olarak götürüldüğü bir sabıkalıyı rüşvet mukabil serbest bıraktığından dolayı
— Arkam Sa. 6. Sd. 4 te —

"Kamyon Faresi,, tevkif edildi

Şahabettin yine kaçacağını söylüyor

Polis nezareti ve Cezaevinden firar rekoru kıran "Kamyon Faresi,, namıyla maruf Şahabettin Fırat, son hırsızlığında yakalanarak Adliye'ye verilmiş ve dün nöbetçi Sulh Ceza Mahkemesi tarafından tevkif edilmiştir.

bildirmiştir. Bugüne kadar 130 defa yakalanıp firar eden Şahabettin Fırat'ın yeniden kaçmasına meydan vermemek için kendisine iki polis memuru nezaret etmişse de, Kamyon Faresi bu memurlara tekrar kaçacağını defalarca söylemiştir.

Şehir = = haber eri

Kamyon faresi terzi dükkânında yakalandı

Şehabeddin Fırat, artık suç işlemeyeceğini, Af Kanunu'na beklediğini biliyor

Hapishane firarisi, sabıkası «Kamyon Faresi» Şehabeddin Fırat, dün Beyoğlu'nda bir terziye bayramlık elbise diktilerken yakalanmıştır.

Bon dafa yakalandıktan sonra prangaya vurularak muhafaza nezaretinde Suruç cezaevine sevkedilen Şehabeddin Fırat, dün gazetecilere demiştir ki:

— «Eliğim bir cemmi beni kabul etmedi. Ayaklarımda prangaya olduğum

Kamyon faresi değil kamyon aslanıyım

Sürekli firar ettiği ve firarda olduğu dönemde sürekli suç işlediği için İstanbul-Ankara güzergâhındaki kentlerin adliyesini dolaşıp durur. 5 Mayıs 1957'de İzmit'teki duruşmada sözlerine dünya çapında bir dolandırıcı olduğunu söyleyerek başlayan Şehabettin, “kamyon faresi” olarak anılmaktan rahatsız olduğunu bir kez daha yineler. Kendisine mutlaka kamyonla alakalı bir lakap takılacaksa bu “kamyon faresi” değil “kamyon aslanı” olmalıdır, zira “100 kilometre süratle seyreden bir kamyonu soymak da az babayiğitlik değildir”. Hâkimin “Neden sürekli kaçıyorsun?” sorusunu “Hakkımda yüzlerce dava var. Bütün duruşmalara gitsem başka bir şey yapamam. Bu sebeple firarı bir alışkanlık haline getirdim. Bir af kanunu bekleyip bütün suçlardan bir an önce kurtulmaktan başka çarem yok” diye yanıtlar.

Duruşmanın ardından gönderildiği İzmit Cezaevi'nden iki gün sonra kaçır ve on günlük özgürlüğün ardından İstanbul Mecidiyeköy'de bir esrar tekkesinde yakalanır. Hapisten kaçınca Bolu'ya giden kumaş dolu bir kamyonun peşine takılıp soymuş ve çaldığı malları da İstanbul'a getirip Mecidiyeköy'de depolamıştır.

Yakalandıktan sonra son suçunu işlediği yer olan Bolu'ya gönderilir. Daha doğrusu gönderilemez, çünkü polislerle birlikte bindirildiği tren Adapazarı Arifiye İstasyonu'nda yavaşlayınca camdan atlayıp kayıplara karışmıştır. Bu kez özgürlüğü beş gün sürecektir, 23 Mayıs 1957'de Pendik'te bir taşocağında gizlenmeye çalışırken yakalanır. Bu yakalanışında,

Hapishaneden 109'uncu defa firar eden kamyon faresi dün yakalandı

109 defa hapseden sonra
dün yakalanan Kamyon Faresi

İSTANBUL, 9 (Telefonla) — 29 Haziran suçu Adliyesi tarafından sona erdirilen bir suçuna sona erdirilen Şehabeddin Fırat, dün Beyoğlu'nda bir terziye bayramlık elbise diktilerken yakalanmıştır. Bon dafa yakalandıktan sonra prangaya vurularak muhafaza nezaretinde Suruç cezaevine sevkedilen Şehabeddin Fırat, dün gazetecilere demiştir ki:

— «Eliğim bir cemmi beni kabul etmedi. Ayaklarımda prangaya olduğum

**ALTINDA ARTIŞ
OLDU**

İSTANBUL, 9 (Telefonla) — Altın fiyatları vakti vaktine 5-6 lira artış kaydedmiştir. Bu gün serbest piyasada Cumhuriyet altını 145, Beşer 175, Taksim 175, Gülden 125 ve külçe altını gram 5000 liradan mütemadi yükselmektedir.

**23 Haziran'da
Sarayburnu'ndaki
Askerî Hastane'ye sevk
edilirken kaçmaması için
el ve ayakları kelepçelenmiş,
yanına bir binbaşı,
bir astsubay başçavuş,
altı er, bir komiser ve
bir polis memuru
verilmiştir.**

Abartıyor, sadece 130 kere kaçtı!

9 Ağustos'ta yeniden yakalanır. Bu kez Boğaz'da bir otelde kız arkadaşıyla birlikte yakalanmıştır. Yakalandığı sırada esrar da içmekte olan Şehabettin, karşısında polisleri görünce gülme krizine girmiş ve *Yeni Sabah* gazetesinin söylediğine bakılırsa "gülmekten bayılacak hale geldiği sırada polis tarafından başına bir kova su dökülerek teskin edilmiştir". 48 günlük son firarı boyunca 80 bin liralık mal çaldığını, bunun 30 bin lirasını harcıyıp 50 bin lirasını fakirlere dağıttığını söyleyen Şehabettin'in cebinden yalnızca beş lira çıkmıştır.

190 kez firar ederek inanılması güç bir rekor kıran Şehabettin, son yakalanışından sonra *Cumhuriyet*'e özel demeç verir. Hareket halindeki kamyonlara atlayıp hırsızlık yapmaya çocukken seyrettiği kovboy filmlerinden etkilenecek başlamıştır. Bu tip hırsızlığı Türkiye'de ve belki de dünyada kendisinden başka yapan kimse olmadığını iddia eden Şehabettin, kendisine "kamyon faresi" diyenlere bir kez daha sitem ettikten sonra "Eğer tek bir kişi çıkıp benim yaptığım gibi kamyon soysun, bu işi bırakır köşeme çekilirim" der. Bu söyleşinin ertesi günü İstanbul Emniyeti, Şehabettin'in firar sayısının iddia edildiği gibi 190 olmadığını, 130-140'lar civarında olduğunu açıklar!

Kamyon faresi 185. defa kaçtı

Hereke, 28 (Hususi) — İki gün önce, 184 üncü defa İstanbul'da yakalanan meşhur kamyon faresi Şehabettin Firat, dün Bolu'ya sevk edilirken Arifiye istasyonunda 185 inci defa kaçırmıştır.

Kendisine kamyon faresi denilmesine kızan ve kamyon arslanı denilmesini isteyen Şehabettin, Haydarpasa'dan dört muhafızla trenle bindirilmiştir. Arifiye'de aktarma yapılırken ortalıklan kaybolmuştur.

1959'un Şubat ayına gelindiğinde Şehabettin'in hapis cezası, aldığı yeni cezalarla birlikte 96 seneye çıkar. Hemen her gün bir ya da iki duruşmaya çıkarılmaktadır. 27 Mayıs 1960 darbesi sonrası gelen af kanunundan Şehabettin de yararlanır.

Artık arkasında 100 yıla yaklaşan hapis cezası yoktur, özgürdür. Ancak 25 Ekim 1961'de yeni bir icraatla yakalanınca ağlar. Kendisini yakalayan polislere "Ne yapalım artık yeni bir af kanunu bekleyeceğiz" demiştir.

15 Nisan 1966'da artık evlendiğini, 40 yaşını geçtiğini ve sigarayı günde beş pakete çıkardığını için eski kuvveti olmadığından hareket halinde kamyonları soyamadığını söyleyip yaş haddinden emekli olduğunu açıklar.

Ancak kısa bir süre sonra, bu kez başka bir suç usulüyle ortaya çıkar. Elinde bir miktar kumaşla Sultanhamam'da bir manifaturacıya giden Şehabettin, malları düşük fiyata satar. Ertesi gün elleri kelepçeli halde ve yanında iki sivil polisin arasında aynı dükkâna gelir. Hırsızlık malı almaktan yargılanmaktan korkan dükkan sahibi polisleri 3 bin 500 lira rüşvet vermek zorunda kalır. Ancak bunlar sah-te polistir ve Şehabettin'in arkadaşılarıdır. Kısa sürede dolandırıcılık suçuyla yakalanır. Bir kez daha cezaevi yolu görün-müştür.

13 Nisan 1969 tarihli gazetelerde ise Şehabettin'in artık kesin olarak lübbe eltiği haberini okuyoruz. Şehabettin, ar-

Kamyon faresi 187 nci defa yakalandı

Kamyon Faresi adı ile anılan sabıkalı hırsız Şahabeddin Fırat, dün şehrimizde Emniyet memurları tarafından yakalanmıştır. 186 defa kaçmış olan Kamyon Faresi 187. defa yakalandığı zaman da tekrar kaçacağını söylemiştir.

Bolu Askeri Cezaevinden tedavi için 17 aylık askeri hastanesine sevk edilen Şahabeddin Fırat hastaneden kaçmıştır.

Kamyon Faresi, hastanede penceresiz bir morg odasında yatırıldığı için korkuunu abdesaneye gitme bahanesiyle odadan çıkıp kaçtığını söylemiştir.

Kamyon faresi 190 ıncı def'a hapisten kaçtı

Şahabettin Fırat, Paşakapısından, mahkemesi için İstanbul'a getirilirken Eminönü'nde trafik kesa-fetinden istifade ederek elleri kelepçeli olduğu halde kaçtı

KAMYON Faresi, nâmiyle mârûf Fırat rekortmeni Şahabettin Fırat dün 190 ıncı defa olarak firar etmiştir.

Paşakapısı Cezaevinde yakapka olan Şahabettin, dün Dördüncü Asliye Ceza Mahkemesinde yapılan duruşmasını müteakip, bir Jandarma Asayışının refakatinde Köprü'nün Üsküdar Vapur İskelesi'ne götürülürken, Eminönü'nde vâzırların kesa-fetinden istifa-de ederek kaçmış ve biraz sonra izini kaybetmiştir. Şahabettin'in muhafazasına memur Asayış, «Kamyon faresi 190 bir ha-yâ Eminönü'nde aradıktan sonra eli boş olarak Üsküdar'a ge-mek ve duruşu Üsküdar Saraylığına bildirmek cesaretinde bulunmuştur. Elleri kelepçeli olduğu halde kaçmada muvafak olan Şahabettin'in aramasına başlan-mıştır.

Suân içinde bir kadını yaralamak-tan sonra olarak Dördüncü Asliye Ceza Mahkemesinde yargılanmakta olan Şahabettin, «Cezâ ehliyetinin tam oldu-ğuna» bildiren müşahade raporuna itiraz etmiş ve mahkûka karşı için ilgili delile yazılan yazıya cevap vermemiştir.

«Benim sabıkâ kaydımın içinden kimsa çıkamaz. Geçenlerde Asliye Hü-kümeti gelmişti, o bile içinden çıkamaz-dı.» demiştir.

Adliye koridorunda etrafında topla-nan meraklılara «186 defa kaçtım. 186 yagamadım.» diyen Şahabettin o ayda-ncı Cezaevinde bulunuşlardı. Bu gün cezaevinde geçen on saat sürerildi.

[MİLLİYET]

Kamyon aslanı Şehabettin Fırat 190. firarını müteakip yakalandığı sırada

Siyasi bünyesi “anormal” bir şehir

Türkiye’de seçimlerden önce bazı ilçelere il olma vaadi verildiği, küçük bir kısmının da il yapıldığı görülmüştür; ama il olup siyasi gerekçelerle ilçe yapılmanın tek örneği, 1954 seçimlerinde kentten istediği sonucu alamayan Demokrat Parti (DP) iktidarı tarafından cezalandırılan Kırşehir’dir. Aynı yıl, yine siyasi gerekçelerle Malatya ikiye bölünüp Adıyaman ili kurulmuştur, ama Malatya il olmaya devam eder. Kırşehir ise yeni kurulan Nevşehir iline bağlı bir ilçe olur. İlçe yapma kararını veren iktidar, 1957 seçimlerinden hemen önce ise Kırşehir’i yeniden il yapacaktır.

Bu ilginç olayı daha iyi anlamak için meselenin başrolündeki kişiyi, Kırşehirli siyasetçi Osman Bölükbaşı’yı biraz yakından tanımak gerekir. 14 Mayıs 1950’deki genel seçimlerin ardından başbakan olan ve bu görevi 27 Mayıs 1960 darbesine kadar sürdüren DP Genel Başkanı Adnan Menderes’in siyasi hasımları arasında en çok asabını bozan kişilerden biri Osman Bölükbaşı’dır. 1946’da Menderes’le birlikte DP’nin kuruluşunda yer

almıştır, 1948'de CHP iktidarına yeteri kadar muhalefet edilmediği gerekçesiyle arkadaşlarıyla DP'den ayrılıp Millet Partisi'ni (MP) kurar.

Büyük bir toprak sahibinin oğlu olan, Fransa'da fizik ve matematik eğitimi gören Bölükbaşı, Türkiye siyasi tarihinin en güçlü hatiplerinden biridir. DP'de bulunduğu iki yıl boyunca yaptığı ateşli konuşmalar parti tabanının dikkatini çekmiştir. DP'deki hitabet performansını MP'de de sürdüren Bölükbaşı'nın Fransız düşünürlerinden alıntılarla, atasözleri, bilmece ve fıkralarla süslediği konuşmaları büyük ilgiyle izlenir.

Sekiz saatlik miting konuşması

Düzce mitinginde 8 saat 35 dakika konuşmak gibi kolay kolay kırlamayacak bir rekora imza atmış, bir buçuk saat süren bir konuşması gazetelere "Bölükbaşı hayatının en kısa konuşmasını yaptı" diye haber olmuştur. Sivri dili ve uzlaşmaz tavrı yüzünden 1946-57 arasında altı kez tutuklanır. *Hürriyet* gazetesinin çok sonraları, 16 Ekim 1965'te, "Ebedi muhalif, her şeye, herkese, hatta kendine karşı olan siyasi-miz" diye tanımlayacağı Bölükbaşı'nın siyasi rakiplerine tepkileri "Üzülerek ifade etmeliyim ki sözlerinize inanma kabiliyetimi yitirmiş bulunuyorum"dan sinkaflı küfürlere kadar çeşitlilik gösterir.

Bir mitingde "İktidar konuşmayı yasakladı, bakışmayı da yasaklamadan önce birbirimizi doya doya süzelim" deyip halkla uzun uzun bakışması, Meclis kürsüsüne doğru yürüyüp kendisine bağırان milletvekillerine bir yandan laf yetiştirirken bir yandan da "Muhterem arkadaşlarım sizlerin hücumuna uğ-

ramaktan hususi bir zevk duyuyorum" diye kahkahalarla gülmesi de unutulmazları arasındadır.

Adaletsiz seçim sisteminin DP'ye yaradığı 14 Mayıs 1950 seçimlerinde, DP oyların yüzde 53'ünü alarak 408 milletvekili, CHP yüzde 40 oy oranıyla 69 milletvekili çıkarırken, yüzde 3 oy alan MP bir milletvekili çıkarılmıştır. Osman Bölükbaşı MP'nin tek milletvekili olarak Kırşehir'den Meclis'e girer. MP'nin bu kentteki oy oranı yüzde 25'tir.

İktidar olan DP'nin "muhalefette iken tatlı dilli nişanlı kıza benzediğini, nikâhı sağlamaya aldıktan sonra bu hale geldiğini" söyleyen Osman Bölükbaşı, eski ilişkileri sayesinde DP içindeki memnuniyetsizleri de alttan alta ayartır. Adnan Menderes bunlardan dolayı Bölükbaşı'ya zaten dış bilememektedir, ama onu asıl sinirlendiren Bölükbaşı'nın Meclis kürsüsündeki performansdır. DP milletvekili ve gazeteci Cihad Baban bunu şöyle anlatıyor: "Bölükbaşı, Menderes için bir kâbus oldu. Menderes'in herhangi bir rakibi kürsüye çıktığı zaman, aşağıdan bağıran, konuşmacıyı susturmak isteyen DP'liler, Bölükbaşı söz alınca, işi şakaya vururlardı. Yani, tek başına Bölükbaşı, DP grubunu korkuturdu. Aşağıdan lâf atana, öyle bir karşılık verirdi ki; o zat, o sözün altında ömrü boyunca kalırdı. İyisi mi, hazretin gözüne hiç gözükmemekti."¹³

**"Kırşehir Vilayetinin
Kaldırılması ve
Nevşehir Adıyla Yeni Bir
Vilayet Kurulması Hakkındaki
Kanun Tasarısı"
30 Haziran 1954'te Meclis'e
gelir ve Kırşehir 259 kabul ve
39 red oyuyla ilçe haline
getirilir.**

13 Cihad Baban, *Politika Galerisi*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2009, s. 213.

Hem irticacı hem içkici

DP, 1954 seçimlerine yaklaşırken muhalefete karşı iyice sertleşir. 1950 seçimlerinden beri Bölükbaşı'nın partisi popülist söyleme sahip, milliyetçi-muhafazakâr bir kırsal orta sınıf partisi niteliği kazanmıştır. MP'yi o dönemin en büyük siyasi suçlaması olan komünistlikle itham etmek pek inandırıcı olmayacağından, irticacı suçlaması başlar. İşin tuhafı, irtica ithamıyla, "Bölükbaşı geceleri içkili gazinolardan çıkmıyor", "Kocaman adam içip içip şiir yazıyor" ithamlarının aynı zamanlarda kullanılmış olmasıdır.

MP, 27 Ocak 1954'te mahkeme tarafından "Dini esaslara dayanan ve gayesini saklayan bir cemiyet" olduğu gerekçesiyle kapatılır. Partinin, Menderes'in emriyle kapatıldığını söyleyen Bölükbaşı, kararı 28 Ocak tarihli gazetelere şöyle değerlendirir: "Eski başbakanlardan rahmetli Recep Peker, zamanında Adnan Menderes için 'psikopat' demişti. Bu güzel buluşundan dolayı Recep Peker'in ruhu şad olsun."

DP'nin yayın organı *Zafer* gazetesi, MP'nin Mısır'da bulunan Osmanlı hanedanından Faruk Efendi ile ilişki kurduğunu, padişahlık ve hilafetin yeniden kurulması için çalıştığını iddia eder. Bölükbaşı ve arkadaşları 10 Şubat 1954'te bu kez Cumhuriyetçi Millet Partisi'ni (CMP) kurar. Bölükbaşı seneler sonra "Partinin adının başına cumhuriyetçi koyduk ki artık irticacı ya da hilafetçi demesinler" diyecektir.

Bir Arap için Arabistan'ı yakmak

2 Mayıs 1954'te yapılan seçimlerde DP yüzde 58 oy oranıyla 503 milletvekilliği kazanır. CHP yüzde 34 oy oranıyla 91 milletvekili, CMP yüzde 4,9 oy oranıyla tamamı Kırşehir'den beş milletvekili çıkarır. Kırşehirli oyların yüzde 43,5'ini Bölükbaşı'nın partisine vermiştir.

Seçimlerin hemen ardından, gazetelerde Bayar ve Menderes'in Kırşehir'i ilçe yapmayı düşündüğü haberleri çıkmaya başlar. Osman Bölükbaşı bu iddialara inanmak istemediğini belirtir ve sorar: "Menderes'in bütün derdi şahsımla. Peki bir Arap için Arabistan'ı yakmak adalet midir?" Ama DP hükümeti "Kırşehir Vilayetinin Kaldırılması ve Nevşehir Adıyla Yeni Bir Vilayet Kurulması Hakkında-

ki Kanun Tasarısı"nı 30 Haziran 1954'te Meclis'e getirir. Yapılan açık oylamada Kırşehir 259 kabul ve 39 red oyuyla ilçe haline getirilir. 237 milletvekili oylamaya katılmaz. Kırşehir, ilçeleri Avanos, Kozaklı, Mucur ve Hacıbektaş'la birlikte bir gün öncesine kadar Niğde'ye bağlı bir ilçe olan yeni Nevşehir iline bağlanır. Kırşehir'in ilçelerinden Kaman Ankara'ya, Çiçekdağ ise Yozgat'a bağlanmıştır.

Kırşehire aid tasarı da dün Mecliste kanunlaştı

İki D.P. milletvekili bir tavrile Kırşehrin vilâyet olarak ibkasını istediler ve 6 D.P. milletvekili de aleyhte rey kullandılar

Mebresler hayli gürültü oldu. bir Kırşehir milletvekilinin üç oturum için Meclis alınmaması kararıyla

Ankara 30 (Telefonla) — Bugünkü Mecliste seçim kanunu tediâtı görüldükten sonra Kırşehir vilâyetine aid tasarruun görülmemesine geçildi.

İk sâat C. H. P. den Sırrı Atalay aldı ve çok romantik bir konuşma yaptı. Konuşması sık sık kahkahalarla kesiliyordu. Bu arada Sırrı Atalay C. H. P. nin Nevşehir vilâyet yapma tasarruuna muvafık bulunmadığını söyledi. Sırrı Atalay — Ankara 30, 6, S. 3 te —

Bütçe Komisyonu Kırşehir İlının ilgasını kabul etti

C.H.P. ve C.M.P. li mebuslar, tasarının siyasi maksatlarla hazırlanmış olduğunu iddia ettiler

Ankara 28 (MİLLİYET) — Kırşehir Vilâyetinin ilgası ve Nevşehir Vilâyetinin ihdası hakkındaki kanun tasarısı, bugün Bütçe Komisyonunda gerek Demokrat Partili Mebuslar, gerekse C.H.P. ve C.

M.P. li Mebuslar tarafından şiddetle tenkit edilmiştir.

Osman Bölükbaşı ile İçişleri Vekili arasında tartışmalar olmuş, Diyarbakır Mebusu Mustafa Ekinci [Devamı Sa. 3 Sû. 3 de]

Ertesi günkü *Hürriyet* ve *Vatan* gazetelerinde Başbakan Menderes'in şu sözleri vardır: "Bu kanunun siyasi maksatlı olduğunu bir an için farzedelim. Peki Kırşehir vilayeti-nin içtimai ve siyasi bünye itibarıyla bir anormallik göstermekte olduğunu inkâr edebilir misiniz?" Bölükbaşı ise "Bir

gün gelecek, bir bayram havası içinde Kırşehir vilayet konağına bayrak çekilecek ve vali makamına oturacaktır" demektedir.

Üç yıl sonra yeniden il yapıyor

1954 seçimlerinin ardından "Nevşehir vilayeti teşkil edileceğinden bölgede ikinci bir vilayet lüzumsuz ve mali bakımdan külfetli hale gelmiştir" gibi enteresan bir gerekçeyle Kırşehir'i ilçe yapan DP, 1957 seçimlerinden önce Kırşehir'i tekrar il yapmaya karar verir. DP'lilerin 1 Temmuz 1957'de Meclis'e sunduğu teklifin gerekçesinde, Kırşehir'in tarihî, içtimai, kültürel, ekonomik ve coğrafi bakımlardan büyük önem taşıdığı, bu nedenlerle il merkezi haline getirilmesi gerektiği belirtilir.

1954'teki yüzölçümünün ve nüfusunun yarısından fazlasını Nevşehir'e kaptırmış olsalar da, karar Kırşehirililer arasında büyük sevinçle karşılanır. Kutlama için sokaklara dökülen

KIRŞEHİR BUGÜN Vilâyet oluyor

Halk bayram havası içinde merasime hazırlanıyor
Programı üç parti başkanı müştereken yapı

Kırşehir, tekrar vilâyet oluşunu dün bir bayram sevinci içinde kutladı

Osman Bölükbaşı'yı mahşeri bir kalabalığın karşılaması üzerine, polis kuvvetleri halkı dağıtmak için cop kullandı

Osman Bölükbaşı: "Kırşehirlilerin bana karşı gösterdikleri bu sevgi fevzâhürleri mücadelelerimin en büyük ve şerefli mükâfatıdır," dedi

Kırşehir vilâyetini Osman Bölükbaşı yeniden polisinle barıştıran ve vilâyetin yeniden kurulmasını kutlayan Osman Bölükbaşı (Foto: Hürriyet - İstanbul, 2. 56)

Merasına 4 vekil ile milletvekilleri iştirak ettiler

Bölükbaşı'nın merasına 4 vekil ile milletvekilleri iştirak ettiler. Bölükbaşı'nın merasına 4 vekil ile milletvekilleri iştirak ettiler. Bölükbaşı'nın merasına 4 vekil ile milletvekilleri iştirak ettiler.

BÖLÜKBAŞI'NIN MERASIMINDA
Bölükbaşı'nın merasında 4 vekil ile milletvekilleri iştirak ettiler. Bölükbaşı'nın merasında 4 vekil ile milletvekilleri iştirak ettiler.

Törenin ertesi günü savcı Meclis'teki olaylı oturum nedeniyle Bölükbaşı'nın ifadesini alıp önce serbest bırakır, ama itiraz üzerine aynı gece cezaevine konulur. Üç hafta sonra serbest bırakılan Bölükbaşı, yeni bir kararla 26 Temmuz'da tekrar tutuklanıp Ankara Cezaevi'ne gönderilir.

27 Ekim 1957 seçimlerinde Türkiye genelinde DP oyları bir önceki seçime göre yüzde 10 azalırken, CMP oylarını yüz-

de 2,5 artırır. Kırşehir sonuçları da DP'nin hiç hoşuna gitmeyecektir, önceki seçimde oyların yüzde 43,5'ini alan CMP kez yüzde 63 oy alıp yine bütün milletvekilliklerini kazanmıştır. Bölükbaşı seçildiğini cezaevinde öğrenir ve milletvekili yeminini ranzaya çıkarak koğuş arkadaşlarına yapar. Tekrar dokunulmazlık kazandığı için serbest bırakılması gerekse de, bir ay fazladan hapiste tutulur ve 29 Kasım'da tahliye edilir.

Menderes, 1953'teki olaylı ziyaretinden sonra yaklaşık yedi yıl Kırşehir'e gitmez. Şubat 1960'da Kırşehirlilerle barışmak istediğini söyleyip üç günlük bir gezi yapar. Gezide olay çıkmaz, ama tahrı hemşehrilik gerginliği yaşanır. Kırşehir Vali-

TEVKİF EDİLDİ

4 saat 48 dakika ifade veren Bölükbaşı'nın reddi Hâkim talebi kabul olunmadı ve gece hapsedildi

Sorgu esnasında Adliyenin önünde biriken halk polis copları ile dağıtıldı

CMP Başkanı hapse gidenler ilir. P. İler tarafından uyarılandı

CMP Başkanı hapse gidenler ilir. P. İler tarafından uyarılandı

Osman Bölükbaşı'nın hapsedilmesi. (Foto: Hürriyet - İstanbul, 2. 56)

si günlerce önce belediyeye Menderes'e fahri hemşehrilik vermesi yönünde baskı yapmaya başlamıştır. Belediye başkanı önce umursamaz, ama baskılara dayanamadığı için konuyu belediye meclisine getirir. Belediye meclisi

konunun gündeme alınmasını bile kabul etmez. Osman Bölükbaşı'nın oğlu emekli diplomat Deniz Bölükbaşı, babasını anlattığı kitabında, Menderes'in bu gezi dönüşünde kendi partililerine "Üç gün kaldım, bir fahri hemşehrilik bile vermediler. Yunanlılarla dahi dost olduk, bunlarla olamadık" dediğini yazacaktır.¹⁴

Osman Bölükbaşı'nın saçları üç numara makine ile kesildi

İnönü, T. Göle, F. Arna, A. Bilgin ve Çelikbaşı'nın C.M.P. liderini müştereken ziyaretlerine dün izin verilmedi

Ankara 8 (Cumhuriyet - Teleks) — Bir müddet önce Ankara merkez. Cezaevinde mevkuf bulunan Osman Bölükbaşı bu sabah C.M.P. Genel Başkanı İsmet İnönü, C.M.P. Genel Sekreter Yardımcısı ve Kara milliyetkili Yurtdış Göçü, C.M.P. Genel Başkan vekili Fırat Arna, Genel Sekreter Ali Kemal Bilgin ile Hür. Partililerden Burdur milliyetkili Fehi Çelikbaşı ziyaret etmiş Üçer merkez Cezaevine gitseler de C.M.P. Genel Başkanı ile görüşülmemişlerdir.

Merkez Cezaevine bir otomobile gelen muhalefet partisi lideri Cezaevi müdürüne bir gardiyan vasıtasıyla Osman Bölükbaşı'nı ziyaret etmek istediklerini bildirmişlere de kısa bir müddet sonra gelen vasıfeli memurlar — Arkası Sayı 5 Sayı 8 de —

-XXX-

Muhalif ilçenin başına gelenler

Demokrat Parti'nin (DP) yeterince oy alamadığı için cezalandırdığı yerlerden biri de 1953'te köy haline getirilen Kastamonu'nun Abana ilçesidir. DP'nin hisşına uğrayan Abanalıların suçu, oyların ezici çoğunluğunu CHP'ye vermektir. Örneğin, 1951 milletvekili ara seçiminde Abana ilçe merkezindeki oyların yüzde 81'ini CHP alırken, DP yüzde 12, Millet Partisi (MP) yüzde 7 oranında oy toplayabilmiştir.

Aslında DP'nin 7 Ocak 1946'daki kuruluşu Türkiye'nin birçok başka yerinde olduğu gibi Abana'da da sevinçle karşılanmış, kısa sürede partinin ilçe merkezi hizmete girmiş ve ilk üç yıl boyunca her şey normal seyrinde ilerlemiştir.

Ancak 1949'da, genel seçimlere bir yıl kalmışken bütün ilçe teşkilatı DP'den istifa etme kararı alır. Tüm yöneticiler istifa edip partinin kapısına kilit vurulunca, Kastamonu il örgütünden DP yöneticileri Abana'ya gelip ilçe teşkilatını yeniden kurmak ister, ancak partiye katılacak kimseyi bulamazlar. Bunun üzerine, Abana'ya iki buçuk kilometre mesafedeki Pazar-

yeri köyünün bazı ileri gelenleriyle ilçe teşkilatını orada kurmak üzere anlaşılan DP yöneticileri, iktidara gelmeleri durumunda ilçe merkezini Abana'dan Pazaryeri'ne taşıma sözü de verirler. Bu, yöre için çok önemli bir vaaddir, zira deniz kenarındaki Abana 1870'te köyle ilçe arası bir statü olan nahiyeliğe yükseltilip, dağlık Pazaryeri köy olarak kaldığı günden beri, iki bölge arasında bir çekişme söz konusudur. Pazaryeri halkı, haklarının yendiğini düşünmektedir. 1945'te Abana'nın ilçe yapılması çekişmeyi daha da arttırmıştır.

İlçe olmadan başlayan hükümet konağı inşaatı

DP, 1950'de iktidara geldikten sonra Pazaryeri, Sırnarcık, Bahçe ve Yılmaz köyleriyle birleştirilip Bozkurt adlı yeni bir nahiye (bucak) kurulur. İlçe olma sözünü alan halk, daha 1951'de hükümet konağı inşaatına başlamıştır.

1952'de İçişleri Bakanlığı, Kastamonu İl Genel Meclisi'nden Abana'nın köy, Bozkurt'un ilçe yapılması ile ilgili bir rapor ister. "Abana'da hükümet binası, ilk ve ortaokul, dispanser, jandarma karakolu, cezaevi, Tekel ve PTT binaları ve bunlara ait lojmanlar vardır. Ayrıca içme suyu için yeni bir tesis kurulmuştur. Pazaryeri-Bozkurt bölgesinde bunları içine alacak bir alan bile yoktur" yazan raporun sonuç bölümünde, "İlçe merkezinin yer değiştirmesi için akla yakın hiçbir neden mevcut değildir" denilir.

Ancak DP iktidarı karardır. 1953'te, CHP lideri İsmet İnönü'nün Abana'yı ziyaret etmesi ve büyük muhabbetle karşılanması bardağı taşıran son

rısına uğrarlar, bazıları dövülür. İki taraf-taki siyasi kemikleş-me artar.

1957 seçimleri ön-cesi Kırşehir'in tekrar il yapılması, Abanalı-ları yeniden ilçe olma yolunda umutlandı-rır. Gazetelerde de bu yönde haberler çıkar ama Bozkurt ilçesinin

kulis çalışmaları daha etkili olur ve Abana köy ola-rak kalmaya devam eder. 1957 seçimlerinde Abana ve yakın köylerde CHP, Bozkurt'ta ise DP yine açık ara öndedir.

Eyyyy pilav!

Demokrat Parti'nin Abana'ya olan düşmanlığını gösteren en ilginç hikâyelerden birinin kahramanı, dönemin başbakanı Adnan Menderes'tir. Menderes, bir gün gemiyle İstanbul'dan İzmir'e giderken ye-mekte yediği pilavı çok beğenir ve nasıl yapıldığı-nı sorar. Fakat pilavın adının "Abana Pilavı" olduğu-nu öğrenince çok sinirlenir ve ismin derhal değişt-i-rilmesi emrini verir. Pilavın tarifini bulup ismini ko-yan kişi Denizcilik İşletmeleri'nin baş aşçısı Aba-nalı Necdet Dengizer "Bir ülkenin başbakanı pilavın ismiyle uğraşacak hale gelmişse benim yapacağım bir şey yok, ben bu pilavın ismini değiştirmem. Siz ne yaparsanız yapın, ben artık bu devlete hizmet de etmem" der ve istifa eder. Denizcilik İşletmeleri,

"Abana,, bucağı da tekrar ilçe oluyor

İlçe yapılacak 64 bucağın isimlerini havi listede 1954 seçimlerini müteakib ilçe iken bucak haline getirilen Abana'nın isminin de bulunduğu anlaşıyor

Ankara, 4 (Telefonla) — 64 bucağın ilçe haline getirilmesi husu-sunda İç İşleri Bakanlığında yapılan çalışmalar neticelenmek üzere-dir. Bu çalışmalara muvazı olarak âlâkâlı diğer Bakanlıklara da tes-

Abananın tekrar ilçe olması için yapılan tetkikler

Ankara 12 (Cumhuriyet-Teleks)—Bütçe müzakereleri sırasında bağla-yan iktidar . C.H.P. yakınlaşmasının hemen arkasından Kırşehir kazasının vilâyet haline getirilmesi için bir ka-nun tasarılarının hazırlandığı malûm-dur.

Bu arada evvelce de yazdığımız bir kaza merkezi iken seçimlerden sonra köy haline getirilen Karadeniz sahilindeki Abana'nın tekrar kaza yapıl-ması için faaliyete geçilmiş ve bu cümleden olmak üzere İç İşleri Ba-kanlığından üç kişilik bir merkez valileri heyeti tetkik için Abanaya gönderilmiştir. Heyet orada halkla ve muhtarlarla temas etmiş ve muh-

— Arkası Sa. 5 Sü. 5 te —

ABANA DA Kazaoluyor

[HUSULİ MUHAİRİMDİZDEN]

ANKARA, 12 — C.H.P. Genel Başkanı İsmet İnönü'nün, bütçe müzakereleri sırasında Kırşehir'in vilâyet, Abana'nın da kaza olması için yaptığı konuşmadan sonra Kırşehir meselesi tahakkuk etmiş idi.

Bugün öğrendiğimize göre, Abana da kaza olmak yolundadır. Dahiliye Vekâleti, Abana'da belediye teşkilâtı kurulması için Danıştaya yaptığı teklif Danıştaya karar altına alınmış ve durum Vekâlete tebliğ edilmiştir.

Ayrıca, coğrafi ve iktimal durumu teklif için Abanaya gönderilen üç kişilik heyet, 20 köyde tekliflerde bulunarak sonra Ankara'ya dönmüştür. Heyetin raporunun Abana'nın kaza olmasını temin edecek mahiyette olduğu söylenmektedir.

Abana'nın tekrar ilçe olması için teklif yapıldı

ANKARA, ÖZEL

1954 seçimlerinde muhalefete oy verdiği için köy haline getirilen Abana ilçesinin tekrar ilçe olması için hazırlanan kanun teklifi Millet Meclisi Başkanlığına verilmiştir.

Eskişehir Milletvekili Şevket Azbazoğlu ve Trabzon Milletvekili Ahmet Sener tarafından hazırlanan üç maddelik kanun teklifinde Abana'nın 17 köyüne alan bir ilçe olması istenilmektedir.

Abana yine ilçe haline getiriliyor

Ankara, 14 (Husuli) — Başbakan İsmet İnönü, 1953 yılında ilçe iken, köy haline getirilen Abana'nın tekrar ilçe haline getirilmesi için, ilgililere emir vermiştir. Bilindiği gibi Abana, 1953 te DP ye tek bir rev vermemiş, bu sebeple köy haline getirilmiştir.

Dengizer'in istifasının ardından "Abana Pilavı"nın adını "Necdet Usta Pilavı" olarak değiştirecektir.¹⁵

İki buçuk kilometre arayla iki ilçe olmaz

27 Mayıs darbesinden hemen sonra, 16 Ağustos 1960'ta Abana'nın tekrar ilçe olacağı açıklanır. Konu, 14 Mart 1961'de Meclis gündemine gelse de bir değişiklik olmaz.

İktidarda CHP, Yeni Türkiye Partisi (YTP) ve Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) koalisyonun, muhalefette DP'nin devamı Adalet Partisi'nin (AP) olduğu 11 Ocak 1963'te, CHP İstanbul milletvekili Reşit Ülker, Abana'nın siyasi tercih nedeniyle cezalandırıldığını, bunun anayasaya aykırı olduğunu söyleyip Abana'nın yeniden ilçe yapılması önerisini 24 Ocak'ta Meclis İçişleri Komisyonu'na sunar. CHP'li İçişleri Bakanı Oğuz Bekata "Abanahlara yapılan, Kırşehirililerinkine benzer hissi bir yaraya yol açmıştır" derken, komisyonun AP'li üyesi Kadri Eroğan "Abana'nın çok yakınında Bozkurt var. İki buçuk kilometre mesafede iki ilçe olmaz. Yeni bir ilçeye gerek yok" demektedir.

AP'li, YTP'li ve CKMP'li komisyon üyeleri red oyu verince oylama 9-9 biter. Buradan sonuç çıkmaması üzerine CHP, 1953'te alınan Abana'nın ilçe yapıl-

15 *Cumhuriyet* yazarı Burhan Felek'in 1 Şubat 1961'de "Küçük-lükler" başlıklı yazısında anlattığı olayı, aşçı Necdet Dengi-zer'in yakın arkadaşları, Abana sendikacı ve iki dönem CHP Kastamonu Milletvekili olan Sabri Tıgılı (1926-2013) da anı-larının yayımlandığı www.sabritigli.net'te daha ayrıntılı an-latıyor. Felek, olayın kahramanının ismini vermeyip "DP'nin en ileri geleni" derken, Tıgılı, Adnan Menderes'in adını da vermiş.

ması kararının iptali için 8 Mart'ta Anayasa Mahkemesi'ne başvurur.

Konu 1965 yılına kadar pek gündeme gelmez. O yıl yapılacak seçimlerde CHP'nin vaatlerinden biri de Abana'nın tekrar ilçe yapılmasıdır, ancak seçimleri AP kazanır.

Anayasa Mahkemesi 15 kasım 1967'de CHP'lilerin dört yıl önceki başvurusuyla ilgili sonucu açıklar. 1953'teki değişiklik kararı mahkeme tarafından iptal edilmiştir ve Abana altı ay içinde yeniden ilçe yapılacaktır.

Mahkeme kararına rağmen AP iktidarı Abana'yı ilçe yapmamanın yollarını aramaktadır. Hem Abana hem Bozkurt'un nahiye yapıp İnebolu ilçesine bağlanmasına karar verilir. Başbakan Süleyman Demirel, mahkemenin 1953'te Abana'nın köy, Bozkurt'un ilçe yapılması kararını iptal ettiğini, her iki yerleşim yerini de nahiye yaparak bu karara uyduklarını söyler. Demirel, 1953'ten beri bölgenin çok değiştiğini ve Abana'yı yeniden ilçe yapmayı düşünmediklerini de söyleyecektir.

Abana, CHP ve AP arasında önemli bir pazarlık konusu olur. 21 Aralık 1967'de Başbakan Süleyman Demirel'i ziyaret eden CHP lideri İsmet İnönü, Abana'nın yeniden ilçe yapılması konusunu görüştüklerini açıklar. Ama bir sonuç çıkmamıştır

1 Şubat 1968'de bu kez Danıştay bir karar alır ve

DP devrinde köy haline getirilen Abana'nın yeniden ilçe olması teklifine AP liler karşı oy verdiler

Kırşehir'in durumunun da mevzuubahis edildiği komisyon, da bir AP milletvekili «Hükümünü tarihe, milli vicdana, terkeden bir devir üzerinde konuşulması»nın maksatlı olduğunu söyledi

— Tarih 5 inci sahife —

ABANA'NIN İLÇE OLMASINI SAGLIYAN TASARI MECLİS'TE..

ANKARA. (Cumhuriyet Bürosu) Devlet Bakanı Seyfi Öztürk, dün yaptığı bir açıklamada, Abana ile Bozkurt'un yeniden ilçe olması için hazırladıkları bir kanun tasarısını, Meclis'e sevk ettiklerini bildirmiştir.

Öztürk bu açıklamasında şöyle demektedir:

«Hükümetin, Anayasa Mahkemesi kararını tatbikten kaçındığı yolunda, basınımızda intişar eden çeşitli beyan ve yorumlara rastlanılmıştır.

Şurasını derhal ifade etmeliyim ki, Abana ve Bozkurt ilçe olacaktır. Abana ve Bozkurt'un ilçe olması için hazırlanmış olan kanun tasarısı, hükümetçe Türkiye Büyük Millet Meclisine müddeti içinde verilmiştir. Ve yakından takip olunacaktır.

Anayasa Mahkemesi kararı ay nen tatbik olunmuş ve Bozkurt ilçesinin ilçeliği kaldırılmıştır. Ancak, Abananın ilçe haline gelmesi için yeni bir kanun çıkarılacaktır.

TBMM TATİLE GİRERKEN ABANA TASARISI KANUNLAŞTI

ANKARA, ÖZEL

Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi yarından itibaren 30 Eylül tarihine kadar tatile girecektir.

Dün, ayrı ayrı toplanan Senato ve Millet Meclisinde tatile girme önergehtir okunmuş ve üzerlerinde yapılan görüşmelerden sonra karar alınmıştır.

Millet Meclisi Başkanıvekili Nurettin Ok, önergehtir kabulünden sonra 1 Kasım 1967 den 3 Temmuz 1968 gününe kadar Mecliste yapılan çalışmalar hakkında bilgi vermiştir.

Ok'un verdiği bilgiye göre, bu süre zarfında Millet Meclisinde 137 kanun tasarısı ve 154 kanun teklifi ele alınmıştır. Bunlardan 117'si görüşülmüş ve Cumhuriyet Senatosaından da geçerek kanunlaşmıştır.

Senato'nun dünki oturumunda Abana ve Bozkurt'un ilçe olması ile ilgili kanun tasarısı üzerinde son müzakereler yapılmış ve tasarısı, hükümetin getirdiği şekilde kanunlaşmıştır. Buna göre, Abana ilçesine 10, Bozkurt ilçesine de 30 kay bağlanmaktadır.

Abana ile Bozkurt'un bucak yapılması kararını iptal eder. Danıştay, Anayasa Mahkemesi'nin aldığı kararın uygulanması ve Abana'nın derhal ilçe yapılmasını istemektedir. Bunun üzerine AP iktidarı mecburen Abana'yı ilçe yapacaktır. Ama, kinleri bitmemiştir. 17 Şubat 1968'de iki ilçe arasındaki köy paylaşımı için toplanan Meclis Bütçe Komisyonu ilk toplantısını yapar. Adalet Partililerin istediği gibi, bazıları Abana'nın hemen yanında olan en büyük 30 köy Bozkurt ilçesine bağlanmıştır. Abana'nın payına ise 10 köy düşer. Abana'nın resmen ilçe oluşunun tarihi 3 Temmuz 1968'dir. O zamandan beri Abana, eskisinden çok daha küçük olmakla birlikte ilçe olmayı sürdürüyor.

-XXX-

Lüks Nermin: Fuhuş sektörünün ünlü markası

Türkiye’de fuhuş yaptıрма amacıyla “iş kurmak”, yani randevuevi açmak, 19. yüzyılın son çeyreğinden 1930’a kadar belli kuralları yerine getirip kayıt altına girmek şartıyla serbestti. Fuhuş sektörünün merkezi Beyoğlu’ydu. 1920’lerin ikinci yarısında tüm dünyada randevuevlerinin kapatılması ve fuhuşun yasaklanması gündeme geldi. Milletler Cemiyeti’nde kadın ve çocuk ticaretini kaldırmak için çalışan bir komisyon kurulmuş, birçok ülkede randevuevleri kapatılmıştı. Bunun etkisiyle, 12 Nisan 1930’dan itibaren Türkiye’de de randevuevi açılması yasaklandı.

Mutena tabakaya itinalı hizmet

Büyük kentlere göçün yoğunlaştığı 1950’li yıllarda yasadışı fuhuş vakalarında ve randevuevi sayısında önemli bir artış oldu. Toplumun en yoksulundan en zenginine kadar her tabakasına hitap eden irili ufaklı çok sayıda randevuevi açılıyordu. 1956 basımı Türkiye Ansiklopedisi’nde, “Beyoğlu, bar, sine-

ma, tiyatro, gazino gibi eğlence yerlerinden başka İstanbul'un fuhuşhanelerinin daha mutena tabakasını da ihtiva etmektedir. 19'uncu asır sonlarından itibaren kurulmaya başlayan bu tesisler gittikçe genişleyerek günümüzde Beyoğlu'nu sefiş, müs-rif ve mirasyedi insanların ziyaretgâhı haline getirmiş-tir" yazıyordu.¹⁶

1950'lerin ikinci yarısındaki iktidar baskısı siyasi haber yapmayı güçleştirdiği için gazeteler polis-adliye haberlerine daha geniş yer ayırmaya başlamış, randevuevlerine yapılan baskınlar da çok sık haber yapıldığı için, "randevucu" denilen randevuevi sahiplerinin bazıları ünlü olmuştu. Adı sık geçenlerden bazıları Ayşe Nimet, Çanakkaleli Melahat, Naciye, Mefkûre ve Zurnik'ti.

Ama bir de Lüks Nermin adıyla tanınan Şaziye Zeren (Topçu) vardı ki, hem gücü hem ünü hem de işinin çapı nedeniyle diğcrlerinden ayrılıyordu. Giovanni Scognamillo, Lüks Nermin'i şöyle anlatıyor: "Zambak Sokağı'nın 21 nolu hanesi denildiğinde, eski kuşaktan olanların aklına tek bir isim yerleşir: Lüks Nermin. Lüks Nermin'inki az buçuk 'Fransız tarzı' geleneği sürdüren ülke çapında bir randevuevi. Meşin koltuklu, kırmızı kadifeli bir salon; kahve ve lokum ikramları (Lüks Nermin de lokum tutkunudur); Fransızcayı, İngilizceyi paralayıcı bir teşrifatçı kız. (...) Kızların sayısı pek kalabalık değildir, beş ya da altı. Fakat 'servis'te yok yoktur. (...) Lüks Nermin bir müessese idi."¹⁷

16 Ekrem Üzümeri, Selami Dinçer, Sadı Kazancı, *Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt 2, Ankara, 1956, s. 129.

17 Giovanni Scognamillo, *Beyoğlu'nda Fuhuş*, Altın Kitaplar, İstanbul, 1994, s. 72-73.

Anılarında, “Beyoğlu Zambak Sokak’taki Lüks Nermin’in evi pek ünlüydü. Fevkalade güzel kızlar çalışıyordu orada. Hatta bazı ünlü dansözler, film yıldızları Nermin’in özel servisin-deydiler” yazan dönemin ünlü gazetecisi Yılmaz Çetiner ise, bekârlık zamanlarında çok yoğun çalıştığı için kız arkadaş ayıracak zaman bulamadığını, bu yüzden kendisinin de birkaç kez Lüks Nermin’in evine müşteri olduğunu şaşırtıcı bir açıksözlülükle anlattıktan sonra, polis bu evi basmadığını, çünkü Lüks Nermin adıyla tanınan Şaziye Zeren’in (Topçu) üst düzey müşterileri sayesinde korunduğunu yazar.¹⁸

Gerçekten de Lüks Nermin’in 1944’te faaliyete başladığı Beyoğlu Zambak Sokak’taki randevuevi, 15 yılda yalnızca iki kez baskına uğramıştır. 1951 ve 1958’deki iki baskın Nermin’in bu randevuevindeki işlerini bozmadığı gibi, dönem dönem İstanbul’un başka semtlerinde şubeler açmasına da engel olmamıştır. Hatta 1958’deki baskının ardından randevuevini baştan aşağı yeniden dekore ettirmiş; tavanları aynalarla kaplatıp duvarları siyaha boyatmış ve ışık düzeneği kurdurmuştur.

Referansı olmayan müşterileri içeri almayan, “hizmeti” çok pahalı sunan ve üst düzey müşterileri sayesinde polisten korunan Lüks Nermin’in 15 yıllık saltanatı, 1959’da büyük bir sarsıntı geçirir. 18

**Lüks Nermin’in
duruşmalardaki
enteresan hal ve tavırları da
haber konusu olur.
Aleyhinde ifade veren
hizmetçisini tekmeleyen,
avukatını çimdikleyen
Lüks Nermin, hemen
her duruşmadan sonra
avukatını azleder.**

18 Yılmaz Çetiner, *Nefes Nefese Bir Ömür*, Epsilon Yayınları, İstanbul, 2005, s. 137.

Mayıs 1959'da Zambak Sokak'taki meşhur eve büyük bir baskın yapılır. Polis baskına gazetecileri de götürdüğü için olay bütün gazetele-
rin birinci sayfasında haber olur. Haberlere bakılırsa evde beş siyahi Amerikalı ile "sayıları 10'u bulan artistler ve dansözler" yakalanmıştır. Aynı gece Nermin'in Bahçelievler'deki evine de baskın yapılır. Lüks Nermin, operasyon karşısında büyük şaşkınlık geçirmiş ve polislere "Siz kim oluyorsunuz da benim evimi basıyorsunuz?" diye soruştur.

Evlerde bulunan 1435 dolar ve yurda kaçak sokulduğu anlaşılan bir kamyon dolusu eşyaya da el konur. Lüks Nermin, fuhuş yaptıрма, döviz kaçakçılığı ve gümrük kaçakçılığı suçlarından tutuklanır.¹⁹

Olayın ilk heyecanı atlatıldıktan sonra muhalif gazetelerde, Lüks Nermin'in evlerinin bugüne kadar neden yalnızca iki kez basıldığı ve herkesin bildiği bu evleri polisin nasıl bilmediği sorusu sorulmaya başlanır. Cumhuriyet, Lüks Nermin'in 3 milyon liralık serveti nasıl edindiğini sorarken, 24 Mayıs 1959 tarihli *Yeni Sabah*, İçişleri Bakanlığı'nın randevuevlerinin neden basılmadığını araştırmak için iki mülkiye müfettişi görevlendirdiğini yazar. Ertesi gün

19 Türkiye'de dövizle alışveriş yapmak ve döviz bulundurmak 29 Aralık 1983'e kadar suçtu.

Valilik, böyle bir tahkikat olmadığını açıklar, ama açıklamada evlerin daha önce neden basılmadığı konusuna değinilmez.

29 Mayıs'ta Lüks Nermin hâkim karşısına çıkarılır. İfadesinde iftira ve komploya kurban gittiğini söylediikten sonra uzun uzun hayırsever kişiliğinden söz eder. O kadar hayırseverdir ki, serbest kalmaz Eyüp Sultan Türbesi'nin bakım ve onarım masraflarını üstlenecek, Hazreti Halid'in sandukasının üzerindeki altın işlemeli örtüyü de yeniden yaptıracaktır. Ancak bu ifade fayda etmez, tutukluluk halinin devamına karar verilir. Ertesi günün gazetelerinde Eyüp Sultan Camii imamının önce bağış kabul ettiği, ancak bağış sahibinin Lüks Nermin olduğunu öğrenince vazgeçtiği haberini görüyoruz.

5 Haziran'da, bu kez evinde bulunan kaçak eşyalarla ilgili duruşması vardır. Evde yakalanan kaçak mobilya ve eşyaların kendisine mühim şahıslar tarafından hediye edildiğini söyleyen Nermin, bu mühim şahısların ismini vermeyi "şimdilik" düşünmediğini de ekler.

Lüks Nermin'in söyledikleri kadar duruşmalarda giydiği pahalı kıyafetleri, entresan hâl ve tavırları da haber konusu olur. Aleyhinde ifade veren hizmetçisini tekmeleyen, tahliye kararı çıkartmayan avukatını çimdikleyen Lüks Nermin, hemen her duruşmadan sonra avukatı-

İYİBİRAN ERKİŞİ

Yeni evinde olan Lütfiye Nermin, evde bulunan kaçak eşyalarla ilgili duruşmasında, evde bulunan eşyaların kendisine mühim şahıslar tarafından hediye edildiğini söyleyen Nermin, bu mühim şahısların ismini vermeyi "şimdilik" düşünmediğini de ekler.

**LÜKS NERMİN
TEVKİF EDİLDİ**
Milyoner randevucu kadının evindeki
dansözler Amerikalılarla yakalandılar

LÜKS NERMİN'DE BULUNAN EŞYALARIN ÇOĞU KAÇAKMIŞ

**GÜMRÜK İDARESİNİN BU HUSUSTAKI
YAZISINA MUDAFİ AVUKATLAR İTİRAZ ETTİ**

Bu arada Lütfiye Nermin'in evinde bulunan kaçak eşyaların kendisine mühim şahıslar tarafından hediye edildiğini söyleyen Nermin, bu mühim şahısların ismini vermeyi "şimdilik" düşünmediğini de ekler.

Lüks Nermin'in evinde bulunan kaçak eşyaların kendisine mühim şahıslar tarafından hediye edildiğini söyleyen Nermin, bu mühim şahısların ismini vermeyi "şimdilik" düşünmediğini de ekler.

Lüks Nermin'in evinde bulunan kaçak eşyaların kendisine mühim şahıslar tarafından hediye edildiğini söyleyen Nermin, bu mühim şahısların ismini vermeyi "şimdilik" düşünmediğini de ekler.

Duruşma, savcının bu husustaki iddialarını bildirmesiyle kapanarak sona erdi.

lanması" için bir bütçe ayrılmıştır ama bu para kendisine ulaşmamıştır. Lüks Nermin, hangi yabancısı devlet adamlarını ağırladığı sorusuna "Son olarak Ürdün Kralı Hüseyin ve Endonezya Devlet Başkanı Ahmed Sukarno" yanıtını verecektir. Duruşmada Muzaffer Çelik, Saim Saybar ve Kılılı Nermin adlı üç randevuevi işletmecisi daha ifade verip, kent yöneticilerine kadın gönderdikleri için faaliyetlerine göz yumulduğuna anlatır.

Lüks Nermin, bu maceralardan sonra da, başta Zambak Sokak'taki evi olmak üzere, randevuevlerini işletmeyi sürdürür. Ama bir daha asla eskisi gibi olamayacaktır. 1966'da Boğaz'daki Lüks Pansiyon'u, 1967'de Zambak Sokak'taki evi basılır. 1968'de İstanbul'da randevuevi olduğu iddia edilen 170 otel, motel ve pansiyonun kapatılması sırasında da evleri baskına uğrar. Lüks Nermin'in evlerine son baskın 1981'de yapılır ve gazetelere "70 yaşındaki randevucuya baskın" başlıklarıyla haber olur. Bu olaydan sonra adı duyulmaz.

Ünlü mamayı bitiren diplomatik "soğukluk"

Peki, Lüks Nermin'in 1959'da çöküşünü başlatan o beklenmedik polis baskınının sebebi nedir? Devlet erkânıyla, bürokrasiyle ve en önemlisi polisle arası bu kadar iyi bir randevuevi işletmecisi nasıl bir

Randevu evlerini haraca kesen düşüklerin duruşmaları başladı

Lüks Nermin, ilk defa olarak dünkü duruşma sırasında randevuculuk yaptığını itiraf etti ve kıralar için temin ettiği kadınlara karışık kam-biyodan verilen 30 bin liranın iç edildiğini söyledi, bir başka randevucu kadın haftada 2000 lira verdiğini açıkladı..

İstanbul'daki meşhur randevu

70 YAŞINDAKİ

«LÜKS NERMIN»

YİNE EMNİYET'TE

İstanbul'da yıllardır beyaz kadın ticareti yapan ünlü randevucu "Lüks Nermin" dün evinde 4 kadınla birlikte yakalanmıştır. Beyoğlu, Zambak Sokak'ta lüks bir pansiyonu bulunan ve gerçek adı Şaziye Topçu olan 70 yaşındaki Lüks Nermin, "Evde yakalanan kadınların oda kiralamak için kendisine geldiklerini" ileri sürmüş, polis ise eski sabıkalı ile ilgili soruşturmanın derinleştirildiğini söylemiştir. Fotoğrafta, Lüks Nermin emniyette... (UGUR AKKAL)

Endonezya Devlet Reisi bugün geliyor

Ekselâns Ahmet Soekarno'yu Esenboğa'da Reiscumhurbaşkanr Celâl Bayar karşılayacak Misafir Devlet Reisi bugün Anıt-Kabire yapacağı ziyareti müteakip Ankara'da bulunan sefirleri kabul edecek

(BİR GÜN ÖZEL HABERİŞİM BÜLTENİ) Ankara, 22 — Üstel ve kar-

hata yapmıştır ki, düne kadar yakın ilişkide olduğu bütün üst düzey görevliler kendisine sırtını dönmüştür?

Bunun yanıtını, 1959'daki baskını polis muhabiri olarak izleyen Doğan Katırcıoğlu'nun anılarından öğreniyoruz. Katırcıoğlu,

çıkıldığı dünya turu kapsamında 1959'un Nisan ayında Türkiye'yi ziyaret eden ve kendi ifadesiyle "çapkınlığıyla tanınan" 58 yaşındaki Endonezya Devlet Başkanı Ahmed Sukarno'nun İstanbul'a geldiğinde Dışişleri aracılığıyla birlikte olacağı bir kadın bulunmasını istediği ve bu isteğinin Lüks Nermin tarafından karşılandığını anlatır. Sukarno, 28 Mayıs 1959'un gecesini Yıldız Şale Köşkü'nde Lüks Nermin'in kadrosundan Nil adlı bir kadınla geçirmiştir. Ancak Türkiye'den ayrıldıktan birkaç gün sonra belsoğukluğuna yakalandığını anlayınca çok sinirlenmiştir. Katırcıoğlu, bu tatsız olay nedeniyle diplomatik kriz çıktığını ve kabağın Lüks Nermin'in başına patladığını yazar.²¹

1959 yılının gazetelerine baktığımızda Sukarno'nun 24 Nisan'da Ankara'ya geldiğini, 26 Nisan'da Anıtkabir'e çelenk koyup, aynı gün İstanbul'a gittiğini görüyoruz. *Yeni Sabah*, 28 Nisan'da Türkiye'den ayrılması planlanan Sukarno'nun ziyaretini bir gün uzattığını yazarken, *Zafer* gazetesinin haberinde "Konuk Sukarno müze ziyaretlerinden sonra ikame-

21 Doğan Katırcıoğlu, *Olur Böyle Vakalar*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul, 1990, s. 199.

tine tahsis edilen Yıldız Şale Köşkü'nde dinlenmeye çekildi" ibaresi de var. Sukarno, 29 Nisan'da Türkiye'den ayrılıp Polonya'ya gidiyor.

Asıl ilginç, *Cumhuriyet*'in 3 Mayıs 1959 tarihli Varşova mahreçli kısa haberi. Haberde, dünya turunu sürdüren Sukarno'nun Varşova'da aniden hastalandığı bilgisi veriliyor, ama hastalığın ne olduğundan söz edilmiyor. Ertesi gün ise Sukarno'nun hastalığının dünya turunu engellemeyecek bir hastalık olduğunu okuyoruz, elbette hastalığın adı yine geçmiyor.

“Sülün endamlı kız”ın Türkiye macerası

1963 yılında İngiltere, 20. yüzyıldaki en büyük seks ve casusluk skandallarından biri olan Profumo Skandalı'yla çalkalanıyor, olay tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yakından izleniyordu. İddialara göre 48 yaşındaki Muhafazakâr Partili Savunma Bakanı John Profumo, iki yıldır 21 yaşındaki model ve telekız Christine Keeler'le ilişki yaşıyordu. Bakan Profumo, Mart ayında Avam Kamarası'nda bir konuşma yaparak iddiaları yalanladı.

Olay başlangıçta bakanın özel hayatıyla ilgili gibi görünüyordu. Ancak Keeler'in aynı zamanda Londra'da görevli Sovyet askeri ataşesi Yevgeny Ivanov'la birlikte olduğunun anlaşılması işin seyrini değiştirdi. Soğuk Savaş'ın tüm şiddetiyle sürdüğü dönemde ordunun başındaki bakanın “düşman” askerî ataşe ile bir bağlantısı olup olmadığı ve Christine Keeler'in bakan-dan ele geçirdiği bilgileri Sovyet tarafına iletip ilemediği soruları gündeme geldi. Mart ayında Keeler'le ilişkisini yalanlayan Profumo, Haziran ayında Başbakan Harold Macmillan'a

İNGİLTERE'Yİ SARSAŖ
VE BAKANLARI DÜŞÜREN

GÜZEL MANKEN
**CHRISTINE KEELER'İN
İFŞAATI**

Profumo, Roma'da bir kadınla ilişki kurmuş ve Profumo'nun bu kadınla ilişkisi, onun için büyük bir skandal olmuştur. Bu kadın, Christine Keeler'dir. Keeler, bir model ve bir seks simsidir. Keeler, Profumo ile ilişkisini, onun için büyük bir skandal olmuştur. Keeler, Profumo ile ilişkisini, onun için büyük bir skandal olmuştur. Keeler, Profumo ile ilişkisini, onun için büyük bir skandal olmuştur.

PAZAR GÜNÜ
Türkiye'de yalnız

AKŞAM da

Profumo Skandalının Seki
Kraliçesi Mandy anlatıyor

**Ben bir
kiralık kızım**

YARIN NEŞRE BAŞLIYORUZ

görüyoruz. Bu haberler ilgi çekmiş olmalı ki, *Hürriyet* 10 Ocak 1964'te "Keeler'in güzel arkadaşı" ya da "Profumo Skandalı'nın iki numaralı kiralık kızı" diye söz ettiği Mandy Rice- Davies'in ifşaatlarını aktaran bir yazı dizisine başlar. "Ben Bir Kiralık Kızım" adlı yazı dizisinin duyurusunda "Kiralık kız Mandy, ünlü İngiliz aktörler, ataşeler, yüksek sosyete mensuplarıyla münasebetlerine dair hakikatleri açıklayacak. Bunları utanarak anlatacak ama kendini temize çıkarmaya çalışmayacak" denilir. 15 gün süren ve bol bol müstehcen hikâye içeren yazı dizisinin bazı başlıkları şöyledir: "Partideki herkes çınlıçıplaktı, bazısının vücudu çürük içindeydi", "Şanlı vekilimiz dayak yiyince büyük bir cinsi haz duyuyordu", "Zalim emlak kralı Peter bana hayatın tadını adamakıllı tattırdı", "Robert Mitchum ile oğlu Jim de âşıklaım listesine dahildiler", "Savunma bakanının gözdesi kırbaçlı partilerdi"...

Yazı dizisinin bitmesinin ardından, genç kadının Türkiye'de ünlendiğini fark eden İstanbullu bir gece kulübü sahibi Mandy ile sahne anlaşması imzalar. Mandy, İstanbul'a gelecek ve gazetelerin deyimiyle, şehvet uyandırıcı şarkılar söyleyip dans edecektir.

2 Mart'ta Türkiye'ye gelen Mandy'yi havaalanında o kadar büyük bir kalabalık karşılar ki, genç kadının basın toplantısındaki ilk sözleri "Hiçbir yerde böyle karşılanmadım" olur. Gazetelere bakılırsa Mandy ayağının tozuyla "Türk erkekleri son derece yakışıklı ve çapkın şeyler" de demiştir.

Şarkıları buram buram seks kokuyor

Geldiğinin ertesi günü Hilton Otel'i'nden çıkıp Beyoğlu'nda dolaşmak ister ancak peşine çok bü-

Mandy yattı ve poz verdi
“İngiliz süt kuzusu Mandy,,ye
Baron sevgilisi limonata içirdi

DÜNYA TURUNA
ÇIKAN SKANDAL
KIZI, PROFUMO
İÇİN «KÖTÜ BİR
RÜYA» KEELER
İÇİN «BIRAKIN
ŞU KIZI» DEDİ

SEZEN CUMHUR

Elverişli dâimî kapata-
rak emellî Oğurdı, Saka-
dandı, Saka halin, Öne gö-
rü Uzunlu, Sıyah elbiselerine
aile üyeleri girerken ve
varlık zâhiyeleri için
barışın Gönül Saka vapu-
Sualti cemaatından

[illegible]

Onorai gile behtimke reh-
dizos habar verdiginiz. In-
gizire Bushukun Mac Min-
jan's diademi ki kadadan
biri olan Mande Rice-Dani
diz kapuzi haam inci-
sunda gahnechele tamarak
ceyisi mallarin ceyrebande
di. Foto muhabirleriniz yaki
muhan ve vefere. Yataak,
dakilakara por seodi. Dedi
ki:

— Türk erkekleri mi? Muhtemelen ki hepisi çok cıvılcı. Ancak bir kısmı vakımdan toplanmak fırsatını bulamadım. Artırsa ve benimden teklifler aldım. Gitmek de istiyordum fakat bir vakım yok. Öyle mi? (Devamı: Sayı 7 Sayı 3 de)

İzgittir Kâhinesini deviren iki kadından biri olan mülk nazarı Mandyya Türkiye'de ilk sorulan soru "Türk erkekleri nasıl?" oldu. Çukuk, erkeklerin sergilerinden, güzelliklerinden, hoşluklarından, tutkularından, iyi amelleri, Nihokim yanında bir Baron vardı. Sergilidi Baron Peter. Kalında da onun hediyeledi, altından Peter yaslı bir bilezik..

(CETİN ŞENCAN)

söz eden Ünal, “Erkeğin zengininden, güzelinden, lordundan, baronundan çok iyi anlar bu Mandy. Başka bir kabiliyeti yoktur. Yemek pişiremez, bir evi çekip çeviremez” diyerek olaya bambaşka bir açıdan yaklaşır. Diğer taraftan, muhtemelen Mandy’nin sevgilisini de çok kıskanmıştır: “Baronmuş diyorlar. Ne baronu? Hem baron dediğin neyle meşgul olur? Söyleyelim, hiçbir şeyle. Sadece zengin, mirasyedi, işsiz güçsüz, tıpsız bir adam... Ama kolunda yarı yaşında bir afet var”.

Cumhuriyet yazarı Doğan Nadi, Baron Pierre Cervello'ya hakareti bir adım ileri götürür: "(Türkiye'den başka) her yerde Mandy gibilerin ne olduğunu bilirler. Onun gibi güzel, onun gibi kiralık, onun gibi değiş tokuş yapılan binlerce kız olduğunu

da bilirler. Yine her yerde Mandy ve benzerlerinin alt tarafı bir çek defteri meselesi olduğunu da bilirler. Böyle birisi için kimse hava meydanına koşup tayarının etrafını sarmaz. Olsa olsa yanındaki Fransız baronuna telefon açıp fiyat sorarlar”.

Mandy aile bağlarını tahrif ediyor

Peki, bu yazarlar baronu çok güzel bir kadınla birlikte olduğu için mi kıskanmaktadır? Bu da bir sebep olabilir tabii ama Mandy'nin sahneye çıktığının ertesi günü *Milliyet*'in haberinde kullanılan ve en

azından Baron Cervello'nun tipsiz olmadığını gösteren şu ifadeler de kıskançlık yaratmış olabilir: "1.90 boyunda pek alımlı ve yakışıklı baron, Mandy'nin programı sırasında izleyici kadınlar tarafından göz hapsine alındı".

Mandy'nin programı bekleneceği üzere çok büyük ilgi görmektedir. *Hürriyet*, "Sülün endamlı genç kız" diye söz ettiği Mandy'nin gördüğü ilgiden çok memnun olduğunu yazarken, *Tercüman*'ın haberinde "İstanbul'da bir gazinoda açık saçık şarkılar söyleyerek dişiliğini teşhir eden kiralık kız Mandy'yi seyretmek isteyen erkekler yüzünden aile kavgaları arttı" denilmektedir.

Durumdan memnun olmayanlar yalnızca Mandy hayranı kocalarını kıskanan kadınlar değildir. *Cumhuriyet* yazarı İlhan Selçuk'un 5 Mart'taki "Mandy Rice-Davies'e karşılama" başlıklı yazısı şöyle başlar:

"Gel Mandy, gel... Bize gel."

"Kollarımız açık sana... O süzüm süzüm yürüyüşünle gel. Sapsarı saçların, kedi gözlerin, tavşan dudakların, balık vücudun, kalık burnun, burnuna yetişmek için çabalayan göğüslerinle gel..

Ne Kıbrıs davası, ne Londra Konferansı, Ne Birleşmiş Milletler toplantısı... Sir'lerden öğrendiklerinle, Lord'lardan kaptıklarınla, politikacıardan çarptıklarınla gel...

**Mandy,
Beyoğlu'nda dolaşmak
ister ancak peşine çok
büyük bir erkek kalabalığı
takılır ve trafik aksar.
Gazetecilere "Bu kadar çok
erkeğin gündüz vakti
sokaklarda olduğu başka
bir yer görmedim"
diyecektir.**

Gel, kızlarımız sana hayran; gel, erkeklerimiz cama tırman, gel..."

7 Mart'ta halk ozanı Âşık İhsani, yanında karısı ve oğluyla birlikte Mandy'nin kaldığı Hilton Oteli'nin önünde bir protesto gösterisi yapar. Eylemin amacını "100 liralık bir ilaç tahsisi için akla gelmedik güçlüklerin çıkarıldığı bir ülkeye gecesine 10 bin lira verip bir kiralık kız getirmeyi protesto etmek" diye açıklayan Âşık İhsani eylemin sonunda yeni bestelediği şu türküyü de söyler: "Mandy ne yapıyorsun düşün bir / Yüzünü sıvadı alnındaki kir / Fahişelik, riya güzellik midir / Haydi oradan Profumo saçması".

Türk Kadınlar Birliği de, "Bu kadın aile bağları üzerinde tahrifat yapıyor" gerekçesiyle Mandy'yi "istenmeyen kadın" ilan edip sınır dışı edilmesi çağrısında bulunur. Aynı gün bir açıklama da meseleyi her nedense üzerine vazife edinen Türkiye Ekonomi Kurumu İktisadi Araştırmalar Enstitüsü'nden gelir: "Mandy gibi dünya skandal tarihine kiralık kız olarak geçen kötü şöhretlerin Türkiye'de çalıştırılması gelişmekte olan turizme zarar verecektir".

Ya Ankara'ya gelirse?

İstanbul'da büyük ilgi gören Mandy, Ankara'da bir gazinoyla anlaşıncı işler iyice karışır. *Akşam* gazetesi, Ankara kulislerinde "Acaba kiralık kız buraya gelse bizim hükümette de skandal çıkar mı?" diye konuşulduğunu yazar.

Ama muhtemelen çok şenlikli geçecek böyle bir dönem yaşanmaz, çünkü Mandy'nin Ankara'ya girişi yasaklanır. *Hürriyet*'in haberinde "Şarkı söylerken erkek-

leri heyecana getirdiği söylenen Mandy, Ankara'ya sokulmayacak. Bunun için İçişleri Bakanlığı'nda yasal mazeret aranmaya başlandı" denilmektedir. İki gün sonra Emniyet Genel Müdürü buldukları mazereti şöyle açıklar: "İsmi geçen kadının, Sıkıyönetim Kanunu'na göre halkın ahlâkını bozucu hareketleri yüzünden Ankara'ya sokulması mahzurlu görülmüştür."

Bu gelişmeler üzerine Mandy ile anlaşılan Ankaralı gazinocu haklı olarak "İstanbuluların ahlâkı bozulmuyor da Ankaralılarınki niye bozulsun?" diye sorar. Bu soru gazetelerde de dillendirilmeye başlayınca işin kökten çözülmesine ve Mandy'nin derhalsınırdışı edilmesine karar verilir. Bu kez "Ahlâk dışı hareket ve müstehcen şarkılarıyla halkın ahlâkını bozarak Pasaport Kanunu'na muhalefet ettiği" gerekçe gösterilir. Çalışma izni de iptal edilmiştir.

Karar kendisine tebliğ edildiğinde Mandy'nin "İğnelerle kadınlaşmış erkeklerin gayri ahlâki bir şekilde gazinolarda çeşitli numaralar yaptığı bir memlekette normal bir kadının şarkı okuyamaması çok garip" dediği açıklaması gazetelerde haber olur. *Tercüman* gazetesi bu homofobik açıklamayı aktardığı haberinde Mandy için "yeşil gözlü İngiliz süt kuzusu" ve "yüzünde biriken boncuk boncuk ter onu daha da şehvet uyandırıcı yapıyordu" gibi ifadeler kullanır.

MANDY «İSTENMEYEN KADIN» İLAN EDİLDİ

Türk Kadınlar Birliği: «Bu kadın aile bağları üzerinde tahribat yapar» dedi

Türk Kadınlar Birliği İstanbul İl Yürütme Kurulu, dün 19.00'de yaptığı bir basın toplantısı ile «Kızlar bu memleketin memleketlerinde aileleri ile barış içinde yaşamaları için aile bağları üzerinde tahribat yapar» dedi.

Birlikli bahanelerle mahkûm ve istenmeyen Mandy, kendi arzusu ile Türkiye'ye gelmiştir. Ancak, aile bağları üzerinde tahribat yapar» dedi. Mandy'nin Türkiye'ye gelmesi, aile bağları üzerinde tahribat yapar» dedi. Mandy'nin Türkiye'ye gelmesi, aile bağları üzerinde tahribat yapar» dedi.

MANDY İSTENİYOR - Türkiye Kadınlar Birliği İstanbul İl Yürütme Kurulu, dün yaptığı basın toplantısında, «Kızlar bu memleketin memleketlerinde aileleri ile barış içinde yaşamaları için aile bağları üzerinde tahribat yapar» dedi. Mandy'nin Türkiye'ye gelmesi, aile bağları üzerinde tahribat yapar» dedi. (FOTO: İSTANBUL HABER)

HAZİNEKİMLERİ açık saçık ve ahlak dışı hareketleri ile Mandy'nin ahlâkını bozduğu iddia edildi. (FOTO: İSTANBUL HABER)

Mandy Hudut Dışı Ediliyor

Kıralık kızın hareketleri, açık saçık ve gayriahlâki görüldü

İstanbul, 24 Mayıs. Türkiye'nin en ünlü kadın oyuncularından Mandy Patinkin, 24 Mayıs'ta İstanbul'da bulunan bir gazinoda, «Kızlar bu memleketin memleketlerinde aileleri ile barış içinde yaşamaları için aile bağları üzerinde tahribat yapar» dedi. Mandy'nin Türkiye'ye gelmesi, aile bağları üzerinde tahribat yapar» dedi.

Mandy Patinkin, 24 Mayıs'ta İstanbul'da bulunan bir gazinoda, «Kızlar bu memleketin memleketlerinde aileleri ile barış içinde yaşamaları için aile bağları üzerinde tahribat yapar» dedi. Mandy'nin Türkiye'ye gelmesi, aile bağları üzerinde tahribat yapar» dedi.

Tercümançılar belli ki epey tahrik olmuştur, ama 10 Mart'ta sınırdışı edildiği haberini verirken en acımasız dili de onlar kullanır: "Kiralık kız olarak geldi, sabıkalı kız olarak gidiyor. Avrupa'da ayıp fotoğraflar çektirip göğsünün kalçasının ölçüsünü aldırarak Mandy Türkiye'de boyunun ölçüsünü almıştır. Polis kendisinin parmak izlerini alıp sabıka kaydı çıkarmıştır". Haberi yazan Sezen Cumhuriyet Önal, kafayı yine Mandy'nin sevgilisi barona takmıştır: "Adam baronum diyor ama Mandy'nin menajerliğini yaparak sırtından para kazanıyor. Bu sözde milyarder nişanlı dün de Mandy'nin kazandığı paraları dövize çevirmek için Merkez Bankası'na gitmiştir. Milyarder olduğu söylenen birinin Mandy'nin üç kuruş parasını almak için karınca gibi koşturması hayret uyandırmıştır".

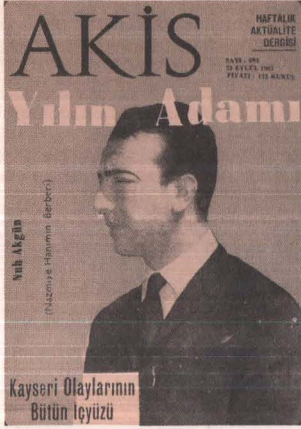
Mandy'nin gidişine en çok *Hürriyet*'in üzüldüğü anlaşıyor. Gazetenin birinci sayfasında kullanılan ve genç kadının havaalanında üzgün görüldüğü fotoğrafın yanında şunlar yazmaktadır: "Kiralık kızın gidişi herkesi derinden üzdü. Havaalanında izdiham yaratan vatandaşlar da, kendisine refakat eden polisler de 'Çok yazık, hiç de ahlâksız birine benzemiyor. Madem kovacaklardı neden çalışma izni verdiler' diyorlardı. Mandy uçağına binmeden önce iki adet kaşar peynirli tost yedi. Kendisini İstanbul'a angaje eden gazino sahibi de Mandy'ye bir Türk bayrağı hediye etti".

Berber Nuh'un dış temasları

1967 yılının Türkiye'nin en çok konuşulan kişileri arasından "Yılın Adamları"nı seçen gazete ve dergilerin üzerinde uzlaştığı isimlerden birisi, Berber Nuh adlı kişidir. *Akis* dergisi, Berber Nuh'u doğrudan yılın adamı seçerken, *Milliyet*, *Akşam* ve *Cumhuriyet* beşer kişilik "Yılın Adamları" listesine dahil ederler. Peki bu kadar çok konuşulan Berber Nuh kimdir?

Ankara'daki, Paris adlı kuaför salonunda kalfa olan Berber Nuh'un adı, Nuh Akgün'dür. 26 yaşındaki Nuh'un çalıştığı Paris Kuaför, daha çok Dışişleri mensuplarının ve yabancı diplomatların eşlerine hizmet eden bir salondur. Salonun müşterileri arasında dönemin başbakanı Süleyman Demirel'in eşi Nazmiye Demirel de vardır. Nazmiye Hanım, bir buçuk yıldan beri saçlarını Nuh'a yaptırmaktadır.

Berber Nuh'u meşhur eden olay, 1967'nin Eylül ayında yaşanır. Başbakan Süleyman Demirel'in 13-29 Eylül'de Romanya ve Sovyetler Birliği'ne yaptığı gezilere katılan Nazmiye Demirel, yanında Nuh'u da götürmüştür. 15 Eylül tarihli büyük ga-

zetelerin hepsinin ilk sayfasında Berber Nuh'la ilgili haberler vardır. Üç bakan, beş milletvekili, yedi Başbakanlık görevlisi, 11 Dışişleri mensubu ve 14 gazetecinin bulunduğu heyete dahil olan Berber Nuh'a hizmet pasaportu verildiği ve Başbakanlık bütçesinden 3250 lira ödeme yapıldığı da kısa sürede ortaya çıkar.

Büyük tepki çeken olayla ilgili ilk resmî açıklama Bükreş'ten gelir. Heyetteki Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil "Muayyen basının maksadı açık ve ortadadır. Ancak bu kimseler, şahıslara hücum vesilesiyle milli itibar ve menfaatlerimizi zedelediklerinin farkında değillerdir" demekte ve heyette berberin gerekli olduğunu savunmaktadır.

Romanya gezisi 17 Eylül'de biter. Aynı gün İstanbul'a dönen heyet iki gece kalıp ertesi gün Sovyetler Birliği'ne doğru yola çıkacaktır. Demirel'i Yeşilköy Havaalanı'nda bekleyen gazetecilerin ilk sorusu Berber Nuh'la ilgilidir. "Biz tarihi bir geziye çıkıyoruz sizin uğraştığınız şeylere bakın. Ben küçük işlerin adamı değilim. Heyete kimin katılacağına ben

karar vermiyorum, benim bu küçük işlerle uğraşacak vaktim yok, bunları Çağlayangil'e sorun" diyerek topu Dışişleri Bakanı'na atan Demirel çok sinirlenmiştir.

Çağlayangil ise "Dış gezilerde vakit kazanmak için bazı kişileri götürmek şarttır. Gidecek insa-

NUH AKGÜN — O da gitti...

Yeni İstanbul'dan Tekin Erer ise Nazmiye Demirel'i "Aşçı bile kullanmayıp yemeklerini kendi pişiren, evinin işini tek hizmetçisiyle gören bir başbakan eşi olarak bunları hak etmiyor" demektedir.

19 Eylül'de heyet Moskova'ya gitmek üzere yola çıkar. Berber Nuh'un adı listeye bu kez berber değil odacı olarak yazılır. Sovyetler Birliği gezisi boyunca gazetelerde en çok konuşulan şey Berber Nuh'tur. Nazmiye Demirel, gezi daha bitmeden konuyla ilgili bir açıklama yapma ihtiyacı hisseder. Konunun uzamasından rahatsız olduğunu söyleyen Nazmiye Hanım, "Ben burada Türk kadınına temsil ediyorum. Kesif bir protokol var. Karşımdakiler günde dört elbise değiştiriyorlar. Onlara ayak uydurmak mecburiyetindeyim. Türk milleti büyük millettir. Onu küçük düşürmeye kimsenin hakkı yoktur" demektedir.

Nazmiye Demirel'in açıklamasının ertesi günü *Milliyet* yazarı Metin Toker şunları yazar: "Sayın bayan biraz hayal görmüş. Komünist Romanya'da günde dört kez elbise değiştiren kimse yoktur. Rusya'da da öyle. Aksine komünist büyüklerin karıları fazla tevazularıyla bilinirler, modayı hiç takip etmediklerinden yerilirler. Daha ziyade bakımsız, abullabut kimselerdir. Bunların şahı, Gromiko'nun [*dönemin Sovyet Dışişleri Bakanı-yn*] hanımı Türkiye'ye geldi. Hiç kimse berberini beraberinde getirdiğini duymadı."

Berberler Nuh'la gurur duyuyor

Başbakan Demirel de Berber Nuh meselesinin uzamasından çok rahatsızdır. Heyetteki gazetecilere "Bizim burada yaptıklarımızı görmüyor musu-

Demirel'in berberi "Vatan Vazifesidir, geldi", dedi

Berberin gezisi Meclise aksetti

Meclis'te dış geziler ve 'Berber Nuh., meselesinde şiddetli tartışmalar oldu

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu)

Millet Meclisi'nde dün, Cumhurbaşkanı ve Başbakan dış gezileri ilgili olarak 1,5 milyon lira ek ödemek verilmesine dair kanun tasarısı, ortağı tartışmaları, Sonuç ve Demirel'in dış gezileri şiddetle eleştirilmiş, bu arada, 'Berber Nuh meselesi' de tartışılmıştır.

Başbakanın seyahati ve arılayışız iddiaları

Abdullah YERLİ
ANKARA 19 Eylül, (Cumhuriyet Bürosu)
Başbakanın Romanya'ya yaptığı gezisi, Meclis'te tartışıldı. Başbakanın seyahati ve arılayışız iddiaları, Meclis'te tartışıldı. Başbakanın seyahati ve arılayışız iddiaları, Meclis'te tartışıldı.

«ROMANYA GEZİSİ BAŞARILI OLDU»

Başbakan bugün İstanbul'a geliyor

Berber Nuh Moskova'ya da gitti

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu)

— Kadır berberi Nuh Akgün, Başbakan Demirel başkanlığındaki heyetle dün Sovyetler Birliğine de gitmiştir.

Sovyetler Birliğine gidecek heyette herhangi bir değişiklik ya çıkmamış ve Nazmiye Demirel'in berberi Nuh Akgün, dün hava alanında basın mensuplarına gösterilmeden uçağa bindirilmiş ve çalışmıştır. Akgün, elinde çantası olduğu halde gelmiş ve heyetin diğer üyelerinden önce uçağa vermiştir.

«Berber Nuh», «Odacı Nuh» oldu
MOSKOVA — Başbakan Süleyman Demirel'in eşi Nazmiye De-

Bakanların katıldığı berberler kongresinde Nuh'un dış gezilerinden bahsedildi

Erdem ve Alp «Kral-
ların bile önünde baş
eğdiği» mesleğin men-
suplarına karşı sevgi
ve saygılarını dile getir-
diler.

ANKARA, (Cumhuriyet Bül-
teni) — Berberler ve Kuaförler
Kongresi, dün, Köprücü Dışın
Salonunda yapılmış, kongrede
Çalışma Bakanı Ali Nallı, Er-
dem ile Bayındırlık Bakanı Or-
han Alp, birer konuşma yapmış-
lardır.

nuz? Bu gezinin ne kadar önemli olduğunu anlamı-
yor musunuz?” diye soran Demirel'in Sovyetler Bir-
liği gezisi, gerçekten çok önemlidir. Ama “millî ber-
ber” ve “diplomatik berber” diye anılan Berber Nuh o
kadar büyük olay olmuştur ki, bazı gazeteciler De-
mirel'in gezisinden “Berber Nuh'un Sovyetler Birliği
ziyareti” diye bahseder.

Gezi ve tartışmaları devam ederken, Berber
Nuh'un çalıştığı Paris Kuaför Salonu dolup taşmak-
tadır. İlk haberin çıkmasından üç gün sonra bitişik-
teki dükkânı da kiralayan salonun sahipleri hızla ta-
dilata girişmişlerdir. Kalfalarının ününü nakde çe-
virmek isterler ve başarılı olurlar.²³

24 Eylül'de yapılan Berberler ve Kuaförler Fede-
rasyonu'nun yıllık kongresinin en önemli konusu
da Berber Nuh'tur. Yapılan konuşmalarda Nuh'la gu-
rur duyulduğunun altı çizilir ve bir kuaförün önem-
li bir yurtdışı gezisine katılması “şeref verici” olarak
nitelendirilir.

Bir berber bir berberi ihbar ediyor

Bu arada *Akis* dergisi, olayın ortaya çıkmasının öy-
küsünü yazar. Derginin yazdığına göre olayı ilk du-
yan Paris Kuaför Salonu'nda çalışan ve Nuh'u kısı-
kanan bir başka berberdir! Berber Nuh'un başba-
kanın heyetinde olduğunu, muhalif bir siyasetçinin
eşi olan bir müşterisinin kulağına fısıldamış ve olay
duyulmuştur.

23 Berber Nuh olayından sonra hızla gelişip büyüyen Paris Kua-
för, Ankara'da vedi şubevle hizmet veriyor. İnternet sitelerin-
deki ünlü müşterileri listesinde 2013 yılında vefat eden Naz-
miye Demirel de yer alıyor.

Konu Meclis gündemine de gelir. Muhalefetteki CHP, Türkiye İşçi Partisi ve Millet Partisi sözcüleri başbakanı yerden yere vururlar. Demirel'in, Nuh'un masraflarını cebinden ödemesi de istenir. Ama başbakan oralı olmaz. Üç ay sonra Sayıştay, Berber Nuh'un masraflarını Demirel'in ödemesini ister. Ancak Demirel, avukatları aracılığıyla karara itiraz eder ve parayı ödememesi gerektiğini savunur.

Ankara'da çok göz önünde olan Berber Nuh, bazı gazetelerin iddiasına göre iktidar çevrelerinin telkiniyle Ankara'yı terk etmek zorunda kalır. İki kişiyle ortak olup 1968'in Ekim ayında Nişantaşı'nda bir salon açmaya karar veren Nuh'un bu kararı İstanbul'da sevinçle karşılanır. *Renk* gazetesi Nuh'un İstanbul mesaisinin başladığını "Hepimize müjdelersun! Artık Berber Nuh kimsenin tekelinde değil, amme hizmetinde" diye duyurur.

1968'in Kasım ayında, bugünden bakılınca inanılmaz görülen bir olay gerçekleşir ve Sayıştay kesin kararını açıklar: 7 bin lira olarak hesaplanan Berber Nuh'un masrafları Demirel tarafından ödenecektir. Demirel parayı ödemek zorunda kalır.

Yalnızca masrafların geri ödenmesi kararı değil, konunun bu kadar gündemde kalması, bugün küçük bir olay olarak bile değerlendirilemeyecek bir meselenin iktidarı yıpratmak bir hale dönüşmesi de 50 yıl sonra bakılınca çok şaşırtıcı görünüyor. 50 yıl boyunca durumun giderek kötüleştiğini, gelenin gideni arattığını söyleyebiliriz.

Konunun en çok üzerine gidenlerden biri olan, dönemin en ünlü gazetecilerinden Metin Toker

Berber Nuh: 'Rusyada iyi kuaför salonu yok,

ANKARA. Özel

Moskova'dan dönen berber Nuh Aydın, Rusya'da doğru çarşı bir kuaför salonu açacağını bildirmiş ve şöyle konuşmuştur:

"Beni küçük dükkânlar kullandırmaya kimsenin hakkı yoktur. Söylemediğim haksızlıkları söylemiş gibi göstermek de istemiyordum. Sevin Sayın Nazım Demirel'e hizmet etmek bana ancak şeref verir. Vazifemi yapabilişsem kendisi mütevellit olurum."

de aynı kanıdadır ve 1991 yılında bir soru üzerine şunları söyleyecektir: "Aslında Nazmiye Hanım'a karşı mahcubum. Bugünkü ölçülere vurduğumuzda kendisinden özür diliyorum. CHP döneminde Demokrat Parti'nin fütursuzluğu düşünülemezdi. Sonra Adalet Partisi DP kadar fütursuz oldu. Şimdi ANAP bunların hepsini arattı. Gelen gideni her seferinde arattı".

TRT'nin sözcük yasakları

1964'te kurulan Türkiye Rad- yo Televizyon

Kurumu'nun (TRT) yasaklar tarihiyle ilgili bir araştırma yapılırsa, ortaya herhalde ciltler dolusu yazı ve yüzlerce tuhaf öykü çıkardı. Kendisinden önce kurulmuş radyoları da bünyesinde toplayan, 1968'den itibaren düzenli televizyon yayınlarına başlayan TRT'nin adı, özerk olduğu ilk yedi yılı ve İsmail Cem'in genel müdürlük dönemi (1974-75) gibi istisnaları saymazsak, hep yasaklarla birlikte anıldı.

Sinema ve müzikle ilgili yasaklar çabuk kanıksanmıştı. Ek-rana gelecek filmlerin makaslanması, bazılarının tamamen yayından kaldırılması, hatta 1983'te "Yorgun Savaşçı" örneğinde olduğu gibi film yakılması gibi vakalar alışıldı²⁴. 1984'te TRT Televizyon Daire Başkanı "Hemen hemen hiçbir film

24 "TRT Genel Müdürü Macit Akman, Kemal Tahir'in romanından uyarlanan ve yayına hazır halde olan Yorgun Savaşçı filminin senaryosunun tarihi gerçeklere uymadığı gerekçesiyle bir hafta önce yakıldığını açıkladı." *Hürriyet*, 22 Kasım 1983.

Macit Akman kendini savunuyor: Yorgun Savaşçı'yı yakmasaydık başkasının eline geçebilirdi

TRT Genel Müdürü kendisini eleştirenlerin "Cehennemde gideceğini" söyledi

ANKARA (Cumhuriyet) Bu-
nasal — TRT Genel Müdürü
Macit Akman, Yorgun Savaşçı
filminin yakılmasından kendisi-
nin sorumlu tutulamayacağını
yineledi, kendisini eleştirenleri
"cehennemde gideceğini" söyledi.

Akman, Ankara Sanatçı Oda-
sı'nın öncülüğünde Ankara Öte-
linde yapılan kokteylinde "ya-
kılan film" olayına birkaç unsur
daha kattı. TRT Genel Müdürü,
filmin kaçırılacağı yolunda
Sinema-TV Enstitüsü Yönetici-

si Sami Şekeroglu'ndan ihbar al-
dıklarını, bunun üzerine filmi
kasaya kilitleyip 20 gün sakla-
dıklarını anlattı. Akman, "De-
ha sonra Denetleme Kurulu fil-
mi izledi ve filmin U-Matik'e
kaydedilerek yakılmasını kararla-
ştırdı. Biz de, başkasının eline
geçmesin diye yaktuk," dedi.

bizim TRT standartlarına uy-
maz. Kırk filminden belki bir ta-
nesi kesilmeden yayımlanır"
diyerek konuyu veciz bir şekil-
de özetlemişti.

Müzikle ilgili yasaklar da
dillere destandı. TRT Denetle-
me Kurulu'nun denetiminden

geçmek zaman zaman deveye hendek atlatmak-
tan daha zordu. Kurtalan Ekspres grubunun gita-
risti Bahadır Akkuzu, Barış Manço'nun "Arkadaşım
Eşek" şarkısının ilk zamanlar denetimden geçme-
diğini ve TRT yöneticilerinin Manço'ya "Keşke arka-
daşım eşek yerine arkadaşım kuğu gibi bir söz yaz-
saydınız" diye sitem ettiklerini anlatır. Cem Karaca
ise "O dönemlerde besteyi Beethoven bile yapmış
olsa şarkıyı ben yazdıysam denetimden
geçmezdi" diyecektir.

TRT'nin müzik yasakları yalnızca de-
netleme kurumunun aldığı kararların
sonucu değildi. Başka bazı yasaklar da
konabiliyordu. Sözgelimi, TRT 1976 Eu-
rovision Şarkı Yarışması'nın canlı yayı-
nında Yunanistan adına katılan şarkı-
cı Mariza Koch şarkısını söylerken se-
sini kısmış, dünya üzerinde 450 milyon
kişinin dinlediği şarkıyı Türk izleyici-
ler izleyememiştir. Çünkü şarkı, Türki-
ye'nin 1974'te Kıbrıs'a müdahalesini an-
latmaktadır. Aslında siyasi içerikli değil,
ağıt gibi bir parçadır ama TRT'ye göre
"Türk Silahlı Kuvvetleri'ni ve Kıbrıs Tür-
kü'nü hayâsızca hedef alan bir şarkıdır".

TRT yetkilerinden aldı- ğı son kararlardan birine gö- re Barış Manço'nun bütün şar- kıları yasaklandı, sanatçının da bundan böyle televizyon ekr- nında görünmeyeceği açıklan- mıştır. Yalnız namaz keder Manço'ya çeşitli programlar vasıtasıyla potansiyel yer ve- ren TRT'nin bu kararı, sanat- çıyı olduğu kadar sanat çevre- lerini de şaşırtmıştır. Bu ko- nuda ne düşünüldüğü, soru- durda Barış'ın şarkıları söylenip- ti;

BARİŞ MANÇO' NUN BÜTÜN ŞARKILARI YASAKLANDI

**SANATÇI ŞAŞIRIP KALDIĞINI BU KONUDA
EDECEK LAF BULAMADIĞINI SÖYLÜYÖR**

"Böyle bir karar, kar-
şında hayret kalmış bile za-
yif kalıyor. Şaşıkın durumde-
yim. Ne diyeceğimi bilmiye-
rim. Oculu ile bana, Nema ya-
pamaları itirazlı, Genel Kanun

göre, gündüze kadar televizyonda
TRT'ye en iyi program-
ları ben yaptım. Bilgiyormu-
sun, gerektiklerinde özel işlemler
bize bir televizyon tipi televizyon
programları yapmak için de
faketen katılmı Adana'ya git-
tim. Her şeyden önce baskın
halde değişik bir sanatçı oldu-

ğum düşünce alınarak, mat-
tik dışı bir karara varmadan
da bu noktada düşünce
durmaları gerektirdi. Fakat i-
şin bu kadarla bitmedi. Ne-
apılarına yaptılar. Di-
renme hakkımı kullanıp, ma-
leyi enine boynuna kurallara
-
cağım."

22 Nisan 1983'te TRT'nin Fransızca şarkı çalınmasını yasaklamasının sebebi ise, Türk diplomatlara yapılan saldırılara Fransız makamlarının duyar-sız kalmasıdır. Bu karar muhtemelen Fransız-ları pek etkilememiştir ama TRT birkaç ay son-ra bu kez "Fransa Ermenilerin yanında tutum aldığı için" Fransız film ve dizileriyle belgesellerini de ya-sak kapsamına alır.

Film ve müzik alanlarındaki çok bi-linen TRT yasakları dışında, belli bir başlık altına girmeyen yasaklar da var-dır. 2 Haziran 1969 tarihli *Günaydın* gazetesinde TRT'nin aldığı bir kara-rın haberi vardır. Buna göre, TRT Rad-yosu'ndaki dinleyici istekleri progra-mında Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, Başbakan Süleyman Demirel, Genel-kurmay Başkanı Memduh Tağmaç ve İçişleri Bakanı Faruk Sükan'la aynı so-yadını taşıyan vatandaşların istekle-ri okunurken soyadları değil, sadece isimleri söylenecektir. Örneğin, Kadı-köy'den Ayşe Demirel'in istek parça-sı "Kadıköy'den Ayşe'nin" isteği olarak anons edilecektir. TRT'nin açıklama-sında "Bazı vatandaşlar tesadüfen de olsa devlet büyükleriyle aynı soyadı ta-

Yıllardır radyolarda çalınan ve halkın dilinden düşmeyen...

"Aman Avcı Vurma Beni" türküsü

TV Denetim Kurulu'ndan geçmedi!

Saat 22.25

Denetimden geçmeyen türküler

"Aman Avcı" **"Aman Kuru"**

Arşivimizde bulunan bu türkünün, halkın dilinden düşmeyen, yıllardır radyolarda çalınan ve halkın dilinden düşmeyen...

Denetimden geçmeyen türküler

"Aman Avcı" **"Aman Kuru"**

Arşivimizde bulunan bu türkünün, halkın dilinden düşmeyen, yıllardır radyolarda çalınan ve halkın dilinden düşmeyen...

İbrahim Tatlıses TRT'den şikayetçi

"Anarşistmişim gibi beni programa çıkartmıyorlar"

"Ben Maradonayım"

İbrahim Tatlıses bundan böyle röpor-taj yapan gazetecilerden Avrupalı yil-dizler gibi para isteyecek: "Hani bi-kadın vardı ya, konuşmak için para is-tiyormuş. (Shirley Bassey) Maradona da böyle. Ben de Maradona'yım" diyor.

Halk konserleri veren İbra-him Tatlıses "Fuarı 2 mi-lyon istedim vermediler, şim-di 3 milyon veriyorlar ben gitmiyorum" diyor

★ Yargıllı ALDÖĞAN

İbrahim Tatlıses artık en büyük olmanın bilincinde, keyfini çıkarıyor. "Fuar için 3 mi-lyon istedim doğru mu?" sorusuna gayet sakin ve kendinden emin "Ya, hayır, iki mi-lyon istedim. Vermediler, ben de gitmedim. Şimdi üç milyon veriyorlar ama ben gitmi-yorum." diyor. Gece üç milyon... "Mavi na-vi", "Oy Emine" ve "Dom dom kurşunu" türkülerini söyleyen, kara yüzü, gineydoğu aksanıyla konuşan, sahne de bir oraya bir bu-rya koşan bir genç adam için.

Sahneye depar atarak çıkıyor. Ellerinde güller, sahnenin kenarında bekliyorlar hay-ranları. Yanağında üç lekeleli "Yahu türkü söyleyen kuluzuna bir şeyler söylemeyin, sonra sözlerini unutuyorun. Bak dördü oldu bu türküde, unuttum. 'Biyikli, esmer bir baş-ka hayranı kalkıyor masadan, elinde bir ge-cek gülsü, baygın ve hayran bekleyiciye veriyor. Ertek erkeğe nerede gülsü verir ki?"

"En sekti bulduğuşu üç kadını" soruyorlar bir ara. Yabancılar Caroline miş ama yer-llerden isim vermiyor. "Söylersem şunatlar" diyor.

ŞEVKET SUNAY

FEYMAN DEMIREL

FERİYE SUKAN

TRT'nin prensip kararı

Dinleyici istekleri programında, Sunay Demirel, Tağmaç, Sukan soyadını taşıyanların isimleri okunmayacak

ANKARA- Türkiye Radyoları'ndaki istek programlarında, bundan böyle Devlet ve Hükümet büyüklerinin soyadını taşıyanların isimleri okunmayacaktır.

TRT Genel Müdürlüğü'nün program müdürliklerine gönderdiği bir emirde, bundan böyle Devlet ve Hükümet büyüklerinin soyadını taşıyanların isimlerinin okunmaması istenilmektedir. Emirde ayrıca, eğer büyüklerin soyadını taşıyanların sayısı fazla olursa isimlerinin söylenmesinin yetersiz olduğu belirtilmiştir.

REKOR DEMIREL'DE

Bu duruma göre, Türkiye Radyoları'ndaki çeşitli istek programlarında Sunay, Demirel, Tağmaç, Sukan soyadını taşıyan yurttaşların isimleri okunmamaktadır. Bu konuda bilgi verenlerden kaçınan TRT yetkilileri,

"Devlet ve Hükümet büyüklerinin soyadını taşıyan

yurttaşların istek programlarında isim ve soyadlarının okunması birtakım yanlış anlamalara ve yanlışlıklara yol açıyordu. Bu bakımdan, bir prensip kararı ile Devlet ve Hükümet büyüklerinin soyadlarının haber bültenleri dışında Türkiye radyolarından okunması kaldırılmıştır."

Öte yandan diğerlerine göre, dinleyici istek programlarına maknayı götüren yurttaşlar arasında "Demirel" soyadı rekor durumda.

GÜNAYDIN

dan 263.275
adet basılmıştır

şyabilmektedir. Ancak soyadı başka olmasına rağmen bu soyadlarını kullanarak şarkı isteyen bazı art niyetlilerin imalı şarkı isteklerinin artışı dikkat çekicidir" denilir ama ne yazık ki, imalı şarkı isteklerine örnek verilmez.

Bir de bu yazının konusu olan, sözcük yasağı diye bilinen dil yasakları vardır. TRT'nin ilk günlerinden beri kullanılan dil ve sözcük seçimi önemli bir konu olmuşsa da, meselenin önemli bir gündem konusu haline geldiği ve en çok konuşulduğu yıl 1985'tir.

Hangisi yaşayan Türkçe?

TRT'nin sözcük yasağı tartışmalarının kökeninde 1932 tarihli Dil Devrimi vardır.

Dil Devrimi'nin hedeflerinden biri, Türk dilini sadeleştirmek, Arapça ve Farsça sözcüklerden temizlemektir. Aynı yıl kurulan ve ilk dönemde adı Türk Dilini Tetkik Cemiyeti olan Türk Dil Kurumu (TDK), dildeki yabancı sözcükleri bulmak ve yerlerine "öz Türkçe" karşılıklar bulmak için çalışmalara başladı. Bulunan binlerce yeni sözcük kullanıma girdi, bunların bazıları benimsenirken, bazıları tutmadı ve unutuldu.

Dil Devrimi'ne ilk günden beri karşı olanlar vardı ama çok partili sisteme geçilen 1946'ya kadar pek seslerini yükseltmemişlerdi. 23 Ekim 1948'de İstanbul Muallimler Cemiyeti'nin organize ettiği Dil

Kongresi'nde ilk büyük karşı çıkışlarını yaptılar. Bu tarihten sonra eski dil savunucuları, yeni dile “uydurma Türkçe” adını takıp, “yaşayan Türkçe” dedikleri Osmanlıca'ya geri dönüşü yüksek sesle savunmaya başladılar. 1950'de iktidara gelen Demokrat Parti'nin birçok önemli ismi de aynı kanıdaydı. Anayasa metnindeki, ders kitaplarındaki öz Türkçe sözcükleri Osmanlıca karşılıklarıyla değiştirmek gibi çabalar da bunun sonucuydu. 1951'de Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri, “Bunalım, doğa, doğal, devrim, anı ne demektir? İşte bu uydurma kelimeleri kitaplardan ayıklayacağız” diyordu.

O tarihten sonra dil sorunu bir kültür sorunu değil, politika sorunu haline getirildiği için Osmanlıcılar ve öz Türkçeciler arasındaki tartışma hiç bitmedi. Anadil bir ortak nokta olmaktan çıkıp kutuplaşma konusu haline gelmişti. 1970'lerde sağcı-solcu kutuplaşması siyasal şiddete döndüğünde, dil tartışmaları iyice politize olmuştu.

Öz Türkçecilik solculara atfedilen bir özellik haline gelirken, sağcılar Osmanlıca safındaydı. MHP'nin yayın organı, Taha Akyol'un yayın yönetmeni olduğu *Hergün* gazetesi ve Ilıcakların *Tercüman*'ı konuyu sürekli gündemde tutuyor ve “uydurma Türkçe'ye son” çağrılarını yapıyordu.

Hedeflerinden biri halkın düzgün Türkçe konuşmasına katkı sağlamak olan TRT'nin bazı genel müdürleri de, dil konusundaki tartışmayı üzerlerine vazife edinip taraf oldu.

***Yasaklı olduğu
açıklanan sözcükler
haber ve programlarda,
film ve dizi senaryolarında,
yabancı yapımların çevirisinde,
ilan ve reklam metinlerinde
ve hatta TRT'nin
iç yazışmalarında dahi
kullanılmayacaktır.***

TRT'de yasaklanan kelimelerin listesini yayınlıyoruz

Türkçe'nin yapısına ters kelimeler ayıklanıyor

ANKARA, (Tercüman)- Türkiye radyo ve televizyonlarında kullanılması yasaklanan 195 kelimenin "Türkçe'nin yapı ve işleyişine ters düşen, standart Türkçe seviyesine erişmemiş, zorlama kelimeler olduğu" belirtildi.

Bu konudaki açıklama ve kullanılmayacak kelimeler ile gerekçeleri, TRT'deki "duyuru panolarına" asıldı.

Duyuruda ayrıca, "akla-
mak" kelimesinin "beraat
ettirmek" değil "ibra et-

● TRT'deki ilân panolarına asılan bildirilerde, "neden" kelimesinin soru zarfı olarak veya sözle sorulan soruya cevap verme sırasında kullanılabileceği, "sebeb" yerine kullanılmaması gerektiği bildirildi.

mek" anlamında, "tutucu" kelimesinin "muhafaza" anlamında değil "gerici" anlamında kullanılması gerektiği, "nede" kelimesinin ise soru zarfı olarak veya sözle sorulan soruya cevap verme sırasındaki kullanılabileceği "sebeb" yerine kullanılmaması gerektiği, "tüm" kelimesinin sıfat olarak

Yasaklanan kelimeler ve karşılıkları

Adil (zahir), akçasal (malî), andaç (ye-
digân), anı (hatıra), aramsamak (hatırla-
mak), anlak (zekâ), anlatı (hikâye etme),
anlamak (hatırlamak), aşmak (cafil), ay

İhtisai (ihtisame ile ilgili), bilence (program, kâğıt (miras), kalitsai (irsa), karain (rakam), koolrakos (kasın olarak), kosaç (bütçeme), kupaç (paralet), kumam

sözcükler ve yerlerine önerilenler şunlardır: başyapıt-şaheser, bellek-hafıza, deneyim-tecrübe, devrim-inkılâp, devrimci-inkılâpçı, doğa-tabiat, doğal-tabii, düzelti-tashih, eleştirel-tenkidi, esin-ilham, etkinlik-faaliyet, gizem-sır, görsel-görme ile ilgili, imge-imaj, kalıtsal-ırısı, kuşku-şüphe, olanak-imkân, örneğin-mesela, öykü-hikâye, özgün-orijinal, özgür-hür, özgürlük-hürriyet, ruhsal-ruhi, sözel-lafzi, tekdüze-yeknesak, ulusal-millî, uluslararası-milletlerarası, yandaş-taraftar, yanıt-cevap, yasal-kanuni, yaşam-hayat, zorunlu-zaruri...

Uydurukçacıların dil diktası!

Listenin ortaya çıkmasından sonra büyük bir tartışma başlar. Tunca Toskay'ın en büyük destekçisi, bekleneceği üzere *Tercüman* olur. 15 Ocak 1985'te *Tercüman* yazarı Ahmet Kabaklı, genel müdür Tunca Toskay'a, "Halkın diline ve zevkine uygun, doğru, anlaşılır ve canlı bir Türkçe'yi devlet dili haline getirmeye çalıştığı için TRT'ye saldırıyorlar. Onun için TRT, bu yaptığının rastgele bir yasaklama değil, bir ilim, zevk ve demokrasi meselesi olduğunu herkese anlatmalıdır" diye destek verir.

Bir diğer *Tercüman* yazarı Ergun Göze, aynı gün, Türk Dil Kurumu'nda kelime üreten "TDK babaları"nın "uydurdukları kelime başına para aldığı" iddia eder ve şunları yazar: " Hem para al, hem

"Sayın" demek yasaklandı!

ANKARA, ÖZEL

TRT haber spikerlerinin haber bültenlerini okurken "ayın seyirleri" demeleri yasaklandı. Spikerlere yazılı olarak iletilen talimatta, haberlerin okunuşu sırasında söyleyecekleri bütün sözcükleri kurala bağlandı.

Buna göre; spikerler açış haberlerini **"İyi günler"** diye açp, **"Haberleri sunduk. Hoşakah"** sözleriyle kapayacaklar. Ana haber bültenini **"İyi akşamlar"** diye açp, **"Haberleri sunduk. İyi akşamlar"** şeklinde bitirirken, kapanış haberlerini ise **"İyi geceler"** diyerek açp, **"Haberleri sunduk. İyi geceler"** sözleriyle kapatacaklar.

millete kök söktür, sene-lerce bu dil diktasını devam ettir. Şimdi kalk senin uydurdukların yerine gerçek kelimeler konunca feryadı bas. (...) TRT'nin bu hareketi uydurukçacıların dil diktasını yıkmaktır”.

Karara en şiddetli tepkiyi *Cumhuriyet* gazetesi gösterir. Melih Cevdet Anday “Bu gibi olaylarla ortaya çıkan Arapça düşkünlüğü, laikliğin ortadan kaldırılmasının öncü girişimleridir” derken, Mehmed Kemal, “TRT Genel Müdürü'nün dil üstündeki oyunları Osmanlıcılıktır. Abdülhamid sağ olsaydı buna çok sevinirdi, Atatürk sağ olsaydı genel müdür bu sözcüklerin kılına dokunmaya cesaret edemezdi” diye yazar.

Evren yerine kâinat. Peki ya Kenan Evren?

25 Ocak 1985'te resmileşen yasak sözcükler genelgesi tartışılırken Tunca Toskay da bir açıklama yapar. “Türkçe'nin yapı ve işleyişine ters düşen, standart Türkçe seviyesine erişmemiş zorlama kelimeleri yasakladık” diyen Toskay, çok önemli dilbilimciler olduğunu söylediği Ahmet Ercilasun ve Hamza Zülfikar'a da sahip çıkar. Toskay, bir gazetecinin, “Listenin ilk ha-

● Yasak sözcükler yeniden hatırlatıldı

TRT çok titiz

• Taner DEDEOĞLU—ANKARA

TRT Genel Müdürü Tunca Toskay, “Yayın ve yayımlarda kullanılacak dil” konusunda yeni bir genelge yayımlayarak “Yasak” sözcükleri yeniden hatırlattı. Türkçe'nin yapı ve işleyişine ters düşen gerekçesi ile kullanılması istenmeyen sözcükler ve karşılıklarını içeren genelge geçtiğimiz ağırlıklı kuruma dağıldı.

● Doğa, devrim, ulusal, yaşam, zorunlu, özgür, yandaş, anımsamak, kalıtsal, dışalım-dışsım, doğal, yapıt, yasal, yaşam, zorunlu, olanak, etkin sözcükleri de TRT Genel Müdürü'nün yasakladığı sözcükler arasında girdi

arasında 'evren' kelimesinin 'kainat' olarak değişikliğe uğramadığı gözlemlendi. Kurumun bazı yanlış anlamalara yol açabileceği görüşü ile bu sözcüğü kabul etmek zorunda kaldığı

öğrenildi. TRT Müzik Dairesi Denetim kurullarından yayınlanır karar alan birçok şarkı içinde yasaklanan sözcüklerin bulunması da aynı yorumlara yol açtı.

TRT'nin yasak sözcüklerini Emniyet de tutukladı

Emniyet Genel Müdürü Bedük imzasıyla yayımlanan genelgedeki “yasak sözcük” listesi TRT'ninkinin aynısı. Genelgede “tutucu”nun “muhafazakâr” anlamında değil, “gerici” anlamında kullanılması istendi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu)—TRT'nin yazışma ve yayımlarında yasaklanan 205 sözcüğün Emniyet Genel Müdürlüğü ve bağlı teşkilatlarda, ayrıca polis radyosu yayımlarında da kullanılması uygun görülmektedir.

• Ekli üç sayfaflık listeden oluşan 205 sözcüğü içeren yasaklama genelgesinde söz konusu söz-

nel Müdür Yardımcılarına ve daire başkanlarına iletildi. Yazılı emirde, “Normal, telli ve telsiz yazışmalarında ve polis radyosu yayımlarında zorlama kelimeler kullanılmayıp, karşılıklarının kullanılması uygun görülmektedir” denildi. Üç sayfaflık sözcük listesinde 205 sözcük dışında yazışma ve yayımlarda tutucu söz-

TRT'deki yasak sözcükler listesini Doç. Dr. Ahmet Bıycaş Ercilasun ve Dr. Hamza Zülfikar, bu konulardaki tek yetkili organ olan Atatürk Kültür Dil ve Tarih Kurumu'ndan habersiz olarak hazırlamış ve TRT Genel Müdürlüğü'ne sunmuşlardı. Liste, önceleri resmi nitelikten yoksun bir yazı biçiminde birimlere gönderilmişti. Başın ve kamuoyunun tepkisi üzerine daha sonra listenin 20 Aralık 1984 tarih ve 271 sayılı Yönetim Kurulu kararıyla duyurulmuştu.

gazetesinin "Bir Koalisyonun Öyküsü" adlı yazı dizisini duyurduğu reklamı TRT tarafından kabul edilmez. Bu kararın sebebinin yazı dizisinin adında yasaklanan "öykü" sözcüğünün bulunması olduğu sanılır önce. Ancak TRT, gerekçenin bu olmadığını, yasağın, "koalisyon" sözcüğü 12 Eylül öncesi tartışmaları hatırlattığı için getirildiğini açıklar!

1-15 Şubat 1985 tarihli *Yeni Gündem* dergisinde Tunca Toskay'ın TRT Genel Müdürü olmadan önce İ.Ü. İktisat Fakültesi öğretim üyesi-yken yazdığı *Turizm Olayına Genel Yaklaşım* kitabındaki yasak sözcüklere yer verilir. Habere göre Toskay da kitabında uydurma dediği 40'tan fazla sözcük kullanmıştır.

9 Ocak 1986'da Toskay, yasak sözcük listesinin genişletileceğini duyurur. Yine Ahmet Ercilasun ve Hamza Zülfikar'ın hazırlayacağı listede yaklaşık 2 bin yasaklı sözcük bulunacaktır. Neyse ki, bu yeni liste zamanla unutulur.

Sözcük yasakları, Tunca Toskay'ın dört yıl süren genel müdürlüğü süresince gündemdeki yerini korur. 24 Mart 1988'de genel müdür olan Cem Duna, göreve geldikten iki hafta sonra sözcük yasağı genelgesini kaldırır. Sonraki genel müdür Kerim Aydın Erdem, 1990'da Toskay'ın yasak genelgesini

TRT'de 2 bin sözcüğe daha yasak geliyor

Yayın ünite başkanlarının sürdürdükleri toplantılar sonucunda oluşturulacak sözcük yasağı listesi Genel Müdür Toskay'a sunulacak.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — TRT Yönetim Kurulu'nun yayımlayacağı dil genelgesiyle, TRT'de kullanılması yasaklanan 205 sözcüğün sayısı 2 bine çıkarılacak.

TRT'nin bazı yayın ünite başkanlarının, "ekrana en doğru, güzel ve düzgün Türkçenin yansıtılması" amacıyla bir kısmı tamamlanan bir kısmı da süren toplantılarda, TRT'de kullanılmayacak sözcükler yeniden belirlenecek. Bunlara karşılık kullanılacak sözcüklerin Türk Dil Kurumu'nun hazırladığı Anayasa Sözleşğünden seçileceğini belirten TRT yetkilileri, "TRT 1986 genel (Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

TRT'de sözcük yasağı genelgesi kalktı

TRT Yönetim Kurulu, daha önce yayımlanan yasak sözcük genelgesini kaldırdı. Ancak TRT yayınlarında 'Anayasanın Türkçesini temel alan' bir Türkçe kullanılabilir.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — TRT'deki sözcük yasağı, yeni Genel Müdür Cem Duna tarafından kaldırıldı. Duna'nın imzasıyla önceki gün yayımlanan bir genelgeyle sözcük yasağının yürürlükten kaldırıldığı bildirildi.

TRT'deki sözcük yasağının kaldırılması yönündeki karar, TRT Yönetim Kurulu'nun çarşamba günü yaptığı toplantıda alındı. Yönetim Kurulu'nun kararı, önceki gün Duna'nın imzasıyla yayımlanan genelge ile kuruma duyuruldu.

Programlarda ve sözlü yayınlarda Anayasa'nın Türkçesini temel alan bir Türkçe kullanılmasının istenildiği genelge şöyle deniliyor:

"Kurumumuzun yayın ünitelerinin ürettikleri programlarda ve radyo-televizyondaki her türlü sözlü yayınlarda, bundan böyle dilin zenginleştirilmesi amacıyla yönelik; yaşayan, ko-

layca anlaşılabilir, duru, toplumda genel kabul görmüş kelimelerden oluşan ve Anayasamızın Türkçesini temel alan bir Türkçe kullanılması ilkesinin benimsenmesi, yönetim kurulumuzun 6.4.1988 gün ve 1988/51 sayılı kararıyla uygun görülmüştür. Bu konuda daha önce yayımlanmış bulunan 1223 sayılı genelge ile ekleri yürürlükten kaldırılmıştır. Uygulamada gereken hassasiyetin gösterilmesini önemle rica ederim."

Duna tarafından önceki gün kaldırılan yasak sözcük genelgesi, eski Genel Müdür Tunca Toskay tarafından 20/12/1984 günü yayımlanmıştı. Genelgede, Doç. Dr. Hamza Zülfikâr ile Doç. Dr. Ahmet Bican Ercilasun'dan oluşan Danışma Kurulu'nun belirlediği ve "zorlama" olarak niteledikleri yasak sözcükler ile karşılıklar, şöyle sıralanmıştı:

Programlarda ve sözlü yayınlarda (Arkası Sa. 13, Su. 1'de)

yeniden uygulamaya koyacak ama 1992'de tekrar kaldıracaktır. Bu son karar, 16 Ekim 1992 tarihli *Güneş* gazetesinde, sayfa 16'daki "12 Eylül'ün yasaklı sözcüklerine özgürlük" diye haber olur.

1985'te getirdiği yasak sözcükler listesi yıllarca gündemi meşgul eden TRT Genel Müdürü Tunca Toskay, görevden ayrıldıktan sonra başbakanlık müşaviri olur. 1991 seçimlerinde MHP'den Meclis'e seçilen Toskay, üç dönem milletvekiliği ve bir dönem de devlet bakanlığı yapar.

Yasak listesini hazırlayan dilbilimciler Ahmet Ercilasun ve Hamza Zülfikâr'ın kariyeri ise daha ilginç bir çizgi izler. Ercilasun 1993'te TDK Başkanı, Zülfikâr ise başkanvekili olur.

İkili, 27 Şubat 1994'te "Türk dilindeki yozlaşmaya karşı" bir kampanya başlatıp "Yabancı Sözcüklere Karşılık Bulma Komisyonu" kurarlar. Bu seferki dertleri, batı dillerinden geçen yabancı sözcüklere karşılık bulmaktır. Komisyonun "talk show" yerine "çene yarıştırma", "talk showcu" yerine "çene yarıştırıcı" önerisi yaptığı ileriye günden günlerde gazetele-re haber olur.

2000 yılında Ercilasun TDK başkanlığından ayrılınca koltuğuna Zülfikar oturur. Ercilasun ve Zülfikar'ın adı 17 Nisan 2001'de TDK'ya yönelik yapılan "Akrep" adlı yolsuzluk operasyonunda da geçer. 3 milyon dolarlık yolsuzluğa karışmakla suçlanıp gözaltına alınan ikili, 2003'te beraat edecektir.

Kaynakça

GAZETELER:

- *Akın* gazetesi arşivi
- *Akşam* gazetesi arşivi
- *Bulvar* gazetesi arşivi
- *Cumhuriyet* gazetesi arşivi
- *Demokrat* İzmir gazetesi arşivi
- *Dünya* gazetesi arşivi
- *Günaydın* gazetesi arşivi
- *Güneş* gazetesi arşivi
- *Hafta Sonu* gazetesi arşivi
- *Hergün* gazetesi arşivi
- *Hürriyet* gazetesi arşivi
- *Kayseri Ülker* gazetesi arşivi
- *Millet* gazetesi arşivi
- *Milli Gazete* arşivi
- *Milliyet* gazetesi arşivi

- *Resimli Posta* gazetesi arşivi
- *Sabah* gazetesi arşivi
- *Son Havadis* gazetesi arşivi
- *Son Posta* gazetesi arşivi
- *Tan* gazetesi arşivi
- *Tercüman* gazetesi arşivi
- *Ulus* gazetesi arşivi
- *Vatan* gazetesi arşivi
- *Yarın* gazetesi arşivi
- *Yeni Asır* gazetesi arşivi
- *Yeni Sabah* gazetesi arşivi
- *Yeni İstanbul* gazetesi arşivi
- *Zafer* gazetesi arşivi

DERGİLER:

- *Albüm* dergisi arşivi
- *Ant* dergisi arşivi
- *Devrimci Gençlik* dergisi arşivi
- *Erkekçe* dergisi arşivi
- *Hayat* dergisi arşivi
- *Kim* dergisi arşivi
- *Nokta* dergisi arşivi
- *Ses* dergisi arşivi
- *Toprak* dergisi arşivi
- *7 Gün* dergisi arşivi
- *Yeni Gündem* dergisi arşivi

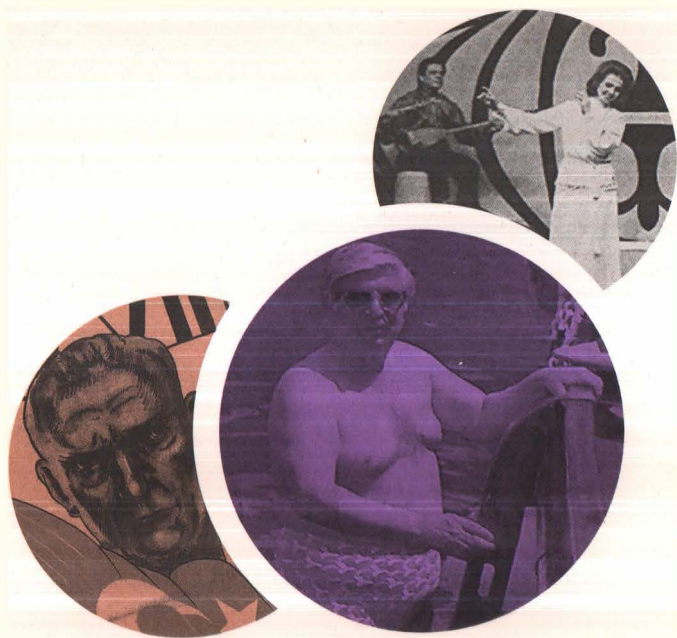
KİTAPLAR:

- Ağaoğlu, Samet. *Arkadaşım Menderes*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2011.

- Artvinli, Fatih. *Osman Bölükbaşı - Seraba Harcanmış Bir Ömür*, Kitap Yayınları, İstanbul, 2007.
- Aslandaş, Alper Sedat ve Bıçakçı Baskın. *Popüler Siyasi Terimler Sözlüğü*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2006.
- Baban, Cihad. *Politika Galerisi - Bir Devrin Hükümlerleri*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2009.
- Barutçu, İrem. *Simavi Ailesi*, Agora Kitaplığı, İstanbul, 2004.
- Baytaş, Kemal. *Bir Bürokrat ve Devlet Baba*, Alkım Yayınları, İstanbul, 2003.
- Bilginer, Engin. *Babalar Senfonisi*, Cep Kitapları, İstanbul, 1990.
- Birgit, Orhan. *Evvel Zaman İçinde*, Doğan Kitap, İstanbul, 2012.
- Birgit, Orhan. *Kalbur Saman İçinde*, Doğan Kitap, İstanbul, 2012.
- Çetin, Celalettin. *İşte Babalı*, Cem Yayınevi, İstanbul, 1991.
- Çetin, Celalettin. *Bir Gazetecinin Not Defteri*, Cem Yayınevi, İstanbul, 1983.
- Çintan, Şerafettin. *Liselerin Fen Kolu İçin Astronomi*, İnkilap Yayınevi, İstanbul, 1954.
- Çintan, Şerafettin. *Liselerin Fen Kolu İçin Astronomi*, İnkilap Yayınevi, İstanbul, 1955.
- Dıper, Avni. *Komünizme Karşı Türk Milliyetçiliği*, Cemal Azmi Matbaası, İstanbul, 1947.
- Emiroğlu, Kudret. *Gündelik Hayatımızın Tarihi*, Dost Kitabevi, Ankara, 2001.
- Emiroğlu, Kudret. *Kısa Osmanlı-Türkiye Tarihi*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2015.
- Erdiñ, Cengiz, Doğan Yurdakul. *Adalet Savaşçısı - Menderes'in Avukatı Burhan Apaydın'ın Anıları*, Kırmızı Kedi Yayınları, İstanbul, 2012.

- Esendir, Halit. *Kendi Anlatımlarıyla Babıali'nin Meşhurları*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2007.
- Faik, Bedii. *Matbuat Basın Derkeen... Medya*, Doğan Kitap, İstanbul, 2001.
- Güventürk, Faruk. *Komünizm ve Yayılma Metodları*, Diwan Matbaacılık, İstanbul, 1971.
- Kaplan, Adem. *Polatlılı Bir Bilim Adamı Prof. Dr. M. Kemal Bıyıkçoğlu*, Polatlı Belediyesi Yayınları, Ankara, 2010.
- Karaca, Emin. *Cumhuriyet Olayı*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1994.
- Karaca, Emin. *Milliyet Olayı*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1995.
- Katırcıoğlu, Doğan. *Olur Böyle Vakalar*, Cem Ofset, İstanbul, 1990.
- Münir, Metin. *Sabah Olayı*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1993.
- Örnek, Cangül. *Türkiye'nin Soğuk Savaş Düşünce Hayatı*, Can Yayınları, İstanbul, 2015.
- Poyraz, Vefa. *Bir Cumhuriyet Valisinin Anıları*, Bizim Kitaplar, İstanbul, 2008.
- Scognamillo, Giovanni. *Beyoğlu'nda Fuhuş*, Altın Kitaplar, İstanbul, 1994.
- Şentürk, Nazır. *İstanbul Valileri*, Doğan Kitap, İstanbul, 2008.
- Talimcioğlu, Şükrü Kamil. *Niçin? Neden? Nasıl? Evlenmelidir*, Nümune Matbaası, İstanbul, 1938.
- Taşçıoğlu, Mükerrerem. *Bakan Olmak Bilgi Yayınları*, Ankara, 2006.
- Tokgöz, Oya. *Seçimler Siyasal Reklamlar ve Siyasal İletişim*, İmge Kitabevi, Ankara, 2010.
- Tüfekçi, Mithat. *Komünizmle Mücadele Esasları*, Emel Yayınları, İstanbul, 1978.

- Uluç, Doğan. *Kupa Ası-Olayların İçinde Olaylar*, Doğan Kitap, İstanbul, 2009.
- Uşaklıgil, Emine. *Benim Cumhuriyetim*, Everest Yayınları, İstanbul, 2011.
- Üner, Abdullah, Gencer Niyazi. *Komünizm ve Sosyalizmle İlgili Yargıtay Kararları*, Tisa Matbaacılık, Ankara, 1969.
- Yalçın, Osman. *Bir Eğitimcinin Anıları*, Ya-Ba Yayınları, İstanbul, 1983.
- Yavuzer, Ali Aydın. *Yurt İçi ve Yurt Dışındaki Komünist Hareketlerin İç Yüzü*, Ege Matbaası, Ankara, 1975.
- Yılmaz, Atıf. *Söylemek Güzeldir*, Afa Yayınları, İstanbul, 1995.

Nurcihan'ın Çamaşırları ve Diğer Meseleler, Murat Toklucu'nun olağanüstü arşiv çalışmasıyla koştugu Zihinler Altında 20.000 Ferisat maratonunun ikinci etabı. Akli hayali zorlayan asparagas haberlerden 7/24 komünist avcılığına, dansçı ayılardan sakallı bebeğe, "sülün endamlı kız" fantezilerinden ahlak bekçiliğine... Türkiye'nin zihniyet haritasında yeni bir pafta.

"Basit ve önemsiz gibi görünen, köşede beride kalmış haberlerden, insanların maneviyatına, ruh dünyasına ve yaşam tahayyülüne dair benzersiz çıkarımlar yapmamıza da yardımcı oluyor. ... Toplumsal olayların bizzat aktörleri olan komşunun, bakkalın, mühendisin, doktorun, ev kadınının, terzinin, evsizin, çiftçinin ülkenin tarihinde ne tür bir kolektif bilinç ve hafıza yarattığına dair enfes bir kaynak..."

Önsöz'den

Kiraz Akın ve Mahmure Seker

